AXIS LIBRI

REVISTĂ CULTURALĂ

trimestrială
editată de Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia“ Galaţi
Anul IX, Nr. 31, iunie 2016

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEŢULUI GALAŢI

2016 - Anul Sfântului Antim Ivireanul

„Și m-au trimis la dumneavoastră să vă fiiu păstor, părinte sufletesc, rugător către Dumnezeu pentru buna sănătatea și spășeniia dumneavoastră și a cinstitelor dumneavoastră case purtători de grijă la céle lucrurile ce ar fi spre folosul mântuinții și să vă fiiu de mângâiare la scârbele robiei cei vavilonești a lumii aceștiia, ca Ieremiia norodului lui Dumnezeu și ca Iosif, al unsprăzécilea fecior al patriarhului Iacov egipténilor; și dimpreună cu dumneavoastră să pătimesc la toate câte va aduce ceasul și vrémia, pentru care lucru am datorie să priveghez cu osârdie și făr' de léne, ziao și noaptea și în tot ceasul, pentru folosul și spășeniia tuturor de obște, învățându-vă și îndreptându-vă cu frica lui Dumnezeu, pre calea cea dreaptă."

Aceasta o am zis când m-am făcut Mitroplit. În: Ivireanul, Antim. *Didahii*. București : Minerva, 1983, p. 10

2016 - Anul Internațional William Shakespeare

Sonetul 130

Nu-s ochii dragei mele stropi de soare
Și roșul gurii ei nu-i de coral.
De-i albă neaua, sânu-i oacheș pare
Și negrul păr i-e ca o sârmă-n val.
Știu roze albe, știu și roze roși,
Dar nu-i socot obrajii trandafiri
Și-s bălsamuri mai dulci să le miroși
Decât e boarea întregei sale firi.
Îmi place s-o aud, deși plăcut
Mai mult mi-e zvonul muzicilor parcă.
Eu mers de zână încă n-am văzut,
Dar draga mea e clar că-n țărnă calcă.
Și totuși, eu o cred la fel de rară
Cum spun și cei ce mint când o compară.

(traducere de Ion Frunzetti)

Colegiul editorial:
Acad. prof. dr. Dinu C. Giurescu
Acad. prof. dr. Gheorghe Buzatu
Acad. prof. univ. dr. Constantin Gh. Marinescu
Prof. univ. dr. Adrian Dinu Rachieru
Conf. univ. dr. Elena Tîrziman
Dr. Doru Bădără
Lector univ. dr. Cătălin Negoiță

De ce iubesc Galaţiul

Prof. dr. ***Zanfir Ilie***
Manager,
Biblioteca Judeţeană
„V.A.Urechia” Galaţi

La câteva săptămâni după ce îi oferisem un exemplar din cartea mea „Dunărea. Poveste și adevăr”, volumul I, un bun prieten mi s-a adresat: „Mi-a plăcut foarte mult tot ce ai scris, mi-am redescoperit orașul prin eseurile tale, dar spune-mi, de ce iubești atât de mult Galaţiul?” Luat prin surprindere de această, la urma urmei, legitimă întrebare, n-am răspuns atunci decât cu un scurt „Pentru că nu pot altfel”, dar, după aceea, am luat totul ca o provocare și am început să-mi identific și să-mi sistematizez argumentele. Chiar, de ce iubesc atât de mult Galaţiul?

În primul rând, pentru că sunt gălăţean. Nu m-am născut chiar în oraș, ci la câţiva kilometri spre nord, dar m-am considerat întotdeauna gălăţean, și încă unul dintre aceia cu mare dragoste faţă de cetatea de la Dunăre, cu o atât de profundă și de sinceră dragoste, încât nu-mi pot închipui în niciun caz că aș putea trăi în altă parte. Feciorul meu, ultracalificat într-o profesie a tehnologiei de vârf a momentului, s-a strămutat (încerc să sper, provizoriu) cu familia lui într-o ţară din Uniunea Europeană, trăiește foarte bine acolo, spune că nu îi este chiar așa de dor de patrie și de orașul natal, deși nu-l cred deloc, dar eu, când l-am vizitat, dincolo de bucuria imensă de a-i vedea pe cei apropiaţi și atât de dragi, am avut tot timpul sentimentul înstrăinării, răscolit continuu de dorinţa irezistibilă de a mă întoarce cât mai repede acasă...

„Acasă”, acest cuvânt atât de expresiv pentru a descrie o stare și un sentiment, poate că și-a schimbat fundamental sensurile în aceste condiţii noi ale globalizării și ale circulaţiei rapide a informaţiilor și a oamenilor, dar pentru mine a rămas un reper fundamental, mai mult chiar, o bornă dincolo de care poţi să treci oricând și să călătorești la mii de kilometri distanţă, dar spre care te întorci întotdeauna, parcă și cu mai mare grabă și dor. Am zburat de mai multe ori dincolo de ocean, am poposit în Statele Unite ale Americii, am vizitat în câteva rânduri Asia, am zăbovit în China, în Japonia, am învăţat Europa pe de rost și chiar cu câteva zile înainte de a scrie aceste rânduri m-am întors dintr-o delegaţie în Macedonia, dar, oriunde aș fi fost, ori de câte ori venea timpul reîntoarcerii, abia așteptam să pun piciorul pe aeroportul din București și, mai ales, pe trotuarele urbei de la Dunăre. Sunt convins că mulţi ar crede aceste sentimente ale mele depășite sau în contratimp cu tendinţele moderne, ale abordării spaţiului geografic globalizat, care pledează pentru mai vechiul principiu după care patria este acolo unde e bine, dar nu-mi pasă câtuși de puţin, vorba lui Creangă, „Nu știu alţii cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească...”.

Totuși, nu acesta este motivul principal. Nu e suficient să te naști la Galaţi ca să fii cu adevărat un bun gălăţean; cunosc foarte mulţi oameni care s-au născut în cu totul altă parte, unii chiar foarte departe de firul Dunării, și care sunt chiar mai buni gălăţeni decât unii dintre băștinași. Eu însă m-am considerat întotdeauna un gălăţean pătimaș și nedeturnabil, și, în plus, am avut șansa de a intra, încă din perioada studiilor liceale, pe o traiectorie de destin aflată sub zodia unei mari personalităţi, una care nu era de prin partea locului și care avea să-mi influenţeze de la început, iar mai pe urmă chiar să-mi determine, evoluţia. N-am să-i spun încă numele, deși cei mai mulţi dintre cei care mă cunosc cu adevărat știu foarte bine despre cine este vorba.

În copilărie, n-aveam cum să știu asta și, ca atare, n-aveam cum să mă gândesc la consecinţele unei asemenea înrâuriri. Revelaţia a venit abia cu adolescenţa. Mă număr printre aceia care au învăţat la Liceul (Colegiu acum) „Vasile Alecsandri” și mă mândresc că destinul a hotărât să fac parte dintr-una din acele generaţii – multe la număr –

(chiar a Centenarului din 1967) care au pornit în viaţă şi au realizat lucruri importante în ea, de pe băncile acestei instituţii de învăţământ de elită, considerată o „Alma Mater" de comunitatea locală, la vremea începuturilor. Am fost, într-un fel, peste generaţii, coleg cu Gheorghe Ţiţeica, Gheorghe Bogdan Duică, Nicolae Longinescu, Iorgu Iordan, generalul Eremia Grigorescu, Virgil Madgearu, Petre Ştefănescu Goangă şi alţi iluştri absolvenţi ai înaltei şcoli de pe strada Nicolae Bălcescu din Galaţi.

Cu şapca protocolară pe creştet, cu numărul matricol afişat pe mâna stângă a inconfundabilei uniforme, cu detaşarea şi nepăsarea senină a vârstei, n-aş fi bănuit niciodată că peste ani şi ani voi scrie despre istoria, destinul şi devenirea acestui liceu, într-un eseu de suflet! Şi totul a pornit de la nişte statui. În curtea liceului, timp de patru ani, am trecut pe lângă busturile impunătoare a trei mari bărbaţi. Primul era, desigur, bardul de la Mircești, poetul Vasile Alecsandri, cel căruia îi fusese împrumutat numele pentru eternitatea unei şcoli de elită. Alături de el, îl puteam vedea, prin vremi, pe întâiul director al liceului, Ioan Cetăţianu (hunedorean de obârşie). Al treilea era chiar omul care avea să marcheze destinul meu, cărturarul care avea să mă înveţe ce înseamnă să fii cu adevărat gălăţean. Iar el este bărbatul despre care vă vorbeam înainte: Vasile Alexandrescu Urechia. Prin strădania lui şi prin intervenţiile directe la Ministrul Instrucţiunii Publice de atunci, Spiru Haret, dar şi la autorităţile locale, se înfiinţase, la 1867, mai întâi în rang de colegiu, liceul. Tot el a zămislit, prin donaţie de carte, o bibliotecă publică în chiar clădirea noii şcoli, acea instituţie a cărţii care, întocmai cum liceul împrumutase numele mentorului său din tinereţe, Vasile Alecsandri, va prelua numele ilustrului său ctitor, V.A. Urechia.

Mai târziu, mult mai târziu, acelaşi destin care-mi călăuzise paşii adolescenţei spre băncile acelui liceu, a făcut ca, pentru o vremelnică perioadă, acea bibliotecă, care tocmai a împlinit 125 de ani de existenţă, să-mi fie încredinţată pentru atentă şi prielnică ocârmuire. Dar nu pentru că patronul bibliotecii al cărui management mi-a fost încredinţat a iubit atât de mult Galaţiul încât aproape că şi-a făcut din ţelul vieţii lui propăşirea spirituală a oraşului de la Dunăre, nu numai pentru acest lucru iubesc eu atât de mult Galaţiul. Eu îl iubesc necondiţionat şi fără motive formale, din adâncul fiinţei mele şi pentru totdeauna, iar, dacă Vasile Alexandrescu Urechia – căruia i-am dedicat o teză de doctorat şi două cărţi – m-a influenţat atât de mult, e în primul rând meritul acelui mare

bărbat al României secolului al XIX-lea de a se fi întâmplat ca, prin osteneala urmașilor săi, toți care au fost până acum, biblioteca pe care a lăsat-o el să tot crească și să se tot facă din ce în ce mai cunoscută gălățenilor și întregii țări.

Dar ceea ce a fost și va fi leagănul acestei mari iubiri pentru Galați este – nici nu se putea altfel! – Dunărea, „fluviul biblic" cum l-am numit adesea, cel care a fost martorul tăcut al creșterii acestui oraș, și deopotrivă, a generației mele, precum a tuturor generațiilor de dinainte, timp de atâtea secole. Pe când mai purtam încă uniforma de „Alecsandri", în orele de învoire sau de sărbătoare, coboram spre fluviu, spre încântătoarea noastră faleză, abia adăugată geometriei noi a urbei. Și cum să nu te răscolească, acum, după atâtea decenii, sentimentul că am fost, în anii '60, martorul acelei superbe amenajări riverane care a făcut din faleza noastră cea mai lungă și mai frumoasă dintre toate falezele Dunării, de la izvoare și până la vărsare? M-au fascinat trecerile discrete ale anotimpurilor, curgerea domoală a apelor pe sub coroanele copacilor, când treziți la viață de suflul noii primăveri, când ascunzând în ramurile lor parcă mereu tinere cântecele păsărelelor, când slobozindu-și frunzele ruginite pe aleile din ce în ce mai pustii, când acoperiți de mantia albă a ultimei ierni, m-a fascinat cântecul pescărușilor pe care îmi place să-i privesc și să-i ascult ori de câte ori am ocazia, m-a fascinat de la început și nu încetează să mă fascineze bucuria aceea greu de descris care se întipărește pe chipurile oamenilor coborâți anume din forfota orașului pentru a-și limpezi și clăti gândurile, și durerile, și speranțele în treceri aproape ritualice în amonte și în aval, de cele mai multe ori ca într-o pendulare continuă și plină de adânci sensuri și magică putere de mântuire...

A nu vedea Dunărea măcar o dată pe săptămână înseamnă a renunța de bunăvoie la privilegiul, la șansa primordială a gălățeanului, aceea, generică, de a avea fluviul ca altar al existenței. Așa văd eu Dunărea, așa mă raportez la trecerea fluviului pe sub tâmplele noastre, cu credința că nimic din ceea ce este gălățean nu mi-e străin, că am reușit de-a lungul anilor să cunosc și să îndrăgesc fiecare colțișor al orașului, fiecare clădire ce a putut să răzbată prin intemperiile atâtor decenii sau prin ceața ucigătoare a neglijenței edilitare, ca mărturii palpabile ale modului de a construi și de a-și marca modul de viață înaintașii, fiecare nouă construcție ce tocmai se debarasează de schele pentru a se dezvălui lumii în plenitudinea noilor forme arhitectonice, fiecare copac sau fiecare stradă, fiecare parc sau fiecare fântână arteziană prin care Dunărea, căci de acolo îi vin apele, țâșnește pe verticală...

Numai cine știe să observe cu adevărat dincolo de aparențe poate avea revelația celor *două axe* fundamentale ale Galațiului: *Axa Dunării* și *Axa teilor*. Ambele, monumentale, mirifice, chiar miraculoase. Printr-o divină predestinare, amândouă trăiesc sub semnul superlativelor, aceasta pentru că prima, cea a Dunării, este marcată, cum spuneam, de cea mai lungă și mai frumoasă faleză de pe tot cursul fluviului, iar cea de-a doua, a teilor, la fel, este cea mai lungă arteră urbană (patru kilometri, ca și prima) din țară și a doua din Europa, după o stradă din Berlin, talonată de mirificii arbori. Nu ni se arată nouă, gălățenilor, strada atât de frumos numită Domnească ca un paradis al teilor, mai ales la începutul verii astronomice, atunci când miresmele feerice se instalează deasupra orașului ca un fel de binecuvântare? Iar dacă adăugăm că această arteră gălățeană a teilor vine de undeva dinspre nord pentru a coborî în perpendiculară pe axa cealaltă, fundamentală, a fluviului, avem imaginea nu numai a unei geografii, dar și a unei geometrii care aproape că nu pot fi amenințate cu posibilitatea de a fi întrecute în frumusețe și, mai ales, în simbolistică...

La Galați însă, aria teilor nu se termină cu strada Domnească, aceștia, de pe artera reprezentativă a urbei, vin de departe, din vremea primarului de legendă Constantin Ressu, edilul clarvăzător care i-a plantat pentru prima dată, după 1875, cu zece-cincisprezece ani înainte ca Vasile Alexandrescu Urechia să inaugureze, la 1890, într-o sală de la etajul Liceului „Vasile Alecsandri", biblioteca pe care avea s-o lase moștenire Galaților. Într-un fel, la Galați, teii și biblioteca au crescut laolaltă și, puțin câte puțin, după apariția primilor puieți și după ce cetățenii au început să-i iubească, prin grija gospodarilor care au urmat, arborii cu cea mai nobilă eflorescență au început să treacă și pe alte străzi, mai ales pe cele din centru, pe strada „Nicolae Bălcescu", cea a liceului, dar și pe strada Eminescu, pe „Al. I. Cuza", strada pârcălabului, sau pe strada Mihai Bravu, pe care ființează acum biblioteca lui Urechia.

Încă de la începuturile lor, teii gălățeni au fost sortiți să-și unească parfumurile mirifice cu acordurile nemuritoare ale Artei, de vreme

ce primarul care i-a sădit pentru prima dată pe Domnească era tatăl marelui pictor Camil Ressu, născut la Galaţi, la 26 ianuarie 1880 (cam odată cu teii) şi de vreme ce, de atunci, timp de aproape 140 de ani, aroma lor vărătecă plutește pe deasupra celor mai importante instituţii culturale, teatrele, centrele de cultură, muzeele sau biblioteca judeţeană, aflate în aceeaşi arie străjuită de siluetele tăcute ale arborilor atât de iubiţi de Eminescu. În serile de început de iunie o armonie aparte se insinuează pe deasupra clădirilor centrale, case vechi, boiereşti, foste consulate pline de viaţă, palate sau construcţii mai recente, deasupra străzilor animate, deasupra parcului purtând numele poetului nostru naţional. Iar când se bate ora exactă în orologiul bătrân al Palatului Prefecturii, acordurile nemuritoare ale valsului lui Iosif Ivanovici se contopesc cu efluviile inefabile ale florilor de tei abia deschise şi coboară împreună, într-o subtilă combinaţie, pe deasupra statuii lui Eminescu până spre malul umbros al Dunării unde se mai unesc o dată cu strigătul pescărușilor şi cu melodia nerostită a valurilor dornice de atingere cu marea cea mare...

O armonioasă simfonie a naturii şi a spiritului uman, o conlucrare tainică a naturii cu cele mai subtile expresii ale puterii de creaţie a omului. Ne place să credem că tocmai în acest spirit al comuniunii dintre om şi cosmos, dintre desfăşurarea spontană a naturii şi creaţia îndelung elaborată a omului, am încercat să adăugăm celor două temeinice axe ale Galaţiului, cea a Dunării şi cea a teilor, pe o a treia, *Axa cărţii, „Axis Libri"*... Tocmai de aceea am ales să desfăşurăm bogăţia neasemuită a celor câteva zile ale Festivalului Naţional al Cărţii „Axis Libri" în aer liber, în plină natură urbană, cât mai aproape de Dunăre, sub cupolele fremătânde de tei şi exact la ora când aceştia se pregătesc să-şi binecuvânteze încă o dată săditorii într-o nouă vară şi într-o nouă devenire. Axa Dunării, Axa Teilor şi Axa Cărţilor, iată o trinitate a situării noastre în lume pe care Dumnezeu ne-a hărăzit-o anume nouă şi pe care nu o putem onora decât prin profundă iubire şi prin atentă grijă de a o onora cu propriile noastre fapte.

Timpul în care pârcălabul de Covurlui făcea Unirea, Constantin Ressu planta tei pe strada Domnească, iar Vasile Alexandrescu Urechia punea bazele unei biblioteci în Liceul „Vasile Alecsandri" a trecut cum au trecut şi timpurile construcţiei palatelor de Galaţi, al Comisiei Europene a Dunării, al Prefecturii, al Justiţiei, al Episcopiei, al Navigaţiei, cum au trecut şi timpul acestora, mai aproape de zilele noastre, iar dacă noi le-am preluat ca pe o dreaptă moştenire, este la fel de drept ca şi noi să ne gândim la generaţiile care vor veni şi la şansa lor de a prelua de la noi moşteniri la fel de frumoase. Marii bărbaţi ai Galaţiului s-au ostenit de cele mai multe ori fie urcând în structurile administrative ale epocii lor şi acţionând prin ele pentru progresul urbei, fie retrăgându-se în tainicele laboratoare ale creaţiei pentru a înfăptui într-o altă dimensiune, cea a spiritului şi a conştiinţei de sine. Bogate şi pilduitoare exemple, Constantin Ressu, edilul, pe de o parte, Iosif Ivanovici, creatorul, pe de alta, ambii candidaţi validaţi la eternitate, la care se adaugă, şi mai frumos, Vasile Alexandrescu Urechia, care a fost şi una, şi alta, adică şi senator, şi cărturar, pentru toate ale lui merite fiind propus – o premieră absolută pentru români! – la Premiul Nobel pentru Pace.

În epoca modernă, în zilele noastre chiar, şi alţi mulţi cărturari locali au învăţat să fie prezenţi pe ambele fronturi. Mulţi dintre scriitorii de la Dunăre sunt cetăţeni de onoare ai Galaţiului, unul dintre ei s-a implicat profund în revoluţia de la 1989, alţii, mai tineri, sunt acum lideri ai societăţii civile şi nu este departe vremea când reprezentanţi ai noilor generaţii de creatori vor urca, precum Urechia în veacul al XIX-lea, în Parlamentul României. A pendula între casa cărţilor şi casa deciziilor locale – iată o experienţă necesară şi, de cele mai multe ori, benefică pentru comunitate. Spun asta în calitate de membru al „parlamentului" municipal, comisia de cultură, care, înţeleasă ca mecanism legislativ de susţinere a dimensiunii culturale si spirituale a cetăţii, poate sprijini actul creaţiei şi creatorul în toate dimensiunile şi perspectivele timpului pe care îl trăim. Altfel spus, este la fel de importantă, dacă nu chiar şi mai importantă, aprobarea editării unei cărţi decât cea privind o investiţie strict materială, oricare ar fi ea. Or, a sprijini cultura unui oraş este poate cea mai nobilă modalitate de a iubi acel oraş. Iar dacă aceste eseuri pot fi considerate ca o altă expresie a acelui unic sentiment al dragostei de urbe, pot afirma fără nicio rezervă: *Iată nu numai de ce, dar şi cum iubesc cu adevărat Galaţiul!*

Din Colecțiile Bibliotecii

Donaţia Schwartz (scrisori, fotografii, autografe) O comoară dăruită Bibliotecii „V.A. Urechia” (X)

Violeta Ionescu
scriitoare

În 10 ianuarie **1906**, la Florenţa era o iarnă foarte friguroasă, Salvini a fost bolnav şi a refuzat oferta unui turneu în Germania (Ms II/344) • La 10 februarie era încă bolnav. I se propusese din nou America, dar a refuzat (Ms II/345) • În plină vară, la 19 iulie, el era tot la Florenţa şi îi scria că primise darea de seamă a activităţii şcolii pe care Rovena Schwartz o conducea şi, deşi nu o putea citi, îşi dădea seama de bunele rezultate obţinute. Ştiri despre preocupările lui (Ms II/367) • Pe 9 septembrie de la Siena per Vagliagli îi scria că era sănătos şi că se simte bine la ţară (Ms II/346) • Pe 15 noiembrie se afla din nou la Florenţa. Îi scria că asistă la repetiţiile fiului său, care este tot actor. Este invitat să vorbească la Neapole, Torino, Roma, despre Adelaida Ristori (decedată la 9 octombrie 1906 – n.n.). (Ms II/347) La 27 decembrie îi trimite urări de An Nou. La 22 decembrie fusese la comemorarea actriţei. Urma să plece la Roma, pentru a vorbi despre ea la teatrul „Argentina”. (Ms I/511)

În **1907**, la 6 februarie, îi scria din Florenţa impresii de la comemorarea de la Roma, unde a ţinut un discurs (Ms I/512).

La 2 ianuarie **1908**, din Florenţa, îi trimite urări de An Nou şi ştiri despre sănătatea lui (Ms I/514) • La 8 februarie o anunţă că se bucură de o sănătate încă bună şi duce o viaţă foarte regulată (Ms II/348) • La 29 martie îi povesteşte cum îşi petrece timpul (Ms I/487) • La 22 mai îi dă ştiri despre familia sa (Ms II/349) • La 21 august era la Vallombrosa, unde plecase pentru scurt timp la munte. Se va întoarce la Dievole şi în noiembrie va fi la Florenţa. (Ms I/488)

1909, 4 ianuarie, Florenţa. Începutul de an vine cu o veste tristă. Este îndurerat de moartea fiului său, Alexandru. Este obosit. Dacă doreşte, Rowena ar putea continua corespondenţa cu fiul său Marius sau cu un nepot (Ms II/350) • La 17 noiembrie, din Florenţa îi scrie amănunte despre felul în care şi-a pierdut vara. Este sănătos, vizitat mereu de către autori şi actori care-i cer sfaturi. (Ms II/351)

1910, 3 ianuarie, îi mulţumeşte pentru urările de Anul Nou (Ms II/352) • La 26 martie, scrie că a fost la Veneţia, la inaugurarea monumentului lui Gustavo Modena, îndrumătorul său artistic - şi dă câteva repere biografice ale acestuia (Ms II/353) • La 10 aprilie, scrie că este vreme urâtă, plouă mereu, motiv pentru care nu se simte prea bine (Ms II/354) • La 21 mai, îi comunică faptul că i s-a cerut să colaboreze la comemorarea Adelinei Ristori de la Ferrara (Ms I/517) • La 23 octombrie, din Florenţa, scrie că şi-a închiriat teatrul, aşa că a scăpat de o mare grijă. Vara şi-a petrecut-o la Vallombrosa. Ştiri despre familia sa (Ms II/355) • La 18 decembrie, îi împărtăşeşte impresii de la sărbătorirea onomasticii sale (10 decembrie – San Tommaso di Farfa, potrivit calendarului romano-catolic – n.n.). (Ms I/518)

La 4 ianuarie **1911** mulţumeşte pentru urările de An Nou. (Ms II/356) • La 7 aprilie, îi scrie de la Florenţa despre călătoria sa la Roma, care a fost însoţită de multe satisfacţii artistice, dar şi de un accident fără urmări grave (Ms II/358) • La 26 aprilie, îi trimite câteva ziare cu serbările de la Roma (Zilele Romei sunt pe 17-21 aprilie, când se comemorează fondarea Cetăţii Eterne de către Romulus – n.n.). O anunţă că în curând va pleca la ţară (Ms II/359) • De la Trespiano, pe 17 iulie îi trimite ştiri despre starea lui de sănătate, la 82 de ani (Ms I/520) • Pe 19 iunie, tot de la Trespiano, îi mulţumeşte pentru fotografia trimisă (Ms I/519) • 24 septembrie, îl găseşte tot la Trespiano, de unde îi scrie că este sănătos, dar e îndurerat de moartea uneia dintre nurorile sale (Ms

II/358) • La 9 octombrie, de la Trespiano, îi dă ştiri despre familia sa. (Ms I/521)

1912, 3 ianuarie, scrie că se află la Florenţa şi îi mulţumeşte pentru urările de An Nou. Îi scrie că a primit foarte multă corespondenţă (Ms II/360) • Pe 22 februarie, îi trimite noi ştiri despre familia sa (Ms II/522) • La 15 iunie, de la Trespiano, îi transmite condoleanţe pentru pierderea sorei sale Antonie (Ms I/523) • La 4 octombrie, îi scrie din Florenţa că, pentru vârsta lui (84 de ani), sănătatea îi este încă bună. În Italia se vorbeşte numai de război, stare care se prelungeşte prea mult (Ms II/361) • La sfârşitul lunii, pe 30 octombrie, i se plânge că suferă de o criză de sciatică. Privind tulburările recente din spaţiul balcanic, el era convins că, oricare ar fi sfârşitul unei conflagraţii în Balcani, situaţia nu se va schimba. Vrând s-o liniştească, probabil, îi scrie că deoarece România s-a declarat neutră, ea nu are de ce să se teamă. (Ms I/363)

La 2 ianuarie **1913**, de la Florenţa, mulţumeşte pentru urările transmise (Ms I/526) • La 30 februarie, scrie că duce o viaţă monotonă, citeşte şi scrie mult (Ms I/524)• La sfârşitul lunii martie, pe 31, îi scrie că este îndurerat fiindcă şi-a pierdut fiica şi se află într-o stare de deprimare sufletească (Ms I/525) • La 4 iulie, de la Trespiano, îi dă noi ştiri despre familia sa (Ms I/527) • La 7 octombrie se afla la Marina di Pisa. Îi dădea ştiri despre sănătatea sa şi îşi exprima indignarea faţă de războiul ce se desfăşura în Balcani (Ms I/528) • La 5 noiembrie era din nou la Florenţa şi îi scria despre familia sa. (Ms I/529)

În **1914**, 4 ianuarie, mulţumeşte pentru urările de An Nou (Ms I/530) • La 20 aprilie, îi scrie despre familia sa şi o încunoştiinţează că, la Florenţa, sunt multe greve ale muncitorilor. Se pare că se apropie o revoluţie socială (Ms I/531) • La 27 mai, din nou ştiri despre familia sa (Ms I/532) • La 30 octombrie îi scrie despre criza din Italia. (Ms I/533)

1915 (anul morţii sale) la 14 ianuarie, îi scrie de la Florenţa cât de indignat este de situaţia creată în urma izbucnirii războiului. Deşi neutră, Italia avea o situaţie economică dezastruoasă. Aflase din ziare despre o înţelegere între Italia şi România (Ms II/364) • La 12 martie, Florenţa: În ultima vreme, Italia a fost lovită de tot felul de nenorociri: cutremure, inundaţii. Era bucuros însă că ţara lui se află în bune relaţii cu România (Ms II/365) • La 8 iunie, de la Florenţa, constată că armata italiană e plină de entuziasm şi se întreabă: România va adera la Antantă? (Ms I/534) • La 3 septembrie, de la Florenţa, îţi exprimă dorinţa ca războiul să se termine cât mai repede. Este îndurerat că se pierde atâta energie umană... (Ms II/365)

Aceasta este ultima scrisoare pe care **Tommaso Salvini** a adresat-o Rovenei Schwartz, în lunga lor corespondenţă care a durat din august 1897, timp de 18 ani neîntrerupţi, până la trei luni înainte de moartea lui Salvini, survenită la 31 decembrie 1915. Nu s-au văzut niciodată, dar i-a legat o prietenie epistolară demnă de anii când comunicarea prin scrisori era vitală pentru oamenii aflaţi la mari depărtări. Şi-au împărtăşit impresii şi gânduri şi putem presupune că şi scrisorile Rovenei au încurajat acest dialog şi această legătură sufletească indescriptibilă.

Este emoţionant să ne gândim că un om celebru prin cariera lui strălucită, de mare actor al Italiei, a transmis gânduri bune, de încurajare, pentru efortul pe care câteva domnişoare din Galaţi îl făceau, numai ele ştiau cum, să menţină în funcţiune o şcoală particulară, nesubvenţionată, pentru copiii săraci, de toate naţionalităţile, religiile sau confesiunile.

Jules Verne (a corespondat şi cu Antonie). La 20 februarie 1892, de la Amiens, mulţumeşte Rovenei Schwartz pentru amabila scrisoare trimisă (Ms I/241) • La 3 ianuarie 1896, tot de la Amiens, răspunde la cea de-a doua scrisoare adresată lui. Regretă că nu are nicio fotografie şi la vârsta sa (avea 68 de ani) socotea că... „nu mai poate deranja soarele să-i fixeze trăsăturile pe placa unui obiectiv” (Ms II/213)

Constantin Ion Parhon (1874-1969) medic endocrinolog şi neuropsihiatru român. A îndeplinit funcţia de preşedinte al Prezidiului Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române (1948-1952). A mai făcut parte dintr-un comitet interimar prezidenţial, format din cinci membri (30 decembrie 1947-13 aprilie 1948). A fost profesor universitar la Facultatea de Medicină din Iaşi şi la Facultatea de Medicină din Bucureşti, director al Spitalului Socola din Iaşi şi al Institutului pentru bolile nervoase, mintale şi endocrinologice din Bucureşti. În 1928, este ales membru corespondent al Academiei Române şi în 1939 devine membru titular şi preşedinte de onoare al acestui prestigios for ştiinţific. Era, de asemenea, membru titular al Academiei de Medicină din Bucureşti (1935), membru de onoare al Academiei de Ştiinţe Medicale (1969), membru fondator al Societăţii de

Anatomie din București, al Societății de Biologie, al Societății Române de Neurologie, Psihiatrie, Psihologie și Endocrinologie. A fost ales și membru al Academiilor de Științe ale URSS, RP Bulgară, RP Ungară și RDG, al societăților de endocrinologie din Paris, Moscova și Praga, al Societății Estone de Neurologie, al mai multor societăți din Paris (de neurologie, de psihiatrie, de medico-psihologie și al Societății medicale a spitalelor). În anul 1948 i s-a decernat titlul de *Doctor honoris causa* al Universității Caroline din Praga.

La 9 martie 1920, de la Socola, el îi adresează colegului Arthur Schwartz o scrisoare de condoleanțe, cu ocazia decesului fratelui său, Solomon (Ms I/626) • La 8 iunie 1943, din București, tot lui Arthur îi scrie vești despre familia sa (Ms I/627) • La 28 ianuarie 1948, Constanța Parhon îi scria lui Arthur Schwartz, exprimându-și bucuria că școala „Lumina", pe care o condusese surorile sale, este încă în ființă și îi dădea diverse știri despre familie (Ms I/628) • La 24 august 1948, Constantin I. Parhon și Constanța Parhon, aflați la Mangalia, trimit către Rovena și Emilia Schwartz din Galați felicitări „pentru opera desfășurată o viață întreagă în ajutorarea celor săraci și nedreptățiți" • La 14 aprilie 1950, el îi scrie Rovenei că ajutorul bănesc pe care i l-a trimis răsplătește munca dezinteresată pe care a făcut-o ani și ani de zile. Roagă să primească ajutorul, câtă vreme va avea nevoie de el (Ms II/428) • La 11 iulie 1951, îi scrie că se bucură împreună cu soția că „munca dezinteresată, desfășurată de-a lungul anilor pentru cauza celor mulți și nevoiași", i-a fost recunoscută (M II/93) • La 15 decembrie 1952 mulțumește pentru condoleanțele transmise la moartea soției sale, Constanța (Ms III/94) • La 25 martie 1954 scrie că încă nu-i poate preciza condițiile în care ar putea dona Ministerului Sănătății instrumentele medicale rămase de la fratele Rovenei (dr. Arthur Schwartz) (Ms III/95) • La 10 iulie 1953, doctorul Parhon scrie că a intervenit pe lângă Ministerul Sănătății ca să accepte donația doctorului Arthur Schwartz (Ms I/631) • La 31 august 1954 și 25 februarie 1955, doctorul Parhon mulțumește celor două surori, Rovena și Emilia, pentru felicitările adresate cu ocazia primirii unor înalte distincții. (Ms III/92 și Ms II/429).

În 1955, luna iunie, Rovena Shwartz a decedat – așa cum aflăm din scrisoarea de condoleanțe a doctorului Parhon, trimisă Emiliei la 15 iunie 1955.

•••

Mă înclin și mulțumesc tuturor celor care m-au ajutat în alcătuirea acestui material. Am folosit pentru documentația de față *„Catalogul manuscriselor și scrisorilor din Biblioteca „V.A. Urechia"*, 1979, Galați, întocmit de Paul Păltănea, care reprezintă colecția de scrisori și manuscrise a bibliotecii, începută de V.A. Urechia și continuând până la data publicării volumului. De mare ajutor a fost de asemenea arhiva Bibliotecii „V.A. Urechia" – Donația Schwartz, precum și interpretarea scrisorilor de către lector univ. Cristina Jung, Universitatea Galați.

Pentru informațiile privind societatea și școala „Lumina", sursele principale au fost monografiile Comunității Evreilor din Galați din anii 1906 și 1931. Monografia din 1906 ne-a fost trimisă de la București, din arhiva Federației Comunităților Evreilor din România, de dl ing. Ozy Lazăr, fost președinte al F.C.E.R., originar din Galați; Monografia din anul 1931, ne-a fost pusă la dispoziție cu amabilitate de actualul președinte al Comunității Evreilor din Galați, dl ing. Sorin Blumer.

Pentru biografiile personalităților cu care surorile Schwartz au corespondat, am folosit surse on-line și „Ziarul științelor", București - nr.41/19 oct. 1948 (pt. Dr. Emil Holub).

Dar cel mai important ajutor a venit din partea doamnei Valentina Oneț, de 38 de ani bibliotecară și custode al colecțiilor speciale aparținând acestei prestigioase instituții de cultură, care m-a încurajat, mi-a pus la dispoziție arhiva bibliotecii pentru studiu și mi-a furnizat cu generozitate informațiile de care aveam nevoie.

Din comorile Bibliotecii „V.A. Urechia”

Expediția în Țara Focului: Iulius Popper către V.A. Urechia

Letiția Buruiană
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Printre contemporanii față de care cărturarul V.A. Urechia a manifestat simpatie și susținere se află și exploratorul român Iulius Popper. După cum reiese dintr-o scrisoare[1] trimisă de acesta din urmă către Urechia, care era președintele Societății Geografice Române la acea vreme, dar și ministru al Instrucțiunii Publice, cei doi s-au cunoscut în 1881, după întoarcerea tânărului inginer din Japonia. Fără îndoială, ceea ce i-a apropiat pe cei doi a fost pasiunea pentru cărți, cartografie, fotografie, colecții de obiecte rare. Iulius Popper a pornit în lume de tânăr, fiind ambițios și entuziast, dornic de a-și croi un drum și un nume, cu toate că el însuși mărturisește că: „scopul călătoriilor mele nu era încă bine definit, atracția pe care o exercita depărtarea, necunoscutul, asupra unui spirit cam aventurier, sau poate dorința de a căuta aiurea o bunăstare imaginară, iată motivele care m-au dus departe de frumoasa-mi patrie”[2]. Asemeni lui Urechia, a urmat studii la Paris (Școala Politehnică, în 1879), a fost un admirator al lui C.A. Rosetti. Faptul că tatăl său a fost librar și anticar, a condus un ziar săptămânal în limba română și idiș, ne îndreptățește să presupunem că avea o cultură solidă și, probabil, deprinderi de colecționar. Traseul lui Popper pe meridianele lumii începe cu orașul Istanbul și țările europene, continuând cu două călătorii în Extremul Orient (India, China, Japonia), între 1881-1883, în Siberia și Alaska (1883). Între 1883 și 1886 vizitează ambele continente americane, realizând unele lucrări tehnice în SUA și Cuba. În Ciudad de Mexico a fost redactor la ziarul „Diario de los Forasteros” (1884-1885). Urmează apoi o perioadă temerară pentru Popper, care a pornit o mare expediție în sudul continentului având sprijinul autorităților argentiniene interesate de terenurile aurifere.

Periplul civilizator al lui Popper a fost fructificat în realizarea de hărți și stabilirea unui nomenclator de denumiri românești în Țara de Foc și, mai ales, într-o ambițioasă misiune de civilizare a ținuturilor considerate virgine prin realizarea unor exploatări aurifere, colonizarea ținuturilor cu moșneni români, întemeierea de așezări și realizarea primei linii de navigație din zonă. În plus, a construit o cale ferată, a emis monedă și timbru local, a preconizat instalarea unei linii de telegraf și a proiectat un vas special pentru o nouă expediție în Antarctica. A publicat articole, studii, hărți, broșuri. În publicația franceză *La Grande Encyclopedie* este situat printre cei mai mari exploratori ai regiunii[3]. Avântul lui pe culmile gloriei și înavuțirii a fost curmat la vârsta de 36 de ani, când a decedat în condiții considerate de unii biografi ca fiind suspecte, având în vedere circumstanțele sociale și juridice, induse de complotiști, după unii biografi, în care se împotmolise în acel moment.

Printre râurile botezate de Popper cu nume românești se afla și Rio Urechia, precum și Rio Rosetti, denumiri trecute și pe harta trimisă Societății Geografice Române în 1887. La acea vreme ilustrul om de cultură, în calitate de președinte al societății mai sus menționate, a prezentat în ședința Comitetului SGR din 6/18 iunie 1887 realizările lui Popper, planurile sale și a propus alegerea acestuia ca membru corespondent. Popper a trimis diverse scrisori, hărți și un album cu 95 de fotografii din Țara de Foc, considerat pierdut o perioadă de timp și regăsit[4].

Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” deține, în original, scrisoarea anterior menționată pe care Popper i-a adresat-o lui V.A. Urechia. Redactată în limba spaniolă, pe care, de asemenea, Urechia o cunoștea foarte bine, scrisoarea a fost tradusă integral. Pentru analiza de conținut am luat în considerare versiunea în limba română publicată în antologia anterior citată, *Călătorii extraordinare*, coordonată de prof. dr. univ. Silviu Neguț și republicată cu unele omisiuni în periodicul *Biblioteca Bucureștilor*[5].

Datată în 29 aprilie 1887, scrisoarea trimisă din Buenos Aires este caligrafiată pe șase pagini de hârtie specială care conține însemnele unui tipizat

oficial: antet cu denumirea „Expedicion Popper” și, în stânga, rubrică pentru arhivare, cuprinzând denumirea ținutului, precum și spații punctate pentru completarea numerelor de înregistrare. Dimensiunea hârtiei (31,3x20,5) este atipică față de formatele standard. Se remarcă stilul de redactare îngrijit, cu sublinieri frecvente, simple sau duble, ale literelor de la sfârșit de rând, iar la fiecare final de pagină sunt inserate, ca indicii de continuitate, în colțul din dreapta, cuvintele de început ale primului rând din foaia consecutivă, substituind astfel numerotarea absentă a paginilor.

Scrisoarea are o însemnată importanță bibliofilă dar și documentară, înșiruind în conținutul ei o suită de informații despre împrejurările în care cei doi s-au întâlnit, motivațiile peregrinărilor tânărului inginer prin lume, locurile unde a poposit și bucuria descoperirii unui teren aurifer care era în plină exploatare la momentul acela, la sud de Strâmtoarea Magellan. Monotonia acelor ținuturi îi provoacă temerarului călător dorul de armonia și frumusețile românești. Dacă exploatarea auriferă este expediată într-un paragraf de câteva rânduri, mult mai vie este relatată expediția în Țara de Foc, emoțiile exploratorului la vederea peisajelor grandioase, flora și fauna din locuri necălcate de picior vibrează puternic și reținut prin concizia stilistică. Este de remarcat și modul subtil în care îl flatează pe Urechia, al cărui nume a fost dat unui râu pe harta întocmită: „y designar dos otras arterias fluviales, con los nombres de dos personages que honorar a nostra patria”. Aspectele mai problematice ale experiențelor sale legate de climă, natura sălbatică și atitudinea indigenilor sunt menționate în treacăt, fiind considerate specifice pentru astfel de misiuni. Din păcate, sursa problemelor care i-au grăbit sfârșitul va fi tocmai presupusa lui implicare în masacrul băștinașilor, acuzatorii probând barbarismul cu fotografii din propria lui arhivă. După unele opinii (Dr. Daniel Teveles), rezultate din cercetări la fața locului, acuzația ascundea în spate interese oculte și jocuri politice pentru putere și bogăție[6].

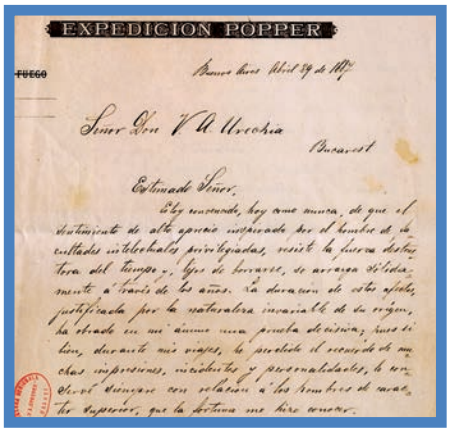
EXPEDICION POPPER

FUEGO

Señor Don V. A. Urechia

Bucarest

Estimado Señor,

În scrisoarea de față amintește despre albumul cu fotografii realizate în Țara de Foc, despre care aflam că era legat în pielea unei foci pe care membrii expediției o folosiseră ca hrană, iar titlul era inscripționat pe o placă de aur „que lavamos en la playa comprendida entra la Punta *Sinaia* y el Rio *Carmen Silva*”. În versiunea în limba română publicată în antologia „Călătorii extraordinare” lipsește sintagma „y el Rio *Carmen Silva*”.

Versiunea publicată în *Biblioteca Bucureștilor* este incompletă față de cea anterioară, traducătorul marcând omisiunea paragrafelor în paranteze drepte. Nu este prezentă nici traducerea notei „post-scriptum”, care oferă indicii despre curierul ce urma să aducă albumul la București (C. Mabit, Quais Louis XVIII no 14 Bordeaux). Cele două paragrafe omise în revista *Biblioteca Bucureștilor* conțin saluturi către membrii SGR, indicii despre intenția de a inspecta o nouă exploatare deschisă în ținutul *El Paramo*, unde trimisese deja nave și un număr de 120 de oameni, precum și o alta din nordul strâmtorii Magellan.

Cele mai multe mărturii (fotografii, hărți, manuscrise, monede, timbre, obiecte ale indigenilor, unelte utilizate în exploatările aurifere, mașina de scos aur din apele Atlanticului, inventată de inginerul de origine română, cunoscut în lumea sud-americană sub numele Julio Popper și scrisoarea de față este semnată cu această versiune spaniolă a prenumelui), se află la Muzeul „Fin del mundo” din Ushuaia, Argentina, fostul sediu al guvernatorului.

Scrisoarea către V.A. Urechia poate fi considerată o piesă de mare valoare bibliofilă și documentară, adăugată la altele deținute de biblioteca gălățeană, prin generozitatea fondatorului ei, iar textul – un model al genului epistolar, tot mai rar utilizat în zilele noastre – evidențiază limbajul poetic și toponimia ca marcă a erudiției, patriotismului și inventivității lingvistice a autorului.

Note:

1. *Popper, Iulius către V.A. Urechia*, 1887 aprilie 39, Buenos Aires, 6 f., 31,3x20,5. Donația V.A. Urechia.

2. *Călătorii extraordinare:* [Conferințe] / Iulius Popper, Gregoriu Ștefănescu, Dimitrie Ghica-Comănești, Basil Assan, Emil Racoviță, Sever Pleniceanu, Constantin Dumbravă . - București : CD Press, 2001, p 15.

3. apud Silviu Neguț. În: *Enciclopedia exploratorilor și călătorilor* [Carte tipărită] / Silviu Neguț.- București : Meronia, 2004 (București: Lumina Tipo), pp. 268-240.

4. I.M. Ștefan. De la „Rio Rosetti” la „Terra Popper”. În: Contemporanul, 1984, an 39, nr. 22 (1959), 25 mai 1984, p. 5.

5. *Iulius Popper, Scrisoare către V.A. Urechia*: trad. Silviu Neguț. În: *Biblioteca Bucureștilor*, aprilie 2011, an. XIV, nr. 4, p. 2.

6. Daniel Teveles/*Peculiar characthers – Julio Popper*, Citat în: http://xcreativa.com/televes/articulos.php?c=2&l=1, 21.03.2016.

KOHA
un proiect colaborativ viabil la BUDJG

Lenuța Ursachi,
bibliotecar, Biblioteca Universității „Dunărea de Jos” Galați

Premise

Managementul colecțiilor în sistem informatizat la Biblioteca Universității „Dunărea de Jos” din Galați (BUDJG) are ca punct de reper anul 1998, când a fost achiziționat sistemul integrat de bibliotecă TinLIB. Achiziția TinLIB s-a realizat în perioada unui proiect de sistem de management de bibliotecă. Pachetul de bază a inclus modulele Catalogare, Circulație și Rapoarte. Din cauza restricțiilor și priorităților financiare la nivelul universității, BUDJG nu a putut beneficia de versiuni îmbunătățite ale TinLIB, întreținerea sistemului nu s-a făcut în mod susținut, iar modulul web OPAC a avut o apariție efemeră.

Problemele care au început să apară în catalogarea și evidența publicațiilor seriale, deficiențele înregistrate în efectuarea rapoartelor pentru materialele audio-video sunt câteva dintre aspectele care au determinat BUDJG să caute o altă soluție software. Mai mult, lipsa unui catalog online nu este firească pentru aceste vremuri, cel puțin pentru o bibliotecă universitară. Lucrarea de față își propune să evidențieze câteva aspecte legate de experiența BUDJG privind migrarea către softul de bibliotecă open source Koha, o alegere care s-a dovedit ulterior a fi viabilă și pe care multe biblioteci din lume au adoptat-o. Prezentarea cronologică a proiectului va permite cititorului să descopere principalele etape ale proiectului, problemele identificate, stadiul actual și ce urmează a fi dezvoltat în continuare.

Etapele proiectului Koha

Sistemul integrat de bibliotecă open source Koha a fost un subiect analizat și promovat de BUDJG cu ocazia mai multor evenimente: în cadrul Conferinței Naționale a Asociației Bibliotecarilor din România (ABR), întâlnirilor anuale în cadrul secțiunilor ABR și întâlnirilor profesionale. Koha este o opțiune favorabilă pentru o bibliotecă deoarece: este gratuit, are în spate o comunitate puternică, perspectivele de dezvoltare sunt mari, poate fi configurat potrivit nevoilor și există oportunități de cooperare. În lume, Koha este prezent în biblioteci din țări ca Noua Zeelandă, Australia, Canada, SUA, India, Marea Britanie, Franța etc. Investigațiile făcute pe Internet au demonstrat că singura bibliotecă universitară din România care a optat pentru Koha, ca sistem de management de bibliotecă, este cea de la Universitatea „Eftimie Murgu” din Reșița.

În septembrie 2015 s-a profilat o echipă de lucru la BUDJG care s-a angajat să transforme în realitate implementarea Koha. Sub coordonarea conducerii bibliotecii, la această provocare au răspuns bibliotecari proveniți din diferite compartimente: Dezvoltarea colecțiilor (1 bibliotecar), Catalogare-indexare (1 bibliotecar), Referințe și cercetare bibliografică (1 bibliotecar), Digitizare (1 bibliotecar), Informatizare (inginerul de sistem). În prima ședință de lucru a echipei s-a prezentat pe scurt sistemul, s-a întocmit un plan de lucru și s-a stabilit un calendar al întâlnirilor.

Lucrul în Koha este posibil cu unul din cele două formate bibliografice: MARC 21 și UNIMARC. Din acest motiv, prima etapă s-a axat pe cercetarea formatului bibliografic. A fost studiată literatura de specialitate în legătură cu cele două variante de lucru și s-a optat pentru formatul bibliografic MARC 21. Acesta a constituit însă un element de noutate pentru bibliotecarii de la BUDJG care erau lipsiți de experiența lucrului cu etichete de câmp. Biblioteca Congresului SUA și OCLC explică pe larg câmpurile MARC 21 în documentațiile online puse la dispoziția utilizatorilor de Internet. În consecință, echipa de proiect a examinat cu atenție informațiile din aceste documente, care au fost sintetizate într-un set de șapte prezentări PowerPoint, expuse și discutate în cadrul sesiunilor de lucru. Dezvoltate pe înțelesul tuturor, prezentările au descifrat blocurile 0-8 din MARC 21, prin definiții și exemple. Sursele de informare studiate în acest scop au fost:

1. Library of Congress, *MARC 21 Format for Bibliographic Data*, http://www.loc.gov/marc/bibliographic/
2. OCLC, *Bibliographic formats and standards*, https://www.oclc.org/bibformats/en.html
3. Nebraska Library Commission, *Understanding MARC 21 Bibliographic Records* [set de înregistrări video], https://goo.gl/JhNkEl

a pus la punct un set de reguli privind catalogarea, achiziția și evidența documentelor. Pe tot parcursul testării Koha a fost actualizat documentul privind maparea câmpurilor TinLIB-Koha, a fost stabilit un algoritm de lucru legat de conversia datelor și un set de reguli pentru prelucrarea titlurilor provenite din conversie. Planurile de viitor ale bibliotecii vizează externalizarea catalogului online, conversia datelor

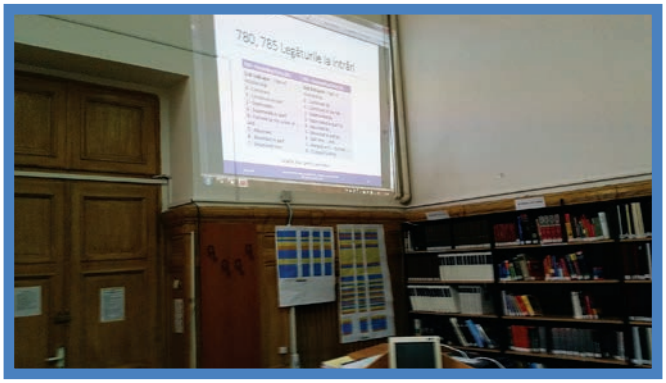

Întâlniri de lucru cu membrii Koha

Proiectul Koha folosește un număr mare de canale de comunicare pentru membrii comunității sale și pune la dispoziția celor interesați să experimenteze softul mai multe versiuni demo, disponibile online la adresa: http://koha-community.org/demo/. Pentru o mai bună înțelegere a câmpurilor din Koha, echipa proiectului a făcut exerciții în versiunea demo și a studiat cataloagele online ale bibliotecilor din țară. În plus, au existat și câteva schimburi de experiențe cu bibliotecile Universităților Politehnica din Timișoara și București și Universitatea Tehnică „Gh. Asachi" din Iași.

Etapa de cercetare a fost urmată de cea de instalare a softului Koha, folosind unul din serverele bibliotecii. Din acest moment, au fost create conturi pentru bibliotecarii din cadrul echipei de proiect, au fost configurate machetele de lucru pentru diferitele tipuri de documente, au fost definite filialele și localizările și s-a dat startul populării catalogului. În paralel, au fost studiate și cataloage Koha ale unor biblioteci din lume și a fost propusă soluția de design pentru catalogul BUDJG.

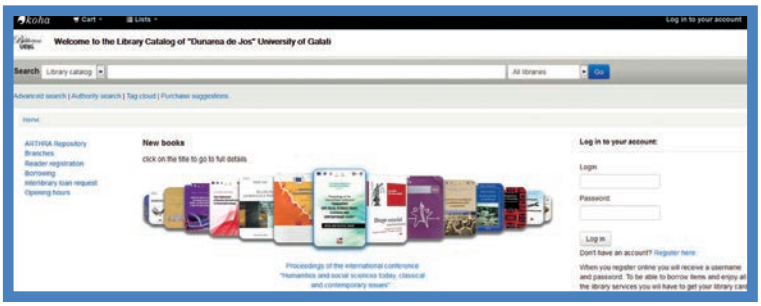

Catalogul online al BUDJG

Ianuarie 2016 este punctul „zero" pentru Koha la BUDJG. În momentul de față, echipa de proiect bibliografice pentru tot fondul din TinLIB (cărți, periodice și materialele audio-video) și completarea datelor de evidență (număr de inventar, preț, localizare etc.). Rapoartele de bibliotecă urmează să fie mai atent studiate și dezvoltate. Lista provizorie a rapoartelor create se referă la: procesul verbal de predare-primire către gestionar, lista de utilizatori și o serie de statistici din modulele de catalogare și achiziții. Campania de promovare a catalogului Koha figurează pe un loc important în calendarul acțiunilor viitoare ale bibliotecii.

Proiectul Koha la BUDJG poate fi considerat un exemplu de bună practică. Lansat dintr-o provocare, proiectul s-a transformat într-o ambiție de a împlini un vis cu resurse proprii. Visul la care aspira biblioteca încă de la începutul automatizării ei era catalogul online. Proiectul Koha a fost și este în continuare o experiență benefică și nu s-ar fi dezvoltat fără implicarea bibliotecarilor care, prin automotivare și voluntariat, s-au angajat într-o amplă cercetare. Ce au avut de câștigat bibliotecarii din acest proiect se referă la faptul că au dobândit noi cunoștințe, au învățat cum să gestioneze un proiect, să rezolve probleme și să colaboreze strâns în cadrul echipei.

Cum utilizăm catalogul online al BVAU (I)

Titina Dediu
șef birou Completare, achiziții. Evidența colecțiilor, Biblioteca „V.A. Urechia”

Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” are ca misiune satisfacerea intereselor de studiu, lectură, informare, documentare, educare și recreere din municipiul și județul Galați, prin promovarea cunoașterii, având la bază optimizarea accesului la informații relevante prin creșterea colecțiilor de carte și publicații și prin asigurarea de servicii publice de informare adecvate fiecărei categorii de utilizatori. Politica de dezvoltare a colecțiilor susține misiunea și obiectivele bibliotecii - ținând cont de interesul și structura socio-demografică și profesională a membrilor comunității județene servite.

În contextul în care Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” Galați a migrat la sfârșitul anului 2014 la softul integrat de bibliotecă TinREAD, utilizatorii bibliotecii au, începând din anul 2015, acces la catalogul online al bibliotecii județene. Astfel, catalogul bibliotecii poate fi accesat de acasă, de la școală, de la serviciu, fiind nevoie doar de o conexiune la Internet. Catalogul online (OPAC) este disponibil la adresa: www.bvau.ro, de unde se accesează **Catalog** din pagina principală sau direct la adresa: http://193.231.136.4/opac.

Caracteristicile funcționale esențiale care definesc interfața OPAC sunt:

- interfață web modernă,
- suplimentare de conținut,
- navigare pe grupe de câmpuri,
- relevanță la căutarea pe cuvinte cheie,
- sugestii de căutare (did you mean?),
- recomandări ale cititorilor,
- comentarii (reviews) și
- evaluări (ranking),
- RSS,
- integrare cu rețelele de socializare.

Pagina de intrare în catalog ne prezintă mai multe zone cu informații, iar un utilizator poate decide ce anume dorește să acceseze în catalogul electronic. Astfel, există mai multe zone de căutare, simplă, avansată, căutare expert, căutare în cataloage naționale și internaționale.

Spre deosebire de *Căutarea simplă*, în cadrul *Căutării avansate* utilizatorii dispun de facilitatea de a combina mai mulți termeni și de a integra resurse variate (interne și externe) pentru a obține un rezultat cât mai amplu prin referințele afișate. Câmpurile de căutare care se pot combina prin utilizarea operatorilor logici (booleeni), oferă posibilitatea de a căuta oricare dintre următoarele elemente în combinații de unsprezece luate câte trei (ȘI logic, SAU logic, NU logic). Elementele de căutare care pot fi combinate sunt: ISBN/ISSN

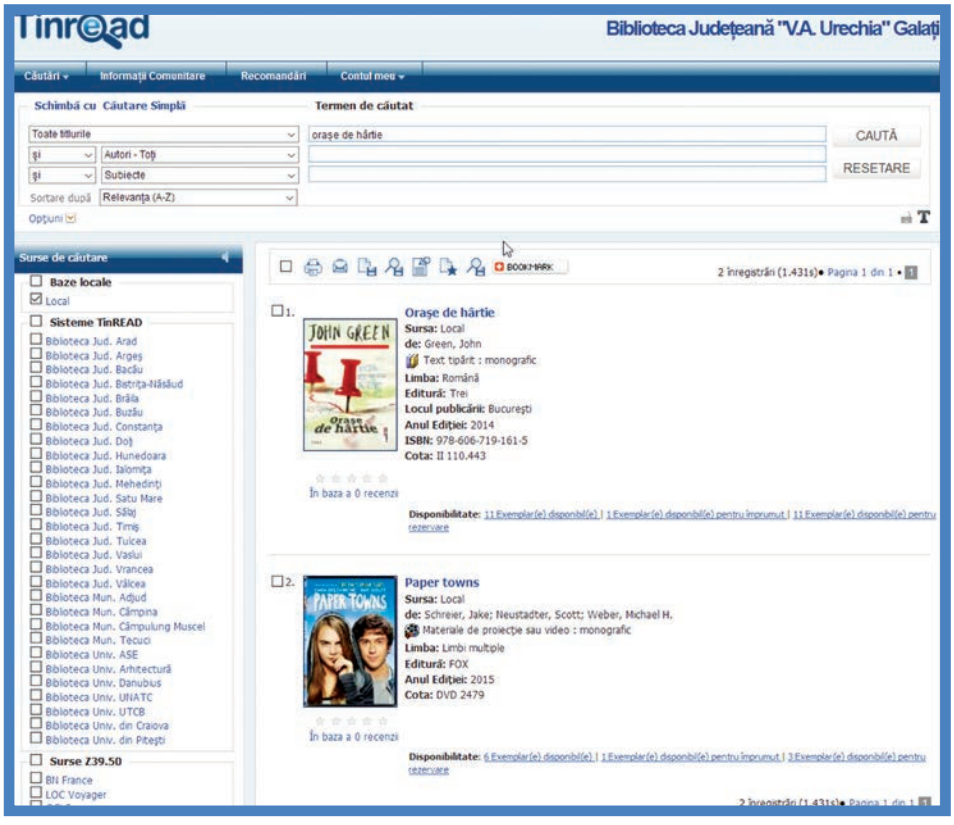

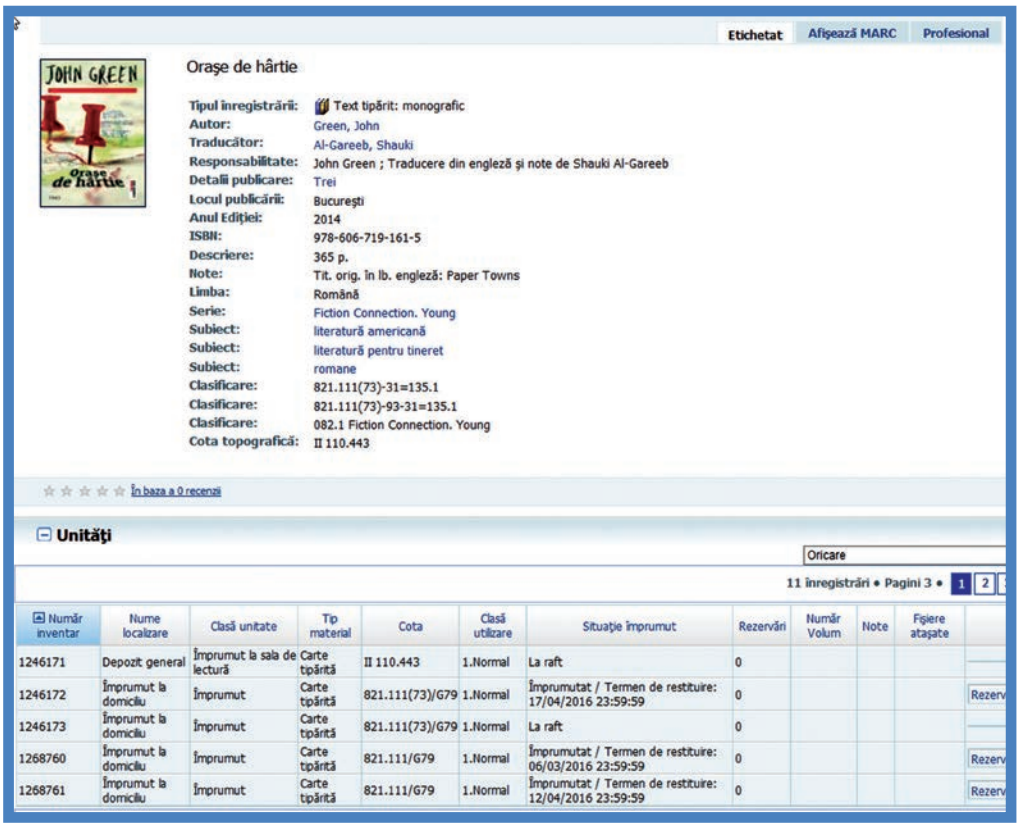
Etichetat
Afișează MARC
Profesional
Orașe de hârtie
Tipul înregistrării: Text tipărit: monografic
Autor: Green, John
Traducător: Al-Gareeb, Shauki
Responsabilitate: John Green ; Traducere din engleză și note de Shauki Al-Gareeb
Detalii publicare: Trei
Locul publicării: București
Anul Ediției: 2014
ISBN: 978-606-719-161-5
Descriere: 365 p.
Note: Tit. orig. în lb. engleză: Paper Towns
Limba: Română
Serie: Fiction Connection. Young
Subiect: literatură americană
Subiect: literatură pentru tineret
Subiect: romane
Clasificare: 821.111(73)-31=135.1
Clasificare: 821.111(73)-93-31=135.1
Clasificare: 082.1 Fiction Connection. Young
Cota topografică: II 110.443
În baza a 0 recenzii
Unități
Oricare
11 înregistrări • Pagini 3 •
Număr inventar
Nume localizare
Clasă unitate
Tip material
Cota
Clasă utilizare
Situație împrumut
Rezervări
Număr Volum
Note
Fișiere atașate
1246171 Depozit general Împrumut la sala de lectură Carte tipărită II 110.443 1.Normal La raft 0
1246172 Împrumut la domiciliu Împrumut Carte tipărită 821.111(73)/G79 1.Normal Împrumutat / Termen de restituire: 17/04/2016 23:59:59 0
1246173 Împrumut la domiciliu Împrumut Carte tipărită 821.111(73)/G79 1.Normal La raft 0
1268760 Împrumut la domiciliu Împrumut Carte tipărită 821.111/G79 1.Normal Împrumutat / Termen de restituire: 06/03/2016 23:59:59 0
1268761 Împrumut la domiciliu Împrumut Carte tipărită 821.111/G79 1.Normal Împrumutat / Termen de restituire: 12/04/2016 23:59:59 0

- număr standard internațional care identifică unic un titlu/ediție a unui document, subiecte, toate titlurile - oriunde se găsesc acestea în cadrul înregistrării, autorii - inclusiv coautorii, nume de persoană - ca subiect al lucrării (recunoscută și ca „despre", limba documentului, cota - locul în care se află documentul, domeniul din care face parte documentul (clasificarea).

După afișarea unei liste cu titluri se selectează titlul dorit printr-un clic pe înregistrare, pentru a se vedea câte exemplare dintr-un titlu există în bibliotecă, la ce secție sau filială sunt repartizate și care este cota ce semnifică localizarea cărții la raft, precum și care este statutul exemplarelor: dacă sunt la raft, împrumutate, dacă pot fi rezervate.

Celelalte zone cu informații sunt următoarele: *listă cărți noi, top subiecte împrumutate, top autori împrumutați, top titluri împrumutate, top titluri rezervate*. Topurile prezente sunt generate automat de către sistem în urma împrumuturilor efectuate de utilizatori și sunt în permanentă schimbare.

Listele de cărți noi sunt create de bibliotecari, tocmai pentru a anunța cititorii noștri despre noutățile editoriale intrate în bibliotecă. Acestora li se atașează copertele, pentru ca utilizatorii să poată regăsi ușor documentele în secțiile cu acces liber la raft. Listele de noutăți sunt realizate atât pe subiecte, cât și pe tipuri de documente (cărți, DVD-uri, periodice etc).

Despre alte funcționalități, strategii de căutare și modul de interacțiune al utilizatorilor cu OPAC-ul bibliotecii veți afla într-un număr viitor al Revistei Axis Libri.

(Va urma)

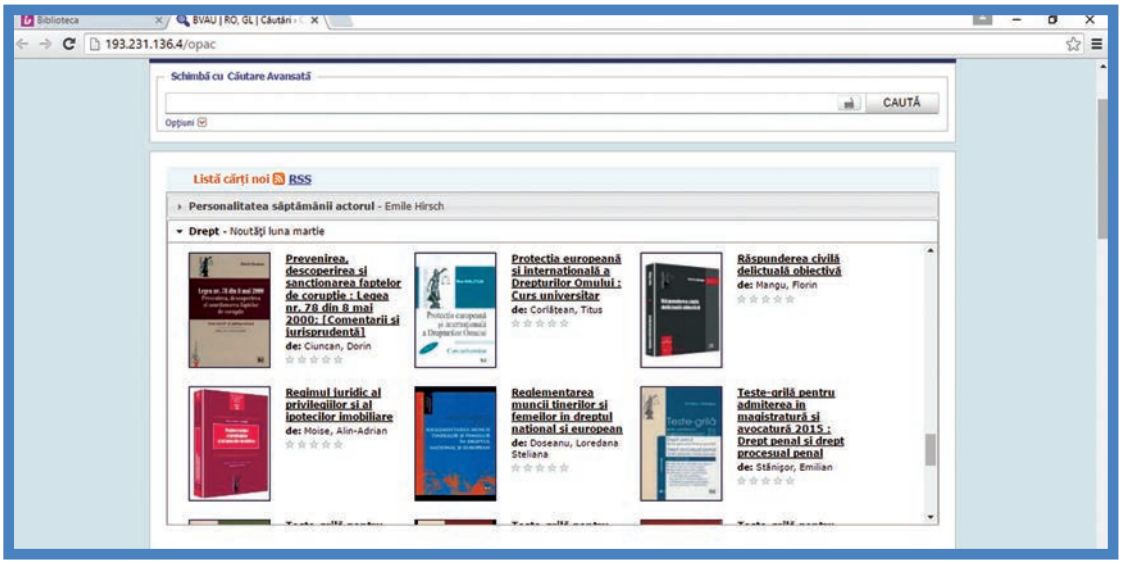
193.231.136.4/opac
Schimbă cu Căutare Avansată
CAUTĂ
Opțiuni
Listă cărți noi RSS
Personalitatea săptămânii actorul - Emile Hirsch
Drept - Noutăți luna martie
Prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție : Legea nr. 78 din 8 mai 2000: [Comentarii și jurisprudență]
de: Ciuncan, Dorin
Protecția europeană și internațională a Drepturilor Omului : Curs universitar
de: Corlățean, Titus
Răspunderea civilă delictuală obiectivă
de: Mangu, Florin
Regimul juridic al privilegiilor și al ipotecilor imobiliare
de: Moise, Alin-Adrian
Reglementarea muncii tinerilor și femeilor în dreptul național și european
de: Doseanu, Loredana Steliana
Teste-grilă pentru admiterea în magistratură și avocatură 2015 : Drept penal și drept procesual penal
de: Stănișor, Emilian

Analele Universității gălățene

Leonica Roman
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

În anul 1948, s-a înființat la Galați prima facultate din țară cu profilul îmbunătățiri funciare. În anii următori, au fost întemeiate noi facultăți, constituite în Institutele Agronomic, Politehnic și Pedagogic. Ultimele două au fost unificate formând Universitatea din Galați.

Trebuie subliniat faptul că, până în anul 1990, șase dintre specializări erau unice în învățământul universitar românesc.

În anul 1991, Universitatea din Galați își schimbă numele în Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați. Astăzi, universitatea funcționează cu 15 facultăți, având peste 40 de domenii pentru ciclurile de studii universitare de licență, masterat și doctorat.

Cu un istoric de aproape 70 de ani, era imposibil să nu ia ființă Analele Universității, un instrument de o reală valoare științifică pentru comunitatea academică.

Apărute din anul 1978, Analele au scos în evidență, de-a lungul a aproximativ patruzeci de ani, preocupările științifice ale cercetătorilor din comunitatea gălățeană și nu numai. Ele cuprind studii și articole științifice din diferite domenii, acestea fiind scrise de cadre didactice universitare, dar și de colaboratori ai acestora.

Primele opt fascicule au apărut în anul 1978 și s-au publicat sub numele *Buletinul Universității din Galați*.

În anul 1983 își schimbă titlul în *Analele Universității din Galați*.

Deoarece în anul 1991 universitatea gălățeană își schimbă numele, începând cu anul 1993 *Analele Universității din Galați* se transformă în *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați*.

De-a lungul timpului, au apărut fascicule noi. Însă, unele dintre ele, au provenit din scindarea unor fascicule existente deja, separându-se doar o anumită parte din vechea fasciculă.

Pentru exemplificare pot fi amintite fasciculele IX și XII, acestea fiind scindate din fascicula V, în anul 1983, respectiv în 1990, sau fascicula X care provine din divizarea fasciculei VIII, în anul 1990.

În prezent, *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați* au ajuns la fascicula cu numărul XXIV. Aproape toate fasciculele sunt disponibile online, majoritatea dintre ele fiind cotate de CNCSIS în categoriile B+ sau C și indexate în baze de date internaționale.

Webliografie:

Repertoriul Analelor Universităţii „Dunărea de Jos” din Galaţi: intrări în bibliotecă în perioada 1978-2012. Disponibil în Internet: http://www.lib.ugal.ro/Instrumente_informare/doc/repertoriul_analelor_2012.pdf. Data citării: 07.03.2016.

Universitatea Dunărea de Jos din Galați: Istoric. Disponibil în Internet: http://www.ugal.ro/index.php?page=pages.pa&title=Istoric. Data citării: 10.03.2016.

Universitatea Dunărea de Jos din Galați. Disponibil în Internet: https://ro.wikipedia.org/wiki/Universitatea_%E2%80%9EDun%C4%83rea_de_Jos%E2%80%9D. Data citării: 10.03.2016.

STUDIA HISTORICA
BULETINUL UNIVERSITĂȚII DIN GALAȚI
ANALELE UNIVERSITĂȚII DUNĂREA DE JOS GALAȚI
THE ANNALS OF THE UNIVERSITY DUNAREA DE JOS OF GALATI
The ANNALS of DUNAREA DE JOS UNIVERSITY GALATI
THE ANNALS OF "DUNAREA DE JOS" UNIVERSITY OF GALATI
THE ANNALS OF "DUNAREA DE JOS" UNIVERSITY GALATI
TECHNOLOGIES IN MACHINE BUILDING

Început de an 2016 și stagiune nouă la Salonul literar *Axis Libri*

Silvia Matei
șef serviciu, Săli de lectură, Biblioteca „V.A. Urechia”

În 2016, noua stagiune a Salonului literar Axis libri s-a deschis, joi **3 martie** avându-i ca invitați pe Aura Christi, poet, romancier, eseist și traducător român, deja cunoscută publicului gălățean datorită numeroaselor lansări avute la Galați, în cadrul Salonului literar, și pe profesorul și traducătorul gălățean Petru Iamandi.

În deschidere, artiștii lirici ai Teatrului Muzical „Nae Leonard”, Luminița Vologa și Mariana Pisică au susținut un minirecital artistic, ca un mărțișor-simbol, oferit tuturor doamnelor și domnișoarelor prezente la eveniment. În formatul deja consacrat al salonului literar, deschiderea a fost marcată prin prezentarea biobibliografică a celor doi autori făcută de Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii, iar moderatorul Theodor Parapiru și-a intrat în atribuții și a dat cuvântul „cronicarilor” bibliotecii, Catrina Căluian și Ioana Chicu, care au realizat o succintă prezentare a cărților lansate.

Volumul de versuri *Orbita zeului*, apărut în 2016 la Editura Ideea Europeană, prezentat de această dată publicului gălățean de Aura Christi, este sugestiv caracterizat de Nicolae Breban: „Cu *Orbita zeului* – volum compact, ce-și deschide străveziile-i aripi sau porți sub motto-ul bacovian – Aura Christi își afirmă, cu un calm magistral, trebuie s-o spunem, pecetea-i lirică: o viziune de o dureroasă limpiditate asupra naturii, complice și oglindă a întregului vagabondaj imagistic, o surprinzătoare revizitare a zeilor, ce conferă o patină clasică, unitară, volumului, cu nu puține semne, poate chiar și un fel de abur liric, venite din intima depărtare a unor poeți ca Hölderlin, Rilke, Blaga sau Nichita, celebrându-i și pe Brodski sau Ahmatova.”

Cunoscutul traducător gălățean Petru Iamandi ne-a prezentat un roman de mari dimensiuni apărut la Editura Univers din București, în colecția „Romanul secolului XXI”. Romanul „Ziua Recunoștinței” (titlul original, „May We Be Forgiven” – „Fie ca noi să fim iertați”) a fost premiat, în 2013, cu Women´s Prize for Fiction, premiu britanic pentru roman și este scris de scriitoarea, memorialista și scenarista A.M. Homes, bursieră Guggenheim pentru arte creative. Fiecare dintre invitați a împărtășit auditorului demersul artistic urmărit și a stârnit în publicul prezent curiozitatea pentru lectură. Preotul Eugen Drăgoi a recitat câteva versuri care i-au atras atenția la răsfoirea volumul Aurei Christi, iar epigramiștii Vasile Manole și Ioan Fărcășanu au destins atmosfera, ca de fiecare dată, cu epigrame dedicate celor doi invitați. Seara s-a încheiat cu oferirea diplomelor de excelență de către Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii și a mult așteptatei ședințe de autografe.

Ediția din **10 martie** i-a avut ca invitați pe scriitorii gălățeni consacrați Dan Plăeșu și Grigore Postelnicu. Prozatorul și jurnalistul Dan Plăeșu ne-a prezentat volumul de comedii „*Ce mai fac Sisifii*”, apărut în 2015, la editura Sinteze care conține cinci piese, cu titluri care te fac curios să le citești: „*Cosmos Voiaj*”, „*S.R.L.*”, „*Cursa de Bruxelles*”, „*Ce mai fac sisifii*”, „*Telenovele cu milionari*” și „*Întâmplare cu măscărici*”. Romanul profesorului și scriitorului Grigore Postelnicu, „*Bucătăreasa și prezumția de nevinovăție*”, apărut în 2015, la Editura Axis libri, este primul volum din seria *Zilele trufandalei*,

în care Nicolae Labiș este unul dintre eroii principali. Recenziile celor două lucrări au fost prezentate de colegii noștri Violeta Moraru și A.G. Secară, iar bibliotecarele Cătălina Popa și Simona Haidu s-au remarcat prin originalitatea prezentării, transformându-se în veritabile actrițe, interpretând un fragment din piesa de teatru *„Întâmplare cu măscărici”*. Despre cei doi autori și lucrările lor au avut aprecieri și scriitorii Ion Manea, Katia Nanu, Ghiță Nazare, părintele Eugen Drăgoi și Eugen Tudorache. După reprizele umoristice susținute ca de fiecare dată de Vasile Manole și Ioan Fărcășanu, profesorul, scriitorul și jurnalistul Theodor Parapiru, moderatorul neobosit al evenimentelor literare, a încheiat seara cu câteva comentarii critice asupra operelor literare prezentate. În final autorii au acordat autografe.

Ediția din **17 martie** a fost una dedicată noilor apariții ale Editurii Eikon: *Migrații*, autor Laurențiu Orășanu și *Jertfă & Steag*, autor Dumitru Ungureanu, dar și una dedicată dezbaterilor filozofice stârnite de *Surâsul lui Momus*, autor Liviu Iulian Cocei și *Cultura și spațiul*, autor Ivan Ivlampie. Romanul *Migrații* a fost prezentat și susținut în fața publicului gălățean de scriitorul și eseistul român de origine armeană, prozator al generației literare ’80, Bedros Horasangian. Acesta afirma în postfața lucrării că „Prozatorul Laurențiu Orășanu dă lovitura – literar-artistică - a vieții sale tocmai când viața lui se încheie. Și nu se poate bucura de ea. Romanul *Migrații* la care lucra apare postum, și se închide odată cu propria moarte”. Dumitru Ungureanu s-a prezentat cu cea de-a 2-a ediție a nuvelei *Jertfă & steag*, sugestiv caracterizată de Al. Cistelecan ca fiind „mai curând o nuvelă expandată/.../ fără retorici ale misteriozității, ci, din contră, mai degrabă cu scepticism critic și viziune caricaturală, de-constructivă numaidecât în raport cu evenimentul magic”.

Tânărul Liviu Iulian Cocei, doctorand al Universității „Al. I. Cuza” din Iași, specializarea Filosofie, a strâns o bună parte dintre articolele publicate în ultimii cinci ani în revista *Dominus* din Galați în lucrarea *Surâsul lui Momus* al cărui titlu reflectă, prin această metaforă, spiritul ironic al paginilor cărții și ne face o introducere în ironologie definită ca „știința ironiei”. În *Preludiu euforistic*, autorul își caracterizează sugestiv cartea: „Astfel, pentru unii, cartea de față reprezintă doar o luare în râs a celorlalte activități umane, în timp ce pentru alții poate însemna altceva: o punere între paranteze a preocupărilor zilnice, un interludiu existențial și, deci, o invitație la gândire. Acestora din urmă li se adresează aceste rânduri”. În ultima sa carte, *Cultura și spațiul*, apărută la Editura Galați University Press, profesorul univ. dr. Ivan Ivlampie, decan al Facultății de Istorie, Filozofie și Teologie, din cadrul Universității Dunărea de Jos, Galați a încercat să ofere cititorului, după cum afirma în Prefață, „gândul că meditația românească asupra destinului național a cunoscut o linie constantă, ascendentă, ajungând la o maturitate filozofică de nivel european”. Prezentările făcute de colegii noștri, bibliotecarii: Florica Șerban, Camelia Găvănescu, Catrina Căluian și Andrei Parapiru au fost completate de comentariile pline de substanță ale scriitorilor, profesorilor sau iubitorilor de carte care au fost prezenți în această seară la eveniment. Au luat cuvântul: Mihai Androne, Ghiță Nazare, Vasile Leonte, Ionel Jecu, A.G. Secară, Vasile Manole, Ioan Fărcășanu și Gheorghe Buhăescu.

Seara de joi **24 martie**, a fost una densă, având în vedere numărul mare de autori și cărți lansate. Ea s-a remarcat printr-un adevărat schimb cultural, o înfrățire culturală între două orașe moldovene. Din „dulcele târg al Ieșilor" ne-au onorat cu prezența scriitorii Daniel Corbu și Călin Cocora, redactorul șef al revistei literare *Feedback*, care ne-au adus în atenție ultimul număr al revistei și lucrările *Ferestre oarbe* și *Rostirea postmodernă. Generația poetică '80 în literatura română (*Daniel Corbu), în timp ce Filomena Corbu, director de editură ne-a prezentat câteva din noutățile apărute la Editura *Princeps Multimedia*. Autorii gălățeni invitați în această seară au fost Marius Cioarec și romanul său *Veșnic îndrăgostit*, tânărul Aldyn Alexander cu un volum de versuri *Cuvinte de metal* și unul de proză, *Orașe întinse pe vârf de retină* și Sebastian Golomoz cu volumele de versuri *Sub zodia visării* și *Codul iubirii.* După scurtele prezentări biobibliografice făcute autorilor de către Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii gălățene, scriitorul Theodor Parapiru și-a preluat atribuțiile de moderator al salonului literar și a dat startul obișnuitelor recenzii. Bibliotecarii cronicari Anca Stan, Simona Milica, A.G. Secară, Violeta Opaiț, Dorina Bălan, Maricica Târâlă-Sava au făcut scurte introduceri în operele lansate. Tinerii autori gălățeni au fost susținuți din public de Alina Cheșcă și Ionel Jecu. Seara s-a încheiat cu o repriză de creații umoristice susținute de epigramiștii Vasile Manole, Ioan Fărcășanu și Gheorghe Buhăescu, cu oferirea diplomelor de participare tuturor invitaților și mult așteptata sesiune de autografe.

Ultima ediție din luna lui mărțișor (**31 martie**) i-a avut ca invitați pe criticii literari Mioara Bahna și Theodor Codreanu, precum și pe actrița gălățeancă Tamara Constantinescu aflată acum pe scena editorială. Actriță la Teatrul Dramatic Galați și cadru didactic asociat la Universitatea de Arte „George Enescu" Iași, ne-a făcut o prezentare a volumului de teatrologie *Valențe ale personajului feminin în teatrul ionescian și beckettian*, care a văzut lumina tiparului la Editura Artes, a Universității de Arte „George Enescu" și este prefațată de prof. univ. dr. Anca-Maria Rusu. Mioara Bahna, autoare de critică literară și eseu, ne aduce în atenție un nou volum din seria *Aventura lecturii. Domenii conexe literaturii artistice*, apărut recent la editura Rafet, din Rm. Sărat. Criticul literar Theodor Codreanu ne-a adus de această dată volumul de interviuri, anchete sociale și colocvii *Dialogurile unui provincial,* apărut în noiembrie 2015, la Editura Scara și reeditarea romanului *Varvarienii*. **Mioara Bahna** caracterizează sugestiv acest ultim volum astfel: V*arvarienii este un roman subiectiv, cu toate caracteristicile majore ale acestei specii literare (sufixul substantivului din titlu poate trimite la literatura și filmografia SF din ultimele decenii), dezvoltat, după incipitul realist, în jurul unui nucleu de un ezoterism molipsitor – amintind de eliadesca teorie a* camuflării **sacrului în profan** *–, cu impact însă doar asupra unor aleși ai destinului sau numai receptivi la senzaționalul ascuns, de cele mai multe ori, dincolo de suprafața lucrurilor, alcătuit din două registre narative, al naratorului principal, ziaristul-scriitor Dragoș Ivănescu, și al profesorului cu propensiuni scriitoricești, Dimitrie Cristea, care compun un amplu dialog confesiv, dominat de confidențele profesorului, detaliate, urmând ordinea cronologică a faptelor, prin valorificarea unei memorii prodigioase, cele două personaje încercând, astfel, împreună, să înțeleagă țițele lumii în care trăiesc, dar și pe ale celei pe care și-o imaginează fiecare.*

Recenziile lucrărilor au fost prezentate de colegii noștri bibliotecari Catrina Căluian, Cătălina Popa, Dorina Bălan, A.G. Secară și Andrei Parapiru, iar reprizele umoristice de epigramiștii Gheorghe Buhăescu, Vasile Manole și Ioan Fărcășanu. Și dacă Theodor Codreanu și Mioara Bahna sunt deja obișnuiți ai salonului literar de la Galați, debutul literar al Tamarei Constantinescu a fost salutat și apreciat în cuvântul său de scriitorul Dan Plăeșu. Seara s-a încheiat după cuvântul moderatorului Theodor Parapiru și înmânarea diplomelelor de excelență de către directorul Bibliotecii Zanfir Ilie, autorilor, oaspeți de onoare ai acestei ediții de salon.

Și pentru că activitatea salonului literar nu se oprește aici, Biblioteca „V.A. Urechia" vă lansează invitația de a participa la întâlnirile care au loc în fiecare zi de joi. Vă așteptăm!

Constantinescu, Tamara. *Valențe ale personajului feminin în teatrul ionescian și beckettian.*

Iași: Artes, 2015

Dorina Bălan
șef birou, Catalogarea colecțiilor. Control de autoritate, Biblioteca „V.A. Urechia”

Profesionistă a scenei, Tamara Constantinescu și-a propus și a reușit să abordeze în lucrarea de susținere a doctoratului pe care o prezintă astăzi publicului, aspecte tangente sau în antiteză ale celor doi mari creatori ai teatrului absurdului, Eugen Ionescu și Samuel Beckett. Studiul se apleacă, având în vedere genul autoarei, asupra valențelor personajului feminin în dramaturgie.

Poate că apropierea celor propuși cercetării nu a fost întâmplătoare, știut fiind faptul că ambii își trăgeau seva din alte meleaguri decât cele franceze, și anume: Ionescu născut în România, la Slatina, iar Beckett la Dublin, în Regatul Unit al Marii Britanii. Ei au fost adoptați de francezi numai datorită talentului și valorii lor creatoare. Nu trebuie să uităm că Samuel Beckett a fost distins, în 1969, cu Premiul Nobel pentru Literatură, iar Eugen Ionescu devine primul scriitor de origine română care primește, în 1970, calitatea de membru al Academiei Franceze, ceea ce echivalează cu o importantă recunoaștere a creației lor.

Studiul științific este structurat în șase capitole și este deschis de aprecierile critice laudative ale unor personalități avizate în domeniu, cadre universitare și ale mediului academic ieșean, care girează atât calitatea, cât și valoarea documentului, dar și a subiectului tratat.

Așa cum era firesc, autoarea pornește de la etimologia și polisemantismul cuvântului „absurd” care caracterizează curentul dramatic prezent în opera lui Ionescu și Beckett, trece printr-un istoric al acestuia și prin negarea sau acceptarea încadrării operelor proprii în acest termen, de către cei doi titani.

Analiza teoretică, trecută prin prisma practicianului, îi facilitează cercetătoarei o privire în profunzime a tuturor elementelor ce intră în componența unui spectacol: spațiul și decorul, lumina și umbra, bogăția de sensuri ale limbajul corpului și mișcarea scenică de care trebuie să dispună actorii, dar și masca pe care o vede, ca și Sorin Crișan, cu „rolul de a împrumuta <<actorului>> viața eroului, determinându-i pe cei care o văd să mediteze la o <<realitate>> de dincolo (din lumea zeilor, a ființelor telurice, a eului ascuns ș.a.m.d.)... însă păstrându-și constant funcția factuală.”

Personajele feminine sunt analizate în transpunerea în scenă a celor doi dramaturgi atât în relația de cuplu, cât și singure, ele fiind puse uneori în situația de a aduce în fața publicului trăirile, dar și visele urâte fără să urmeze firul unei acțiuni, fără replici clare, cu un conflict dat de un dialog nesigur și o intrigă care uneori poate să nu apară.

Personajul feminin prezent prin absență - titlul dat unuia dintre capitole - este adus la cunoștința lectorilor prin piesele în care apare. În urma analizei, autoarea concluzionează că la cei doi, Ionescu și Beckett: „personajul feminin, fie el și absent, este menit să trezească sentimente în inima bărbatului, să redeștepte simțuri sau chemări, dar și regrete, chin ori sfâșiere”.

Toate aceste teorii ale personajului feminin din teatrul absurdului sunt analizate din punct de vedere al momentului zero, al clasicului din Shakespeare, trecând prin Ibsen și Cehov, dar făcând și legături între Strindberg-Ionescu și Cehov-Beckett.

Calitatea analizei științifice capătă un plus de valoare prin numărul de trimiteri sub forma notelor de subsol și a bibliografiei, semn că autoarea s-a dedicat în totalitate studierii lucrărilor celor analizați sau a documentelor secundare sau terțiare, iar abstractul în limba engleză, situat la sfârșitul lucrării, asigură circulația internațională a documentului.

Cartea se adresează studenților, masteranzilor, oamenilor de teatru și celor interesați de Ionescu și Beckett, dar și de actul de teatru în general pentru a-l înțelege în întreaga lui complexitate.

Plăeșu, Dan. *Ce mai fac sisifii.*
Galați: Sinteze, 2016

Violeta Moraru
șef serviciu, Dezvoltarea, evidența și prelucrarea colecțiilor, Biblioteca „V.A. Urechia”

Scriitor și jurnalist reprezentativ al meleagurilor gălățene, autor al unei palete variate de lucrări ce aparțin diverselor specii literare – poezii, fabule, romane, cronici literare, piese de teatru – Dan Plăeșu ne prezintă, în cadrul Salonului Literar Axis Libri, cea mai recentă apariție editorială a domniei sale, *Ce mai fac sisifii*, lucrare ce aparține genului dramatic, publicată de curând la Editura Sinteze.

Volumul cuprinde 5 comedii savuroase, puternic ancorate în realitatea societății românești contemporane, o lume încorsetată în chingile birocrației, unde visurile românilor de rând întâmpină nenumărate piedici din partea funcționarilor statului și în care naivitatea unor indivizi alimentează și chiar încurajează tentativele de îmbogățire rapidă și fără efort ale escrocilor.

Prima piesă, *Cosmos Voiaj S.R.L. – comedie cu extratereștri*, se desfășoară pe parcursul mai multor acte, în care prin intermediul comicului de situație, este ilustrată cu mare fidelitate credulitatea omului lipsit de valori, care, în dorința de a accede la o viață mai bună, într-o lume diferită, cade pradă unor șarlatani abia ieșiți din pușcărie. Numele personajelor este reprezentativ pentru rolul pe care acestea îl interpretează – naivitatea și prostia – Ricu-Rica, Ticu-Tica - păstrarea rădăcinii cuvântului pentru fiecare cuplu sugerând, totodată, perfecta potrivire a celor doi membri ai fiecărei familii. Numele celor doi așa-zișI extratereștri, 401 și 402, pe care destinul i-a adus laolaltă ispășind pedepse în celulele cu numere consecutive, inspiră ideea perpetuării înșelătoriilor și a șarlataniilor, în condițiile în care credulitatea este caracteristică multor indivizi ai vremurilor actuale.

Cea de-a doua piesă, *Cursa de Bruxelles*, reprezintă o parodiere a societății birocratice, în care orice inițiativă minoră a cetățenilor cinstiți de a-și depăși condiția umilă prin încercarea de a demara o afacere - de exemplu comercializarea banalului borș - se transformă într-o complicată luptă cu autoritățile în vederea obținerii nenumăratelor aprobări, absolut necesare de altfel. Grotescul situației merge până acolo unde angajații instituției statului care au sarcina de a da respectivele autorizații, deși școliți la *Academia de Studii Funcționărești*, și-au făcut un scop din a pune bețe în roate tuturor persoanelor care vin la ghișeu, corupția fiind la ea acasă: „- Hai, mă, nu fi copil. Ce, tu crezi că statul are vreun interes să le aprobe cetățenilor ăstora tot ce le tună lor prin cap? [...] Cât privește șpaga, tu de ce crezi că ea este tacit acceptată? Ca să nu ne mărească nouă leafa... Cei care dau ciubuc primesc cererile aprobate, cine nu, nu!” Chiar și accesul unui copil la grădiniță este condiționat în mod cu totul caraghios și bizar de obținerea din partea acelorași funcționari a unei adeverințe din care să reiasă că „bunica dinspre mamă n-a suferit de scarlatină și tuse măgărească... Fiindcă fără asta nu-i dă dovadă de vechime unchiului Tase, fost portar de fotbal”, astfel fiind obținut *certificatul de sănătate fără de care fetița cea mică nu poate fi înscrisă la cămin...*

În cea de-a treia piesă – *Ce mai fac sisifii* - cea care dă și titlul volumului, se face remarcat comicul de nume, numele eroilor provenind din câmpul semantic al cuvântului piatră: Pietroniu, Pietricel, Cela (de la Pietricela), Bolovanul 1, Bolovanul 2. Sisiful din poveste, precum și similarii săi, sunt oameni de rând care, în condițiile unei acute crize de pietre, nu mai au ce rostogoli, fiind nevoiți să caute ajutor la marele Pietroniu – „magnat… în domeniul pietrelor”, în speranța că acesta le va da de lucru… În peisaj apare și „o biată sisifă din popor”, pe care marelele Pietroniu, fermecat de frumusețea ei, o angajează consilieră „specială de imagine” și „gardă de corp”.

În *Telenovele cu milionari*, subiecții sunt membri în *Asociația Hoților Onorabili și în Libertate*, iar în *Întâmplare cu măscărici – fantezie horror* asistăm la un proces complex de angajare a bufonilor în cadrul firmei de pompe funebre „Să muriți bine”.

Umorul reconfortant care reiese din stilul inconfundabil al autorului ne încântă pe parcursul întregului volum, cele cinci piese constituind adevărate invitații la teatru. Îl felicit pe autor, nu înainte de a-mi exprima convingerea că toate aceste scrieri dramatice ale Sisifului Dan Plăeșu vor fi puse în scenă în scurt timp, iar condeierul își va relua cât de curând cazna scrierii de noi lucrări.

Christi, Aura. *Orbita zeului.*
București: Ideea Europeană, 2016

Catrina Căluian
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Orbita zeului este volumul de poeme recent apărut la editura bucureșteană Ideea Europeană. Astăzi, când se vorbește mai mult de crize decât de bucurii, mai mult de teamă decât de speranță, poeta Aura Christi vine, poate nu întâmplător în luna renașterii, cu o poezie sensibilă și optimistă care aduce în prim-plan relația omului cu divinitatea și totodată valoarea eternă pe care o capătă acesta căci, omul este „abur crescut din Apa cea vie”. Filosoful rus Berdiaev spunea că „ideea de om nu poate fi constituită decât prin ideea de Dumnezeu” și „a vorbi despre om înseamnă a vorbi despre Dumnezeu” pentru că în om se revelează Dumnezeu ca iubire.

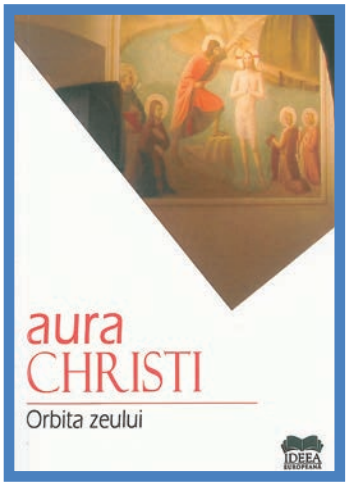

Poeta, „o ființă vie”, un „copil al luminii”, aleargă „prin valea aceasta fără sfârșit” cu spaime „apărute ca din senin” din subteranul ființei, trăind variate stări sufletești: din singurătate, durere, deznădejde, spaime, bucurie se nasc cuvintele, iar prin ele se apropie de cer, căci „de cer te desparte o silabă” și „câtă credință – atâta poezie”, spune autoarea.

Subiectele poemelor sunt diverse: viața este o luptă, e mai mult decât ce trăim zi de zi, „viața e departe de tot/undeva unde nu se ajunge cât ai clipi”, trupul, „străveche arenă de luptă”, „o casă stranie”, „cobaiul, navigând prin râuri de sânge”, „incredibilă amprentă a cuiva”; sufletul „marea criptă invadată de dangătul clopotelor”; lumina „noiane de lumină în suflet se așternˮ; ființa redusă la „inimă, ochi, respirare”; liniștea în care se „aud căzând secundele”; Dumnezeu „anonimul caligraf” care „pictează fulgere la asfințit”, „cel care a zidit ochiul și tâmpla”, „a făcut gândul și mâna”, „cuib al ființei”, „osie a lumii”, „limită a neființei” și „smerenia care renaște lumea”; viul „un trunchi al ființei... ca nectarul în struguri”, totul e viu, chiar și „moartea e vie” și „e peste tot”, „viul neînceput”; frumusețea „e aerul dintre lumi”, „e ancoră a sufletului”; culorile sunt „aerul ochilor”, „măști ale cuiva mai singuratic și mai trist”; renașterea, optimismul, încrederea, nădejdea, „învins, tu soare redevii/din tine te ridici ca din abis”, „te-aduni și-nvii în ecumenice secunde”, „noapte și zi, lumea renaște din magie și mirare”; marea, stejarul, rozele, măceșul, vara, toamna, „adună-te, ca toamna târzie în frunze”, luna, casa, mama, fratele, prietenul care paște brânduțele, ninsoarea, grădina, boala, suferința, căderea, limita - toate ajută la conturarea unei vieți incredibile.

Întâlnirea cu poeta Aura Christi este din categoria celor esențiale, care produc emoții și în care poți vedea, *în sensul profund și frumos, viața altcuiva*, un alt Univers. Să ne bucurăm, așadar, de această prezență, de un om care schimbă oameni.

Iată și ecourile critice care nu au întârziat să apară:

Bogdan Crețu: „E o poezie clasică, a neliniștii, dar a unei neliniști rodnice, împăcate cu sine”.

Maria-Ana Tupan: „Fruct al unei imaginații religioase, Orbita zeului s-a așternut în tiparele marii poezii”.

Nicolae Breban: „...volum compact, ce-și deschide străveziile-i aripi sau porți sub motto-ul bacovian (…) - Aura Christi își afirmă, cu un calm magistral, trebuie s-o spunem, pecetea-i lirică: o viziune de o dureroasă limpiditate asupra naturii, complice și oglindă a întregului vagabondaj imagistic, o surprinzătoare revizitare a zeilor, ce conferă o patină clasică, unitară volumului, cu nu puține semne, poate chiar și un fel de abur liric, venite din intima depărtare a unor poeți ca Hölderlin, Rilke, Blaga sau Nichita, celebrându-i pe Brodski sau Ahmatova”.

Homes, A.M. *Ziua Recunoștinței.*
București: Editura Univers, 2015

Ioana Chicu
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Amy M. Homes este una dintre cele mai cunoscute scriitoare americane contemporane. Romanul *Ziua Recunoștinței,* publicat în 2012, a fost recompensat în anul 2013 cu Bailey Women's Prize for Fiction, acesta fiind un premiu britanic care se acordă anual romanelor de ficțiune scrise de femei.

Ziua Recunoștinței se constituie într-o istorie de familie care se derulează aproape cinematografic sub privirile cititorilor. Romanul are forma unei bucle care debutează și se finalizează în timpul unei tradiționale mese de Ziua Recunoștinței dintr-o familie americană tipică.

Scris într-un ritm alert, romanul prezintă întâmplări dintr-o familie americană aparent normală – doi frați, care au fost mereu în competiție, se întâlnesc în timpul unei mese de Ziua Recunoștinței. Diferențele între Harry Silver, un istoric și profesor universitar specializat în studiul personalității lui Richard Nixon și George Silver – un producător TV foarte cunoscut, dar cu un temperament foarte vulcanic și uneori violent, sunt absolut evidente. George pare să dețină toate elementele a ceea ce poartă generic numele de visul american – are o carieră într-un domeniu foarte competitiv, pare să aibă o familie fericită alături de soția lui Jane, iar copiii săi – Nate și Ashley studiază la niște școli-internat prestigioase; pe de altă parte, Harry deși pare să fie un profesor universitar de succes, se confruntă de fapt cu indiferența studenților, lipsa lor de interes sau cu veșnica lui obsesie de a scrie o carte despre Nixon, care să îl consacre în calitatea sa de cercetător al perioadei dominate de acest președinte american. Căsătorit cu Claire, o chinezoaică născută în SUA, dă impresia că este fericit.

Tabloul aparent idilic al acestei familii se sparge atunci când George are un episod de rătăcire mentală în urma căruia are un accident soldat cu moartea unei familii întregi, exceptând un copil. Este internat într-o instituție de tratare a bolilor mentale, timp în care fratele său, George, are grijă de cumnata sa, la sfatul propriei sale soții. Cei doi cumnați devin iubiți, dar între timp George scapă din spitalul unde era internat, vine acasă, îi surprinde pe cei doi și o omoară pe soția sa. George este internat în diferite instituții de profil, timp în care fratele său Harry trebuie să se ocupe de nepoții lui, dar și de copilul pe care fratele său l-a lăsat orfan. Toate acestea se petrec pe fondul unei vieți amoroase aproape decadente a proaspătului divorțat Harry, a declinului vieții sale profesionale și a felului în care trebuie să își adapteze viața la noua ipostază, aceea de tutore legal al nepoților săi. După cum se poate nota cu ușurință, romanul are toate ingredientele unui film american de succes – viața aparent împlinită a unor cetățeni americani, cariera lor profesională deosebită, invidia între doi frați, relațiile amoroase extraconjugale pot compune un scenariu de film despre care unii ar putea afirma că se poate întâmpla doar în Statele Unite ale Americii. Cu toate acestea, felul în care sunt descrise reacțiile umane în fața unor evenimente care schimbă cursul existenței protagoniștilor este universal valabil, iar meritul traducătorului este incontestabil în redarea acestora într-un limbaj accesibil, foarte plăcut cititorului.

Ceea ce surprinde la acest roman sunt trecerile bruște, aproape abrupte între pasajele de introspecție sufletească, în special ale lui Harry, care își analizează viața care i s-a schimbat atât de rapid, și acele pasaje dominate de un comic de situație extraordinar. Meritul extraordinar al prof. universitar Petre Iamandi este că reușește să traducă cu o măiestrie deosebită toate aceste fragmente de umor, dar să și redea tot tumultul sufletesc al personajului principal. Tocmai aceste schimbări bruște de registru conferă acestui roman un aer deosebit de vivacitate, care te determină să îl citești pe nerăsuflate.

Mărunțelu, Nicolae. *Alerg după o stea.*
Galați: InfoRapArt, 2010

a.g. secară
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Nicolae Mărunțelu, un neoromantic…

Debutând în anii ’70, mai exact în anul 1974 în revista literară „Ancora”, foarte cunoscută în vremea respectivă, când nu prea se găseau în provincie reviste de acest gen, din cauza cenzurii, scriitorul Nicolae Mărunțelu își adună târziu creația literară, predominant religioasă, sau stând sub semnul religiozității, dacă vreți, fiind frumos îndatorat și unui eminescianism abordat „cu inima curată și sufletul smerit”, așa cum recunoaște încă de la primul poem care deschide „epopeea” sa lirică, volumul având nu mai puțin de 616 pagini.

Având de înfruntat aceeași nemiloasă cenzură, poezia lui Nicolae Mărunțelu nu a putut fi publicată așa cum ar fi vrut autorul, el revenind în publicistica literară abia după Revoluție.

Poemul care dă titlul antologiei – deoarece, până la urmă, este vorba de o antologie! – este o carte de vizită edificatoare: „Alerg după o stea,/ Cea mai frumoasă din univers,/ Dintre atâtea stele de pe cer./ Îmbătat de lumina lor,/ Pe tine, dragă, te-am ales,/ Fiind cea mai frumoasă stea/ Din acest colț de rai,/ Din univers.”

Poemul este datat „ianuarie 1988”. Analizând creațiile sale, putem spune că erotismul suav este înlocuit, treptat, de o cântare a Sacrului, înlocuire parcă anunțată de un poem din 1985, „Visul meu”, scris în deplin regim antireligios: „În visul meu mereu mi se arată/ Iisus Hristos cel sfânt cu mâna îndreptată/ Spre o grădină mare cu flori îmbietoare./ Pășește încet și eu în urma lui,/ Și poarta se deschide - e poarta raiului.// O, Doamne Iisuse, mă aplec până la pământ/ Și, în hohote de plâns, cu părul răvășit,/ Mă închin la soare, lună și stele,/ La darurile cerești,/ Căci pentru prima oară spre ele privesc./ O, Doamne, mi-ai luat durerea...”

Nicolae Mărunțelu, născut la 18 octombrie 1938, la Vaideeni, Vâlcea, consacrându-se definitiv scrisului în ultimii ani, rafinează textele mai vechi, adresează întrebări… lirice, deși are și un roman (cu tot ceea implică prozaicul!), „Visuri neîmplinite”, despre care o să vorbim cu alt prilej! Retoric sau nu, jonglând sau nu prin certitudini, poetul îmblânzește sufletul oricărui cititor care se apropie de mesajul său, mai ales a celui care, așa cum spunea într-o convorbire la redacție, știe să se bucure de apele adânci ale liricii ortodoxe!

Ispita epicului este binevenită, făcând texte precum „Maiorul” ori „Vai, tu, băciță!”, influențate de literatura populară, fiind balade sui generis, să se bucure de un interes aparte. Iubita și Divinitatea sunt puse oarecum pe aceeași linie, dar nu se fac confuzii ontologice: „Sărută-mă, iubito, în raza soarelui apus/ Că numai tu și bunul Dumnezeu/ Puteți să stingeți focul din inima mea,/ Ce mult m-a cuprins/ În clipe de tristețe, fără plâns. (...) // Sărută-mă, iubito, în ziua sfântă de Crăciun,/ Îndoielile pe veci să piară,/ În inima ta, iubito, numai bucurie să fie,/ Îmbrățișarea mea să te cuprindă iară.”

Din perspectiva unei istorii lirice, descoperirea unui poem datat „18.10.1988”, dar care se referă aproape premonitoriu post-factum, dacă nu este cumva scris în 1977 și rescris peste 11 ani, te poate cutremura la propriu (referința comentatorului este la seismul de la începutul lui martie 1977!)! Este vorba de „Clipa speranței”: „Tu, Crivăț al lui februarie 1977,/ Ți-ai dăruit mânia pe câmpuri și pe ape./ Galațiul este în adormire/ Înzăpezit, complet paralizat,/ De-atâta viscol de-o săptămână,/ Continuu, o clipă nu ai încetat.// Mă uit în sus, tot mai sus.../ Nu văd nimic. Totul e acoperit!/ În sinea mea gândesc/ la tot ce este pământesc,/ La tot ce-a dăruit Iisus/ Omului de pe pământ./ Clipa speranței s-a stins,/ Iar sufletul nostru/ Pe toate, Doamne, le-a cuprins.” (p. 63) Poetul mi-a confirmat eroarea editorului, cu atât mai năucitoare fiind coincidența premonitorie.

Într-adevăr, ce vremuri sumbre erau atunci, din anumite unghiuri de vedere! Candoarea poate salva doar ceea ce se poate salva! Poetul identifică și în vremuri mai recente accentele întunecate, precum în poeme precum „Criminali spioni”, unde emoțiile îl transformă într-un bard înfierând politici de tot felul. Patriotismul care strigă dintre cuvintele sale cere drept la azil în estetica unui tărâm pustiit, fără niciun ecou eliotesc, deși, în „Gândul”, se pot citi astfel de versuri: „Spune, gândule, tu, mie/ În frumoasa ta câmpie,/ Limba-n gură se usucă/ Căci câmpia mea-i pustie/ Nu văd flori, nici păpădie.” (p. 189).

Bref, la o primă lectură, cartea nu este doar pentru arheologi literari, arheologi ai metamorfozelor fenomenului religios ori ai sufletelor atlete pentru Hristos.

Nicolae Mărunțelu lasă o „Poartă deschisă” (ca la pagina 406), iubitorii de oameni pot intra sau nu, dar din miile de cuvinte, comori de urmărit, ceea ce este deosebit de frumos este omul „Bogat în bunătate” care și-a jertfit clipe ale vieții pe acest pământ pentru a scrie și a cânta ceea este sacru! Și în aceste zile de sărbătoare, ale Paștelui, precum în poemul „Adevărat”:

„Adevărat vă spun, adevărat/
Iisus Hristos a înviat!”

Cocei, Liviu Iulian. *Surâsul lui Momus.*
Iași: PIM, 2015

Andrei Parapiru
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Doctorand al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Liviu Iulian Cocei se află la debutul său filosofic nu prin articolele și studiile sale în domeniu, deja publicate, ci prin realizarea primului său volum de carte, așa cum este **Surâsul lui Momus. Eseuri de ironologie aplicată în filosofie și științele sociale**. Linia de reflecţie este cea a unui umanism ultramodern, flexibil tuturor datelor noi ce pot intra în atenţia gânditorului. Modalitatea de realizare a discursului nu este sistematizarea doctrinar-ideologică a textului, cât mai degrabă comunicarea eseistică, uneori comprimată lapidar, a observațiilor asupra vieții sociale din tabloul istoric al veacurilor. Autorul se întemeiază pe reflexul de conexare intuitivă a valorilor, ce se vrea dezvoltat în fiecare cercetător, dar, mai important, în orice făptură umană responsabilă sensibil, potrivit contextului său socio-cultural.

Cartea este structurată în trei părți principale, aducând în prim-plan sinteze de luciditate ale spiritului liber de angajamente partizane, în ciuda prezenței potențatoare a propriilor preferințe. Prima parte, **Reflecţii socio-politice**, se referă la diverse clarificări ale conștiinței istorice, adică la corelarea acestei direcţii principiale cu evenimentele și epocile istoriei, marcate revelator de impactul unor personalități de primă importanță: *Mi se pare ironic faptul că Cioran, un filosof român căruia nu-i lipsea defel pesimismul amarnic pe care el însuși îl condamna, exprima de această dată o vitalitate și o încredere în* ***Schimbarea la față a României*** *cum rar mai putem vedea chiar și în cazul celor mai pasionați naționaliști [...]*

Partea a doua, **Capricii filosofice**, este aceea în care Liviu Cocei, în calitate de observator al condiţiei umane, se referă la mersul lucrurilor de azi în paradoxul de concret al omenirii. Filmele sunt considerate simpliste prin maniheismul forţat asupra personajelor, iar filosofia ajunge evidenţiată drept o artă a medierii, a comunicării adaptate, un fel de diplomaţie creativă în mediul social. Condiţia umană este sondată perspectival până la limita ideii de nemurire, care nu poate fi răsplata unei aspiraţii lumești pripite: *Dorința de nemurire personală vine dintr-un egoism al individului fundamentat de ideea unicităţii sale în lume.* Filosoful abordează curent acel nivel de percepţie la care lucrurile sunt, de fapt, net diferite față de modul cum ele par la prima vedere, fiindcă nu se consumă definitiv în universul material.

A treia parte a lucrării se intitulează **Studii de antropologie a ironiei** și se referă la simțul logic al făpturii umane cu aspiraţia ei normală de a se autodepăși pentru a-și cunoaște semenii și, finalmente, spre a se identifica propriu-zis. Secțiunea gravitează spre viața și opera împletite ale danezului Sören Kierkegaard, a cărei culminație se află în credința transcendentă, transpusă în limbajul experienței cotidiene. Nemaidorind să-și transforme logodna în căsătorie, celebritatea în cauză e observată de către autorul volumului nostru drept consecventă păstrării inefabilului raţional din dragoste pentru eternitate.

Cartea lui Liviu Cocei, **Surâsul lui Momus [...]**, apare ca un exercițiu al desprinderii de încleștările sociale pentru libertatea primordială a omului de a se autodetermina. La aceasta participă manifestarea constructivă a ironiei. Ea e capabilă, potrivit gânditorului român, să recunoască din timp libertatea și s-o valorifice spre fericirea limitelor noastre armonizate de dragul ei. Între agnosticism și credință, omul apare ca un proiect al explorărilor acceptabile primprejurul său.

Aldyn. *Cuvinte de metal.*
Galaţi: Axis Libri, 2016

Anca Stan
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Despre creaţie şi cuvânt Tudor Arghezi afirma: „Fiecare scriitor este un constructor de cuvinte, de catapetezme, de turle şi de sarcofagii de cuvinte. Cuvântul construit poate să aibă gust şi mireasmă; poate oglindi în interiorul lui profunzimi imense pe-o singură latură construită; el dă impresii de pipăit aspru sau catifelat, după cum sapă-n lespezi sau se strecoară prin frunze.”

Tot despre cuvinte, despre „Cuvinte de metal”, de acestă dată, scrie şi tânărul artist plastic, care astăzi vine la salon în calitate de poet, Alexandru-Adin Dănilă şi care îşi lansează volumul mai sus menţionat.

Cunoscut sub pseudonimul ALDYN, acesta abordează în poezia sa titluri care îi permit să filosofeze pe noţiuni despre „Timp”, despre „Sărut”, mister, eternitate, moarte, „Divinitate” (vezi „Drumul spre Golgota”; „Eroul”) şi despre „Creatorul” (vezi „Peisaj uman”).

Volumul de debut în ale liricului, pe care autorul ni-l prezintă astăzi, a fost publicat la Editura „Axis Libri” a Bibliotecii „V.A. Urechia” din Galaţi şi conţine un număr de 55 de poezii sugestiv ilustrate de către titularul cărţii, acesta fiind cunoscut aşa cum menţionam şi ca pictor.

Titlul cărţii, o metaforă profundă şi expresivă, dezvăluie intensitatea trăirilor şi emoţiilor autorului: „Când te întreb/ Tu taci/ şi îmi răspunzi doar printr-un gând/ Ce-l zbat în mine şi-l frământ” („IntroStrigăt”).

Poezia care deschide volumul, intitulată „Interpretez...”, constituie o definiţie a lui ALDYN însuşi şi, în egală măsură, precizează rolul creatorului şi al creaţiei cu care se identifică. Verbele la timpul prezent, persoana I singular - „creez”, „interpretez”, „finisez”, „desenez”, „înfrumuseţez”, „formez”, „comentez”, „calculez”, „realizez”, „metamorfozez”, „testez”, „meditez” - definesc actul creaţiei, dar şi rolul poeziei şi îndeosebi mesajul poetului.

Trecerea ireversibilă a timpului, iubirea necondiţionată, credinţa şi aspiraţia omului spre infinit, spre perfecţiune, spre absolut, sunt doar câteva teme abordate de tânărul scriitor gălăţean.

Motive literare precum: moartea, clopotul, îngerul, demonul, umbra, cuvântul, labirintul, oglinda, oniricul definesc spiritul, trăirile şi aspiraţiile autorului: „Lăsat-am sângele, să curgă-n valuri peste stânci.../ Peretele:/ Se-nchide-ntr-un inel, Mi-am lipit faţa de el,/ şi-am aşteptat să se transforme-n roţi/ În cabluri de dezintegrare şi-n roboţi.” („Icoane şi roboţi”).

În cartea lui Aldyn, oamenii trec, privesc peste timp „Îngropaţi în lacrimi”, trăiesc o „Iubire de metal” într-un „Paradis nedescoperit”, aruncându-se „În braţele uitării”, vegheaţi de un „Înger de metal”.

Poetul îşi dezvăluie ipostaza puternic meditativă şi contemplativă printr-o serie de metafore sugestive precum: „Clopote de aur şi lumină/ Clopote lipite de retină...” („Clopote”); „Te-am desenat cu pixul vieţii peste gânduri/Şi ceasul s-a făcut în sânge, cuburi...”(„Desen anticipativ”); epitete metaforice şi personificări: „Ce vis suprem (accidental!)/ A pus la cale existenţa,/”(„O revărsare”); „Clopote bat, triste-n abisul simţirii/ Din ele se nasc, Aspectele firii!”; „Trupuri nescrise, îşi strigă Cuvântul:/ Nu-i nimeni aici să le ofere Sărutul” („Fantezie”); „Secunda mea, prin tine, începe să respire/ Şi timpul, tot, pe loc, s-a prefăcut în fire,/” („Citindu-te pe dos”).

În poezii ca „Transcendenţă”, „Iubire de metal”, „Drumul spre Golgota”, autorul sugerează ideea că omul, această existenţă efemeră, este capabil să se înalţe deasupra tuturor, prin „Iubire”, deoarece, citez: „Iubirea e doar un fel de-a te reîmplini simţind/ Căci din simţire toate-ncep clocotitor şi viu!/ Precum un zburător de Înălţimi...” („Transcendenţă”).

Aşadar, „Cuvântul”, cum preciza şi poetul Daniel Lăcătuş, „e miracolul pe care şi tu îl găseşti./ Cuvinte fulgi,/ cuvinte de metal,/ cuvinte aer,/ cuvinte ce apun,/ cuvinte ce răsar,/ca o zână din poveste”.

Ideile, gândurile şi trăirile lui ALDYN, exprimate în „Cuvinte de metal”, sunt sincere şi veridice, ceea ce mă determină să consider că vom mai auzi cu siguranţă despre creaţiile acestui poet.

Vasile Manole
epigramist

Domnului profesor Ivan Ivlampie, autorul cărţii „Cultura și spațiul”
Pe mulţi oameni de cultură
Îi privim cu-aşa nesaţiu,
Dar la fel ca și-n natură
Sunt destui „pierduți în spaţiu”.

Scriitorului Dan Plăeșu, autorul cărţii de comedie „Ce mai fac sisifii”
Iată-n prag de primăvară
Dan Plăeșu *sine die*,
Nu știm pentru-a câta oară,
S-a făcut de comedie.

Profesorului Grigore Postelnicu, autorul cărţii „Bucătăreasa și prezumția de nevinovăție”
Cum bucătăreasa-i grasă,
Toţi, gurmandă bănuind-o,
Când ne așezăm la masă
Ne cam săturăm privind-o.

Editurii Eikon și domnului director Valentin Ajder
Madrigal
Cu atâtea cărţi când vine,
O adevărată mană,
Poţi pe drept cuvânt susţine:
Asta-i „Școala Ardeleană”.

Domnului Valentin Ajder și invitaților săi
Când scriitori-s invitaţi
Azi la Salon, e-un gest firesc,
Dar noi știm bine în Galaţi
Că cei ce scriu, mai rar citesc.

Profesorului Petru Iamandi, traducătorul cărţii „Ziua recunoștinței” de A.M. Holmes - Ziua recunoștinței în varianta românească-
Toţi așteaptă de o vreme
Că așa li se cuvine,
Ca mai marii să îi cheme
Și să-i pedepsească bine.

Caricaturistul
O tot face pe grozavul
Și se crede cel mai cel,
De când a luat năravul
Să ne ia pe noi… model.

Turcii și unele femei
C-am plătit tribut la Poartă
Ce noroc avem azi noi,
Că femeile nu-i iartă
Le iau banii înapoi.

Amalgam
Adevărul și minciuna
Fiecare cu-al său cost,
Se amestecă întruna,
Între ele de-i un rost.

Bilanţ
Pe confraţi când îi provoc
Cu o poantă mai hazlie,
Unii nu mai râd deloc,
Alţii râd… pe datorie.

Reforma în sănătate
Un halat alb în spital
Va elimina dispute
Dacă are-n mod legal
Buzunarele cu…sute.

Filosofii
Cam așa-s de obicei,
Abuzează de idei,
Numai când sunt c-o femeie
Au o singură idee.

Unde duce setea de cunoaștere a bărbaților
Cunoștințe-a adunat
Cu atâta ușurinţă,
Până una l-a lăsat
Gol și fără cunoștinţă.

Ioan Fărcășanu
epigramist

Municipiul Galați și Festivalul Național de Carte
Cândva „orașul roșu” poreclit,
Azi, centru cultural a devenit
Și faima sa, iat-a ajuns departe
Prin Festivalul Național de Carte.

Revista literară „AXIS LIBRI”
Că-i un album de artă, îți pare la-nceput;
Creații de valoare găsești în conținut;
C-o grafică aparte și plină de culoare,
E-o perlă a cetății și-a spiritului floare.

Salonul literar
E-o oază de cultură literară;
E-un unicat în acest colț de țară
Unde-și prezintă operele scriitorii
Și dau piept cu critica și cu cititorii.

Scriitoarei Aura Christi din București, autoare a volumului de versuri „Orbita zeului” lansat la Salonul literar Galați
De câte ori revine ne-aduce noutăți
Cărți scrise-n proză, versuri ca și în alte dăți,
Reviste de cultură sau știri din cotidian
Și uneori aduce și-un academician.

* * *

Nu poți să nu te minunezi,
E uimitor ceea ce vezi:
Într-un trup fin și delicat
Se-ascunde-un suflet de bărbat.

Scriitorului Petru Iamandi – traducător al volumului „Ziua recunoștinței” de A.M. Holmes.
Traducerea e poarta fermecată
Spre care doar puțini s-avântă-n viață,
Iar cărțile traduse-s o răsplată
La care cititorii se răsfață.

Scriitorului Dan Plăeșu, autor al volumului de teatru: „Ce mai fac sisifii”
Sisifi în jurul nostru sunt destui
Asta ne spune-n cartea dumnealui;
Dacă pe vreunul tu l-ai supărat
E vai și-amar, că toți au cap pătrat.

Scriitorului Grigore Postelnicu, autorul cărții: „Bucătăreasa și prezumția de nevinovăție”. - În legătură cu titlul cărții
Boli digestive, urgențe medicale,
Mulți elevi se internează în spitale;
Cum toți cei bolnavi iau masa la cantină;
Oare nu bucătăreasa e de vină?

Planuri de viitor
— Dacă ne-om căsători,
Doi copii ți-oi dărui!
— De unde știi, draga mea?
Sunt la mama, ni-i dă ea!

La Teatrul Muzical
Tenorul și-a intrat în rol,
Iar partitura-i o minune.
El cântă plin de pasiune
Dar are buzunarul gol.

Discuții într-un compartiment de tren
Zice o brunetă mică de statură:
— Bărbatul meu Tase lucrează-n cultură;
— Dar în ce domeniu-ntreabă-un oarecare?
— El e specialistul în cultura mare.

Riscul furtului miresei
una din tradițiile nunților românești este și aceea a furtului miresei
Mireasa e furată. Petrecerea e-n toi,
Iar după două ore i-adusă înapoi;
Ce s-a-ntâmplat cu dânsa cât au furat-o, oare?...
Iar mirele plătește bani grei răscumpărare.

Elena Hanagic

Corneliu Stoica
scriitor, critic de artă

Cu aproape 50 de ani în urmă, când îmi făceam ucenicia în jurnalistică la cotidianul local „Viaţa nouă”, în calitate de colaborator permanent, iar poetul din mine mă îndemna să scriu şi despre expoziţiile de artă (latinii spun că „ut pictura poesis”), în manifestările colective ale plasticienilor din Galaţi, care la acea vreme erau organizaţi într-un Cenaclu al U.A.P.R., înfiinţat în 1951, am întâlnit în câteva rânduri şi lucrări realizate în tehnica acuarelei ale unei pictoriţe ce semna Elena Hanagic. Revăzând cronicile mele de atunci, am constatat că prezenţa ei am semnalat-o în Expoziţia regională de artă plastică din 1967, când a expus acuarela „Cartier vechi”, şi în expoziţia interjudeţeană din toamna anului 1968. La aceasta din urmă chiar i-am comentat lucrările „Sat de munte” şi „Poiene”, apreciind prospeţimea, transparenţa şi fluiditatea culorilor, luminozitatea şi lirismul peisajelor expuse. A urmat o perioadă când nu am mai întâlnit lucrări de-ale acesteia, şi nici colegii de breaslă n-o mai pomeneau. De la Nicolae Spirescu am aflat mai târziu că se stinsese din viaţă, nici el nu-şi mai amintea când, că a început să expună la Galaţi de prin 1948 şi că se numărase printre acei plasticieni care împreună cu Nicolae Mantu, Dorothea (Lola) Schmierer-Roth, Gheorghe Levcovici, Ion Bârjoveanu, Lelia Oprişan, Nicolae Spirescu, Constanţa Grigoriu şi Nicolae Stănescu au pus bazele Cenaclului Galaţi al U.A.P.R. în 1951.

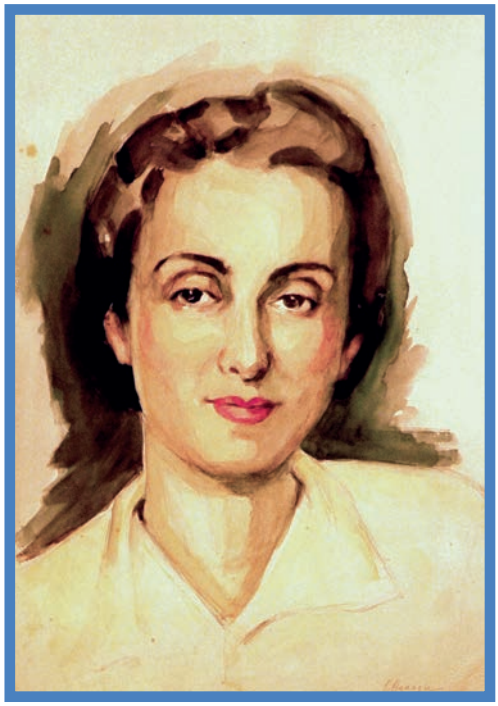

Elena Hanagic. Autoportret, acuarelă

Din cauză că mi-a lipsit orice dată de natură biografică a Elenei Hanagic şi nici nu am găsit vreo sursă de informaţie, eu nu am inclus-o în „Dicţionarul artiştilor plastici gălăţeni” (Ediţia I, Editura „Terra” Focşani, 2007; Ediţia a II-a, Editura „Axis Libri”, Galaţi, 2013). În schimb, am inclus-o în cea de a II-a ediţie pe fiica sa, Rodica Margareta Hanagic (n. 29 iulie 1939, Galaţi), pictor scenograf la Studiourile Centrale ale TVR, decedată în Bucureşti la 16 aprilie 1989. Graţie pictoriţei Anca Tofan, am aflat că o altă fiică a Elenei Hanagic, în vârstă de 65 de ani, Alexandra Elena Drăguţescu (n. 18 ianuarie 1951, Galaţi), de profesie tot artist plastic, absolventă a Institutului de Artă Plastică „Nicolae Grigorescu” din Bucureşti, Secţia Artă Monumentală (1977), trăieşte în Canada, la Montréal, Québec. Şi cum Internetul face miracole, am intrat în contact cu dumneaei şi astfel am putut afla unele informaţii despre mama sa.

Elena Hanagic (Radu, după numele părinţilor) s-a născut la 13 mai 1907 în localitatea Răducăneni, astăzi aflată în componenţa judeţului Iaşi. Era fiica unui farmacist, care după Primul Război Mondial, atras de deschiderea europeană pe care o oferea Dunărea şi portul, s-a stabilit la Galaţi, unde şi-a întemeiat o farmacie („Farmacia Nouă”) într-un imobil de pe strada Zilei nr. 2, colţ cu strada Tecuci. A deţinut-o până la naţionalizare.

Elena Hanagic a absolvit Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Drept (1928) şi în acelaşi an a terminat şi Academia de Arte Frumoase, unde a avut fericirea să studieze în atelierul pictorului Alexandru Jean Steriadi. Profesorii de la Facultatea de Drept au vrut să o reţină pentru a lucra în diplomaţie, dar ea a refuzat. Pasiunea pentru artă, pentru care fusese mult încurajată şi de Steriadi, era mai mare. Ar fi dorit să-şi continue studiile de pictură la Paris, însă tatăl s-a opus, acceptându-i întreţinerea pe toată perioada studiilor numai dacă în capitala Franţei îşi ia doctoratul în drept, lucru care pe ea nu a interesat-o.

După decesul tatălui şi trecerea în proprietatea statului a farmaciei, artista s-a înscris în Baroul de avocaţi din Galaţi şi a profesat până în 1960. Aici l-a cunoscut şi s-a căsătorit cu Henri Serge Hanagic (n. 25 august 1907 - m. 27 august 1981), tot avocat de profesie, care într-un timp a fost prefect al judeţului Covurlui, ultimul prefect înlăturat de regimul comunist venit la putere şi arestat politic în 1952. Foarte mulţi ani Elena Hanagic a locuit cu familia în casa de pe strada Al.I. Cuza nr. 46 a pictorului Nicolae Mantu, căruia i-a făcut şi un admirabil portret, reprodus în culegerea literară „Pagini dunărene" (1956), care a figurat la Expoziţia Anuală de Grafică din 1957 (Bucureşti, Sala Dalles) şi aflat acum în colecţia Muzeului de Artă Vizuală. În toţi aceşti ani, în paralel cu profesia de avocat, artista a practicat şi pictura, a participat la expoziţiile colective organizate în Galaţi, Tecuci, Focşani, dar şi la manifestările cu caracter interregional, interjudeţean şi naţional. În vacanţele de vară, îşi aminteşte fiica sa Alexandra Drăguţescu, îi plăcea să meargă cu familia la Agas, o localitate din judeţul Bacău, situată într-o zonă montană pe valea Trotuşului, între Munţii Ciucului şi Munţii Tarcăului. Acele locuri atât de pitoreşti, străbătute cândva şi de Mihail Sadoveanu, i-au oferit clipe minunate, dându-i posibilitatea să le imortalizeze frumuseţea în numeroase acuarele. A încetat din viaţă la Galaţi, la 22 ianuarie 1970.

Elena Hanagic. Pictorul Nicolae Mantu, acuarelă

Cu excepţia unui remarcabil portret al lui Nicolae Bălcescu, realizat în ulei pe pânză, aflat la casa Memorială „Costache Negri" de la Mânjina, ceea ce cunoaştem astăzi de la Elena Hanagic sunt îndeosebi acuarelele. Lecturarea lor lasă să identificăm cu certitudine calităţile care trebuie să le posede cel care se exprimă în această tehnică a artei, destul de pretenţioasă fiindcă nu suportă reveniri şi necesită condiţii speciale pentru protecţie: mare putere de observaţie, sensibilitate la variaţiile luminii, rapiditate şi precizie în execuţie, spontaneitate, rafinament şi subtilitate coloristică.

Trăind în Galaţi, artista a imortalizat în numeroase lucrări imagini panoramice ale văii oraşului, secvenţe din munca gălăţenilor pentru refacerea centrului oraşului distrus în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, din activitatea constructorilor de nave, aspecte stradale, ale vechilor şi noilor cartiere, ale parcurilor, ale peisajului industrial, privelişti din port şi de pe Dunăre etc. („Galaţi, peisaj urban", „Galaţi, cartier industrial", „Cartier vechi", „Sector la Fabrica de ulei Prutul", „Dunărea la Galaţi", „Reconstrucţia centrului oraşului Galaţi", „Vedere spre Dunăre", „În parc", „Blocul M", „Strada Republicii", „Navă pe cală", „Cargou de 4500 tone", „Clădiri vechi şi blocuri noi", „Strada Brăilei", „Valea oraşului"). În acelaşi timp, a reţinut şi a fixat pe suprafaţa hârtiei imagini fascinante din Deltă, de la Balcic, din Munţii

Elena Hanagic. Strada Brăilei Galaţi, acuarelă

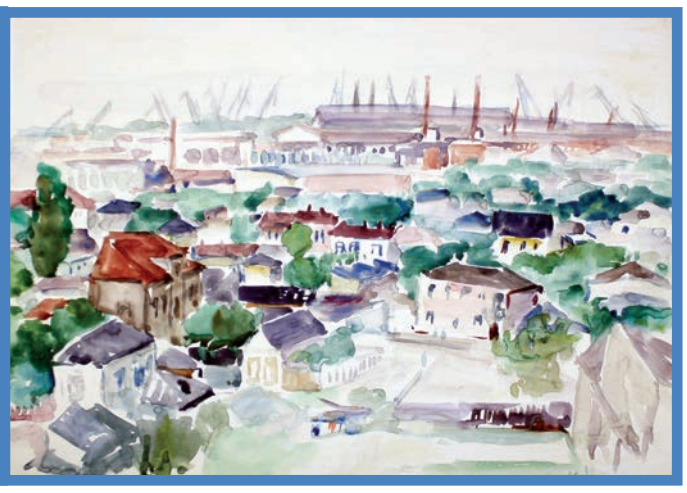

Elena Hanagic. Cartierul din valea oraşului, acuarelă

Vrancei, de pe valea Trotușului sau din Munții Ciucului și Munții Tarcăului („Din Munții Vrancei", „Oraș de munte", „Amurg", „Ploaie de munte", „Sat de munte", „Poiene", „Peisaj din Deltă").

În general, peisajele Elenei Hanagic, gen în care a excelat, se desfășoară pe mari întinderi spațiale, sunt echilibrate compoziţional, culorile sunt fluente și, în ciuda anilor care au trecut, își păstrează prospeţimea. Atmosfera lor creează o stare de optimism, de dragoste și sete de viață, liniște și pace adâncă. Artista a avut cu siguranță o

Elena Hanagic. Peisaj din Deltă, acuarelă

structură poetică, o sensibilitate aparte, a receptat frumosul din natură sau cel făurit de mâna omului și a știut să-l transpună în imagini vizuale astfel încât să încânte, să emoţioneze, să provoace ample vibrații sufletești. Acestor calități li se adaugă știința artistei în ordonarea fiecărui element care formează ansamblul tablourilor, spontaneitatea notației, folosirea unei palete coloristice armonioase și nuanțate. Din acuarelele ei se revarsă o poezie de un lirism discret, planurile se succed în adâncime sau se intersectează, culoarea este uneori mai diluată, transparentă, alteori mai consistentă, în funcție de elementele care compun imaginile, accentul picturiței cade pe surprinderea spiritului locurilor imortalizate. Albul hârtiei este ingenios exploatat. Adesea, peisajele sunt însuflețite de prezența omului („În parc", „Peisaj din Galați", „Clădiri vechi și blocuri noi", „Strada Brăilei", „Șantierul Naval Galați"), astfel că fiorul vieții se face mai bine simțit, iar sub raport plastic lucrările dobândesc o notă de dinamism.

În activitatea sa, Elena Hanagic a abordat și genul portretului. Și-a pictat cele două fiice la vârste diferite, soțul, și-a făcut autoportretul, a lăsat un remarcabil portret al pictorului Nicolae Mantu. Acesta din urmă este înfățișat la vârsta senectuții. Culorile delicate, sobre și linia precisă a desenului concură la crearea unui portret în care s-a urmărit atât asemănarea fizică cu modelul, dar și reliefarea bunătății și frumuseții lăuntrice a acestui mare pictor animalier, emblematic pentru cultura și arta Galaților. Multe alte portrete sunt risipite pe la persoane greu de identificat, fiindcă, așa cum îmi scria fiica sa Alexandra Drăguțescu, pictorița avea obiceiul ca după terminarea lor să le ofere celor care i-au pozat.

Situându-se printre cei care au făcut muncă de pionierat la începuturile organizate ale mișcării plastice de la Dunărea de Jos, Elena Hanagic rămâne o artistă pe care gălățenii ar trebui să o cunoască, să o venereze și să n-o uite vreodată. Lucrările ei de la Muzeul de Artă Vizuală atestă un talent autentic și o acuarelistă a cărei creație are toate calitățile tehnicii în care s-au exprimat și au dat opere remarcabile Ștefan Luchian, Max Arnold, Steriadi, Tonitza, Pallady, Dărăscu, Schweitzer-Cumpăna, Alexandru Phoebus,

Elena Hanagic. Peisaj, ploaie la munte, acuarelă

Ion Murariu, Constantin Găvenea, grupul ieșean format din Mihai Cămăruț, Ion Petrovici, Adrian Podoleanu, Constantin Radinschi, Ștefan Hotnog sau gălățenii noștri de astăzi Nicolae Placicov, Gheorghe Mihai-Coron și Nicolae Cărbunaru. Tot ce a rămas de la ea poartă amprenta personalității sale, a profesionalismului, a unui stil bine conturat și a delicateței sentimentelor de care a fost animată.

Eugen Holban

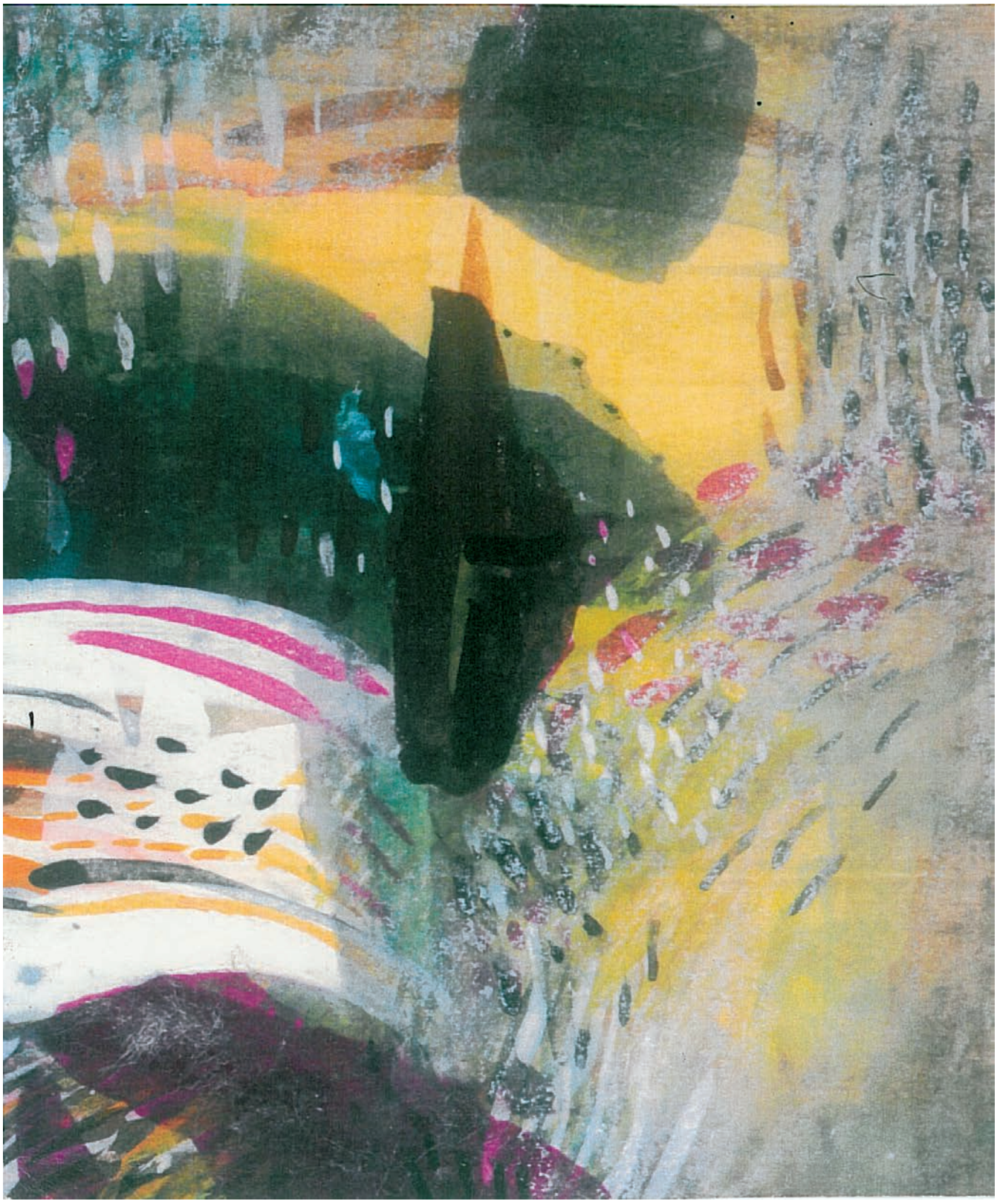

Revelație,
acril, 68x52 cm

Maria Dunavățu

Eterna femeie,
compoziție în tehnică mixtă, 21x29 cm

Zamfir Dumitrescu

Mariana Tomozei Cocoș
critic de artă

Ca într-o destinsă conversație, o floare de crin, un măr, o ceașcă de cafea, o eșarfă roșie, un pahar cu vin, stau grupate pe o masă în jurul unei vaze înalte, din care se înalță spre cer două pensule. Într-o relaxată simetrie cu acestea, și tot spre cer, se înalță și copacul din planul următor, cu trunchiul lui elegant, ușor înclinat. Aerul violaceu, transparent și totuși colorat în griuri diafane a dematerializat zidurile și fereastra, al cărui decupaj amintind de atmosfera picturilor olandeze din secolul al XVII-lea încadrează conviviala adunare de obiecte; ele se află astfel în fața orizontului deschis, topit visător în ceața depărtărilor. Armonii muzicale par a se înfiripa din tonurile rafinate, dar și din geometriile atent și discret ordonate ce secondează aparent aleatoriul grupaj de lucruri. O stare inefabilă îl captează pe privitor, ceva între a te lăsa absorbit de discretul farmec al unor gesturi zilnice și o neînțeleasă chemare de a descoperi sensuri mai largi, dincolo de aceste imediate frumuseți senzoriale.

Zamfir Dumitrescu. Cărți și instrumente

Fiecare compoziție a lui Zamfir Dumitrescu pare a avea o poveste, o poveste despre obiectele pe care le vedem în pânzele sale, despre ferestrele deschise spre un spațiu al luminii, al culorii, al meditației și mai ales, un univers al picturii. Interioare calme care păstrează amprenta prezenței umane, deschideri captând nostalgia depărtărilor, sau doar suprafețe simple de ziduri neutre, încadrează naturi moarte sugerând gesturi simple, cotidiene, naturi moarte cu flori sau uneori cu instrumente muzicale, evocând un univers de un discret rafinament. Drapaje sobre sau mai opulente pun în valoare această scenografie îmbibată de lumină, ca o invitație de a păși în interiorul tabloului, de a parcurge cu privirea plan după plan, de a te lăsa absorbit de orizonturile inefabile. Domină o claritate, o geometrie a structurii compoziționale, în ciuda fastului materiei. Și totuși, adesea, din ineditele instalații și asocieri de forme se degajă – ca în compoziția „Altar”- o notă de mister, o atmosferă cu accente suprarealiste.

Bogata operă a lui Zamfir Dumitrescu conține repere pentru interpretări diverse, nuanțate, imprevizibile; în alcătuirea complicată a structurii lor se întrepătrund interferențele culturale, spiritualitatea, fantezia, dar și rigoarea tehnică, întregul oferind astfel o substanță generoasă de explorare pentru iubitorul de artă.

Pictor, profesor universitar, doctor, intelectual prin excelență, Zamfir Dumitrescu, unul dintre „ucenicii” lui Corneliu Baba, face parte dintr-o generație de excepție care a marcat pagini de referință în arta românească. Deși Muzeul de Artă Vizuală din Galați are în colecțiile lui câteva lucrări ale artistului încă din anii ’70, o expoziție „Zamfir Dumitrescu” s-a aflat în premieră, la începutul acestui an, pe simezele instituției. Ea a oferit publicului o imagine amplă a unei personalități complexe a cărei operă înglobează și corelează, într-un mod original, repere ale tradiției cu o înțelegere subtilă a modernității și mai ales cu vocația de a redescoperi, cu fiecare nouă pânză, universul miraculos al picturii.

Zamfir Dumitrescu. Natură statică în vedere pe colț

Echinocțiul de primăvară (I)

Eugen Holban
etnolog

În trecut, sătenii erau convinși că toate calamitățile ce se abăteau asupra lor erau consecința nesocotirii unor interdicții. De aceea, ansamblul obiceiurilor, al practicilor și superstițiilor de la începutul noului an vegetal și până aproape de miezul verii erau legate în primul rând de influențarea în sens pozitiv a fertilității plantelor și animalelor prin stimulare, invocare, abținere etc. Ar fi însă un mod prea simplist de abordare a acestei teme dacă am privi obiceiurile, superstițiile etc., situate în preajma echinocțiului de primăvară doar ca pe niște reacții directe la fenomenele naturii. Chiar dacă întreg ansamblul de credințe ce se desfășoară în această perioadă sunt consecința modificărilor astronomice și meteorologice ce au loc în perioada de trecere de la anotimpul rece al anului la cel cald, manifestarea lor ca simplă reacție într-o formă primară a avut loc cândva în obscure și îndepărtate începuturi. Ele sunt trecute de cel puțin două - trei milenii în patrimoniul cultural cu unele valențe estetice de excepție. Deseori, străvechi practici precreștine și, bineînțeles, personaje mitice, sunt asociate cu credințe și sărbători din calendarul creștin ortodox. Ceea ce a ajuns până la noi este deci consecința perpetuării unor tradiții de sorginte socio-culturală, dar manifestarea lor fiind condiționată, bineînțeles, și de perpetuarea acelorași fenomene ale naturii care solicită anual aceleași ritualuri.

În altă ordine de idei, o parte din obiceiurile persistente încă în această perioadă a anului sunt obiceiuri de Anul Nou, rămase din timpul când Anul Nou se serba la 1 martie.

LĂSATUL SECULUI – POSTUL MARE. SFÂNTUL TOADER

În ultima săptămână din Câșlegi nu se mai mâncau preparate din carne. Era săptămâna albă – Alba îi spuneau sătenii și mâncau mai mult brânzeturi. Se făcea multă plăcintă, mai ales sâmbăta, când fiecare sătean trebuia să mănânce măcar o bucată ca să nu cadă vara din pom[1].

Tinerii proaspăt căsătoriți își vizitau rudele apropiate, unde erau așteptați cu o masă special pregătită. La plecare, gazda, indiferent de gradul de rudenie, oferea tinerilor o găină. Nașii le dăruiau finilor, pe lângă găină, și un cocoș, bineînțeles, unul dintre cei mai frumoși pe care îi aveau în ogradă.

În noaptea de Lăsata-secului gospodarii își încărcau mesele cu tot felul de mâncăruri tradiționale. Nu lipseau sarmalele, carnea fiartă sau prăjită, plăcintele cu brânză, gogoșile ș.a.

Toți finii erau obligați să-și viziteze neapărat nașii. Cei între două vârste, care aveau și fini și nași, mergeau ceva mai devreme la nași, unde stăteau un timp, apoi se întorceau acasă, unde își așteptau propriii lor fini.

În unele sate din sudul județului Galați, cum ar fi comuna Pechea bunăoară, și, parțial, și în comuna Slobozia, tinerii se organizau în cete mari și petreceau toată noaptea. O bună parte din ei urcau pe costișa din marginea satului, de unde dădeau drumul la vale unor roți mari, înfășurate în cârpe îmbibate cu petrol. Roțile se rostogoleau spre sat, arzând ca niște cercuri de foc, însoțite de chiotele și strigătele actanților. Nu existau strigături speciale, consacrate, cu caracter satiric ca în alte părți.

Flăcăii mai aprindeau și focuri mari, în jurul cărora jucau și chiuiau. Toți purtau făclii în mână, pe care le agitau ritmic, în funcție de ritmul jocului, ori la întâmplare, pur și simplu.

În jurul focului se așezau și „mesele", căci fiecare flăcău își aducea de acasă o cantitate suficientă de mâncare și băutură. După cum spun sătenii, pe vremuri se făcea un singur foc mare.

Ceilalți flăcăi umblau prin sat – tot în cete și tot cu făclii mari, aprinse – cântând și chiuind, la fel ca și prietenii lor, aflați pe costișă. Ei nu rostogoleau însă roata aprinsă, ci o așezau exact într-o răscruce de drumuri, unde o lăsau să ardă până la epuizare.

Deseori flăcăii mai furau și roți bune de la căruțele gospodarilor. Se pare că pe vremuri exista o anume toleranță în acest sens, iar într-un trecut mai îndepărtat, roțile folosite în ritual trebuiau confecționate în anumite condiții sau neapărat furate.

Fetele nu participau la focurile de pe costișă. Ele se alăturau doar cetelor de flăcăi care jucau pe la răspântii în jurul roţilor aprinse, iar la miezul nopţii îşi „*făceau ursita*”.

Practicile de divinaţie din această noapte erau deosebit de spectaculoase. Fetele puneau trei lumânări aprinse pe ghizdeaua fântânii, chiar la gură, la distanţă egală una de alta şi încă una pe cumpănă, în apropierea locului în care era legat lanţul găleţii. Din grupul care stătea ceva mai departe, se desprindea câte o fată cu o lumânare aprinsă în mână şi se apropia de fântână. Dacă bătea vântul folosea ambele mâini pentru a o proteja. Ridica lumânarea deasupra ghizdelii, chiar pe mijloc şi se uita în jos, în oglinda apei o vreme, aşteptând să-i apară ursitul. Se retrăgea apoi bucuroasă – sau supărată – şi o alta din grup repeta acelaşi gest. După ce terminau fetele, începeau băieţii.

Totul se desfăşura în deplină linişte, cu multă seriozitate şi respect faţă de ritual. Din acest moment, membrii cetei – fete şi băieţi – aveau o ţinută mai sobră. Erau mai interiorizaţi şi unii nu mai scoteau nici o vorbă[2]. Erau cei cărora ursita nu le arătase lucruri prea bune.

În unele aşezări de la poalele Colinelor Tutova, zona etno-culturală Tecuci-Zeletin, cum ar fi satul Ţuţu, com. Corbeni, judeţul Vrancea, sat inclus în spaţiul cercetat de noi, se formau două cete de flăcăi. O ceată se ridica pe costişa dintr-o margine a satului şi una pe costişa din cealaltă parte. Cetele dialogau prin strigături. „Strigarea peste sat”. Dialogul avea un pronunţat caracter satiric, în care erau vizate în primul rând fetele.

Făceau şi ei focuri mari şi rostogoleau roţi aprinse din ambele părţi ale satului. Spectacolul era urmărit de întreaga comunitate[3]. Roţile erau mult mai mari ca cele din Pechea şi erau construite special.

Ambele variante ale aceluiaşi obicei – conservate în această stare până la mijlocul secolului al XX-lea, au avut, în mod sigur, o structură oarecum asemănătoare şi o răspândire relativ uniformă în tot spaţiul sud-est moldovenesc.

Este posibil ca şi „judecata satului” din Gohor – obicei care se desfăşoară în ziua de Anul Nou, să fi derivat – cândva – tot din această ***strigare peste sat***, dar care, prin transferul suferit după ce anul nou a ajuns de la 1 martie la 1 ianuarie, să fi suferit unele deteriorări.

În prima zi de post majoritatea femeilor fierbeau grăunţe de porumb; mâncau mai ales femeile, ca să aibă noroc la pui. Din acelaşi motiv dădeau apoi şi păsărilor să ciugulească şi mai ales puilor mici, în cazul în care aveau pui scoşi la acea dată. În mitologia română se spune că în ziua de 24 februarie, ziua de Dragobete, gospodinele dădeau o hrană erotogenă păsărilor domestice, iar pentru păsările cerului aruncau pe acoperişurile caselor boabe de mei, orz, secară şi grâu. De Dragobete nu se sacrificau păsări în ogradă şi nu se vânau şi nu se blestemau nici măcar cele sălbatice, ca să nu se tulbure rostul împerecherilor[4].

În comuna Costache Negri tinerii se plimbau cu săniile prin sat în trapul cailor. La jumătatea Postului Mare (miezul Păresimilor) se numărau ouăle de găină „*ca să nu se întâmple ceva rău în casă*”[5].

Anul Nou vegetal se inaugura prin câteva importante evenimente:

1) Ziua Iarmaroacelor;
2) Reconstituirea grupului de surate şi alegerea suratei mari; în unele sate se alegea şi surata mică, iar în altele cea mijlocie;
3) Ziua Mărţişorului.

Ziua iarmaroacelor, numită şi ziua Sân Toaderului sau Iarmarocul lui Sân Toader se serba în prima sâmbătă după Lăsatul Secului. Deşi ziua lui Sân Toader consemnată în calendar – şi respectată cu sfinţenie de ţărani - are o importanţă deosebită în cultul creştin ortodox, cercetările de teren au relevat dăinuirea în paralel a unei alte credinţe şi a unui personaj cu o altă origine - probabil precreştină, Sân Toaderul!

În majoritatea satelor din zonă, primul iarmaroc era numit şi „***Iarmarocul lui Sân Toader***”. În ajunul acestui eveniment oamenii tundeau vitele între coarne, la coadă şi la chişiţă, apoi le ţesălau bine, ca să le crească părul frumos „*ca să se cureţe de iarnă*”[6]. Din învălmăşeala semnificaţiilor ce însoţesc credinţele şi superstiţiile prilejuite de această zi, primul lucru ce se desprinde foarte clar este sintagma „*lepădarea de iarnă*”, ***anotimpul Lupului*** şi trecerea în anotimpul următor, adică în primăvară, anotimpul Calului. Fără a forţa neapărat o legătură, vom cita un fragment din basmul „*Rozuna, doamna florilor*”, gândit parcă să ilustreze această trecere. „*Pătru hoinăreşte prin pădure, cu puşca în mână. Într-un desiş, un lup cu gura căscată, gata să înghită mânzul pe care-l va făta din clipă în clipă o iapă ajunsă la soroc. Lup şi iapă, amândoi îşi oferă serviciile lui Pătru, rugându-l, fiecare, să-l împuşte pe celălalt. Pătru ucide lupul, principiul*

răului. Când se naşte mânzul, acesta îi vorbeşte numaidecât binefăcătorului, promiţându-i că nu va suge ţâţă până nu-l va ajuta s-o elibereze din robie pe frumoasa Rozuna, doamna florilor" (natura ce trebuie reînviată)[7].

Mânjilor li se tundeau coamele şi cozile, iar cailor li se retezau de obicei doar simbolic, o anumită cantitate de păr, restul fiind frumos împletit, apoi li se legau la gât zgărzi roşii iar la căpăstru li se atârnau canafi de aceeaşi culoare. Aproape toţi bărbaţii mergeau la iarmaroc. Cei care duceau animalele spre vânzare, luau în buzunar şi câteva firimituri din „*colacul miresei*", procurat de la vreo nuntă din timpul anului respectiv, „*ca să se uite cumpărătorul la animale cum se uită nuntaşii la mireasă*".

În afară de vânzările şi cumpărările de animale, oamenii mai cumpărau şi unelte agricole pe care nu şi le puteau confecţiona singuri, precum şi diverse seminţe, mai ales de plante leguminoase.

Legată în aparenţă doar de igiena şi de dorinţa de înfrumuseţare şi menţinere a sănătăţii părului fetelor, sărbătoarea Sân Toaderului, ca manifestare nereligioasă, are o sferă de cuprindere mult mai largă. Deşi li se acordă o oarecare atenţie şi celorlalte animale – cornutelor mari, bunăoară – protagonistul tuturor credinţelor, superstiţiilor, riturilor etc., legate de această zi, este calul. Deşi apare în scenariu şi ca animalul real din ogradă, calul mai apare şi ca o fiinţă ciudată, cu multiple funcţii, implicat în rosturi naturale, cosmice şi sociale.

Deşi în cercetările noastre n-am putut surprinde toate aspectele acestui mit – şi rit – în acelaşi timp, considerăm că am adunat totuşi multe date, deosebit de interesante, care vor ajuta, cel puţin în plan naţional, la reconstituirea cât mai exactă a ceea ce a fost cândva.

Am găsit multe elemente manifestate uneori doar prin simple gesturi, relicve ori reminiscenţe ce converg spre acelaşi fond străvechi, precreştin. Sân Toaderul apare aici în zonă ca o plăsmuire ambiguă, om – cal. Om cu suflet de cal, cal cu suflet de om sau, cum i s-a mai zis deja „Centaurul Carpaţilor"[8].

Epoca din care-şi trage originea acest obicei este mai greu de precizat. Putem afirma deocamdată că este un obicei precreştin, situat prin coincidenţă în aceeaşi zi cu Sf. Toader. În ceea ce priveşte apariţia şi răspândirea calului domesticit în Europa şi, bineînţeles şi în zona noastră, arheologii îi atestă în aceeaşi vreme cu pătrunderea primului val indo-european – cca 4.400 – 4.200 î.Hr.[9] Dacă ţinem cont de părerea unor autori, dar şi de logică, mitul omului-cal, al Centaurului şi, de ce nu, al Sân Toaderului, şi-ar putea avea o primă rădăcină în acel prim contact al călăreţilor invadatori din primul val de indoeuropeni porniţi din Caucaz spre inima Europei şi Vestului. E posibil ca la prima vedere a călăreţilor indoeuropeni, localnicii să fi considerat calul şi călăreţul o singură fiinţă. În acest caz putem accepta ideea că primele forme ale unităţii calului-om s-au înfiripat, deci, în acest contact, mai întâi în Europa Centrală. Dacă ţinem cont de faptul că ultimul val de greci, dorienii, au coborât tot dinspre centrul Europei şi că aveau în acel moment o anume zestre culturală, putem accepta ideea că mitul omului-cal a existat în anumite forme şi în spaţiul nostru, înainte de apariţia centaurilor thesalici. Calul năzdrăvan este poate cel mai înzestrat cu virtuţi magico-mitice dintre caii solari folosiţi de Făt-Frumos. Nu face parte din caii înhămaţi la carul solar. Este numai un curier al lui Făt-Frumos. Nu este o pastişă a Pegas-ului elen. Este o făptură magică de străveche creaţie locală.

După Pliniu cel Tânăr, citat de Nicolae Densusianu: „*Patria cailor cu aripi era, după legendele vechi Scythia, în particular ţinuturile de lângă Istru*", mai precis Dacia preistorică. De aici vine probabil şi Pegas-ul elen.

Inorogul – o altă formă de cal fantastic despre care se ştie că a pătruns la noi un pic mai târziu, prin influenţa unor cărţi de factură populară, deşi este asemănat uneori cu Sân Toaderul, n-a făcut carieră în mitologia romană. El apare pe pereţii unor biserici în parabole. La mănăstirea Hurez apare alături de Centauri[10].

Note:

1. Informaţii de teren, Maria Chirvăsuţă, 50 ani (1978), Gohor.
2. Informaţii de teren, Pechea, 1976.
3. Informaţii de teren, comuna Corbeni, sat Ţuţu, 1982.
4. R. Vulcănescu, *Mitologia Română*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1985, p. 337.
5. Artur Gorovei, *Credinţe şi superstiţii*....., p. 215.
6. Romulus Vulcănescu, *Mitologia română*, Editura Academiei, Bucureşti, 1985, p. 337-338.
7. Aristide Popescu, *De la Pegas la El Zorab*, Editura Albatros, Bucureşti, 1978, p. 250.
8. Simion Florea Marian, vezi şi Octavian Buhoci.
9. Maria Gimbutis, *Civilizaţie şi cultură*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1989, p. 204-205.
10. C. Prut, *Fantasticul în arta populară*, p. 32.

(Va urma)

Curentul nou (1905-1906):
O revistă gălăţeană de radiografie socială (II)

Elena-Monaliza Ghinea
profesor

Prin această revistă deschizătoare de drum se pun bazele diferenţierii dintre sămănătorism şi poporanism, CURENTUL NOU fiind important pentru că face trecerea de la idilismul sau preferinţa pentru înfăţişarea pitorească a satului românesc, la dezaprobarea pentru falsa înfrumuseţare a vieţii şi înlocuirea ei cu o literatură realistă ce dezvăluie mizeria în care trăia satul românesc, manifestând simpatie faţă de popor şi dorinţa de a-l scoate din această stare de înapoiere. CURENTUL NOU face trecerea de la admiraţia faţă de trecut, înstrăinarea, sentimentul dezrădăcinării şi condamnarea prezentului, la o atitudine critică faţă de structurile societăţii contemporane şi promovarea idealului de luminare a maselor prin răspândirea largă a culturii în primul deceniu al secolului XX.

În afara articolului – program ce deschide revista şi impune mentalitatea progresistă a lui H. Sanielevici şi împotrivirea sa faţă de romantismul ţărănesc al sămănătoriştilor, în Nr. 3/20 ianuarie 1906, Garabet Ibrăileanu susţine în studiul „*Poporanismul*" (p. 140 - 159) că poporanismul nu este o invenţie a „*Sămănătorului*" şi a lui N. Iorga, ci îşi are originile în ideologia lui M. Kogălniceanu la 1840, concretizată în apariţia primei culegeri de poezii populare şi descoperirea folclorului ca sursă de inspiraţie; mai târziu, a fost baza pentru revista „Contemporanul" (1892) şi a celor de la „Evenimentul literar" (1893). La doisprezece ani de la dispariţia revistei sus – amintite, la 24 octombrie 1894, Garabet Ibrăileanu foloseşte în prima parte a studiului său critic numeroase citate din articole apărute în paginile publicaţiei pentru a nuanţa ce semnificaţii trebuie să aibă poporanismul ca program destinat, cu adevărat, iluminării poporului. Criticul şi istoricul literar se află la trecerea dintre prima perioadă a activităţii sale (1889 - 1905) – „perioada de formaţie, de orientare socialistă şi metodologie sociologică şi psihologică în chip exclusiv"[1] – şi a doua perioadă (1906 - 1916) – cea care „corespunde curentului poporanist de la <*Viaţa românească*> în prima ei fază şi se aplică în primul rând la promovarea scriitorilor de această orientare, ca şi la descoperirea tradiţiilor poporanismului românesc sub raport ideologic şi literar"[2].

Consideră că geniul literaturii populare provine din caracterul de „singură conţinătoare a sufletului românesc adevărat", iar „limba literară trebuie să ajungă la minimum de neologisme şi la maximum de elemente populare", „limba ştiinţifică chiar să se formeze, românizându-se prin participarea poporului la viaţa culturală"[3]. Literatura ce trebuie creată trebuie să se adreseze poporului, artiştii trebuie „să arate iubire poporului" , iar intelectualii trebuie să fie convinşi că au o mare datorie faţă de popor. În politică, poporul trebuie întrebat de nevoi, care apoi să le fie alinate, în loc de a-l „considera ca material de experienţe." (p. 151) Poporul trebuie să se împărtăşească din cultura asimilată din Apus de către intelectuali. În practica vieţii de zi cu zi, aceste direcţii s-au concretizat în înfiinţarea societăţii „Datoria", cu scopul de a face accesibilă cultura prin biblioteci populare şi şcoli pentru adulţi, care nu au avut însă o viaţă prea lungă. Ibrăileanu polemizează cu Iorga şi direcţia lui de la „*Sămănătorul*", care i-a oferit o „cetăţuie" în care să se retragă, „devenind din ce în ce un instinctual decât un intelectual şi din ce în ce mai reacţionar, rămânând, desigur, acelaşi om cinstit şi de curaj". (p. 153) Iorga polemizează cu „clevetitorii" care sunt împotriva „ţărănismului" (adică cei de la „Curentul nou") şi justifică această orientare prin faptul că intelectualii sunt greu de zugrăvit – „în lipsă de material orăşenesc, să alimentăm muza cu material ţărănesc. Materialul orăşenesc nu e pitoresc – la asta se reduce teoria" – comentează Ibrăileanu. (p. 154) Ceea ce deosebeşte pe adevăraţii poporanişti de cei de la „*Sămănătorul*" este faptul că trebuie „să fim ţărănişti, nu pentru că ţăranul e pitoresc, ci pentru că avem de plătit către ţăran o datorie enormă". Se pledează pentru o literatură în scopul iluminării celor mulţi, nu o

literatură „plecată de la nevoia de pitoresc". (p. 155) Către finalul studiului, Garabet Ibrăileanu încearcă să definească deplin „ţărănismul" în literatură şi oferă o tipologie variată din perspectivă semantică. Mai întâi este vorba despre literatura populară, apoi mai este şi literatura creată de scriitori ţărani (Creangă, Ion Pop-Reteganul, Agârbiceanu, Spiridon Popescu – incluşi în categoria ţăranilor cultivaţi). Mai există şi o literatură creată „de oameni culţi, care, sau, fiind fii de ţărani, şi-au păstrat şi şi-au cultivat ţărănismul sufletului lor, sau, fiind fii de orăşeni, şi-au însuşit mentalitatea ţărănească, adică românească" (Slavici, Goga, Coşbuc, Păun). Aşază, deci, o relaţie de egalitate între literatura şi mentalitatea ţărănească şi mentalitatea românească. În sfârşit, există o literatură despre ţărani (creaţiile lui Caragiale, Vlahuţă, Sadoveanu, Gane), în care viaţa ţărănească este filtrată prin mentalitatea orăşeanului cult. Atitudinea scriitorului faţă de ţăran trebuie să fie una de simpatie şi care să propage „în lumea cultă simpatie pentru ţărani". Atât timp cât literatura „*Sămănătorului*" este doar una „din viaţa de la ţară, cu material din lipitorile satului şi nu din viaţa ţărănească", nu poate fi vorba de poporanism. Cât despre N. Iorga, ca teoretician priveşte ţăranul pitoresc drept material literar în lipsa altuia, şi are atitudinea unui istoric faţă de ţăran, descoperind doar trecutul acestuia fără a dori „cunoaşterea ţăranului" şi apropierea de el. În final, Ibrăileanu are o atitudine de revoltă abia reţinută într-o interogaţie retorică faţă de curajul nejustificat cu care Iorga îi numeşte pe susţinătorii CURENTULUI NOU antiţărănişti şi antipatrioţi. În această critică de direcţie cu caracter polemic şi programatic, Garabet Ibrăileanu „are voluptatea silogistică şi e victima analizei noţiunilor"[4]. , într-un stil al criticii realizate cu mijloacele chirurgiei, urmând apoi diagnosticul, „niciodată în chip scurt, totdeauna în spiritul adevărului"[5].

În afara celor două articole cu caracter programatic şi polemic ce pun bazele teoretice ale poporanismului, în fiecare număr al CURENTULUI NOU se află articole ce pot fi incluse în categoria învăţământ, popularizarea ştiinţelor, cultură şi sănătate, într-o secţiune socială, aşadar, din care lumea satelor să se informeze pentru a se forma şi progresa.

Colaboratorul Const. Graur, în Nr. 1/15 noiembrie 1905 face o radiografie a mizeriei în care se află proletariatul intelectual european şi autohton în articolul „*O spaimă zadarnică*". (p. 45 - 50) Teza de la care se porneşte este că: „Mizeria neagră în care a ajuns proletariatul intelectual în apus a avut şi la noi cuvenitul răsunet". (p. 45) Din ce în ce mai mulţi tineri pierd speranţa de a face o carieră la sfârşitul cursurilor secundare şi superioare. În Germania, mulţi medici fac diverse alte activităţi pentru a nu muri de foame, sau sunt ingineri care trebuie să ocupe slujbe la stat, aşteaptă atât de mult numirile încât se apropie de vârsta pensionării când ajung să practice: „slujba se poate considera deci ca o scoatere la pensie din serviciul de... postulant, îndeplinit timp de vreo 30 de ani". (p. 46) Spaima de apariţie a flagelului numit proletariat intelectual a condus la împiedicarea dezvoltării învăţământului superior şi secundar, stimularea unui învăţământ de tip practic, impunerea de piedici materiale şi intelectuale care să îngreuneze „năvala în acele studii care duc la profesii libere ori funcţionarism". Măsurile nu au fost eficiente, în opinia autorului, care este determinată de o mentalitate materialist – capitalistă; consideră că progresul intelectual poate avea „rezultate strălucite" dacă se stimulează concurenţa, dacă există un orizont concurenţial. De fapt, cu excepţia perioadei comuniste, în care totul era garantat de stat, acest orizont concurenţial (chiar concurenţă de dragul concurenţei) s-a întâlnit şi există din plin în societatea românească. O altă problemă semnalată de Const. Graur este prezenţa străinilor, primiţi cu exces de generozitate „pentru a ocupa locuri de frunte în ramurile intelectuale"; sub pretextul înaltului profesionalism asigurat de civilizaţia din ţările de origine, totuşi de multe ori au făcut mai multe deservicii ţării. În concluzie, accesul la învăţământ nu trebuie limitat, ci „cu cât vor fi mai numeroşi oameni învăţaţi, cu atât se vor ridica dintre dânşii mai mulţi oameni mai învăţaţi". Spaima de amplificare a numărului de proletari intelectuali este zadarnică, precum titlul arată, însă înlăturarea fenomenului nu este posibilă în nici o ţară sau ramură de activitate. O mentalitate modernă, reţinem, însă plină de idealism lipsit de nuanţe care „prescrie" o reţetă garantată, considerată perfectă de către autor.

În Nr. 2/15 decembrie 1905, Garabet Ibrăileanu atrage atenţia ca într-o ediţie specială a unui ziar sau ca într-un breaking news al zilelor noastre, că există o „*Situaţie gravă*", constând în două probleme. Prima se referă la o răscoală a ţăranilor moldoveni din Basarabia împotriva „antipaticului tip al arendaşului, căruia boierimea degenerată i-a dat moşiile în exploatare". Cea de-a doua vine tot dinspre Rusia, în care „edificiul se dărâmă şi grozava

anarhie creşte pe fiecare zi" şi dinspre care mulţi evrei (cel puţin 100.000) vor fugi către Moldova. Criticul – jurnalist adresează o întrebare retorică plină de îngrijorare oamenilor politici ce ar trebui să aibă soluţii pentru rezolvarea grelelor situaţii. (p. 112) Existau, deci, deja o mulţime de frământări la noi (şi nu numai) şi destulă nesiguranţă cu doi ani înaintea răscoalelor ţărăneşti din 1907 şi, totul se îndrepta spre izbucnirea, nouă ani mai târziu, a Primului Război Mondial.

Un articol extrem de educativ este cel al lui Z. C. Arbore, „*Bogăţia... puterea... fericirea*" – partea I (Nr. 2 - p. 101-104), continuat în Nr. 3/20 ianuarie 1906 (p. 185 - 188) în care, cu argumente din istoria universală, se ajunge la concluzia că bogăţia şi luxul au dus la distrugerea unor popoare şi civilizaţii. Astfel, se susţine că: „Acumularea bogăţiei, belşugul aurului în ţară, nu este deloc o garanţie a stării înfloritoare a poporului, nu arată fericirea lui". (p. 103) Totuşi, se subliniază că bogăţia şi averea „devin nervul vieţii politice" şi mereu cel avut este considerat independent şi este votat, intrând astfel cei avuţi în politică. După aceea, jaful devine un obicei răspândit iar omul cinstit, care nu fură, „este considerat un tâmpit". Statul devine astfel mai vulnerabil şi mai uşor de cucerit şi distrus de către străini. („Toate-s vechi şi nouă toate" zis-a Poetul) Articolul se încheie incitant, cu întrebarea referitoare la „unde e isvorul fericirei?" pentru a afla în a doua parte răspunsul. Z. C Arbore arată că, deşi neajunsurile financiare şi materiale nu sunt uşor de suportat, totuşi bogăţia nu trebuie considerată drept unicul sistem de valori, un scop în sine al existenţei. Odată dobândite bogăţia şi puterea, sufletul omului „se umple de amărăciune" dacă nu găseşte un ideal. Adepţii unui ideal găsesc că fericirea se poate găsi prin dragoste, artă şi cugetare. Teza este susţinută cu opinii şi reflecţii ale unor mari artişti şi oameni de ştiinţă, subliniind că „omul devotat în realitate ştiinţei trebuie să fie înzestrat cu o dragoste titanică pentru adevăr, cu căutarea căruia îşi umple întreaga sa viaţă". (p. 186) Prin R. Wagner descoperă că „muzica este una cu dragostea", iar Pascal se referă la cugetare şi înţelegere ca valori pentru care omul s-a născut şi trebuie să existe. Referindu-se la dragoste, nu ca instinct senzual, cum o „scoboară" Schopenhauer, ne învaţă că „Fericirea pe care ne-o dăruieşte dragostea se poate pune pe aceaşi treaptă cu cele mai mari mulţumiri sufleteşti pe care ni le procură arta şi ştiinţa". (p. 187) Această fericire, „care soarbe forţele sale vitale din izvorul dragostei, ştiinţei şi a artei", este fericirea ideală, în antiteză cu fericirea pur animală ce este asociată „unei egoiste folosiri de toate bunurile vieţii". În concluzie, adevărate resurse de fericire şi împlinire sufletească sunt empatia, „compătimirea pentru suferinţele altora" strâns legată de dorinţa de a veni acestora în ajutor, alături de asocierea dragostei cu suferinţa şi jertfirea pentru semeni. Putem şi astăzi reflecta asupra acestor învăţături, excluzându-le din contextul curentului poporanist ce le-a lansat şi plasându-le în actualitatea unui postmodernism în asociere cu un capitalism dezlănţuit ce ţine seama mai mult de bogăţie ca sursă a puterii şi a mulţumirii.

Erudiţia şi puterea de convingere a demersului argumentativ în favoarea valorilor ce asigură fericirea ideală merită întreaga admiraţie şi conţinutul său este încă actual. Cui se adresează, totuşi? Potrivit direcţiei poporaniste, acesta urma să ilumineze şi să formeze opiniile celor mulţi, dar aceştia erau împovăraţi de grija zilei de mâine pentru a-şi asigura supravieţuirea, erau lipsiţi de minimele condiţii pentru asigurarea sănătăţii şi a unui trai la limitele decenţei.

Coborând în realitatea celor mulţi de la sate, unul dintre colaboratorii CURENTULUI NOU, dr. N. Lapteş semnalează cât se poate de profesionist (pentru acea vreme) „*Pericolul social al pelagrei*" în Nr. 4/20 februarie 1906 (p. 229 - 234). Această boală este numită „flagel social", iar prezenţa ei devastatoare „s-a imprimat pe figura ţăranului nostru", iar la nivel psihic şi general se manifestă prin descurajare, nepăsare, iar pe măsură ce boala îl otrăveşte, îl degenerează fizic, îi reduce puterea de muncă şi-i închide sufletul în „depresiune psichică". Când se confirmă boala, nu mai este nimic de făcut pentru cel care „prin diferitele manii poate deveni chiar periculos". Deznodământul este tragic şi suferinţa este curmată prin moarte „prin sinucidere sau cachexie". Descriind teribila realitate din satele româneşti primăvara, când se manifestă acut pelagra şi împiedică sătenii să îşi reînceapă munca, medicul se simte „desarmat în faţa atâtor fiinţi nenorocite, ce imploră mila şi ajutorul tău". După un scurt istoric al acestei boli cumplite, se arată că nu porumbul alterat o produce, ci hrănirea exclusivă cu porumb şi lipsa altor alimente (lactate, carne, legume). Echilibrul fiziologic al organismului nu se poate menţine din mămăligă goală sau în combinaţie cu varză murată. Ce denotă aceasta? Sărăcia infernală a sătenilor care, odată bolnavi, apelau la „babe vrăjitoare să-i dea argintul, adică „mercur descântat, pe care bolnavul îl absoarbe după anume modalităţi

cabalistice." O altă metodă empirică de „tratare" este mătrăguna – un „îndrăzneţ şi criminal tratament." Cele mai afectate judeţe sunt Roman, Covurlui, Tecuci, Botoşani, Teleorman, iar cele mai neafectate sunt Tulcea şi Constanţa, iar medicul – autor speră în atenţionarea oamenilor culţi de la oraş „pentru ca iniţiativa particulară să facă ceea ce guvernanţii noştri n-au făcut." (p. 232) Soluţiile ar fi legate de înfiinţarea cooperativelor prin care să se înfiinţeze brutării pentru ca să fie încurajat consumul de pâine, să fie înfiinţate bucătării (cantine) care să servească pelagroşilor două mese „cu hrană substanţială" (cum a fost în toamna lui 1904 la infirmeria din Cudalbi) şi să se stimuleze procurarea vacilor cu lapte şi folosirea gratuită a păşunilor pentru cei mai săraci. Practic, medicul are soluţia cea mai practică pentru sfârşitul bolii: înlocuirea mămăligii cu pâinea, iar boala va persista „până nu se va îmbunătăţi starea economică a săteanului." (p. 234)

În afară de pelagră, sătenii se luptau în acea vreme şi cu sifilisul, şi în Nr. 3/20 ianuarie 1906, dr. Cazacu înştiinţează cititorii despre „*Măsurile fundamentale în luptă cu sifilisul*" (p. 181 - 185) Se subliniază că medicina curativă este doar o parte a luptei sociale împotriva sifilisului şi trebuie organizată raţional mai ales prin „atragerea bolnavilor la tratament." Însă numărul bolnavilor şi al îmbolnăvirilor nu se pot ţine sub control cât timp nu sunt suficiente circumscripţii sanitare rurale. Absenţa serviciilor medicale bine organizate era o gravă problemă, la care se adăugau sărăcia şi lipsa de cultură a sătenilor, alături de administrarea unui tratament care ulterior, prin descoperirea antibioticului, s-a dovedit a fi mai degrabă controversat şi dăunător; este vorba despre „tratamentul îndelungat şi sistematic sub formă de doze de Mercur şi Iodură de Potasiu, repetate un şir de ani cu întreruperi ..." În lipsa unei lupte organizate cu boala, totul se limita la „tratament accidental, <oportunist>", „un tratament nesistematic, ne-profilactic", iar sifilisul era o problemă, avându-şi „locul său de onoare alături cu frigurile, pelagra şi râia".

Acelaşi dr. N. Lapteş din Drăguşeni – Covurlui, care dădea soluţii pentru ca pelagra să nu mai facă victime, semnalează în Nr. 5 / martie 1906 o problemă gravă a lipsei de igienă în locuinţelor sătenilor şi în şcolile rurale, în articolul „*Igiena în şcolile rurale*" (p. 309 - 312). Cum poporanismul are ca direcţie îmbunătăţirea vieţii celor mulţi de la sate, deosebit de importantă este sănătatea şi ameliorarea condiţiilor de trai. Cei ce cunosc viaţa sătenilor ştiu „ce dezastre imense aduce în rândurile sătenilor lipsa cunoştinţelor celor mai uşoare de igienă practică." Aceştia nu acordă atenţie aerisirii locuinţei, curăţeniei hainelor şi corpului; săteanul consideră că hrana e necesară doar pentru a potoli foamea, nu „pentru a-i repara puterile pierdute prin muncă, de a-i întări organismul." Ignoranţa nu este caracteristica exclusivă a sătenilor săraci, ci şi cei mai bogaţi trăiesc în „nemernicie igienică" ce grăbeşte „degenerarea neamului." Neştiinţa este cea care conduce la încălcarea elementarelor reguli de igienă şi de aceea este de datoria şcolii rurale să răspândească principiile sănătoase de trai asupra tinerelor generaţii ca fundament al progresului. Se constată, însă, că învăţătorii sunt lipsiţi de puterea de convingere „pentru dezvoltarea şi propăşirea igienei", deoarece s-au obişnuit cu felul în care arată sătenii şi elevii; trăind tot timpul printre ei, nu mai observă „această mocirlă în care se sbat consătenii lor." Autorul aduce detalii descriptive cât se poate de convingătoare în continuare, referindu-se la cât de rău sunt întreţinute clădirile şcolilor, cât de mare este problema rezervelor de apă curată şi a latrinelor, dar mai ales elevii sunt descrişi în toată „splendoarea" mizeriei corporale care domină la unison: „o mulţime de capete sbârlite, cu părul nepieptănat", „figuri pline de cerneală, nespălate", „gâtul nespălat, mânele şi picioarele parc-ar avea solzi", „rufele de pe ei sunt murdare, corpul de asemenea", stau îmbrăcaţi gros în clase. (p. 311) Situaţia trebuie să se schimbe cu preţul muncii învăţătorului, iar „importanţa faptului este aşa de mare că merită orice jertfă." (p. 312) Pe de o parte, autorii articolelor informează asupra realităţii cotidiene rurale de acum 110 ani şi încearcă astfel să critice realitatea dură a mizeriei vieţii ţărăneşti, dar să ofere şi soluţii practice pentru ca ţăranii să iasă la lumină, să se bucure de un trai sănătos şi să îndrăznească, astfel, chiar să aibă idealuri.

Note:

1. Piru, Al., „Momentul Ibrăileanu în cultura românească", în „Sinteze de literatura română", coordonator Constantin Crişan, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981, p. 134.
2. *Idem*, p. 134.
3. Ibrăileanu, Garabet, „Poporanismul", în „Curentul nou", Nr. 3/20 ianuarie 1906, p. 151.
4. Călinescu, George, op. cit. Cap. Teoria specificului naţional. Momentul 1906, Garabet Ibrăileanu, p. 665.
5. Călinescu, George, op. cit., p. 666.

(Va urma)

Madame Suré

Amélie Suré coborî din înaltul cerului pe Aeroportul Galați, ca o zeiță. Reprezentanți ai familiei, veniți la întâmpinare, personalul aeroportului, pasageri în trecere, cu toții urmăreau stupefiați mișcările de felină ale acestei creaturi descinsă parcă din altă lume, care sărea de pe bancheta avionului, în costumul bărbătesc, alb perlat, cambrat pe talie, drept în brațele proaspătului ei soț, Anton Suré, coborât mai înainte. Ce vânt primăvăratic a adus-o pe această tânără franțuzoaică, mondenă, strălucitoare, de la Paris, tocmai în portul acesta de la marginea Europei, numai Dumnezeu știe. O eșarfă roșie cu buline albe și o pălăriuță albă, cu boruri întoarse „à la fonfé", îi completau ținuta elegantă.

Se măritase cu un văduvior trecut de prima tinerețe, destul de fercheș totuși, un grec îmbogățit dintr-o afacere de familie de-a lungul mai multor generații la Galați, pe malurile fluviului, unde peștele e gras și afacerile prospere, plin de bani și de relații menite să-i asigure și ei un trai îndestulat. Anton a asigurat-o că restaurantul pe care îl ținea împreună cu fratele lui, Stavros, este de primă mână, plasat chiar în „buricul târgului", cum se zice pe la noi, și merge bine, că Galațiul este un oraș vesel, animat, în care nu ai cum să te plictisești, nici dacă vrei. Și după cum se va vedea, nu exagerase câtuși de puțin. Pe calea Domnească, în buricul urbei, chiar vis-à-vis de parc, vestitul Restaurant Suré era un fel de „Capșa" dunărean, loc de petrecere, de răgaz și de zăbavă, mai ales pentru elita locală, națională și internațională poposită la Galați cu treburi sau cu ocazii de *bon ton*.

În fond, și-a zis ea, de ce nu?! E adevărat, să lași Parisul pentru un târg de provincie dintr-o țară aproape necunoscută... e ca și cum ai ateriza, de pe turnul Eiffel, direct în Sena. Dar suntem în anul 1932, când gheara crizei strânge cureaua peste tot, iar situația ei financiară nu-i mai putea permite să-și plătească nici măcar croitoreasa. Avea nevoie urgent de un colac de salvare. Așadar, de ce nu?

Însurăței călătoriseră cam înghesuiți, ce-i drept, într-un avion tip Havilland DH, cu un scaun în față pentru pilot și numai două locuri în spate, pentru pasageri, în timp ce bagajele cu garderoba, cutiile cu pălării, cosmeticale, cuferele, camerista și Chuchu, cățelul doamnei, un Bichon Bolognese alb-pufos, zburau voios în urmă, cu un ditamai „Goliat Farman", așteptat să sosească pe aeroport dintr-un moment într-altul.

Deși vremea era senină, cu nicio umbră de nor, iar zborul fusese lin și fără incidente, Amélie tuna și fulgera vădit ofensată că nu i se permisese să-l ia în avion cu ea și pe Chuchu al ei. Și tot întreba – în franțuzește, evident:

— Unde este micul meu Chu-chu? A trecut Carpații? Când ajunge?

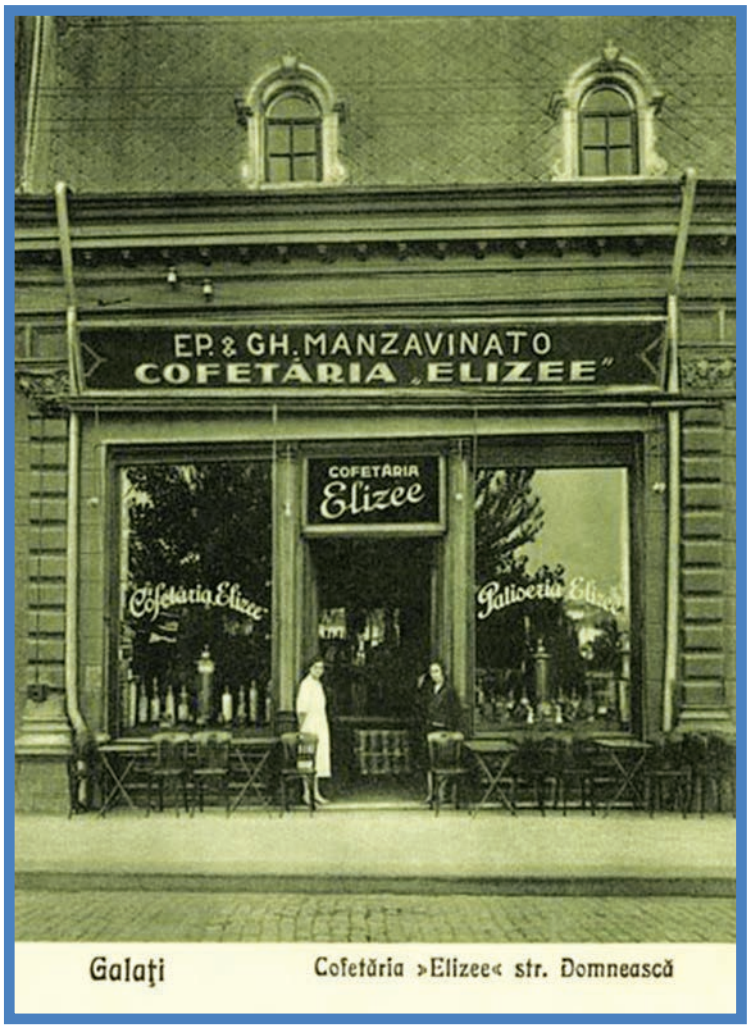

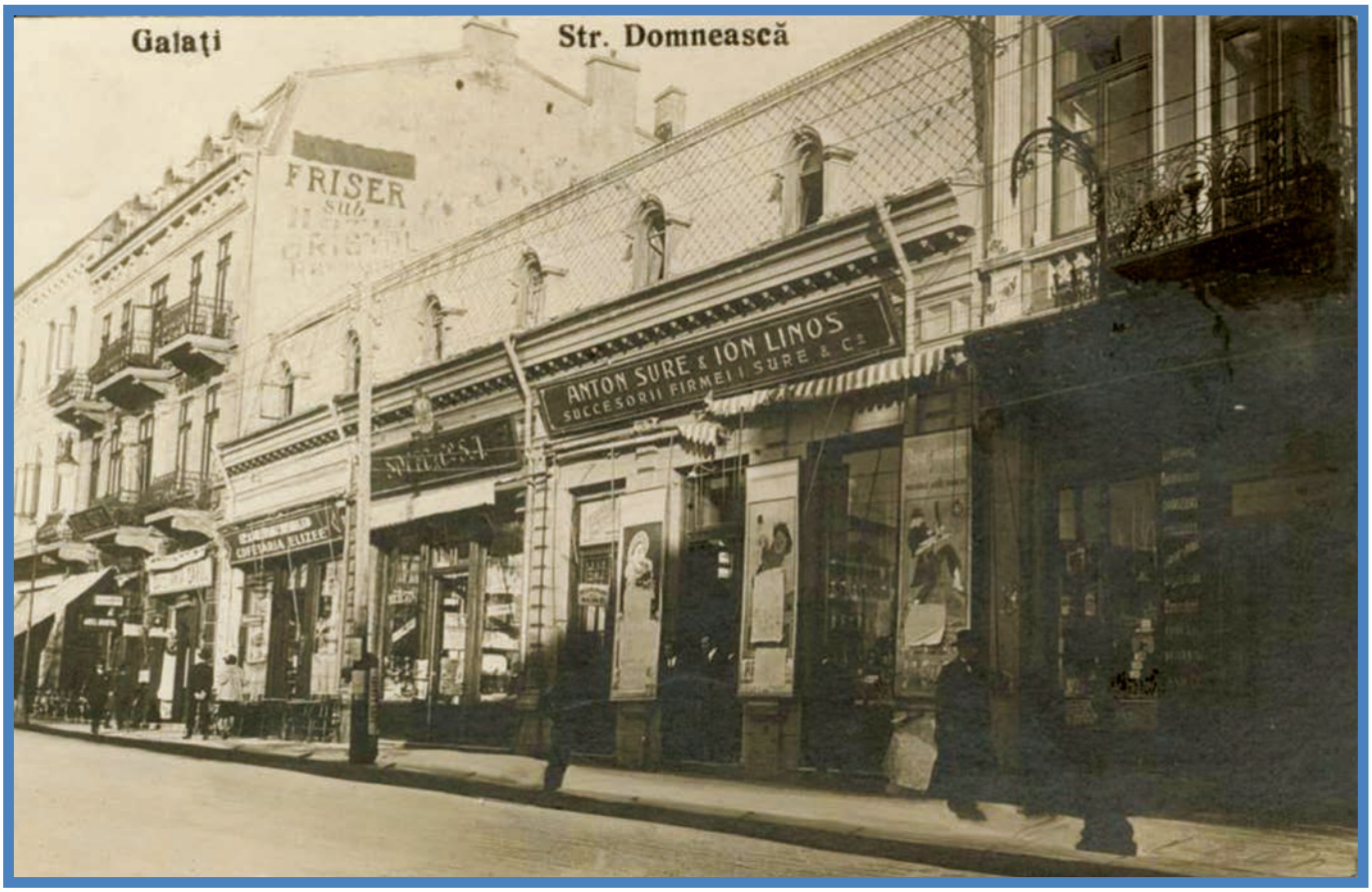

Bietul Anton nu mai ştia ce să facă, ce să-i spună. Veştile nu erau câtuşi de puţin liniştitoare. Comandantul aeroportului tocmai îi comunicase că Farmanul era cât pe ce să reteze un plop mai înalt şi a aterizat forţat pe o mirişte din apropiere...

— Fii calmă, draga mea, au aterizat la Calica...

— Calica? Ce este Calica?

— O... baltă. Adică, nu, pardon, un sat învecinat, se corectă el. Te rog, fă cunoştinţă cu fratele meu, Stavros.

O mănuşă moale se întinse absent spre cel care rămăsese cu pălăria în mână şi privirea aţintită asupra ei.

— Stavros!... repetă ea. Oh, voi, grecii, aveţi nume atât de bizare, de exotice!... rosti ea în grabă, oarecum intimidată de privirea bărbatului cu ochi negri, pătrunzători. Era înalt, brunet, proaspăt ras, cu zâmbet enigmatic şi gropiţă în bărbie. Dar voi... chiar sunteţi fraţi? întrebă ea stupefiată.

— Da. Nu semănăm?

— Mmm, puţin, o drese ea, comparând în treacăt figura uscată a lui Anton, ascunsă sub barba albă care-i înţepa obrazul obosit de drum, cu faţa proaspăt rasă, mustind de sănătate a tânărului ei cumnat.

Stavros, sportiv de fel, venise să-i ia de la aeroport cu un „Alfa Romeo" ultimul răcnet, de culoare roşie, decapotabil, adus personal din salonul de automobile de la Milano. Voia s-o dea gata pe femeiuşca asta, despre capriciile căreia primise deja nişte informaţii. Dar ce vedea acum depăşea aşteptările. Dintr-o ochire, „a cumpărat-o". Actuala Madame Suré era foarte departe de fosta lui cumnată, o femeie de caracter ce dusese pe umerii ei primii ani ai afacerii lor de familie la Galaţi. Se prăpădise, săraca, prea repede. Asta nouă, afectată, plină de nuri şi de mofturi studiate, picată din nori în urbea unde el şi fratele lui trudiseră din greu să-şi facă un renume, nu era nici pe departe persoana de care firma lor avea acum nevoie. Afacerile mergeau destul de prost, concurenţa era din ce în ce mai acerbă, iar sabia lui Damocles se clătina ameninţător deasupra capului tuturor. Ce o fi gândit Anton când a adus-o aici?

Fără să ştie încă de ce, Stavros simţi că i se prelinge un firicel de gheaţă pe şira spinării, mai ales când Amélie, inconştientă şi surâzătoare, ciripind pe limba ei şi clipind des din genele umbroase, urcă alături de el în maşină, lăsându-şi soţul să ocupe bancheta din spate - locul marelui

absent Chuchu, de care noua madam Suré se pare că uitase cu desăvârșire.

Curând, foarte curând, Stavros trebui să-și facă bagajele și să plece din oraș, părăsind ceea ce nu mai putea controla doar cu mintea. A avut oricum o prezență de spirit mai mare decât Iani, fratele fraților Manzavinatos – ei, știți, cei cu cofetăria „*Elysée*" de alături – care, săracul, prins cu totul în mrejele franțuzoaicei, și-a pierdut capul și tot capitalul bodegii lui din strada Portului 29, și, din disperare, pe 8 iunie, la ora 7 dimineața, s-a aruncat în Dunăre.

La două luni de la această cumplită tragedie, pe 6 august 1932, un puternic incendiu mistuia casele Suré.

A doua zi, „Vocea Galaților" scria pe prima pagină, cu litere de-o șchioapă: „Eri (sâmbătă), la ora 10 dimineața, un puternic incendiu a izbucnit în podul clădirii proprietății fraților Suré din strada Domnească. Doar în câteva minute acoperișul era o mare de flăcări. Până să vină pompierii, mansarda - unde era laboratorul cofetăriei *Elysée* - ca și dormitoarele îngrijitoarelor, au ars, nu s-a mai putut salva nimic. Doi băieți din laborator abia au putut fi salvați. Din păcate, pradă incendiului a căzut și cățelul doamnei, rătăcit printre prăjituri, care nu a mai putut fi scos din flăcări...

Locatarii imobilului, librăria *SOCEC* (viitoarea „Edelstein"), cofetăria *Elysée* și restaurantul *Suré* au început să evacueze mărfurile, focul amenințând să cuprindă și clădirea Manițiu, chiriașii scoțând toate lucrurile și depunându-le în stradă.

Flăcările care au afectat clădiri atât de pe strada Domnească, cât și din strada Sf. Nicolae, abia după o oră au fost stinse.

În urma anchetei s-a stabilit că focul a izbucnit din laboratorul cofetăriei. Au fost chemați la cercetare frații Anton și Stavros Suré și frații Epaminonda și Gheorghios *Manzavinatos*, precum și mai mulți chelneri care lucrau în clădire la momentul izbucnirii incendiului.

Pagubele s-au ridicat la 6 milioane lei. Clădirea era asigurată la „Generala Națională" pentru suma de 4 milioane și jumătate lei. Cofetăria *Elysee* avea asigurare de 600.000 lei, iar librăria SOCEC de 2 milioane lei.

După violența dezastrului, se pare că focul a fost pus. Au fost reținuți la poliție doar Anton Suré – fratele lui nefiind în oraș - și frații Manzavinatos, ultimii rămânând în arest, reținuți și depuși ulterior la Închisoarea Centrală, pentru acuzația că ar fi pus intenționat foc, din răzbunare, pentru recenta moarte a fratelui lor, Iani."

Se pare că madame Suré nu a mai așteptat verdictul poliției și, înainte de ieșirea soțului său de la chestură, și-a strâns în grabă câteva haine într-o gentuță și a luat primul vapor care pleca în dimineața aceea spre Viena.

Pe la amiaza zilei de 7 august 1932, când Petrică Nicolae veni să-și ia, ca de obicei, prânzul la Suré, în contul abonamentului pe o lună, câștigat la concursul ziarului „Vocea Galaților", obloanele restaurantului și ale bodegii erau trase și dinăuntru străbătea în stradă un miros greu de zahăr ars...

Până în 7 septembrie, restaurantul, berăria și bodega fraților Suré s-au redeschis, mai întâi cu intrare prin grădina din spate. În aceeași zi a apărut și anunțul de la gazetă:

„Unde se întâlnește elita gălățeană? La Restaurantul, Berăria și Bodega Suré, unde se poate lua masa cu aperitive bune și eftine. Vinuri alese. Bere Luther. Seara concertează „Jazul Weinstein". Se dansează, se lansează toate cântecele și dansurile noi. Vizitând localul, nu uitați să vă aprovizionați și cu coloniale, delicatese, fructe, trufandale și băuturi din cele mai variate și fine la Magazinul de coloniale Suré".

Și, începând chiar de la acea dată, toate obligațiile Casei au fost preluate și onorate la timp. Când Petrică Nicolae se prezentă cu sfială să-și scoată pârleala pe luna pierdută, fu primit, așezat la masă și onorat ca un client vechi. Ba, mai mult, la plecare i se încredință și o sacoșă plină cu lămâi de Messina și mandarine de Catania, învelite frumos în hârtii cu „Slava Flama", marca Fraților Suré.

Cu timpul, patimile dintre cele două familii vecine și rivale s-au estompat. În anul 1940, când onor Primăria a întocmit o listă cu cei mai înstăriți locuitori ai urbei, printre numiți figurau, alături de Gh. Manzavinatos, și Frații Suré, Stavros, Dimitrios și Jean.

Epaminonda se prăpădise. Și nici Anton nu mai era. Dar arhivele nu ne spun totul. Fie murise și el, fie plecase la Paris după franțuzoaica lui.

Maria Cerneanu

Memoria locului văzută prin monografia profesorului Ghiţă Nazare

Marius Mitrof
consilier, D.J.C. Galaţi

Pe strada Gării, la nr. 35, din municipiul Galaţi, chiar în vecinătatea bine cunoscutei case a părinţilor domnitorului Alexandru Ioan Cuza se află amplasat un edificiu care se impune prin înălţime şi stil.

Acest edificiu a fost construit între anii 1936-1939, pe terenul care figura, în perioada interbelică, pe strada Heliade Rădulescu, nr. 2, prin preocuparea învăţătorilor gălăţeni de a avea „un local propriu", fiecare învăţător din judeţul, de atunci, Covurlui, contribuind cu sume diferite pentru concretizarea proiectului.

Peste timp, clădirea avea să fie propusă pentru clasare ca monument istoric din categoria arhitectură[1], astăzi figurând în Lista monumentelor istorice, cu codul GL-II-m-B-03049, sub denumirea de Casa Corpului Didactic.

Dincolo de arhitectura înscrisă în programul neoromânesc, imobilul, în sine, ca orice altă clădire poartă o memorie a sa, deoarece clădirile sunt cel mai adesea, martorele istoriilor trecute, iar povestea timpului lor iniţial le deconspiră prin stil şi atitudine faţă de oraş.

Înţelegerea memoriei în contemporaneitate se află cumva între spiritul locului şi spiritului timpului. Parcurgerea spaţiului nu depinde decât de sens, dispoziţia către decodificarea „semnelor", şi către accentul pus în spaţiu de obiectele arhitecturale sau urbane. Trecătorii nu sunt decât martorii atmosferei actuale şi a măsurii amintirii ce se citeşte prin comportamentul urban, lumina din ochi, sau starea de confort pe care o resimt la contactul cu spaţiul.

Moştenirea culturală ţine de patrimoniul construit, de spaţiile urbane conservate, de activităţi şi tendinţe urbane, dar şi de stăruinţa de a completa, în spiritul unui spaţiu unitar, prin continuitate, valorile consacrate.

De o astfel de stăruinţă a dat dovadă şi profesorul Ghiţă Nazare prin lucrarea sa „Casa Corpului Didactic - repere monografice", apărută la Editura Didactică şi Pedagogică R.A., în anul 2015.

Casa Învăţătorului devenită, mai târziu, Casa Corpului Didactic, ţine între zidurile sale „o istorie de peste 100 de ani a unei *Cetăţi*", autorul numind „Cetate" corpus-ul alcătuit din oamenii şcolii a căror muncă şi spirit a transmis urmaşilor „experienţe şi fapte" şi „ îndemnuri spre mai bine".

Inaugurată la 1939, în noua construcţie îşi aveau sediul Banca Cadrelor Didactice, sediul Asociaţiei Învăţătorilor şi Casa Învăţătorilor. Profesorul Ghiţă Nazare ne transpune în interiorul acestui edificiu şi prin redarea unor amintiri ale unor persoane care au fost martore ale perioadei de început ale Casei. Astfel, aflăm că în clădire „funcţionau săli pentru activităţi metodice şi culturale, un magazin pentru vânzarea de rechizite, manuale şcolare şi material didactic", existând chiar şi apartamente de locuit „însumând 12 paturi şi o baie". Interlocutorul autorului mai mărturiseşte că la etajul Casei, „sala mare era dotată cu draperii bogate la toate geamurile, trei candelabre mari de-a lungul plafonului, o scenă pentru manifestările culturale, 300 de scaune aduse de la Arad".

O astfel de descriere este necesară, chiar dacă este minimală, deoarece surprinderea manierei autorului de a percepe viaţa din interiorul acestui edificiu, construit nu fără sacrificii, în contextul dinamicii sociale şi în pas cu lumea înconjurătoare, ne conferă o corelaţie între om, acţiune, reacţie, loc fizic care conduc spre o deschidere vizibilă spre public.

Trecând peste istoric şi asta nu pentru că ar fi lipsit de importanţă, mai ales că autorul, de formaţie istoric, a ştiut să trateze acest capitol cu osârdie, Ghiţă Nazare, profesorul, omul care a condus „*Casa 20 de ani*", nu face altceva decât să continue memoria locului, respectiv a edificiului, dintr-o perioadă mai dificil de urmărit pentru că, până la urmă, să deschizi către public, fapte, nume de persoane dintr-un timp recent, incumbă şi-un anumit curaj, mai ales că unele persoane ar trebui „să se rușineze", după cum afirmă autorul.

Casa Corpului Didactic, în lucrarea lui Ghiţă Nazare, dincolo de a fi privită ca o construcţie şi templu, până la urmă, a unei instituţii, devine vie prin activitatea plină de pasiune şi profesionalism a celor adăpostiţi de ea, fiind „întotdeauna o gazdă generoasă pentru toate cadrele didactice". Nici nu avea cum să fie altfel, atât timp cât, zidurile sale au fost martore la evenimente mai mult sau mai puţin plăcute de-a lungul timpului, la diversele activităţi organizate: consfătuiri, dezbateri, sesiuni de comunicări, simpozioane, expoziţii de carte şi de arte plastice, întâlniri cu personalităţi, precum şi la proiecte a căror rezultate le vedem şi astăzi.

Pătrundem, astfel, într-un spaţiu fizic, plin de încărcătură spirituală, un spaţiu din care porneşte racordarea stilului de viaţă individual la cerinţele socializării.

Enumerarea persoanelor care, cu diferite funcţii, au contribuit la activitatea prodigioasă a Casei Corpului

Didactic în perioada avută în vedere de către autorul Ghiță Nazare, persoane care, astăzi, fie nu mai sunt, fie se află la o vârstă respectabilă, transformă lucrarea într-o veritabilă *saga* a acestei instituții, prin însăși mărturisirea autorului „am respectat și admirat întotdeauna valoarea individuală a celor cu care am lucrat […] și cu care am putut face o excelentă echipă."

Încăperile edificiului ar păstra doar pentru ele numele acestor persoane, dacă autorul lucrării „Casa Corpului Didactic - repere monografice" nu le-ar releva. Astfel, aflăm că în Sala Mare, situată la etajul al II-lea al clădirii, au avut loc, de-a lungul timpului, întâlniri cu diferite categorii de cadre didactice, manifestări științifico-metodice și cultural-artistice, expoziții cu lucrări de artă plastică ale elevilor și cadrelor didactice, fiind prezentate numele participanților, unele dintre ele având deja greutate în spațiul cultural românesc.

Publicațiile editate în interiorul Casei, constituie, de asemenea, un element al memoriei edificiului nu numai prin apariția lor, ci, mai ales prin efortul, prin „munca entuziastă a unor oameni de carte și de suflet-învățători și profesori - care și-au pus talentul, energia și, nu de puține ori, modestul avut, pentru apariția lor", după cum susține profesorul Ghiță Nazare în lucrare.

După 1990, o serie de publicații au îmbogățit spațiul editorial de profil, buletinul informativ al Centrului Județean Educația 2000+ „Educație pentru fiecare", „Educație pentru protecția consumatorului", revista Caselor Corpului Didactic din România „Didactica Nova XXI", Revista de fizică, fiind editate de către Casa Corpului Didactic. Însă, „copilul de suflet" al autorului rămâne „Școala Gălățeană", publicație de opinie pedagogică cu o problematică deosebit de complexă, a cărei primă apariție a avut loc în luna mai 1990. Aceasta se datorează câtorva profesori entuziaști, pe care autorul îi numește și printre care figurează și domnia sa, profesori care „au hotărât în ciuda unor nebănuite greutăți, să îndeplinească o dorință exprimată adesea în anii anteriori".

Abordând această temă, profesorul Ghiță Nazare într-un moment de generozitate, îi numește pe toți cei care au participat și au scris în respectivele publicații, ca semn de prețuire pentru efortul autorilor și valoarea lucrărilor găzduite de aceste publicații.

Important de menționat este și funcționarea în cadrul Casei Corpului Didactic, vreme de 23 de ani, a unui cenaclu literar purtând denumirea sciitorului Anton Holban, un cenaclu care devenise, așa cum susține și autorul lucrării „Casa Corpului Didactic-repere monografice", „unul dintre brand-urile Casei Corpului Didactic în perioada 1985-2008".

Acest cenaclu a reunit o serie de personalități gălățene, scriitori, artiști plastici, muzicieni, fiind frecventat „câțiva ani la rând" de către „un grup de liceeni entuziaști și pasionați de poezie", a căror nume este redat cu larghețe de către autor, profesorul Ghiță Nazare.

Desigur că în lucrarea „Casa Corpului Didactic-repere monografice" sunt prezentate, pe larg, și alte activități și proiecte demne de a fi menționate, însă trebuie să permitem și cititorului să descopere prin plăcerea citirii și descifrarea unui crâmpei din istoria recentă, faptele unor oameni implicați în viața culturală a orașului.

Dincolo de toate aceste evenimente, manifestări, activități, asezonate cu generozitate de către autor, cu nume de persoane, și asta numai datorită faptului că au ridicat prestigiul instituției, extragem din lucrare și momentele mai puțin plăcute, petrecute în spațiul aceloraşi ziduri și care trebuie menționate, deoarece, până la urmă, și acestea se înscriu în memoria locului, devenind parte din istoria monumentului istoric.

Clădirea „Casei Corpului Didactic" a avut de suferit de pe urma „unor unități militare de ocupație" cum le numește autorul, profesorul Ghiță Nazare referindu-se, desigur, la perioada de după 23 august 1944. De altfel, nu numai acest imobil a avut de suferit. Majoritatea imobilelor cu o arhitectură deosebită a servit drept spațiu de adăpost și funcționare a armatei sovietice care, deși se spune că armata înseamnă ordine și disciplină, nu s-a îngrijit de menținerea în bună stare a acestor imobile, degradându-le în răstimpul în care a rămas în oraș. Au fost necesare fonduri considerabile pentru ca imobilul să redevină funcțional și să reziste timpului.

„O altă problemă sensibilă" cum o denumește autorul monografiei, este aceea a statutului juridic al clădirii, o problemă survenită după anul 1990, care a declanșat o serie de lupte intestine pentru revendicarea dreptului de proprietate asupra clădirii de către instituțiile care își aveau sediul în imobilul din strada Gării nr.35.

Profesorul Ghiță Nazare relatează despre această situație cu lux de amănunte, precizând că diferendul se pare că a fost încheiat printr-o soluție a Înaltei Curți de Casație și Justiție, chiar în anul apariției lucrării.

În mod firesc, și bucuriile și necazurile fac parte din viața noastră, depinde de noi și de experiența acumulată, de educația primită cum le privim și trecem peste ele.

Cartea „Casa Corpului Didactic - repere monografice", dincolo de ceea ce reprezintă aceasta din punct de vedere editorial, constituie, prin conținutul său atent elaborat, o excelentă lucrare de fixare și perpetuare a memoriei unui imobil care este și monument istoric și care, peste trecerea unui număr suficient de ani, se va putea readuce în atenția publicului, deoarece povestea caselor nu este o evocare nostalgică a unui trecut ori lumi irecuperabile, ci mai curând un exercițiu de memorie, și astfel, o formă de supraviețuire.

Note:

1. Edificiul a fost clasat ca monument istoric în anul 1991.

Intelectualii și propaganda regimului antonescian
Secvențe

Cristian Sandache
profesor și publicist

Regimul mareșalului Ion Antonescu a avut ambiția de a cristaliza un aparat propagandistic bine structurat, în cadrul căruia apelul la intelectuali a fost mereu o constantă.

E interesant de remarcat faptul că personalul Direcției Presei avea puțini ziariști profesioniști, majoritatea fiind formată din funcționari de carieră și scriitori.

Unele nume ne apar azi cel puțin ciudate, dat fiind faptul că se vor remarca ulterior ca importanți combatanți literari ai Stângii postbelice.

Eugen Jebeleanu avea 30 de ani și era autorul unor volume de versuri ce cultivau mai curând abstracționismul, metafora dificil de decriptat, suprarealismul. Cicerone Theodorescu adusese cu el în lirica românească un acut sentiment al izolării cu accente ermetice. Radu Boureanu promitea a fi un talent polivalent (deși nespectaculos), pendulând între actorie, pictură, poezie și, ulterior, roman.

Dar în majoritatea cazurilor avem de-a face cu figuri care aparțineau ca orientare ideologică Dreptei, cu inerentele nuanțe de rigoare. Fără a avea pretenția unei prezentări exhaustive, vom puncta doar, într-o manieră de crochiu, unele dintre ele. (Avem în vedere persoane care s-au aflat la un moment dat în vastul aparat propagandistic al României acelei perioade, în diverse funcții).

D.C. Amzăr era filosof, etnolog, sociolog, istoric literar – unul dintre discipolii filosofului de coloratură socratică Nae Ionescu - și se afirmase ca adept al Mișcării Legionare. Cu solide studii în Germania, fusese numit încă din aprilie 1940 secretar de presă clasa a treia la Ministerul Propagandei, ulterior fiind detașat la Berlin, unde a devenit secretar cultural clasa a doua în cadrul Legației Române din Berlin. Va muri la Sigmaringen, în anul 1999, la venerabila vârstă de aproape 93 de ani. Era originar din județul Argeș. Spirit erudit, a impus respect prin multitudinea domeniilor științifice în care a activat.

Victor Buescu era filolog, clasicist, poet și traducător, unul dintre cei mai străluciți tineri ai promoției sale, un savant autentic, extrem de riguros, care se va afirma ulterior ca unul dintre cei mai mari promotori ai culturii și civilizației românești în Portugalia. Fusese detașat din martie 1943 ca lector de limba și literatura română la Facultatea de Litere a Universității din Lisabona, unde impresionase prin erudiția sa, dublată de o modestie neobișnuită. Era originar din județul Dolj și va muri în 1971 la Lisabona, activând până în ultima clipă, pentru o cât mai bună popularizare a limbii române în Europa.

Originar din Slatina era Alexandru Busuioceanu (1896-1961), critic, eseist, poet, istoric al artelor, devenit din 1942, consilier cultural al Legației Române din Spania, ulterior profesor de limba și literatura română la Universitatea din Madrid. A înființat în anul 1943 Institutul Român de Cultură din capitala Spaniei, pe care l-a condus vreme de un an, când, din lipsă de fonduri, acesta a fost nevoit să-și sisteze activitatea. A fost o întreprindere cultural-propagandistică de cel mai înalt nivel, aproape eroică, într-un context politico-istoric total nefavorabil, dar exemplul lui Busuioceanu trebuie reținut, cu atât mai mult cu cât avem de-a face cu un mare om de cultură, care nu a renunțat niciodată la ideea de a-și reprezenta țara de origine, cu cel mai mare profesionalism și intensă fervoare, chiar și din postura ulterioară de poet de limbă spaniolă, unde, de asemenea, a dat scrieri notabile.

Alexandru Ciorănescu (1911-1999) - istoric, istoric literar, comparatist, teoretician al literaturii, lingvist, prozator, dramaturg, poet, traducător și editor, era originar din județul Dâmbovița și în perioada 1942-1945 fusese secretar general al Asociației Române pentru Studiul Renașterii, precum și al Asociației culturale hispano-române, inspector general al Artelor, funcționar în Direcția de Studii și Documentare din Ministerul Propagandei, membru al Comisiei de programe din cadrul Radiodifuziunii Române.

Pe meleaguri germane (la Saarbruken), trecea Styxul, în anul 1981, Jean Leontin Constantinescu-poet, memorialist, publicist, născut la Craiova în anul 1913. Se remarcase ca specialist în drept internațional și fusese consilier de presă al Legației Române din Lisabona (1941-1945).

Unul dintre cei mai importanți orientaliști români – Aurel Decei - fusese numit în noiembrie 1940-secretar de presă pe lângă Legația Română din Ankara. Se născuse în anul 1905 într-o localitate din județul Sibiu și va muri în București, în anul 1976.

Dumitru Găzdaru (1897-1991) activase în cadrul Mișcării Legionare, dar numele său va străluci ulterior în sfera lingvisticii și al istoriei literare, progresiv și impresionant.

În perioada 1940-1941 a îndeplinit funcția de director al Academiei Române din Roma.

O figură complexă și contradictorie fusese Constantin Virgil Gheorghiu, adevărat personaj de roman, el însuși afirmat mai târziu, în exil, ca romancier de mare succes, autor infatigabil de volume pe teme dintre cele mai diverse și nu în ultimul rând - prelat ortodox admirat și contestat deopotrivă. Născut în 1916 pe meleagurile Neamțului, a murit la Paris în anul 1992. Ziaristica îl atrăsese ca un magnet, de foarte tânăr, iar aplecarea către presa ce cultiva senzaționalul, pare că i-a folosit mai târziu, în realizările sale romanești. Intuia rapid gustul popular, recurgea adesea chiar la escamotarea adevărului, pentru a culege rapid roadele succesului efemer, dar pe fond, omul era extrem de talentat și scria cu o ușurință, care, de regulă, nu e privită cu ochi buni, mai ales printre colegii de breaslă. Din iunie 1941, Constantin Virgil Gheorghiu devenea corespondent de front și două volume de reportaje pe care le va publica în imediatul interval de timp („*Ard malurile Nistrului*", respectiv - „*Cu submarinul la asediul Sevastopolului*"), s-au bucurat de un important succes de public. Capacitatea sa reală de a schița în tușe pline de culoare personaje și situații, detaliile semnificative, gustul constant pentru senzațional (acum superior ca redactare, căci era combinat cu o mare doză de impresionabil și vagi accente lirice) l-au transformat într-un nume cunoscut și apreciat de către marele public, dar și obiect al invidiei confraților de breaslă. A fost angajat al Radiodifuziunii Române, primind sarcina de a redacta primul jurnal radio al zilei - acela de la ora 7 dimineața. Demnitatea cea mai importantă pe care Gheorghiu o va primi de la regimul antonescian a fost aceea de atașat de presă la Zagreb, începând cu anul 1943. Primi însărcinarea cu o nedisimulată bucurie, capitala statului independent croat fiind o adevărată oază de liniște și de pitoresc, în contextul unei Europe care părea că se dezintegrează. Îl însoțea soția, fericită pentru faptul că la nici 30 de ani, partenerul ei de viață părea cununat cu norocul. Perioada petrecută acolo a fost una fericită, dar mult prea scurtă, Istoria zădărnicind planurile tânărului cuplu. În 1944, printr-un context de împrejurări în egală măsură dramatic și totuși norocos, (care amintea de o intrigă cinematografică), Gheorghiu fugea din Croația, evitând în ultimul moment, căderea în prizonierat... Perioada petrecută acolo va fi fixată mai târziu, într-un jurnal, iar capacitatea sa de a reține esențialul locurilor, evenimentelor, interacțiunilor cu diferitele tipologii umane e evident și aici. Zagrebul și împrejurimile sale, cu monumentele medievale stranii, peisajele croate de o rară frumusețe, culorile de frescă (în egală măsură intense și prevestitoare ale unor evenimente tragice) se condensează în această proză, redactată totuși nervos, pe alocuri neglijent. Viitorul îi pregătea însă lui Constantin Virgil Gheorghiu noi provocări...

Alexandru Gregorian (1909-1987) a fost poet, ziarist și memorialist, devenit din anul 1940 consilier de presă în cadrul Ministerului Propagandei, pe lângă Legația României din Italia. Cu vădite afinități de dreapta, a avut o activitate publicistică extrem de dinamică în mai multe ziare din România. Ulterior, a rămas în exil, până la sfârșitul vieții.

N.I. Herescu (1906-1961) a fost în egală măsură activ ca filolog, latinist, poet, prozator și eseist, îndeplinind în perioada 1939-1943, funcția de președinte al Societății Scriitorilor Români. Nu valoarea literară l-a îndreptățit la această funcție, ci, spiritul său de echilibru și tactul de care a dat dovadă în relațiile cu confrații de breaslă. Exilul l-a salvat de posibile pătimiri din partea autorităților comuniste.

În 1942 fusese numit atașat de presă la Consulatul României din Viena, Vintilă Horia (1915-1992), poet, prozator, eseist și traducător, unul dintre cei mai înzestrați intelectuali tineri ai generației sale. Mai târziu s-a afirmat ca talentat prozator, cultivând cu multă inspirație alegoria și motivele filosofice, într-un limbaj de coloratură poetică, extrem de elaborat, care trăda neliniștile unui spirit ce alterna continuu între puritate și exaltarea simțurilor. Vintilă Horia a fost un om cult, ușurința cu care scria în franceză sau în spaniolă, precum și multiplele sale preocupări științifice în formulă eseistică, fiind semnificative în această privință.

Teribilistul eseist Eugen Ionescu (1909-1994) reușise să debuteze în peisajul literar românesc asemenea unui taifun contestatar al valorilor deja consacrate, dar i s-a recunoscut fosforescentul talent de critic, chiar dacă multe dintre judecățile sale de valoare erau rodul unei subiectivități excesive, fiind lesne amendabile. Familiarizarea de timpuriu cu limba și cultura franceză au cântărit probabil (printre altele) în decizia autorităților de la București care l-au numit (1 iunie 1942) secretar de presă al Legației Române dela Vichy. Boemul originar din Slatina s-a dovedit un funcționar public zelos, care a inițiat la Marsilia derularea unor emisiuni radiofonice despre România, extrem de interesante, convingând, totodată, autoritățile franceze să deschidă la Nisa, câteva catedre unde urma să se studieze opera și biografia lui Mihai Eminescu. Tot eforturilor sale i se datorează, deschiderea la Montpellier a primului lectorat de limba română din Hexagon.

Pe fundalul intrării României în războiul antisovietic, prezența atâtor spirite în vastul aparat propagandistic, nu ar trebui să ne mire, fie și pentru faptul că, dincolo de inerentele motivații omenești, tema naționalismului de coloratură anticomunistă reprezenta elementul de coeziune, la care toți aceștia s-au raportat, (se pare) din convingere.

Interviu cu Valentin Ajder, directorul Editurii Eikon

Ghiță Nazare
profesor, publicist

Un dialog cu directorul Editurii Eikon, Valentin Ajder, emană profesionalism, deschidere spirituală, empatie și implicare.

Ghiță Nazare: *Domnule Ajder, vă rog să oferiți cititorilor revistei „Axis Libri" câteva repere ale identității dumneavoastră personale și profesionale!*

Valentin Ajder: Mai întâi vă mulțumesc pentru prilejul și bucuria de a intra în casele și inimile cititorilor revistei Dumneavoastră. Patetic, nu? Mai ales pentru o perioadă în care comunicăm sporadic, în viteză și mânați, preponderent, de interes... Marturisesc că nu m-a rugat nimeni de multă vreme să vorbesc despre mine și nici nu cred că e foarte important. Sunt printre cei care au ales să se valideze bibliografic, nu biografic, citind și, de la o vreme, publicând. Încerc să adun cât mai multe fragmente de normalitate într-o lume tot mai grăbită să-și piardă – revin la întrebarea Dvs. – identitatea...

Valentin Ajder

Gh. N.: *În calitatea de director al Editurii Eikon, v-aș ruga să faceți o sinteză a istoriei acestei instituții editoriale. Ce reprezintă astăzi Editura Eikon în peisajul unităților de profil din România? Ce semnifică Eikon?*

V. A.: Am înființat Editura Eikon la începutul anului 2003, în urma unor decepții transformate în speranță și optimism – „alchimie" accesibilă tinereții, împreună cu fostul meu coleg de la Facultatea de Filosofie a Universității „Babeș -Bolyai" din Cluj-Napoca, Vasile George Dâncu. Dar prima carte, aparținând unuia din marii duhovnici pe care i-am avut – nu-mi vine să cred că deja vorbim la trecut – Părintele Teofil Părăian, a apărut în 3 martie 2013 și se numește „Maica Domnului – Raiul de taină al Ortodoxiei". Îmi amintesc că am scos cartea din tipar dimineață, pe la ora șapte și peste patru ore eram la Mănăstirea Brâncoveanu, unde Părintele, înconjurat de multă lume, venită din toate colțurile țării, era sărbătorit la peste șapte decenii de viață. De atunci au apărut peste două mii de titluri, din diverse domenii, singurul criteriu, pe care îmi place să cred că l-am respectat, fiind cel valoric. Însă măsura cea mai dreaptă și selecția finală o fac și o vor face cititorii – suma celor mai importante criterii și jurizări. S-a vorbit și se vorbește îndelung despre autor, s-au făcut tot felul de speculații filosofice sau doar sofistice despre „Măria sa, autorul", unele compensând în vreun fel indiferența cu care a fost și este tratat. Deseori folosesc o sintagmă, păstrată de la un mare poet român contemporan, Dan Damaschin: „voința supremă a autorului", mai ales atunci când disputăm fragmente sau pagini de manuscris, autorul fiind cel care își asumă, azi și peste ani, responsabilitatea celor scrise. Dar despre cititori, cei care fac posibilă reala comunicare de acum și de peste ani nu se mai vorbește, deși, în absența lor, ne aflăm într-o formă de autism auctorial, într-o singurătate publică, sintagmă pe care nu obosesc s-o repet (obosind pe alții, poate) pentru că redă perfect starea în care trăim cu toții.

Astăzi Editura Eikon este una din editurile vizibile din România, fapt datorat calității cărților publicate dar și miilor de drumuri făcute de-a lungul și de-a latul țării, sutelor de lansări și evenimente. Încă de la înființare, am distribuit cărțile la nivel

național, am participat la toate târgurile, saloanele și festivalurile de carte din țară, iar de opt ani, suntem printre principalii organizatori, alături de Biblioteca V.A. Urechia, ai Festivalului Național de Carte „Axis Libri", care adună tot mai multe edituri, cărți, dar și autori și cititori, sub teii înfloriți de pe aleea care unește centrul vechi al Galațiului cu Faleza Dunării.

Semnificația conceptului „eikon", care e foarte ofertantă și trece dincolo de etimologia grecească accesibilă – „icoană, imagine" etc. am rezumat-o, „barbar", la ceea ce a ajuns sloganul editurii noastre: „imaginea cuvintelor". Dar e mai mult de atât, este posibilitatea de a lua în posesie, de accedere la sensurile profunde de dincolo de orice imagine, inclusiv de aceea a cuvintelor... Însă mult mai profitabilă în acest sens poate fi lectura unei lucrări doctorale apărute tot în 2003 și pe care o vom reedita în curand: „A privi și a stăpâni. Conceptul de eikon în filosofia lui Platon". Lucrarea, vastă și atent elaborată, explică în peste cinci sute de pagini ce înseamnă „eikon" și e scrisă de un alt fost coleg de facultate, azi profesor de filosofie la Universitatea din Oradea, Sorin Borza. Sper să avem bucuria s-o lansăm și la Galați.

Gh. N.: *Editura Eikon abordează o tematică specifică sau manifestă deschidere și interes pentru orice temă? Exemplificați!*

V. A.: Încă de la înființare am avut o deschidere către toate domeniile de cercetare și creație, de la teologie, la științe și filosofie, de la poezie la teatru, de la arte la eseu, memorialistică, jurnale, istorie, ajungând la un profil enciclopedic – veche obsesie renascentistă care astăzi „nu se mai poartă". Exemple sunt zeci sau chiar sute de cărți din cele mai diverse domenii publicate de treisprezece ani încoace... nu dau titluri sau nume pentru că inevitabil voi omite pe cineva, dar se pot vedea pe site-ul editurii, în librării și biblioteci.

La un moment dat, întrebat ce publicăm, răspundeam sec: publicăm de toate, dar nu orice. Răspuns valabil și azi...

Gh. N.: *Domnule Ajder, credeți în viitorul cărții tipărite pe hârtie? Dacă da, oferiți-ne câteva argumente!*

V. A.: Această întrebare este inevitabilă în ultimii ani... Păcat că am început să discutăm despre cartea de... hârtie, redundant vorbind, abia acum, când este într-adevăr stingherită, dar nu de suporturile moderne elecronice – calculatoare, tablete, telefoane „deștepte", ci de timpul tot mai puțin alocat lecturii, culturii, cultivării. Mulți oameni de azi sunt tot mai pragmatici, iar concursurile de promovare socială au tot mai puține probe/componente de cultură generală. Se creează impresia că e chiar... dăunătoare cultura, îi împiedică pe mulți să-și realizeze visele... exclusiv sau preponderent materiale, ca să comitem și un oximoron... Dar prezența miilor de cititori la festivaluri și târguri de carte, ne arată că lectura este încă un *modus vivendi*. Chiar dacă statisticile sunt uneori descurajante, cartea tipărită are încă un viitor, care, evident, depinde de noi toți. „Religiozitatea" cu care ne apropiam cândva de toate tipăriturile datorată criteriilor riguroase după care un text era admis la tipar, în reviste sau în volum, a fost înlocuită cu interesul pentru anumite teme, autori sau...povești... Faptul că de câțiva ani se publică tot mai ușor – există în jur de zece mii de edituri în România (și au fost mult mai multe!) – ar trebui să ne îngrijoreze mai degrabă nu în ceea ce privește forma/suportul, ci mai degrabă conținutul cărților. Îmi amintesc acum despre „profeția" logică pe care o făcea René Guénon în „Domnia cantității și semnele vremurilor", semne care sunt tot mai vizibile.

Gh. N. *Vă rog să dați câteva informații de interes public: cum poate un autor să intre în contact cu editura dumneavoastră? Care sunt reperele unei eventuale colaborări?*

V. A.: Simplu. Trebuie doar să ne contacteze și să trimită textul, integral sau parțial. Mă refer aici la textele inedite. După lectură, îi dăm un răspuns ferm privind publicarea. Dacă e afirmativ, cartea poate apărea în câteva luni, în funcție de dificultatea textului și de volumul de lucru necesar pregătirii pentru tipar. Iar adresele sunt accesibile pe site: www.edituraeikon.ro

G. N.: *Care-i meritul unei edituri, în general, a Editurii Eikon, în special, în pregătirea unei cărți pentru tipar? Este o negociere? Primează valoarea manuscrisului, cuvântul autorului sau cuvântul editorului?*

V. A.: Evident primează valoarea textului mai mult decât autoritatea... auctorială sau editorială. Valoarea nu se negociază, se impune de la apariție și poate fi recunoscută, afirmată ca atare într-o ierarhie universal valabilă, unanim acceptată. Felul exprimării, forma se pot negocia, dacă autorul acceptă sugestiile redactorului. Au fost destule cazuri în care am renunțat la unele cărți care nu se susțineau în ceea ce afirmau. Așa cum am mai spus,

valoarea unei edituri se conturează și cu „ajutorul" cărților pe care le refuză.

Gh. N.: *Domnule Ajder, ce relații instituționale și personale aveți cu Galațiul, cu Biblioteca V.A. Urechia? Știu că sunteți un prieten al oamenilor de cultură gălățeni. Cum s-au construit aceste relații? Vă rog să evocați câteva acțiuni comune.*

V. A.: Cum v-am spus, încă de la înființarea editurii, am colindat țara, înconjurând-o de mai multe zeci de ori, iar într-un an m-am ambiționat să trec prin aproape toate orașele care aveau măcar o librărie... și au fost multe... În afara reședințelor județene am difuzat cărți în orășele precum Feteşti, Măcin, Seini, Chișinău-Criș, Huși, Rădăuți, Făgăraș, Herculane... ca să schițăm un contur geografic cuprinzător. În fiecare din aceste orașe am întâlnit oameni de carte, care sunt la curent cu noile apariții, de care se bucură discret sau discutându-le la o cafea. Cu mulți m-am împrietenit și le păstrez o frumoasă amintire, chiar dacă unii ne privesc acum din sala de lectură a... Raiului... Într-unul din aceste dumuri, poposind la Galați, l-am întâlnit, întâmplător, cum obișnuim să spunem, în fața unei librării, pe domnul Maximilian Popescu Vella. Am intrat în vorbă după ce ne-am tatonat din priviri și am discutat câteva ore, evocând scriitori și cărți din toată țara, descoperind prieteni comuni și povești frumoase. I-am spus că aș vrea să propun cuiva o asociere pentru organizarea unui târg de carte la Galați, în aer liber, arătându-i și locul – aleea dintre P-uri care duce spre faleză și pe care am mers de multe ori, în toate anotimpurile. M-a îndrumat spre Biblioteca V. A. Urechia, unde propunerea a fost susținută cu entuziasm de Domnul Zanfir Ilie și de întreaga echipă a bibliotecii. De atunci, cu eforturi comune, am ajuns la a opta ediție a unei sărbători a cărții, care pe lângă Festival și Târg de carte, a fost extinsă, în Bilbiotecă, sub forma salonului literar și a editurii omonime – Axis Libri. Iar sutele de lansări și întâlniri anuale de la festival, cu oameni ai cărții sunt prelungite, peste an, la salonul literar săptămânal – unde am avut timp să discutăm și să ne cunoaștem mai bine. De câte ori avem ocazia (și ne permite și timpul) venim cu drag la Galați, fie că e vorba de lansări de carte la salonul Axis Libri sau de Noaptea Bibliotecilor, împărtășind bucuria lecturii cu cititori și autori gălățeni. Am publicat și câțiva autori gălățeni. Așteptăm cu interes alte oferte de publicare...

Gh. N.: *Cu ce se prezintă Editura Eikon la ediția din acest an a Târgului Național de Carte Axis Libri?*

V. A. În calitate de coorganizatori suntem preocupați mai cu seamă de prezența altor edituri și autori, cărora le oferim întâietatea în prezentarea noutăților și îi invităm să lanseze cât mai multe cărți. Desigur, vom veni și noi cu peste patruzeci de titluri noi, din cele mai diverse domenii, care sper să fie apreciate și de cititorii gălățeni. Numesc câteva: *Enciclopedia familiilor nobile maramureșene de origine română/ The Encyclopedia of Noble Families of a Romanian Origin in Maramureş County***,** ediție îngrijită de Ion și Livia Piso, traducere în engleză de Ligia Tomoiagă; *Petru Ursache, Omul bun al culturii românești. Apaos*, ediție îngrijită de Magda Ursache; *Petru Ursache*, monografie, de Iordan Datcu; *Sonetele lui Marin Sorescu*, de Ada Stuparu; *Marin Sorescu în documente inedite*, de Maria Ionică și George Sorescu; *Berăria Luther,* de Marian Ilea; *Plotin: Despre frumos*, traducere din greacă și interpretare, de Dan Tomuleț; *Cetăți medievale din sudul Transilvaniei - Zece trasee culturale***,** de Arne Franke; Traducere de Simona Mihalache; *Inelul Domniței Catrina*, roman istoric, de Iulia Cubleșan; *Țărăncuța de la Dunăre*, roman, de Felicia Trufiier; *Mălini,* de Eduard Dorneanu; *Frontul de acasă - Propagandă, atitudini și curente de opinie în România primului război mondial*, de Radu Tudorancea; *Cavalerism, Pasiune, Fanatism. O istorie politică și culturală a Franței secolului al XVI-lea*, de Corneliu Șenchea; *Mitteleuropa - O încercare de a defini Europa Centrală*, de Ionel Bota; *Ziua Fiului Omului*, versuri, antologie de autor, de Dan Damaschin; *Exilul – pedeapsă și binecuvântare. Cartea Proorocului Ieremia*, de Ioan Buteanu; *Migrații*, de Laurențiu Orășanu (roman); *Lectio incerta*, de Christian Crăciun; *De la Antim la Pocrov - Mărturii*, de Vasile Vasilachi; *Comentarii la Evanghelia după Ioan*, de Ștefan Todirașcu, prefață de Horia Ion Groza; *Chipul rugului aprins*, de Carmen Ciornea; *Trilogia lui Theophil Magus. Calea și adevărul și viața*, de Leonard Oprea, *Insula melc* și *Cartea cuvintelor chivot,* de Andreea Nanu; *Capitalul lui Marx se întoarce ca eveniment cuantic și ucide pisica lui Schrödinger/ Marx's Capital is back as a quantum event and kills Schrödinger's cat*, de Cornel Teulea. (Teatru.) Ediție bilingvă

română-engleză. Traducere de Ligia Tomoiagă; *O antropologie mistică. Introducere în gândirea Părintelui Stăniloae*, de Sandu Frunză; *Spiritualismul rus în secolul XX*, de Ivan Ivlampie; *În dialog. Studii de filosofie creștină, teologie politică și istoria religiei*, de Ion Cordoneanu; *Adevăratul Cioran*, de Calinic Argeșeanul; *România dincolo de trecut. Eseu despre experiența servituții,* de Mihai Gheorghiu; *Pavese, omul jignit*, de Vianu Mureșan; *Mircea Vulcănescu - o* microistorie a interbelicului românesc, de Ionuț Butoi; *Când vin vulturii* și *Întoarcerea lupilor*, de Hans Bergel; *Timpul chitarelor. Muzica tinereții… á la Cluj*, de Doru Ionescu; *Mircea Eliade și misterul totalității*, de Bogdan Silion; *Mircea Eliade - Itinerare labirintice*, de Mihaela Chiribău-Albu, prefață de Vasile Spiridon; *Mircea Eliade - La marginea labirintului - corespondențe între opera științifică și proza fantastică*, de Dorin David; *Intimitatea spiritului*, de Nicoleta Dabija; *Fernando Pessoa (o cvasi autobiografie),* de José Paulo Cavalcanti Filho, traducere din portugheză de: Simina Popa, Corina Nuțu, Veronica Manole, Iolanda Vasile, ediție îngrijită de Dinu Flămând; *O lume întreagă din fărâme*, volumul I - Cronici de dans 1972 -2012. Ediția a II-a (Cuvânt înainte de Marina Constantinescu, în loc de prefață Vivia Săndulescu, înserări în text: Marina Constantinescu, Costin Tuchilă), de Liana Tugearu; *O lume întreagă din fărâme*, volumul II - Cronici de dans 1972 -2012", ediția a II-a, de Liana Tugearu; *O lume întreagă din fărâme,* volumul III - Ioan Tugearu „Dansul, visul și viața mea" (Postfață: Monica Pillat), coordonator, Liana Tugearu; *Birlic - tăvălugul râsului eclatant, tordantă năvalnică molipsitoare veselie la scenă, când la trap, când la galop...,* de Gaby Michailescu; Trixy Checais - Cartografia zborului, de Gina Șerbănescu; *Tentația politicului - reflecții conservatoare după sfârșitul istoriei*, de Horia Ciurtin… și altele în curs de apariție.

Gh. N.: *Care-i prezența autorilor gălățeni în planurile Editurii EIKON? Sunteți asaltat cu oferte?*

V. A.: N-aș putea spune că suntem asaltați, dar am publicat până acum câțiva autori gălățeni: A. G. Secară, Ivan Ivlampie, Ion Cordoneanu, așteptăm cu interes alte propuneri...

Gh. N.: *Eikon editează și carte străină, participă la manifestări de gen peste hotare?*

V. A.: Nu suntem specializați în traduceri, dar am publicat câteva zeci de cărți scrise de autori străini. Am participat de mai multe ori indirect – trimițând cărți pentru a fi expuse – la târguri internaționale de carte și o dată, acum câțiva ani, am fost la Salon du Livre, la Paris, care se intindea pe patru hectare... unde am lansat câteva cărți scrise de autori români.

Gh. N.: *Ce ne puteți spune despre planul de afaceri al Editurii Eikon? Ce profit aveți anual?*

V. A.: Nu știu cum să vă răspund la această întrebare... n-aș vrea să-i dezamăgesc pe cei care mâine vor vrea să înființeze o editură, dar nici să bravez... Dacă nu te raliezi la gustul public majoritar, care înseamnă diluare și renunțare la valori, nu poți vorbi de plan de afaceri și de profit în cazul unei edituri. Dacă vă uitați la titlurile pe care le publicăm, o să vedeți că nu poate fi vorba nici de plan de afaceri, nici de profit. Încercăm să asigurăm o continuitate aparițiilor noastre editoriale, în pofida faptului că cititorul majoritar de azi e predispus mai degrabă spre distracție și teme facile, decât spre cărți care dau de gândit. Din păcate. Dar, repet, o editură este un pariu cu eternitatea, nu cu clipa!

Gh. N.: *Cum apreciați producția editorială în România? Este pe măsura interesului cititorului nostru?*

V. A.: Această întrebare ar trebui adresată cititorilor. În calitate de cititor aș spune că producția editorială din România a făcut multe compromisuri valorice pentru a rămâne pe piață, pentru a fi pe val, cu orice preț. În domeniul consumului, probabil economia de piață este un instrument relevant, dar în domeniul culturii, nu. Cultura de masă este de fapt subcultură. Păcat de pădurea sacrificată...

Gh. N.: *Domnule Ajder, dați-mi câteva titluri care urmează să apară pe piață în perioada imediat următoare.*

V. A.: Câteva titluri la care lucrăm și care sper să se bucure de atenția cititorilor noștri, pe care i-am obișnuit cu cărți consistente ar fi: *Cultura generală, Tot ce ar trebui să știm,* de Dietrich Schwanitz. O carte care prezintă pentru prima dată nu doar ce înseamnă canonul, ci și regulile acestuia....

Gh. N.: *Pe când cu o nouă prezentare de carte Eikon la Salonul literar Axis Libri al Bibliotecii V.A. Urechia?*

V. A.: Pe curând...

Gh. N. *Domnule Ajder, vă mulțumesc pentru amabilitate și pentru consistența răspunsurilor date, în semn de respect pentru cititorul gălățean!*

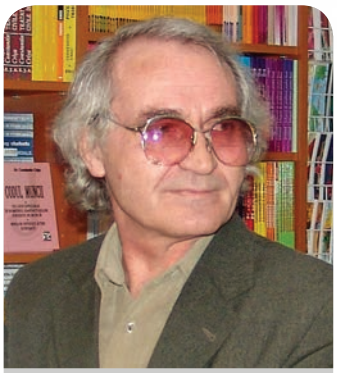

Ion Zimbru
scriitor

Observaţii...la para/stas
(titanic fals)

Nu cred că se (mai) poate niciunde şi nicicum:
în faţă e jeratec, în spate-i numai scrum...
în sus – atârnă laţul...în jos – groapă-i cu lei...
poţi să te dai de-a tumba, zadarnic poţi să vrei!

Degeaba fosta-i sincer, candid, exemplu, stas...
ursita ţi-a pus ceaţă pe ochi, pe cap-compas...
ai vrut să fii titanic şi te-ai tot dus la fund...
te-a spart o îngheţată cu suflet (prea) mărunt!

Ş-ai spus că (pentru tine) nimica nu-i prescris,
că-i floare la ureche cest drum spre paradis
şi că mai ai o şchioapă şi (gata) chiar păşeşti
în spaţiul plin cu dulciuri şi-adulmecări cereşti!

Dar n-ai ştiut...(vezi bine)...ori nu ai vrut să ştii
că treci prin purgatoriu şi printre cârdăşii,
că totu-i doar cercare excentrică-ntr-un cerc
demoniac, prin care cei vii se-nvârt...şi merg!

Să fugi – e o prostie...să-nveţi – e prea târziu...
să plângi, să râzi – totuna-i, aşa: din tată-n fiu...
aşa: din mamă-n fiică, din fraier în deştept!...
ce pur şi simplu-i ciungul...cu mâinile pe piept!

Poţi să te dai de-a tumba, zadarnic poţi să vrei:
în sus – atârnă laţul...în jos – groapă-i cu lei...
în faţă e jeratec, în spate-i numai scrum...!...
Nu cred că se (mai) poate niciunde şi nicicum!

RESPECT!
Lui Damian Flio!
18.03.2016

Proză scurtă

Theodor Parapiru
profesor, scriitor

Minune fără asemănare

Zarvă mare în mahala. Madam Covalu a câștigat la *Loto*, turme de lei vechi și noi, în valoare de o sută de mii de euro. Rapid au năpădit-o neamuri multe cu *proiecte* ingenioase. Biata femeie s-a îmbolnăvit de griji și de idei care mai de care mai capitaliste. Popa Capac a alinat-o cu talent și cu versete din Noul Testament, bine țintite în auzul ei defect, iar bătrâna a donat operativ jumătate din sumă pentru Biserică și pentru iertarea păcatelor de care își amintea cu irepresibilă plăcere vinovată, risipită în imagini voalate. Unii răi de gură și de cuget au clătinat din umeri, zicând cu înțeles de ei știut, că „*Baliga moale are nevoie de puțină apă*”, dar a rămas după voia ei. Din banii obținuți cu sudoarea inspirației, a îmbrăcat lăcașul sfânt cu icoane, chiar dacă acțiunea a costat încă lei de vreo 20.000 de euro. „Până la credință, te mănâncă biserica.”, au bombănit rudele invidioase care ciuguleau mărunțiș din norocul mătușii. Prudentă, *aceasta nu s-a predat dragostei lor*, amenajându-și în cimitir, un remarcabil loc de veci, luxos și confortabil, cu telefon și cu fotografii de familie, cu andrele de croșetat și cu mai multe ghemuri de lână, rămânând într-o așteptare strategică plină de speranțe și de satisfacție.

Și, într-o zi, a venit MIRACOLUL: în icoana lui aurie, plătită cu entuziasm de norocoasa cuvioasă, Sfântului Grigorie (Antonie, Macarie, Vichentie, Mauriciu, Atanasie… sau care va fi fost!) a început să-i transpire fruntea și să-i lăcrimeze amândoi ochii. Zeci, sute, apoi, mii de credincioși se înghesuiau zilnic să vadă minunea despre care se dusese vestea, pretutindeni. Sfântul asuda și plângea, popa Capac slujea vitejește, madam Covalu împletea răs/cruci până la epuizare, iar vizitatorii își încărcau sufletele cu bucurie și cu sănătate mistice, interesul general înflorea în lumânări, în cutia milei și în indulgențe tipografice contracost. În fine, domnul Solo, filozof de cărți vechi, și-a spus părerea:

— Una peste alta, oricum ai lua-o, chestia asta face bine la turism, la religie, la reumatism, la politică, la morală, la singurătate, la educație și la multe alte *boli*. Totuși, dacă Sf. Grigorie (Artenie, Eusebiu, Teodosie, Pamfil, Bonifaciu… sau care o fi!) voia să facă minune fără asemănare și dacă m-ar fi consultat, i-aș fi recomandat să înceapă să râdă (I-auzi brâul: *Sf. Hilarie Antistres, Sf. Ghenadie Hohotitorul, Cuviosul Pahomie Optimismus, Fericitul Martir Sebastian care Râde, Sf. Mucenic Ghenadie*

Hlizitorul!…). Asta ar fi fost cu *adevărat* reformă până în ose/minte, văz/duh și literatură! Cu puhoi de g/lume și de veselie, pe fond de sărăcie calificată, bună de pus pe cruce și umblată pe brânci…

Unii l-au aplaudat, alții și-au scuipat în sân, iar cei mai mulți au negociat pe temă, zicând că niciodată nu-i prea târziu să se întâmple, dar că nimeni nu știe *când* și *unde*. *Oricum, n-a fost să fie acum și nici aici!*…

Subiect neglijat

Deseori, domnul Solo poartă sub braț un fel de registru, marcat evident de trecerea timpului, pe care scrie caligrafic „Codex Perplexorum". Rugat insistent, câteodată, citește câte un capitolaș, deschizând volumul la întâmplare sau la cererea ascultătorilor:

— Pagina 28, Maestre, că e număr sfânt al Armoniei Universale și al Dreptății, al Fericirii și al Reînvierii, al Înțelepciunii și al Materiei Gânditoare!

— „…Pe Adam și pe Eva, Dumnezeu i-a creat de vârstă matură, instantaneu apți pentru păcatul începutului de moarte. Astfel, cei doi, bărbat și femeie, *n-au avut copilărie*!… Fără această etapă, existența umană inițială se așază sub icoanele întrebărilor, ca realitate, ca identitate, ca proiecție, ca ideal, ca imaginație. Nici un autor genial sau amărât n-a tratat subiectul care a rămas pe ruinele neglijenței religioase, filozofice, atee. Faptul în sine seamănă cu *o sentință de apoi* pentru fantezia omenească din slujba credinței și a gândirii. Incapacitatea de a reflecta riscant, artistic, mistic, rațional, asupra ideii de *copilărie în pulberea pământului și în duh*, sau *în coasta lui Adam*, nu este compensată nici pe departe, de miliardele de scrieri pe tema copilăriei ale tuturor urmașilor din istoria lumii, oricât de fascinante și de originale se vor fi vrând…".

Domnul Solo încheie lectura:

— De aici, pornește o săgeată în josul paginii la o notă a cuiva cu scris mărunt, greu de descifrat, dar nu imposibil. Zice: „*Am putea lua în considerare pe Charles Darwin ca pe singurul scriitor despre copilăria primilor oameni*.". Și adaugă *civil*: Mi se pare o *rătăcire* interesantă, nu-i așa?… Poate să țină de poezie, de proză, de teatru, de credință sau de știință, de filozofie, de dragoste sau de ură, de bucurie agricolă sau de tristețe industrială, sau de toate la un loc… Și de *încă ceva*!…

Chestii colaterale

Codex Perplexorum, p. 13 (număr de *bine* și de *rău*, după *alegere*, *creștere* și *culegere*)

„Nici un savant măreț, nici un gânditor vestit și nici măcar un cronicar mâncător de acte și de artefacte, cultivator de moaște și de documente, n-a încercat să scrie o istorie bună a omenirii. Să înceapă cu Divinitatea Creatoare și să continue frumos cu acei ce au însemnat argumente de progres și de valoare pentru specia umană: descoperitorul focului, eroii civilizatori, inventatorul scrisului, arhitecții Piramidelor, Homer, Thales din Milet, Pitagora, Democrit, Lao Zi, Confucius, Buddha, Platon, Aristotel, Hipocrate, Arhimede, Heron din Alexandria, Ovidiu, Dante, Shakespeare, Cervantes, da Vinci, Michelangelo, Copernic, Erasmus din Rotterdam, Edison, Mozart, Darwin, Freud… Să lase în neagră și abisală uitare canaliile lacome și ignoranții viermănoși: xerxeșii stupidității, războinicii cuceritori, herostrații invidiei, atilii sălbăticiei, *ghenghișii morții, timurii cruzimii, inchizitorii fanatici, napoleonii ambiției, hitlerii și stalinii terorii… Istoria se repetă fiindcă, în loc să se ocupe de geniile bune, atenția scrierilor este îndreptată abuziv spre studiul rebuturilor speciei umane…".*

— Sunt lucruri grave scrise acolo, domnu' Solo! După părerea mea, istoria este o *in/disciplină* mereu plecată de acasă, după cum o plimbă învingătorii, *finanțele* și, mai ales, *supraviețuitorii*… Problema e alta: *unde ne așezăm noi, ăștia de toate zilele și de când lumea?…* Lângă *ăi buni* de care s-a mai auzit cumva, sau lângă *defecții* care umplu paginile istoriei?

— Noi și cei ca noi, doamnă Mina, suntem din categoria *chestiilor colaterale*. Dumneata ai fost actriță și mă înțelegi mai bine dacă îți spun că ne încadrăm la *figuranți*. Purtăm tava, spunem câte o replică, plângem și râdem, votăm, plecăm acasă, iar alții se îmbată cu aplauze!…

— Așa o fi, dar actorii și aplauzele trec iar figuranții și publicul rămân. De-asta cred eu că *democrația morții e mai tare ca toate sistemele, iar Dumnezeu este cel mai mare Autor!*…

Paris, un loc bun să te exilezi (I)

Vasile Andru
scriitor

Motto: *„Fluctuat nec mergitur” = Se clatină, dar nu se scufundă.*

Suntem în avionul mare cât o șură, compania Air France. Spre Paris. Noi nu mergem la plimbare, ci căutăm un loc bun să te exilezi.

Silvia este la primul ei zbor cu avionul. Eu sunt mai bătrân cu 220 de zboruri pe Planetă: o bunicică parte a vieții mele am fost în aer. Sunt semn de aer cu foc... Și iubesc avionul, nu doar pentru viteza cu care ajungi oriunde, ci pentru că mi se pare o casă mergătoare, uraniană. În zborurile lungi, cabina e un birou de lucru și un living cosmopolit. La bord scriu, îmi fac canonul, ascult muzică, dorm, socializez cu rase diferite și religii diferite. Azi o inițiez si pe Silvia în taina zborului, spunându-i: „Să te simți ca logodnicii lui Chagall. Adică acea logodnică plutitoare în văzduhul care începe de la inima alesului!” Silvia, speriată de asemenea imagine, zice: Prefer să stau aici pe jilțul avionului, decât în văzduh!

Când decolezi, când te înalți deasupra pământului, parcă începe o altă lume. Ești la începutul lumii. O temporară spălare de lumea de jos. Cu Silvia, suntem la primul nostru zbor împreună; primul din cele 8 zboruri din acest an, cu rezervările făcute. La Chagall, numai logodnica plutește în văzduh, iar flăcăul stă bine mersi pe pământ, rolul său este să fie țărușul.

Mergem să căutăm un loc bun de exil.

Viteza minții. Silvia privește prin gemuleț, să vadă planeta de sus. Apoi citește repede, dintr-o răsuflare, 74 de pagini din romanul-eseu *Ceaikovski*, de Nina Berberova. Silvia are o viteză mare la citit și ține minte tot ce-a citit, aș trece-o la categoria fenomen. Mă domolește din admirație (care mi se trage din vremea cînd ea făcea a doua facultate, medicina se săturase să tot fie directoare de bancă!); citea în viteză tratate groase, Arthur C. Guyton, John E. Hall și tot tacâmul, mii de pagini, și memorând urgent toată terminologia aceea, greacă și latină și saxonă. Mă domolesc așadar din admirație și-i spun că da, e drept, există și predecesori care aveau o viteză cosmică la citit: N. Iorga și Marian Popa. Aceștia dintr-o privire cuprindeau o pagină întreagă de carte, și nu doar că o citeau, dar o „fotografiau” pe retină, reținând cu fidelitate conținutul, în română și-n trei limbi străine.

Silvia înclină spre un exil german. Să primească un post de cardiolog la nemți, unde are condiții civilizate și spitale bine dotate. Spiritul ei ordonat, seriozitatea ei ereditară, vrea Germania. Mai vine o ofertă dinspre Malta, acolo ești cardiolog pe englezește până înveți malteza.

Eu o deturnez spre francofonie. Rolul meu este s-o împrietenesc cu Parisul. În această călătorie, o voi împrieteni pe Silvia cu Parisul. Să renunțe la oferta de la München. Să renunțe și la alternativa malteză. Nu i-am spus acest gând al meu, dar a priceput ea ceva. Contez pe faptul că Parisul este și un drog, adică dă dependență. Zic:

— Pentru români, cel mai bun loc să te exilezi a fost Parisul. Din vechime și până azi. La Paris nu te scufunzi niciodată.

Acum Silvia ciulește urechea la difuzorul care anunță că traversăm Dunărea (deasupra Vienei), dar n-o vedem, căci sunt norii: zburăm deasupra norilor, la 10000 km. Norii trec, orele trec. Am privit, am spionat scoarța Terrei, am vorbit, am rontăit ceva, am adormit. Asta fac și astronauții în aer: privesc, spionează cosmosul, rontăie, sforăie.

Aterizare pe aeroportul Beauvais

Controlul pașapoartelor este simplu și mecanic, căci suntem în U.E., un fel de țară latră, în care intră și Franța, despre care am învățat la școală că este decadentă. Între decadență și înapoiere este o diferență respectabilă. În Franța, salariile sunt, în medie, de 12 ori mai mari decât în România. Despre România pot spune că este o țară *precursoare*: adică peste un timp, toată Europa va arăta sărăcită, lenevoasă ca România… Asta în cel mai bun caz, că se poate și mai *altfel*: cineva amenință cu califatul.

În autocarul Beauvais-Paris, Silvia este numai ochi și admirație. Trecem în viteză prin burgul Beauvais, ne vom opri cândva aici să vedem catedrala. Drum prin plaiuri ondulate mioritic. În mintea Silviei, câmpurile și luncile se transformă în muzică. Nu-ți vine să crezi că țările astea industriale mai au crânguri superbe și sute de hectare de verdeață.

Treptat, contemplația se preface în moțăială. Moțăiala e un aspect al cogitațiunii. În autocar, omul moțăie sau sforăie, somnul scurtează călătoria și lungește viața.

Se apropie Parisul, se văd primele construcții, inumane, adică beton, industrie. Șoseaua e ticsită de camioane și mașini matinale. Viața lor e alergare și gaze de eșapament, cu mari foloase pentru toți.

Parisul ca o psihanaliză

Am intrat în Paris, în Parisul autentic: fiul Senei și al Luteției. Parisul cu blazonul lui istoric: o corabie pe valurile Senei, și deviza „*Fluctuat nec mergitur*", adică „Se clatină, dar nu se scufundă"...

Îi spun Silviei:

— În fața acestui blazon, vom conștientiza universalitatea fluctuației. Oare nu așa ar suna și deviza biruitorului de cursă lungă? Poate și a României: se tot clatină de 2000 de ani, dar nu se scufundă! Acest blazon ar fi și deviza cuplurilor ideale, sau a capodoperei.

Zice: Înțeleg că o descindere la Paris este ca o psihanaliză...

Zic: Un pelerinaj te înnoiește cât o psihanaliză! Un exil te transformă ca și vecinătatea morții.

Silvia pune degetul pe rană:

Silvia: Înțeleg că dacă ne exilăm în Paris, ne vindecăm și de stilul *living apart together!*

Zic: Rezon!

A pus degetul pe rană. Trebuie să ia sfârșit stilul nostru americănesc – *living apart together,* adică: „a trăi împreună în case diferite, pe continente diferite". Trăiam de ani de zile în case diferite, în continente diferite, ne vedeam în vacanțe, ea pe post de Penelopă stătea cuminte tot așteptând lungul drum spre casă a soțului Ulise...

Nimburi orbitau pe capetele exilaților

Îi spun Silviei că ne vom întâlni la Paris cu vechii exilați, care mai trăiesc. Pentru mine, Parisul este o suprapunere de amintiri. Cu el am început ieșirile în lume, după revoluție, vara lui 1990.

La Paris am tocat prima bursă de după revoluție, înfulecând Orient (școli indiene pe rue Sebastopol; școli zen la dojo Deshimaru), înfulecând Occident (școli *rebirthing*, sofrologie, preotese druide), înfulecând emigrație română.

Atunci i-am mai prins în viață pe marii oameni exilați sau, mai târziu, emigrați.

Toți confrații din exil, pe atunci, aveau un cerculeț fosforescent deasupra capului, pentru că așa erau vremurile: după ce fugeau din România, de îndată ce ajungeau la Paris, chiar în gară, li se punea pe cap un cerculeț de sfânt liber. Sau se trezeau că le-a „crescut" pe cap un asemenea nimb, le apărea din senin, spontan, cerculețul de sfânt...

Grație acestor cercuțele, ei obțineau ceva beneficii, vizibilitate și tiraje; dar erau și riscuri: securiștii în misiune îi reperau repede, și-i cotonogeau sau îi racolau.

La prima mea bursă parizianăă, în 1990, perioada exilului se încheia, nu mai erau riscurile evadării sau asceza surghiunului, așa că aura lor începea să pălească până la stingere. Dar primii 2-3 ani după Revoluție, aceste cercuțele de sfințișori încă orbitau pe capetele exilaților faimoși din timpul dictaturii. La majoritatea, s-au stins repede, conform zicalei: *Sic transit gloria mundi*.

Eu am mai prins *gloria mundi*. Chiar și mie îmi apăruse, tranzitoriu, un vag cerculeț sidefiu, când am pus piciorul în Gare de l'Est. Dar cercuțele lor, ale vechilor exilați, erau splendide. Le-am vizionat repede, bănuiam că se vor stinge iute, unele chiar începeau să se topească sub ochii mei. Unele erau de conjunctură, altele erau binemeritate.

Matei Vișniec avea un nimb albastru-electric, chiar meritat. Ca fost consătean, m-am dus direct la el. Când vine la Paris, bucovineanul caută alt bucovinean. Vișniec m-a ajutat să obțin cazare la complexul studențesc, unde el însuși rezida, într-o garsonieră. El îi ajuta cu cazarea în campus pe numeroșii confrați români care năvăleau la Paris după revoluție, scăpați din țarcul patriei.

Monica Lovinescu avea un nimb mare, semăna cu cercul din jurul planetei Jupiter, am îndrăgit-o pe loc când am vizitat-o la „Europa Liberă", iar dânsa mi-a luat urgent un interviu pe care mi l-a plătit cu 600 de franci (100 de dolari), mai mult decât salariul meu de redactor pe o lună, în țară.

Virgil Ierunca avea în jurul capului un cerculeț sidefiu, de-o mare frumusețe, și Monica Lovinescu îmi zicea că Virgil se dădea în vânt după dezvăluirile

mele sofrologice sau zen, care pe ea o lăsau rece. Virgil Ierunca mă invita la o banană flambantă, la bistroul chinezesc, și-mi zicea: „La acest bistro mă întâlnem cu **Mircea Eliade**, Dumnezeu să-l ierte, și mâncam câte o banană flambantă!"

Ziceam: A propos de Dumnezeu să-l ierte... Eliade credea în Dumnezeu?

Ierunca răspundea: Nu pot spune *cum* credea; dar pot spune că Eliade *știa* că Dumnezeu există.

Zic: Eliade avea, pentru citirea lui Dumnezeu, chei care azi s-au pierdut. Chei, nu tatonări.

Petre Țuțea ne spusese: „Eliade e prea rafinat ca să fie creștin." Am comentat: Da, adică nu avea doza de superstiție necesară ca să fii un creștin din acela care „pupă poala popii".

Eliade cunoștea marile religii revelate dar nu s-a dedicat uneia anume. Îmi vine în minte acum, când scriu, că **Marian Popa** mulțumea lui Dumnezeu că „l-a scutit de vreo religie anume".

— Dar nimbul lui Cioran, ce culoare avea? întreabă Silvia știind că l-am întâlnit pe marele om.

— Daaa! Când am văzut cercul radiant pe creștetul lui **Emil Cioran**, mi-am dat imediat jos pălăria și m-am înclinat. Cioran avea un nimb auriu, de care unii ortodocși se speriau, întrebându-se în șoaptă: „Ce ne facem dacă Domnul ne va obliga să-l canonizăm, într-o zi? Ce ne facem, pe unde scoatem cămașa? Cum să canonizăm un rebel ca acesta?" Și, pe tema asta, se tot ține câte o sesiune de comunicări la Sibiu, cu participarea Mitropolitului.

Vestitul hermeneut **Vlaicu Ionescu** avea deasupra capului un brâuleț sclipitor, cu steluțe. Venise chiar atunci din SUA unde își avea exilul său, legenda sa, și mi-a oferit cartea lui masivă, cu interpretări despre profețiile lui Nostradamus, interpretări până la zi, unde tălmăcise și împușcarea lui Ceaușescu. Dar admiram cercul eteric de deasupra capului său, ziceam, un cerc țintuit cu steluțe, pentru că magistrul Vlaicu Ionescu se ocupa cu astrele.

L-am întâlnit repede și pe **Dumitru Țepeneag** cu nimbul său oniric. Mi-a cerut imediat un text pentru revista sa.

Confrații din exil se prezentau voios de îndată ce-i sunam la telefon. **Georges Astaloș** m-a invitat la el acasă, avea și el, deasupra capului, un cerculeț de emigrant norocos, jucat cu drame pe scene franceze.

„De unde-i scoți așa repede, tata?" mă întreba Tamara, fiica mea - o avangardistă fără voia ei, obligată să devină franțuzoaică la 7 ani. Tamara urlase tare când, la vamă, au vrut să-i înșurubeze nimbul exilului pe creștet. S-a zbătut, a plâns amarnic, și l-a smuls și l-a aruncat la *gate* 3. Dar mitogenul de serviciu i l-a înșurubat rapid la loc, cu nituri de aur! Era un nimb mai frumos decât am văzut la alți emigranți, avea o strălucire intensă; dar ea nu suporta ornamente din astea. Plângea de se speria tot personalul pe aeroport, arunca pașaportul francez, dar degeaba. Până la urmă, ziceam, s-a ales și ea cu un nimb de cetățean al lumii libere. I-au trebuit vreo zece ani până să se adapteze.

Prefața expatrierii

Când îi povestesc Silviei, îi prefațez propria ei viață de medic cardiolog în Franța exilului nostru (temporar, zice ea, că nu vrea să renunțe de tot la proiectul renan). Zic:

— Parisul este o suprapunere de straturi de amintiri, ca o patrie alternativă. Chiar aceasta e definiția patriei: un balmuș de amintiri!

Îi mai povesteam, selectiv, despre tinerețea mea pariziană (tinerețe tomnatică). Într-un an, i-am făcut rost și lui Mario Sorin Vasilescu (yoghinul) de o invitație la Paris; era vrăjit, sorbea peisaje și mitologie, îi plăcea să ia o cafea la mesele de pe trotuar, să privească strada și oamenii ca un film atemporal, îmi zicea: „Îți dai seama câte straturi de istorie sunt aici, și cum fiecare piatră pe care-o calci e amprentată de pașii a zeci de generații..."

Deodată, prezentul zgomotos, citat din, întrerupe filmul trecutului. Adică autocarul Beauvais-Paris intră vijelios pe poarta autogării.

Numai Fulgence-Marie face un metrou valabil

Acum autocarul oprește lângă metrou Porte Maillot, care ne pică bine. Stația Porte Maillot este chiar istorică: prima stație din vasta rețea pariziană: la anul 1900, s-a inaugurat prima linie, între Porte Maillot și Vincennes. Șeful lucrării era inginerul Fulgence-Marie Bienvenue. Numele Bienvenue se traduce: bun-venit! Fulgence-Marie pare feminin. Fulgence poate fi tradus Fulgențiu sau Fulgența.

Metroul din Paris este logic, deștept, rapid. Când am vizitat Ciudad de Mexico, am auzit că același inginer Fulgence-Marie a proiectat și metroul din capitala mexicană, tot deștept și logic. E o încântare să mergi cu metroul din Mexico, e uimitor de deștept. Metroul din Londra este mai obositor, mai teleguță, nu știu cine l-a făcut.

(Va urma)

Fluviile

Lidia Mihaela Necula
scriitoare

De obicei fluviile se vărsau în oceane, în mări. Unele fluvii mai coboară și acum din munți. Sunt fluvii întinse pe continente întregi, altele se varsă imediat, ca un oftat. Fluvii care îngrașă câmpiile și fluvii contorsionate de stânci. Se spune că în extremul orient curge un fluviu cu ape mov. Rădăcinile tufelor de ginseng și fecalele tigrilor siberieni provoacă această culoare. Triburile de pe maluri își ucid întâiul născut deoarece zeii lor răsplătesc tristețea. Femeile își ard pântecul și coapsele cu tăciuni de tisă. Ei cred că cicatricile vor recompune cândva harta tărâmului de dincolo.

Sunt anumite fluvii cu valuri aciculare dimineața și asemenea arcurilor de triumf către seară. Pe sub ele se strecoară anghile și paguri cu fragmente de corali în clești, deși apele dulci îi sufocă aproape. Din când în când scarabeii domesticiți în peșteri vin aici să îi vâneze.

Banchizele din nord păstrează în straturile arhaice amprentele unor fluvii alcătuite din sunete. Puține mai curg și astăzi. Și nici nu pot fi văzute. Dar influența lor asupra furtunilor, armonia pe care le-o împrumută și poate o moliciune tandră, melodioasă, ulterioară le fac incontestabile. Se vorbește câteodată despre acustica boreală a aurorelor și despre un contratimp al frigului. Aceste speculații sunt un indiciu clar al existenței lor. În conservatoarele alpine se predau chiar cursuri de orchestrație a cataractei tinerilor dirijori.

Uneori fluviile sunt circulare. Alteori sferice. Fluviile circulare izvorăsc din ele însele și sunt mai ușor de traversat. De obicei spațiul din centru este confundat cu o insulă și acolo se construiesc temple pentru descendenții șarpelui Uroboros, reprezentați ca dragoni ce cântă la harfă. Vestalele acestor temple îmbătrânesc în sunetul gongurilor de bronz… Ele nu mor. Se risipesc în aer la sosirea austrului. Fluviile sferice își au izvorul dincolo de constelații. Curg concentric în ritmul epidermelor, acoperindu-se unul pe altul și se varsă într-o suprafață fremătătoare. Nu au maluri. Navigația pe ele este absurdă și statică. Totuși, câțiva exploratori captivi se înverșunează să le cartografieze.

Cei care au reușit să se întoarcă din pustiurile subtropicale povestesc despre un fluviu cu ape atât de limpezi și atât de reci încât nimic nu crește pe malurile sale. Dimpotrivă, nisipul devine transparent și sonor ca o orgă de cristal. Nu ajunge până la ocean. Se pierde printre erguri într-o vale portocalie, departe de drumurile caravanelor. Acolo valurile se ridică, se curbează, se desfac, se așază și se suprapun, se umflă și alcătuiesc piețe, cupole, se subțiază în colonade și porticuri, în alei largi, lichide, în colosseumuri și teatre și chiar în grădini umbroase și în arbori de apă. Ei spun că orașul este nelocuit. Cu toate acestea, nu își pot explica vocile care ondulează suprafețele clădirilor și nici inscripțiile care apar pe soclurile statuilor, se schimbă dintr-o limbă în alta și se șterg la fiecare adiere de vânt.

Sunt fluvii care curg vertical și care se varsă în cer. Atunci când închidem ochii dispar pentru a lăsa loc deltelor luxuriante ale unor alte fluvii, bănuite doar și interzise gândului.

Fluviile de pradă, carnivore. Își ademenesc victimele cu imagini, cu construcții anamorfotice și amfibrahi narcotici. Pe malurile încărcate de fildeș, oseminte, țeste și arme ruginite, fluturi sidefii, glorioși devorează leșurile nedigerate. În luncile lor sunt așezări prospere. Cu călăuze și preoți ce își transmit din generație în generație legendele despre cuceritori, lepră și fecioare eterice.

Nimeni nu știe însă de unde vin fluviile parfumate. Este sigur că au mai multe brațe și că estuarele lor sunt acoperite cu o ceață de culoarea și consistența mierii. Barcagiii au privirea tulbure și nu te trec dincolo dacă ajungi în preajma asfințitului. Atunci craterele de pe fundul albiei se deschid ca nuferii iar aripile păsărilor abia se mai pot mișca prin parfumurile urcând vâscoase, aproape vizibile. Doar în zori pot coborî la cuiburile din crăpăturile stâncilor, când totul se așază ca o cenușă orbitoare peste lucruri. Dincolo sunt pulberăriile și firidele cu texte sacre.

Fluviul–timp sau timpul-fluviu nu există. Este doar o ficțiune superficială, nocivă. Atâta vreme cât timpul nu a fost identificat decât ca o șovăire a noastră în fața luminii. De altfel, în universități, această expresie este considerată improbabilă, hazardată și subversivă.

N.R.: Fragmente din romanul „Aripi de libelulă”, în curs de apariție.

Pe colinele Manciuriei

Radu Sergiu Ruba
scriitor

Centrul de Reeducare a Tinerilor Neadaptaţi la Sensul Istoriei, subordonat fostului Minister al Prevederilor, acum al Previziunii Sociale şi înfiinţat în vederea recuperării acelor tineri şi a relansării lor pe linia sus-numitului sens, trăgea foloase însemnate de pe urma lui Bostan P. Bostan. Dădea el cu mătura şi peste program, păzea meterezele şi acoperişul de mâţe înfierbântate, mai cânta serile din vioară la urechile, când dreaptă, când stângă, ale consilierului sovietic, mă rog, îndeletniciri simple, spontane, dovada unei temeinice reeducări. Nimic nu era însă mai demn de laudă ca soluţia găsită de Bostan în cazul în care ar fi îndrăznit cineva să afirme că într-una din cele patru curţi ale Centrului, a aterizat un înger.

La reeducare, se mai aflau internaţi, pe lângă numeroşi vagabonzi, o strânsură de năuciţi şi nedezmeticiţi de noile viraje ale politicii lumii - un ghicitor, trei vindecători cu buruieni, un astrolog şi doi apucaţi de un misticism atât de proaspăt descoperit pe aiurea că nici numele nu i se putea pronunţa încă, slabi şi translucizi, identificaţi după ani de penitenţă ca adepţi ai ciberneticii. Se zvonea că fusese adus şi un potcovar sucit care bătea potcoavele spre coada calului, şi încurca toate urmăririle. Ei bine, oricare dintre aceştia ar fi putut pretinde că, prin aerul limpede al curţilor bine protejate de influenţe din afară, a bătut din aripi supranaturalul.

Supranaturalul… Vorbă prelungă şi greu de ţinut întreagă pe limbă, făcând-o să se împleticească, numai să nu cuteze a rosti cuvântul „înger”. Bostan propuse ca în locul unde s-ar fi pretins că s-a ivit arătarea, să se efectueze o experienţă care, cu timpul, a început să-i poarte numele.

Pe Bostan P. Bostan îl capturaseră direct din salcie, în ziua naţionalizării principalelor mijloace de producţie. Şedea acolo, la încheietura a două crăci mai zdravene, bine rezemat de trunchi, cu picioarele atârnând în gol şi zicându-i sprinten din vioară unui tânăr, până în acea zi, proprietar de teascuri de ulei şi mori pe motorină. Contrabasul se odihnea la sol, pe o piatră mai mare, iar ţambalul se legăna pe apă şi pe melodie. Instrumentistul intrase şi el în lac până mai sus de brâu, iar tânărul boier înota ceva mai încolo, alături de o roşcată lucitoare şi nervoasă ca o nuieluşă. În timp ce sărbătorea norocul noii sale iubiri, cu muzică de pe uscat, din apă şi din aer, statul tocmai îl naţionaliza.

Razia, carevasăzică, descinse la faţa locului cu mare hărmălaie, salcia fu înconjurată, zguduită, iar vioara asediată în văzduh. Pe contrabasist îl potoliră la primul lătrat de câine, iar o luntre coborâtă din dubă se lansă pe apă în direcţia ţambalului. Până ce încărcară ţambalul în barcă şi-i puseră instrumentistului pistolul sub bărbie, până ce-l înşfăcară pe patron cu un lasou şi-l declarară naţionalizat, nuielușa cea roşcată, goală puşcă şi iute ca o ştiucă, se avântă în larg, dispăru de câteva ori cu capul sub apă, ca apoi să se piardă într-un pâlc de trestii, pe altă latură a ţărmului. Sus, pe craca lui, de cum simţi o ţeavă de armă în noadă, arcuşul începu să tremure, dădu să atace un marş la modă, mâna însă nu-l ascultă, lunecă şi prinse a se rostogoli prudent pe ritmul de la „Sub balcon eu ţi-am cântat o serenadă...”

— Nu-ţi fie frică de noi, bă! Că la poporu’ care cântă, nu-i facem nimic, da’ să nu cânte aşa, aiurea, prin pomi! Jos d-acolo!

I-au vărsat pe toţi în dubă, ţinând neapărat ca pe tânărul fost producător de ulei de floare şi de făină pe motorină să-l ducă aşa cum îl naţionalizaseră, adică în pielea goală. Pe hainele sale se aşezase un poteraş, pesemne şeful, căci strânsese în jurul său toate instrumentele, la dreapta ţambalul, la stânga vioara, iar în faţă, pântecos şi resemnat, contrabasul. După primele interogatorii, declaraţii, procese verbale, rapoarte, i-au împrăştiat pe care încotro, la normalizare. Bostan, la care s-a constatat că avea talent, dar nici o ocupaţie şi nici o direcţie, a nimerit la Centrul de Reeducare a Tinerilor Neadaptaţi la Sensul Istoriei. Omul nu mai era foarte tânăr, bătea spre patruzeci, dar cum îi lipsea orice hârtie de identitate, Centrul cel nou, în căutare de clienţi - ziceau unii, de pacienţi

- opinau alţii, de subiecţi - şuşoteau câţiva, de elemente - punctă Ministerul Previziunii, a găsit că anii la elementele dezorientate sunt o chestiune la urma urmei subiectivă asupra căreia va decide miliţia şi că proaspătul intern avea nevoie tocmai de o justă dirijare către sensul noii istorii. Dar fără un act asupra sa ori despre sine, nefigurând în nici un registru, în nici o amintire a vreunui contemporan, Bostan aproape că nu exista, i se putea întâmpla orice, iar reeducarea nu-şi îngăduia să se abată asupra unei asemenea lipse de identitate. A fost trecut aşadar, mai întâi pe la miliţie ca să i se întocmească un buletin de înregistrare la biroul populaţiei. Mare bătaie de cap a stârnit numele solicitantului: acesta nu avea decât unul singur sau un fel de poreclă – Bostan -, tatăl era necunoscut, iar mama decedată, cu numele de Paraschiva. Atât. Alte date nu se puteau obţine de la bărbatul ce căuta în noua istorie un sens pentru sine. Nu a acceptat nici prenumele de Bostănel şi nici pe cel de Stan, susţinea că ele îl derutează. Atunci miliţia a hotărât: „Numele Bostan, minus tată neidentificat, plus mamă Paraschiva, chiar dacă decedată, ne dă Bostan P. Bostan."

Decizia inspirată a miliţiei a limpezit identitatea lui Bostan la Centrul care, încet-încet, se popula cu neadaptaţi. Talentat, dar fără ocupaţie şi cu vioara confiscată drept corp delict, bun pentru viitorul proces al naţionalizatului din lac, Bostan risca să se facă vinovat de talent abstract, dacă nu chiar spectral. De aceea, Centrul îl trimise pe reeducabil la readaptare profesională într-un taraf din cele care se închegau acum mai ştiinţific. Da, da, ştiinţific, întrucât erau strânşi laolaltă instrumentişti răzleţiţi, apoi aliniaţi sub bagheta unui dirijor şi instruiţi cum să imortalizeze comori din folclor, cufundate acolo de secole şi dezgropate abia acum, sub noua lumină.

Într-un astfel de taraf îl amestecară şi pe Bostan. Se simţea bine acolo cu vioara lui, nu cânta solist, ci la un loc şi deodată cu ceilalţi. În jur, numai ţigani, care mai de care mai transpiraţi de la atâtea repetiţii, de fudulie, de băgare în seamă şi de aflare în treabă. Îi găzduiau la un hotel, vezi Doamne!, al lucrătorilor din căile ferate, undeva pe lângă Gara de Nord. Fusese şi încă mai era boierie pe acolo: candelabre, oglinzi, lambriuri, cadă de baie, apă caldă, balcoane, nebunie mare. De atâta strălucire, Bostan avea coşmaruri, nu visa decât lupi cu dinţii ca oţelul şi călăi cu securi scânteietoare în mâini. Izbuti să doarmă tihnit câteva nopţi prin lăzile depozitelor gării şi prin vagoanele de marfă. Numai că Republica Populară se înfigea tot mai temeinic în coastele ăstei lumi, aşa că miliţia scotocea prin toate cotloanele şi-i venea greu unui pierde-vară să-şi găsească un adăpost sigur. Ca să nu-l ducă de vreo două ori la post, Bostan le arătase legitimaţia de instrumentist popular. Îl înţeleseseră: tovarăşul se îmbătase şi dânsul, deh, ca artiştii, dar altădată să nu se mai întâmple, aşa-i că nu se întâmplă?

Cum să nu se întâmple? Îi era cu neputinţă să mai suporte luxul hotelului. Ţiganii din taraf însă îl suportau în felul lor: smulgeau robinetele, făceau planuri cum să ciordească la plecare candelabrele ca să le vândă unor căldărari şi se chinuiau să sufle în ţevile de apă ca în clarinete, producând nişte răgete lugubre. Cum, necum reuşeau uneori să le potrivească în câte un crâmpei de melodie. Îi înnebuneau mai cu seamă becurile. Petreceau ore întregi răsucind de comutatoare ca lumina să se aprindă şi să se stingă.

— Ia ispiteşte, mă, lampa să mai ardă o dată! făcea câte unul.

— Arde, bre, arde! sărea în sus şi celălalt.

— Da pe unde-o veni, frăţioare, focu' ăsta-n ea?

Şi se apucau să bată în pereţi şi în dulapuri, doar-doar or descoperi pe unde curg razele în lămpi. Când îi mutară în internatul unei şcoli agricole, Bostan răsuflă uşurat. Se simţea mai la largul său cu grădina, cu pomii şi cu portarul care-i povestea despre o purcea şi despre un cazan de ţuică.

Tot atunci s-a hotărât, după îndelungi repetiţii, ca banda lor să treacă la înregistrarea de plăci. Bostan văzuse multe în viaţa lui, printre altele, şi aceste plăci care învârteau muzica o dată cu ele. Dar nici una până acum nu se rotise cu sunetul lui cu tot. Şi cum adică? Acest sunet al lui să umble de azi încolo prin lume fără el? Să facă fiecare ce-o vrea cu dânsul, să-l spargă, să-l piardă, să-l înjure sau, mai ştii păcatul, să se folosească de notele scoase de el din vioară ca să-i lege bărbăţia, să-i pocească faţa, să-l orbească ori să-i facă dracu' ştie ce soi de farmece?… Nu-i păsa că vioara lui nu se distingea dintre celelalte. Era de ajuns că se găsea acolo şi că o picătură din acea curgere de acorduri îi aparţinea. Şi apoi, urmau să iasă

sute, mii de plăci, aveau să se împrăștie prin toate părțile, iar el să nu știe de niciuna ori numai de foarte puține? Câte ar fi putut să primească de la înregistrări el, care nici nu avea unde să le asculte, câte să cumpere?

Vasăzică, să trăiască într-o lume în care sunetul lui, glasul lui prin arcuș la urma urmei, să se risipească pretutindeni fără sine!... Iar el, Bostan P. Bostan, să rămână pe loc, pierdut undeva, dar toată lumea asta să afle de dânsul, căci îi va sta numele scris pe plicul plăcii.

Până mai ieri, nu-l știuse nimeni. Îi făcuseră însă buletin și înhățaseră o parte din ființa sa. Dar de data asta, vor pune ei mâna pe toată această ființă. Și nu numai un singur om o va face, ci sute, mii de oameni, poate zeci de mii!... Fiindcă plăcile vor fi ascultate, zice-se, prin sindicate și ședințe, la marșuri și adunări, la defilări, petreceri și pe șantiere. Ba o să-l dea și la radio! Fiind al tuturor, va fi al nimănui, adică nici măcar al lui însuși.

Când taraful fu înghesuit într-un studio de radio pentru înregistrări, când văzu Bostan cum îi închid înăuntru ca pe nenorociții ăia de se tot vorbea că-i gazaseră nemții la grămadă, când auzi cum lătrau la ei șefii prin difuzoare și cum îi amenințau din mâini de dincolo de un geam ca pe niște pești de acvariu, se gândi mai întâi să zbiere în toiul sârbei și drept în mijlocul înregistrării, ceva cunoscut și la modă, bunăoară, „Trăiască Tovarășa Ana!"

Se răzgândi totuși. Nu trase însă defel cu arcușul pe corzi. Dirijorul își dădu seama în cele din urmă și întrerupse înregistrarea.

— Mă, Bostănoiule, mă, dovleac nenorocit! Am nevoie, mă, de toate sunetele! Mișcă și trage, că altfel...

Violonistul nu mai auzi amenințarea. Se bucura că nu-i scăpase de pe limbă o formulă pe care tocmai o exersa în gând. Din cauza lui, formația o luă de la început. Bostan execută piesele până la capăt, neuitând ce urlase dirijorul, cum că are nevoie de toate sunetele, prin urmare, și de ale lui. Așa că, după ce se întoarse la internatul școlii agricole, își făcu bocceaua și, spre seară, prin grădină, se pierdu pe ulicioarele din jur, iar apoi din ce în ce mai departe, spre o gară mai măruntă a Bucureștilor. Bani avea. Îi plătiseră pentru repetiții. Plăteau bine, deși el, ca reeducabil, căpăta numai jumătate din simbria țiganilor care, nefiind internați pe nicăieri, ci doar culeși de pe la cârciumi, funcționau ca salariați, deci, ca cetățeni.

Prost nu era să se întoarcă la Centrul de Reeducare. O porni spre Dunăre, căci voia să mai pescuiască o vreme în baltă, iar pe urmă să o ia spre mare. Se gândea la anii frumoși petrecuți pe țărmul mării înainte și în timpul războiului, se gândea și la țara Cipru pe care nu o văzuse și pe care, altădată, cineva îi făgăduise să i-o arate.

Când l-au prins, de pescuit se săturase. Aștepta într-o gară fără nume, sub soarele tăios al câmpiei, să-i vină trenul care să-l poarte până la capătul șinei Constanței. Numai că erau foarte rare trenurile care opreau. Avea nevoie de răbdare.

— Credeți că se ciocnesc? îl întrebă într-un târziu pe singurul bărbat ce-și făcea din când în când apariția pe peron. Părea un om bun, simplu, îmbrăcat muncitorește. Atâta doar că nu prea muncea. Mai mult privea.

Nu privea însă visător asemenea lui Bostan, cu ochii pierduți în fundul câmpiei, pe urmele liniilor ferate. Omul cel simplu și bun scruta împrejurimile, le cerceta, ochii i se învârteau cu iuțeală de-a dreapta și de-a stânga nasului, iar el intra mereu în clădire și ieșea. Se uitase de mai multe ori și la Bostan, până când acesta îndrăznise să i se adreseze și, neprimind nici un răspuns, se văzu nevoit să repete:

— V-am întrebat dacă nu cumva se ciocnesc liniile astea, acolo, departe... Eu nu cred că se ciocnesc, am mai călătorit cu trenul, dar de aici așa se vede.

— De ce vrei tu, mă, să se ciocnească? sări în sfârșit și celălalt.

— N-am spus asta, se apără Bostan, am zis doar că de aici așa se vede.

— Ce să se vadă, ce nu e? Se vede numai ceea ce este, nu ce nu este! Din ce nu e, se vede numai ceea ce trebuie să fie, când o fi să fie... Scoate buletinul!

— Am, se bucură Bostan că i se cere numai atât și-l arată îndată sperând să scape.

Nu a scăpat. Muncitorul, la altă unitate, nu la gară, a strecurat în propriu-i buzunar dovada existenței Bostanului P. Bostan, l-a luat cu sine și l-a înnebunit cu întrebările. În procesul verbal de predare a falsului pasager, individ suspectabil de pretextarea unor călătorii fără țintă, miliția a sintetizat ideea că acesta are tendința de a sabota caracterul perfect paralel al liniilor de cale ferată, pentru ca trenurile, cele de persoane ca de persoane, dar mai ales cele de mărfuri, să se răstoarne într-un punct neprecizat al traseului.

(Va urma)

Viziunile năucitoare ale paznicului de noapte

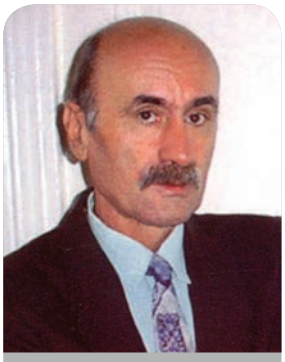

Ion Manea
scriitor

În noaptea care a urmat lansării fetei la apă, spre orele 3.00, paznicul de la Palatul Navigaţiei, de lângă care „zburase" tânăra și frumoasa înotătoare, întrezări o umbră strecurându-se misterios pe trotuarul de vizavi. Vigilenţa cu care învăţase în lungile ture de veghe petrecute în faţa masivei clădiri mai mult decât seculare să alcătuiască vizual tabloul zonei la orice clipă îi dădu de îndată un semnal de alarmă și-l determină, mai mult decât oricând, să reţină amănuntele, mai cu seamă că niciodată, în cei șaptesprezece ani de serviciu neîntrerupt, în care aproape că învăţase pe de rost figurile celor care *s-ar fi putut plimba* pe acolo la ora aceea imposibilă, nu mai văzuse așa ceva. Bărbatul care mergea grăbit în sensul de curgere a fluviului venea parcă din altă lume. Era îmbrăcat într-o salopetă ciudată, cu o croială pe care paznicul de noapte n-o mai văzuse până atunci, în picioare avea niște ghete masive, cel mai probabil de piele, se vedeau deasupra pantalonilor parcă prea scurţi și, cu toate că era vară și nespus de cald, pe cap purta o șapcă enormă, una dintre acelea pe care le mai vezi câteodată abandonate cine știe de când prin vitrinele prăfuite ale unei ceaprazării mai mult decât demodate.

— Domnilor, avea să spună el dimineaţa, după ce ieșise din schimb, în crâșma „La doi ţigani" din faţa Palatului, omul acela nu era nici de pe aici și nici de pe acum. Cu ochii mei de paznic cu vechime și prestigiu, am văzut în el o taină pe care aveam s-o deslușesc puţin mai târziu, într-o circumstanţă asupra căreia mă simt obligat să păstrez, cel puţin deocamdată, tăcerea...

În birtul cu numele acela exotic, deschis vara din zori și până spre miezul nopţii, intrau cam aceiași oameni, fie locuitori ai cartierului de blocuri și case vechi din zona portului, fie dintre aceia care aveau câte ceva de rezolvat pe la instituţiile și firmele concentrate aici, așa încât se crease un fel de comunitate, cu un grad ridicat de intimitate și cu câţiva lideri incontestabili. Unul dintre aceștia era chiar paznicul de noapte al Palatului Navigaţiei. De fiecare dată când ieșea din tură, el traversa grăbit strada și intra comandând încă din ușă, deși nu mai era nevoie, cele două barmaniţe de aici cunoscându-i, și lui, ca și oricărui „abonat", tabieturile, o votcă.

— L-am urmărit cu privirea până l-am văzut intrând în Hotelul „Mercur" la doi pași de aici și atunci m-am liniștit puţin, admiţând cu destulă îngăduinţă însă din partea raţiunii mele ce greu se lasă înșelată că ar putea fi totuși un turist străin cu apucături vestimentare mai originale, tip retro, de pildă, sau specifice ultimei tendinţe, cea numită „tăietorul de lemne", *lumbersexualul*. El însă n-avea barbă. E posibil să fi avut, totuși, o umbră de mustaţă, așa mi s-a părut mie la lumina slabă a neonului, dar nu eram sigur de asta... Abia când l-am văzut, puţin mai târziu, de aproape, chiar foarte de aproape, am constatat că nu mă înșelasem.

Cei din jur, fiecare cu băutura preferată în faţă, ascultau cu destulă neîncredere și cu un oarecare dezinteres vorbele paznicului, povestea lui nu era atât de spectaculoasă precum altele, mult mai captivante, depănate de el aici mai înainte, dar își păstrau în ascuns atenţia maxim încordată, știind că „profesorul" putea oricând să servească acel amănunt al întâmplării care să facă dintr-o dată ca totul să sară în aer și cele prezentate să-i facă pe toţi să rămână pur și simplu cu gura căscată. Așa se întâmplase când le povestise despre femeia cu trei picioare, patru sâni și două vagine, care se înhăitase cu un bărbat tot cu trei picioare, având însă și două penisuri....

— Doamnă Kati, mă enervează paharul! strigă paznicul de noapte.

Era modul personal al „profesorului” de a-i comanda barmaniței a doua sută de votcă.

Toată lumea care frecventa barul știa că paznicul de noapte era de fapt profesor de istorie și că, în urma unei întâmplări dramatice, despre care nimeni nu aflase cu adevărat ceva precis, fusese exclus pe viață din învățământ. După mai multe căutări, găsise acest post de paznic de noapte al Palatului Navigației și aici rămăsese.

— Domnilor, începuse el odată, cam cu un an în urmă, o poveste terifiantă, în 1860, în insula Martinica, aflată sub administrație franceză, s-a născut, dintr-un cetățean al Hexagonului și o metisă autohtonă, o fată. Ea avea trei picioare, și, pe măsură ce creștea, s-a putut vedea că avea și două vagine, precum și doi sâni în plus. Al treilea picior, domnilor, și doamnă Kati, era prins de pelvis, care era foarte larg, între celelalte două picioare, care erau și ele imperfect dezvoltate. Pe piept, avea patru sâni unul lângă altul, ca niște faruri la mașinile acelea solide ale căror mărci nu le cunosc, dar toate acestea nu însemnau nimic pe lângă faptul că avea două vagine...

— Tu-i globalizarea mă-sii! exclamă unul dintre auditori.

— Taci, mă, prostule, din gură, pe atunci nu era globalizare! îl temperă cel de alături.

— Stați să vedeți, continuă paznicul de noapte, un individ care cutreiera lumea pentru a găsi ciudățenii pentru circ, a dat peste femeie tocmai când aceasta împlinise 25 de ani și era rușinea tribului, mă rog, a comunității. A cumpărat-o pe câțiva bănuți și a dus-o la Paris. Numele ei era Blanche Dumas.

— Era fata ăluia cu „Cei trei muschetari”? întrebă candid un bătrânel.

— Stai și ascultă! îl repezi profesorul în râsetele celorlalți. Aici a vândut-o unui bordel specializat în plăceri ciudate și astfel a devenit celebră. Toate ziarele scriau despre ea, iar doctorii, savanții, stăteau la rând s-o consulte și să scrie tratate și cărți despre cazul acela nemaipomenit. Ei au zis că e o boală, i-au dat și o denumire – „Dygypus”. Pe urmă, un portughez, pe numele lui Juan Baptista de Santos, a aflat de ea și a a cerut-o în căsătorie. Fata a acceptat imediat, pentru că Juan avea și el trei picioare, ca și ea, și în plus, două penisuri, pentru fiecare dintre cele două vagine ale sale...

— Care pentru care? întrebă unul.

Doamna Kati se făcea că nu aude nimic din vorbele profesorului, spălând necontenit pahare deja spălate, în timp ce povestitorul nu acorda nicio importanță celui ce pusese o asemenea stupidă întrebare.

Dar povestea aceasta fusese spusă anul trecut, profesorul mărturisind atunci că o găsise pe Internet și că văzuse și pozele fetei. Ceea ce relata el acum era însă cu totul și cu totul altceva...

— După ce l-am văzut intrând în Hotelul „Mercur”, continuă el, mi-am aprins o țigară și tocmai când mă pregăteam să mă retrag puțin pe scară, pentru a bea o cană cu apă, o altă umbră s-a iscat, de data aceasta chiar pe partea mea, la dreapta Palatului. Venea dinspre Dunăre, a traversat rapid strada, iar, pe trotuarul celălalt a iuțit pasul, intrând și el, ca și cel dinainte, la „Mercur”. Pe ăsta am putut să-l văd mai bine, fusesem câteva clipe mai aproape de el, era un bărbat foarte bine făcut, înalt cam de 1,80-1,90, cu o față proaspăt rasă, cu păr des, tuns scurt și îmbrăcat tot într-o salopetă, una elegantă însă, părea chiar un costum de oraș, cam demodat, ce-i drept, cu revere foarte mari la haină și cu pantalonii parcă prea largi. Mi s-a părut că șchiopăta puțin, ca și cum ar fi avut o rană sau ceva supărător la piciorul drept...

— Profesore, cred că bați câmpii de astă dată! interveni un bărbat de vreo șaizeci de ani, fost funcționar la Primărie. La urma urmei, oricine poate umbla noaptea pe unde vrea el. Ți se cam năzare dumitale în ultima vreme...

Puțin vexat, deranjat oricum de discursul tovarășului de pahar, paznicul se opri o clipă, apoi continuă, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Știa că vorbele pe care le va spune în continuare îl vor umple de ridicol pe cel ce intervenise.

— Apoi a venit prințul... Aici nu mă puteam înșela, sunt în domeniul meu și nu mă poate contrazice nici Dumnezeu. Era prințul Alexandru Moruzi, fostul primar al Galaților pe la 1870... Înalt, masiv, cu un costum impecabil, cu barbișon „a la Titu Maiorescu”, cu părul puțin grizonant tuns destul de scurt în față, dar lăsat mai lung spre ceafă și terminându-se într-un fel de mică pleată ușor cârlionțată, cu ochi mari, negri, pătrunzători, bărbatul mergea, încet dar ferm, pe trotuarul din față. Când a ajuns în dreptul Institutului de Cercetări Navale, cam pe lângă monumentul acela cu eroii proletari de la 1916, s-a oprit și și-a îndreptat privirea spre mine și, nu știu de ce, am

crezut că parcă aştepta un salut din partea mea. Atunci, fără a vrea şi fără măcar a-mi da seama de ceea ce fac, am strigat tare, de m-ar fi putut auzi orice om ce s-ar fi aflat atunci pe strada Portului:

— Respectele mele, Alteţă!

Atenţia comesenilor sărise dintr-o dată la cote maxime. Cel ce-i spusese profesorului că bate câmpii, care lucrase la primărie şi care ştia câte ceva despre fostul primar Alexandru Moruzi, îi ceru scuze în gând pentru interpelare. Ciuli urechile cât putu el mai bine şi chiar îl gratulă:

— Ei, profesore, aşa mai merge, zi-i înainte!

— Nu mi-a răspuns, mi s-a părut doar că a înclinat uşor capul şi a pornit mai departe. A intrat şi el la „Mercur".

Profesorul se opri puţin, mai strigă o dată la doamna Kati că îl enervează paharul şi apoi continuă cu un ton nou, ca şi cum ar fi avut de spus ceva cu mult mai important decât toate cele de dinainte.

— Pe urmă, domnilor, a venit Brătianu! Marele nostru Ion C. Brătianu...

— Haideţi, dom' profesor, că asta-i prea de oaie! sări de dincolo de bar chiar doamna Kati. Cum să fie Brătianu? Ăsta e o statuie, nu e om.

— Că bine zici doamnă Kati, ai adus la ţanc vorba de statuie, pentru că exact ca acolo, de pe soclul acela înalt era, elegant, maiestuos, impunător, impecabil. Venea chiar pe trotuarul meu, dinspre „Elice", mergea cu paşi fermi, parcă grăbiţi şi, când a trecut pe lângă mine, fără a-mi arunca măcar o privire, a lăsat în urmă un parfum straniu, extrem de plăcut, dar şi de viril, în acelaşi timp. Nici prinţul care trecuse pe trotuarul celălalt, şi pe care-l salutasem, nu mă tulburase atât de mult. Pulsul îmi crescuse, simţeam o vâjâială în creier şi o clipă m-am gândit dacă nu cumva se întâmplase ceva cu mine, mi se dereglaseră simţurile, raţiunea; aţipisem şi nu ştiam eu că aţipisem? Dar nu, eram treaz, în plenitudinea facultăţilor mele şi, tocmai când realizam acest lucru, l-am văzut şi pe Gheorghe Gheorghiu-Dej. Era tot în salopetă îmbrăcat, ca şi primii doi, dar avea acea figură cunoscută de toţi, oarecum jovială, părea tânăr, cam la treizeci de ani, mergea ţanţoş, cu spor, coborâse de pe strada George Enescu, venind de undeva de pe Griviţei, o străduţă ce pornea din Dogăriei şi ajungea cândva în fosta Piaţă „Sfinţii Apostoli", cam pe acolo unde este acum Liceul de Marină... Era comunistul Gheorghe Gheorghiu-Dej şi a intrat şi el, ca şi toţi ceilalţi dinainte, în Hotelul „Mercur". Doamna Kati, mă enervează paharul!

Femeia veni iute cu o altă sută de votcă. În ochii ei încă tineri se putea citi o singură strălucire de gând: „A înnebunit dom' profesor!".

Dom' profesor nu înnebunise însă câtuşi de puţin. Ochii îi străluceau a adevăr, chipul emana o lumină stranie, iar ceea ce gândi, după ce sorbi din al patrulea pahar care-l enervase plăcut în acea dimineaţă, rămase doar pentru sine, pentru că nu lăsă gândurile să coboare în vorbe.

„Ultimii au fost, în ordine, prinţul Alexandru Moruzi, Ion C. Brătianu şi Gheorghe Gheorghiu-Dej. Nu ştiam însă cine fuseseră primii doi, iar când aveam să aflu identităţile lor, mi-am dat seama că nimic nu este întâmplător în lumea asta şi că istoria, ştiinţa care mi-a cucerit inima, se tot repetă".

Ceea ce ştia însă extrem de bine fostul profesor de istorie era povestea sângeroasă ce se petrecuse la Galaţi în cursul zilei de 13 iunie 1916 şi încă ceva mai mult ce va rămâne veşnic doar în mintea lui...

Penumbra

Ioan Gh. Tofan
scriitor

Despre ce s-a întâmplat în orele următoare, Ionel Corban a scris pe câteva foi A4 când a ajuns acasă. Iată-le:

Stăteam în pat derulând din memorie zilele din primul an petrecut la școala profesională. Atmosfera, profesorii, feluritele întâmplări petrecute în școală, mutrele drăcești ale colegilor gălățeni, cât și cele îndărătnice și bănuitoare ale internilor, rupți de lumea satului lor, defilau cu iuțeală ca pe un ecran. După vreun sfert de oră intram deja în vacanța de vară. Trebuia să mă opresc. Nu puteam continua să mă refugiez în trecut și s-o am în cap și pe femeia aceea voluptoasă, Mireille Mathieu cu Părul Blond, alias Mariana, care se anunțase în vizită. Trebuia să-mi ocup timpul rămas cu ceva care să-l dilueze mai repede. Ce-ar fi, mi-am zis, dacă aș ieși să mănânc o pizza? Aripioarele pe care le devorasem împreună cu Nicu în acel micuț ristorante din orașul vechi abia de-mi ajunseseră pe-o măsea. Indus de acest gând mi s-a făcut brusc foame. Ajuns în stradă, m-am uitat cu îngrijorare la cerul acoperit. Nori grei pluteau la joasă înălțime. Nu ploua, dar apăsarea resimțită în moalele capului era ca un barometru care anunța vremea urâtă, iminența averselor. M-aș fi întors după umbrelă, dar nu era indicat. Nu că aș fi foarte superstițios, Doamne ferește! Pot să dau nas în nas cu popi sau pisici negre, că, zău așa, vorba mamei, nu-i nici o problemă. Dacă însă mă întorc din drum, iar uneori trebuie s-o fac, o cam încurc. Îmi merge de-a doua toată ziua. E verificat. Pot să bat în lemn, să-mi fac zeci de cruci cu limba în cerul gurii, tot rău îmi merge. Și ar mai fi ceva. Nu suport să mi se ghicească în cafea. Mă apucă brusc o stare de neliniște care-mi ridică inima până-n gât și intru în panică. De ce? N-aș putea să-mi explic, având în vedere faptul că nu cred o iotă din prostiile pe care mi le îndrugă ghicitoarea de ocazie.

M-am uitat de-a lungul arterei pe care era situat hotelul nostru cu clădiri gemene din această parte a Romei. Deși până la venirea înserării mai erau atâtea ore, cu fiecare clipă se întuneca tot mai mult, ca înaintea unei eclipse de soare. Clădirile cu trei sau patru etaje, poziționate de o parte și de alta a străzii, căpătaseră un aer sumbru, ca într-un film noir. Țipenie de om nu vedeai pe stradă. Ca să nu mă rătăcesc, la întoarcere trebuia să nu mă îndepărtez prea mult de hotel. Trebuia să găsesc o pizzerie în cel mai scurt timp. Trecusem de două intersecții fără să găsesc vreuna. La parterul clădirilor masive, construite cu peste o sută de ani în urmă, după cum am evaluat, dar relativ noi față de cele ale orașului vechi, magazinele erau iluminate electric. Etajele însă erau învăluite în liniște și beznă. Părea a fi noapte în toată regula. Un fulger alungă pentru câteva secunde întunericul, arătând zidurile în toată hidoșenia lor, cu tencuiala desprinsă de pe pereți și rarele balcoane aproape năruite. Bezna deveni ca de catran după ce zig-zagul fulgerului se pierdu undeva, dincolo de ceeea ce vedeam. Bubuiala asurzitoare a tunetului, supărat că nu reușise să prindă din urmă coada strălucitoare a fulgerului, mă surprinse în apropierea unui gang. Instinctiv, m-am retras sub bolta acestuia. Ascultând tunetul care se îndepărtata, întorcându-se ca un ecou, din ce în ce mai slab, m-am surprins întorcând capul spre interiorul gangului. Nu-i vedeam capătul, dar la vreo cinci metri distanță, ceva mai în spate decât becul cu abajur fixat pe tavanul boltei, în penumbră, se profila o siluetă omenească. Speriat, primul gând a fost să o șterg în stradă. Dar chicotitul pe care l-am auzit imediat, m-a ținut locului ca paralizat. Încet, încet, razele becului dădură la iveală femeia care venea spre mine. Ajunsă sub lumina difuză, se opri. Duse un deget la buze, exact cum făcuse mai devreme în holul hotelului Mireille Mathieu cu Părul Blond. Purta o rochie lungă din mătase fină, viu colorată, înfășurată strâns pe trupul ca de amforă grecească. Culoarea care predomina, atât cât puteam vedea în lumina palidă a becului, părea să fie roșul. Un șal străveziu din mătase îi învelea umerii. Cred că părul negru, lucios, întins bine pe frunte și tâmple, îi era strâns la spate într-un coc. Între sprâncene, dar ceva mai sus, pe frunte, se putea observa o aluniță. Era evident că aluniță roșie a femeii tinere, cu ochii întunecați și trăsături regulate, era falsă. Punctul acela roșu, numit bindi de indieni, era ca un fel de al treilea ochi, un așa zis ochi magic, pe care femeile din India și-l fac cu o pudră specială de cinabru.

Mă holbam încremenit la bruneta care mi se părea că aduce la chip cu Pina, după cum mă lămurise ghida dimineața când i-am dezvăluit frânturi din vis. Era vorba de eroina din Roma, oraș deschis, interpretată în film de Ana Magnani, pe care o visasem noaptea. Acum însă nu mai visam. Uitându-mă mai atent la trăsăturile brunetei, am răsuflat ușurat. Nici vorbă de vreo asemănare! Dar, indiscutabil, femeia, cu ochii adânci ca noaptea, era superbă. Apoi și-a ridicat la orizontală mâna dreaptă, răsucindu-și podul palmei în sus. Încet și-a strâns degetele pumn, în afara arătătorului. Cu el mi-a făcut semn să o urmez. Concomitent, cât se poate de lent, se retrăgea cu spatele până ce trupul și-a estompat conturul, disipându-se în penumbră. Rămase vizibilă doar mâna întinsă, de parcă s-ar fi desprins din umăr, cu degetul care mă chema. Mă simțeam ca domnul Gavrilescu, profesorul de pian, din povestirea „La țigănci”, a lui Mircea Eliade. Nu puteam repeta greșeala acestuia, aceea de a deveni curios. Nu mă îndoiam că dincolo de penumbră e o altă lume. Poate că acolo nu mă așteptau femei care să danseze și cărora eu trebuia să le ghicesc identitatea etnică. Ceva însă mă aștepta în mod sigur.

Ceva extrem de plăcut, indianca putând fi o prostituată de lux, meșteră în a oferi plăceri nebănuite, pe care nici măcar nu le visam, sau putea fi și o capcană care să-mi schimbe viața într-un mod radical și înspăimântător. Știam ce pățise domnul Gavrilescu, dacă tot îl aveam în cap, după ce ieșise de la țigănci și se urcase în tramvaiul acela atemporal. Nu, în nici un caz nu eram făcut pentru genul acesta de aventuri. Un mediocru ca mine nu putea avea asemenea curaj. Trebuia s-o întind de-acolo înainte de a fi prea târziu. Întârziam însă uitându-mă fascinat la mâna aceea suspendată, de încheietura căreia erau prinse mai multe brățări subțiri argintate. Deodată, în stradă, se porni răpăiala. Zgomotul ploii mă trezi la timp, făcându-mă să ies din gang fără să mă mai uit în urmă. Turna cu găleata, așa că am început să alerg. Până la următorul colț unde am văzut, în sfârșit, o pizzerie, eram ciuciulete. Am intrat comandând o pizza la cutie, după ce am văzut cât era ceasul. Mi se păruse că nu am stat mai mult de câteva secunde sub bolta aceea, dar mă înșelasem. Uneori trecerea diferită a timpului ține de locul unde ne aflăm și de starea în care ne găsim. Nu era cazul să-mi pierd timpul mâncând sau meditând la asta, iar blonda să găsească camera închisă. Am ieșit din pizzerie ținând cutia la subraț, sub geacă, ca s-o feresc de ploaie Am traversat strada în viteză, pe trotuarul celălalt, luând-o în direcția de unde venisem. Ajuns în dreptul gangului, mi-am aruncat privirea dincolo de stradă. Mâna dispăruse. Doar becul atârnat de tavan împrăștia lumina lui rece.

Mi se întâmplă tot mai des să-mi închipui tot felul de situații bizare, uitând de prezent. M-am întrebat, alergând în ploaia care nu mai contenea, dacă nu cumva indianca era un personaj inventat de memoria mea involuntară, care dădea uneori pe dinafară, o modalitate subconștientă de mă face să-mi pierd interesul pentru întâlnirea cu Mariana, alias Mireille Mathieu cu Părul Blond, întâlnire pe care o așteptam cu ardoare, dar de care mi-era și teamă. Tot ce-i posibil, mi-am spus, recunoscând că imaginația îmi juca uneori feste, amestecându-se cu realitatea imediată. Oare nu la fel mi se întâmplase la Bologna, atunci când, înainte de a leșina, mi se năzărise că un autocamion vechi, făcut la Steagul Roșu Brașov prin anii ’50, intrase cu viteză în Piazza di Porta Ravegnana cu intenția de a mă face afiș pe zidul Turnului Garisenda?

La hotel am ajuns ud până la piele. Ceasul arăta 14.30. M-am dezbrăcat de hainele ude, întinzându-le pe un scaun. Schimbat într-o ținută mai lejeră, în pantaloni scurți, tricou și cu papuci în picioare, m-am așezat la masă, cu intenția de a mănânca pizza răcită. Greu de spus ce-mi trecea prin cap, ce imagini îmi defilau pe ecranul cuibărit acolo, în timp ce mă chinuiam să înghit coca aceea dospită, aproape crudă, cu gust de bulion rânced. Așteptam o femeie pentru care simțisem, din clipa în care o văzusem, o puternică atracție fizică, cum nu mi se întâmplase de multă vreme. Încordat ca un arc, nu doream să mă gândesc la nimic altceva, nici la chipul indiancei din gang care continua să mă bântuie. Nici măcar la faptul că eram un sexagenar ridicol care-și ratase viața. Era îndeajuns că mi-o spuneam aproape în fiecare zi. Nu însă și atunci. Mai mult ca niciodată trebuia să-mi trăiesc clipa.

Uitându-mă la pizza din care nu reușisem să mănânc nici jumătate, m-am repezit la cutie și îndoind-o, am aruncat-o furios la coșul de gunoi. Mă învârteam prin cameră ca o sălbăticiune într-o cușcă, uitându-mă la ceas din minut în minut. Gândul că blonda mă provocase doar ca să-mi dea plasă, mă înnebunea. Dacă mi-aș fi înfipt atunci un ac în piele, nu l-aș fi simțit. De aceea surpriza și bucuria au fost atât de mari atunci când a venit.

Era îmbrăcată într-un capot vernil matlasat, strâns cu un cordon la mijloc. Știa că verdele, cu toate nuanțele sale, era culoarea care-o punea cel mai bine în evidență.

S-a apropiat de mine, desfăcându-și cordonul fără o vorbă. Așa cum bănuiam, era goală pușcă. Mi-a luat obrazul în mâini și m-a sărutat apăsat pe buze. Am răsturnat-o acolo, pe marginea înaltului pat matrimonial. Ne-am rostogolit apoi împreună între cearceafuri.

— Oameni bătrâni și nebuni! a zis după aceea, senină și roșie la față.

Întinși amândoi pe spate, respiram adânc, uitându-ne în tavan. Ne-am ținut de mână o vreme, uluiți că redescoperisem America. I-am cerut apoi voie s-o însoțesc la baie. Îmi venise în minte o scenă dintr-un roman de-al lui Fănuș Neagu, citit în tinerețe, unde un bărbat, țăran parcă din Câmpia Dunării, își spăla, protector și mândru, femeia pe spinare. Mi-am exprimat dorința de a face același lucru. A acceptat fără să ezite. Poate că, în opinia ei, era ceva perversitate în dorința mea, dar nu cred că o deranja. O priveam lacom, găsind-o perfectă. Carnea tare, alb-rozalie și luminoasă ca cea a nudurilor lui Renoir, fesele ferme și sânii plini, neașteptat de drepți, nu erau ca cele ale unei femei obișnuite de cincizeci de ani, atât cât îi dădusem din clipa când am remarcat-o. Îi simțeam senzualitatea prin toți porii. Reintrând în cameră, înfășurându-se în halatul vernil care-i reliefa formele, făcându-le și mai apetisante, mi-a zis că trebuie să plece. Nu i-am răspuns. La ușă, când a pus mâna pe clanță, i-am apucat pe la spate sânii. Simțindu-mă, s-a întors, sprijinindu-se cu spatele de tăblie. I-am desfăcut cordonul, dar nu i-am mai scos halatul. Chiar nu era nevoie. S-a agățat de gâtul meu, încolăcindu-mă cu picioarele ei puternice ca într-o menghină.

Pare greu de crezut, dar chiar în momentul acela de extaz, mintea mea zgubilitică m-a trimis în trecut, doar pentru câteva clipe, când m-am revăzut într-o situație asemănătoare. Era pe vremea când încă nu mă însurasem și locuiam numai cu mama, pe strada Română din Galați. Tata murise de câțiva ani, iar în curtea plină altădată de chiriași nu mai rămăsesem decât noi. Ceilalți locatari plecaseră în apartamentele din noile blocuri construite pe malul Țiglinei, unde primiseră repartiții. Prima jumătate a anilor ’70 a fost poate cea mai frumoasă perioadă a vieții mele. Mă apropiam atunci de vârsta de treizeci de ani, dar nici prin gând nu-mi trecea să mă însor.

N.R.: Fragment din romanul „Pe malul de lut al fluviului” în curs de apariție.

Poeme

Cosmina Ambrose
elevă

Dezleagă-mă

Dezleagă-mă de trupul muritor
Și ascunde-mi sufletul în nuditate,
M-am pierdut în brațele unui trimis
Înțelege-mi goliciunea fără seamăn
Trimis ai fost, trimisule,
Dar oare cine te-a trimis,
Să îmi răvășești mințile,
Să nu îmi cunosc simțirile..?
Din două accidente,
Din lumi desperecheate,
S-au născut inocente iubiri pătimașe.
De ai veni și azi, în pragul ușii mele să mai stai
Și astăzi te-aș primi scânteie...
Tu te-ai aprins și m-ai lăsat fără de glas.
Ai venit... din accident te-am întâlnit,
Tu m-ai răpit câteva clipe și nimeni nu m-a mai găsit
Trimis ai fost trimisule,
Dar oare cine te-a trimis,
Să îmi răvășești mințile,
Să nu îmi cunosc simțirile...?

Privesc

Privesc în ochii tăi de sticlă
Verdele primăvăratec,
Tu mă arunci în lumi distincte,
Și-ți caut chipul pe întomnate

Până și razele, felino,
Îți mângâie chipul de smirnă,
Până și frunzele se-adună
Să-ți facă un pătul, iubito.

Pentru tine ciocârliile cântă,
Copacii înfloresc,
Tu ești izvorul nesecat, felino,
Lasă-mă să te iubesc!

Tu mă adapi când vii și te apropii,
Tot tu mă seci când pleci și nu te văd,
Nu știu cât mă mai rabdă astă minte,
Să înțeleg cum nu te-ntorci.

Pe tine greierii de dimineață te trezesc,
Îți cântă serenade până te dezmorțești,
Triluri de păsări îți dezmiardă fericitul auz,
Ești prea frumoasă.
Mai frumoasă ca un apus!

Pe unde calci tu,
Flori înfloresc.
Tu dai viață pământului uscat,
Parcă mai mult te doresc!

Eu am chemat porumbei
Să-ți împletească cunună,
Pe note muzicale să-ți potolească furtuna,
Să te înalț cum știu eu mai bine,
Fii conștientă... am nevoie de tine!

Nu înțeleg cum de-s nebun,
După o ființă așa ca tine..
Tu doar exiști și simți,
Eu am orbit așteptându-te...

E o iubire eros,
Mă înnebunești, ființo!
Mlădierea trupului tău mă înnebunește,
Mă cutremură!
Lasă-mă să-ți zdrobesc sub mii de sărutări
Ochii tăi fără vedere!
Trupul tău creionat de lumina întunericului,
Lasă-mă să ți-l sculptez!
Eu fără tine sunt nebun, dar cu tine înnebunesc!

Sânge negru

Și ai să vezi cum îți creez demoni de hârtie
Pe care ți-i preschimb în demoni cu suflare vie,
Ai să mă vezi la miezul nopții doar în cruntele coșmaruri.
Ai să implori și zei și dumnezei
Să scapi de umbra mea netrecătoare,
Și o să-ți smulg și ultimul cuget cu care ai să strigi,
Căci au murit în mine îngeri cu aripi,
Iar eu coroane luciferice le-am lipit.

Poeme

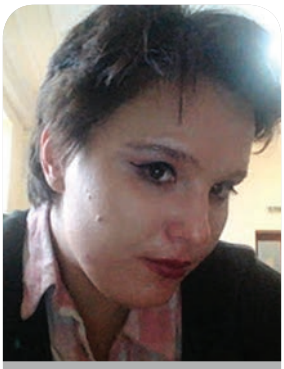

Ana Maria Chește
poetă

Cum?

Cum să mai fiu ca altădată,
când ochii mi-s atât de goi,
în capul tencuit cu pleavă,

iar printre vene curge sloi,
mai scapără câte-o grimasă,
când păsări negre vin în stol,
de sânge să mă văduvească.
sunt umbra propriei-mi sorți,
cutie veche și uzată,
la asfințit și la apus,
durerea stă să amorțească.

Plouă

În văgăune, pe podele,
pe fiecare margine de pat,
pe suflet și-n moschee,
vine pe dorurile negre,
Tulip, îngerul de veghe,
cu ochi de jar și buze de femeie,
el te iubește,
când macini minți și arzi bordeie,

copiii surzi și avortați,
te scuipă și cerșesc în ghene,
cu turțuri și sclipiri în gene,
te lasă-n umbre reci.
Durerea vieții mele...

Acolo...

Acolo unde merg,
Mii de soldați răniți în oaste,
Mii de tranșee zbuciumate,
Plumb bun de pătruns în coaste,
Votcă de turnat în mațe.

Acolo unde sunt,
Nu tu Soare, nu tu Lună, nu tu Stele,
Doar Mefisto stă de veghe,
Cu cap pătrat,
Ochii bulbucați,
Și coadă de cățel gingaș.

Copil nebun

Ce ții în brațe luna,
ce-alunecă pe tâmple,
ce nu cunosc furtuna,
alergi prin văi,
când soarele răpune luna,

te pierzi în nori,
când ochii tăi căprui inundă culmea,
de unde vii și te cobori într-una,
ca un cățel ce și-a uitat până și urma,

copil nebun,
trădat de astre,
aluneci printre lacrimi și surâsuri false,
un trist luceafăr,
al dramei și reginei albe.

Noaptea

Apare-n geam,
aruncă fulgere-n Satan,
și cerul plânge
prin văi,
scurmă urme-n noroi,
arde focu-n ploi,
formează tornade și sloi,
mă stinge,
cu caterul mă frige.

Pe mine...

Cânii nu mă latră,
când plec la bătălii stinse de focul
ce arde-n rană
și nu mă sfarmă
nici zațul ce stă lipit de ceașca mută și amară
...
pe mine...
nici dracu nu mă cată,
în bube și abcese-n falcă,
nici nu mă cată, nici omoară.

Poeme

Gabriel Mihăilă
poet

Le Sirene

singurătatea este singura
care face diferența între
oameni

între ușile înțepenite și
inimile care ne devin niște
câmpuri de bătălie din ce în
ce mai încăpătoare
pentru fantomele conștiinței
noastre

dar nu

noi avem aceeași culoare
aceeași culoare sângerie care
face limbile ceasului să facă pe moartele
iar apoi când nu privește nimeni
să se joace libere

am fost liberi

suntem din ce în ce mai oficiali
nimeni nu ar bănui nimic, nimeni care nu ar ști
cum să privească
umbrele noastre care încă fac dragoste

am fost îndrăgostiți

de la mine la tine e cea mai mică distanță
cuantificabilă
din buzele tale începe gerul care îmi învinețește
pașii, avem o datorie față de Dumnezeu
un litigiu de jumătăți prinse în aceeași bulă de
lumină
din care respiră alții

am fost iubiți

iar dacă ne-am iubit, să nu o mai facem
să nu mai ridicăm semne de întrebare ca pe cruci
și să nu lipim amintiri pe ele

5 centimetri pe secundă

este viteza cu care te îndepărtezi de ceilalți
e viteza cu care cresc cuvintele în tine, cu care le
uzi îndepărtând apropieri, cu care se înmulțesc
străzi întunecate ca niște câini flămânzi fără stăpân
sunt oameni care nu mai sunt dar te bântuie
precum niște fantome credincioase
sunt oameni pe care îi vezi zilnic dar sunt de o
transparență istovitoare
și te încăpățânezi să îi transformi
în ceea ce nu sunt

când ne îndepărtăm atât de greu
reinventăm tortura

nu e nimic mai trist decât o femeie de 40 ani
care nu a fost strigată niciodată mamă
o femeie care încă așteaptă
și ți-a lăsat atâtea foi albe
încât te-ai închide
pe dinafară
ca o ușă a nimănui

nu e nimic mai trist decât o femeie de 40 de ani
care a ajuns la capătul pământului
dar nu a mai găsit pe nimeni

nu poți să sfârșești o mare iubire fără cineva la
podea

iar între noi
sunt 5 centimetri pe secundă
ca o prăpastie
ca un jurnalist care transmite de la fața locului
la oră de maximă audiență

că aici e sus la tatăl dracului
aici nu e paradisul

Expresii celebre

„Trufia lui Xerxes“
„L’orgueil de Xerxès“
„The arrogance of Xerxes“

Theodor Parapiru
profesor, scriitor

Când ajunge suveran al Imperiului Persan, Xerxes I (c.519/486465 î.e.n.) pornește o campanie intensă de pregătire a unei armate uriașe cu ajutorul căreia să invadeze și să cucerească Grecia. Gloria înaintașilor (*Cyrus I cel Mare, bunic după mamă, și Darius I, tată*) stârnea ambiția regelui. Asprimea guvernării, cruzimea represaliilor, arbitrariul hotărârilor împinse până la lipsa de rațiune au lăsat imaginea unui despot care se voia egal cu zeii, chiar dacă pretențiile sale luau forme absurde, ridicole.

Ca să poată deplasa colosala concentrare de trupe din Asia în Europa, Xerxes ordonă realizarea unui pod peste Hellespont, de șapte stadii lungime (aprox. 1 km.), în dreptul localității Abydos. Construcția este realizată de fenicieni și egipteni, care se străduiesc să dea toate dovezile de hărnicie și măiestrie. Bunele lor intenții sunt zadarnice: „Trecerea era ca și terminată când o furtună puternică rupse în bucăți întreaga lucrare și o împrăștie în valuri.” (Herodot, *Istorii, I*). Mânia regelui se manifestă paranoic: „De îndată ce Xerxes află întâmplarea, grozav de supărat pe Hellespont, porunci ca apa să fie plesnită cu 300 de lovituri de bice și să se arunce în mare o pereche de cătușă. Am mai auzit că împreună cu cei trimiși să-i împlinească voia a trimis încă și alți oameni, datori să înfiereze Hellespontul cu fierul roșu.” (*op. cit.*). Trufașul despot cere să se transmită și un mesaj stupid mării: „Apă amară, stăpânul îți hărăzește această pedeapsă deoarece nedrept te-ai purtat față de cel care nu ți-a făcut nici un rău. Și totuși regele Xerxes te va trece – fie că vrei sau nu. Pe bună dreptate nici un om nu-ți aduce sacrificii, fluviu murdar și cu unde sărate.” (*op. cit.*). Răzbunarea dementă îi ajunge și pe constructori, care sunt executați fără cruțare.

Pe alt pod format din aproape 700 de corăbii, Xerxes va merge în întâmpinarea memorabilului său dezastru militar, care va avea, ca etape, bătăliile de la Termopile, de la Salamina (480 î.e.n.), în urma cărora oastea sa, *câtă frunză, câtă iarbă*, a fost spulberată de vitejia celor ce au apărat libertatea Greciei. La întoarcerea precipitată, de pe corabia care îl purta, năbădăiosul suveran a putut vedea și ruinele celui de-al doilea pod de peste Hellespont, distrus de altă năpraznică furtună. Elenii învingători aveau să ducă frânghii ale acestei construcții în templele lor, ca lucruri de preț ce se cuveneau închinate zeilor.

„Trufia lui Xerxes” este un exemplu admirabil pentru felul cum un sentiment de atotputernicie se transformă într-o gravă și teribilă boală mintală. Expresia sancționează comportamentul despotic aberant al unei persoane care a pierdut simțul măsurii și al dimensiunilor realității.

Demiurgia lui Constantin Stere (II)

Theodor Codreanu
critic literar, scriitor

Personajele steriene, observă Mihai Cimpoi, nu urmează o ideologie învăţată, însuşită de la lideri partinici: „ei o trăiesc organic cu toată fiinţa. O au, prin urmare, sădită, ca să zicem aşa, protoplasmatic. Orice vorbă, orice acţiune a lor stă sub zodia acestui determinism constrângător, ei fiind, cu un cuvânt al prozatorului, nişte figuri *rigoriste*. Toate manifestările de natură psihică sunt marcate de un atare *rigorism determinist*. De aici devotamentul, fanatismul, maximalismul (neacceptat totuși de Vania Răutu) și toate celelalte. Ei *gândesc* și deopotrivă trăiesc o astfel de *Idee*, ca pe un imperativ categoric, comparaţia apărând chiar în reflecţiile filosofice ale lui Vania."[1] Gândirea personajelor nu este de tip raţionalist, ci un *fatum*, un destin. Poate că se insinuează aici *dorința mimetică* (René Girard) prin intermediul manifestelor revoluţionare (Mihai Cimpoi face trimitere la distingerile teoretice ale lui Bernard Valette privitor la *Educaţia sentimentală* a lui Flaubert), dar *imperativul categoric* sub dominaţia căruia stau eroii sterieni seamănă, mai degrabă, cu pasionalitatea sorbită din romanele cavalereşti de către Don Quijote, neostoitul Cavaler al Tristei Figuri. Mai potrivită este trimiterea la personajele dostoievskiene, în spiritul interpretării bahtiene. Sau, pe o anumită latură, la *ochii mistuiţi, halucinaţi lăuntric* ai personajelor camilpetresciene, care „au văzut idei". Din acest punct de vedere, Mihai Cimpoi identifică în Vania Răutu *supraomul* lui Stere[2], însă unul înfrânt, o figură tragică: „Vania (Ion) Răutu este, prin urmare, *o figură tragică*, un ideolog înfrânt, de pe urma căruia rămân ideile despre viaţă, univers și lume și, bineînţeles, tabloul fenomenologic al unei epoci răsfrânte într-un suflet."[3]

Înfrânt în planul ficţiunii artistice, Ion Răutu va fi însă biruitor în planul istoriei, redevenind uriașa personalitate numită Constantin Stere, chiar dacă, finalmente, el se va descoperi *marele singuratic*, marele înfrânt din cartea cu titlu oximoronic propus de Maria Teodorovici: *Constantin Stere: Victoria unui înfrânt*. Înfrânt ca doctrinar politic în România și marginalizat, dar ipostaziat în eroul politico-ideologic al Unirii Basarabiei cu patria-mamă, la 27 martie 1918. După romanul ciclic *În preajma revoluţiei*, reintegrarea Basarabiei în România Mare este a doua minune a demiurgului de la Ciripcău. Iar ca să punem lucrurile în ordinea lor firească, este *prima*.

Ni se va spune că Stere a fost, desigur, o personalitate de prim-plan în realizarea Marii Uniri, dar că, în ceea ce privește Basarabia, nu este *singurul*, adică Demiurgul reintegrării provinciei care a rămas o bucată ruptă de Ursul siberian din vechea Moldovă. Neîndoielnic. E vorba de atâtea personalităţi, în primul rând, de membrii Sfatului Ţării, care au pus umărul la actul din 27 martie 1918. Totuși, rămâne *un rest* (cum ar zice Noica) fără de care minunea nu s-ar fi întâmplat, iar acel misterios *rest* aparţine lui Constantin Stere. Mihai Cimpoi are meritul de a ne fi deschis ochii asupra lui.

Marea taină constă în puterea lui Stere de a ridica *ideologicul* la treapta *ontologicului*. Eșecul trăit de Vania (Ion) Răutu nu va mai fi repetat de creatorul său, cel puţin în contextul Primului Război Mondial. Și asta din pricina eminescianismului său de fond, biruitor la nivelul gândirii, tragic la nivelul existenţei sale lumești. Mihai Cimpoi observă această congenialitate Stere-Eminescu privitor la *adevăr*, care e și principala cauză a ostilităţilor trezite printre neprieteni, adversari. El va fi etichetat în fel și chip ca și Eminescu, ne avertizează criticul: „Răspunzând acuzaţiilor de «antisemitism», «burghez», șovinist și reacţionar, marxist, cosmopolit și demagog, Constantin Stere accentuează că «dacă urmărirea *adevărului* (s.n.) e singurul scop vrednic de un publicist serios, acest scop nu se poate realiza fără o anumită cultură sufletească»."[4] Cultura sufletească este, în cazul său, la fel de diversă și de pregnantă ca la Eminescu, pusă integral în slujba adevărului: „*Adevărul* înseamnă, în concepţia jurnalistului, parlamentarului, omului politic și omului de cultură Stere, fie esenţa fenomenului/procesului, fie cauza internă, fie evidenţa logică, fie consonanţa cu firea *lucrurilor*, cu «bunul simţ» (comun), fie concluziune (logică) dedusă din însăși starea de lucruri."[5] Pentru Stere, adevărul este raţiunea oricărei gândiri, inclusiv a filosofiei, când visa, la Tobolsk, în 1897-1898, la un sistem filosofic: „Omul este un veșnic și neobosit *căutător al adevărului*." Stere, subliniază Mihai Cimpoi, distingea între adevărul general, „ca veritate teoretică în știinţă" și „adevărul în relaţiile dintre oameni", temelie a dreptăţii. Atitudinea lui consona cu a lui Titu Maiorescu, dar, mai ales, cu a lui Eminescu, de unde și consubstanţialitatea lor ontologică. Chiar și tematic cei doi se întâlneau: „El nu se limitează la reacţiile de moment, concretizate în cronici scurte jurnaliere de întâmpinare, ci își organizează demersul în vaste proiecte ciclice, în seriale tematice, care cuprind eminesciene *studii asupra situaţiei*." Mai mult, „Ca și în cazul lui Eminescu,

publicistica face corp comun cu opera capitală și cu nuvela *În voia valurilor*, demonstrând *unitatea* creației lui Stere cu universul gândirii sale."[6] Stere i se prezintă criticului ca un veritabil *europenist*, ca și Eminescu. Ba chiar trăiește reminiscențe din „complexul Dinicu Golescu" (Adrian Marino) atunci când călătorește în Occident. Toate acestea l-au ajutat în cel mai important moment al istoriei moderne românești: Marea Unire. E clipa astrală când basarabenismul său se ridică și coboară în abisurile ontologice ale ființei românești. Faptul este surprins de Mihai Cimpoi în capitolul *Stere și lumea basarabeană*.

Este și experiența trăită de eroul său Vania (Ion) Răutu, *Omul-luptător* în contra *omului-vierme*. Are dreptate Mihai Cimpoi când observă și argumentează că Stere „a modificat profund politica internă a țării între 1900 și 1915", începând, desigur, cu schimbarea mentalităților din Basarabia. Și din atare perspectivă Stere este cel mai eminescian gânditor și om politic nu numai pentru destinul acestei provincii în raport cu ocupantul rus, ci și cu vechiul regat al României, cu visul întregirii cu Transilvania. În 1906, Stere reușește un fapt remarcabil: unificarea celor patru grupări divergente ale mișcării democratice din Basarabia: grupul studenților moldoveni de la Dorpat, gruparea Ion Pelivan, cea a avocatului Emanuil Gavriliță și cea a boierilor din conducerea Zemstvei basarabene. Apoi, vine editarea ziarului „Basarabia", alcătuirea grupului de tineri destinați să studieze în universitățile din țară, iar, ca rector la Universitatea din Iași, înlesnește burse pentru studenții basarabeni.

În vechiul regat domina linia politică a celuilalt titan, devenit emul al lui Stere, Nicolae Iorga, adept al alternativei întregirii cu Transilvania, lăsând la cheremul Rusiei, mai departe – Basarabia. Eminescu, făcând parte din Societatea Carpații care milita pentru Ardeal, a înțeles însă că adevărata cheie a realizării Daciei Mari este Basarabia. Această intuiție adâncă a destinului românesc o are și Stere. La începutul lui 1918, el revine la Chișinău, punându-și tot geniul de gânditor și orator în pregătirea actului de la 27 martie, crezând în forța divină a Logosului.

Între regățeni, el ajunsese a fi *singur împotriva tuturor*, fiind acuzat și de „trădare", fapt pe care Pan Halippa îl va respinge cu indignare. În decembrie 1915, Stere se adresa Parlamentului: „Politica pe care dv. o sprijiniți duce la știrbirea idealului național, la renunțare. Atunci am dreptul să vorbesc cum vorbesc, eu singur împotriva tuturor fiindcă, dlor, nu puteți, nu aveți dreptul să renunțați la mormintele strămoșilor noștri care zac peste Prut, dar nu aveți dreptul să renunțați și pentru generațiunile cari vor veni la viața românească în ținuturile de acolo. Da, unul singur, care se ridică în numele veșnicei ființe a neamului, are dreptate împotriva tuturor. Prin politica pe care o sprijiniți, nu numai că compromiteți viitorul acestui stat, făurindu-i lanțurile vasalității, dar nu veți reuși măcar să ștergeți și hotarele dintre noi și Ardeal, fiindcă nu veți putea ajunge pe această cale la dezmembrarea Austro-Ungariei. Dar, mai mult, sancționați pentru totdeauna un act de dureroasă și strigătoare nedreptate față de noi."

Stere dovedea că românismul fără basarabenism este o iluzie a fricii de istoria națională. Eroul său Vania (Ion) Răutu o simte până în străfunduri: „România mă atrage, mă fascinează și, în același timp, îmi inspiră groaza necunoscutului! Dar poate, în orice nostalgie…, noi nu dorim patria reală, așa cum o cunoaștem, ci o patrie idealizată așa cum am vrea să fie. Și dorul se simte cu atât mai viu, cu cât mai greu poate fi găsită patria idealurilor tale." Protagonistul trasează el însuși parcă drumul de la mit la ontologic care străbate critica lui Mihai Cimpoi: „Destinul lui Stere este unul *tipic basarabean*, cunoscând întreaga odisee fenomenologică a predestinării: *înstrăinare*, îndurare a «terorii istoriei», «*întoarcerea în Ithaka*», *direcționare mântuitoare pe drumul spre Centru*. El însumează o trăire plenară, la cota înaltă a *eroismului*, a pragurilor, limitelor, zidurilor, valurilor (noțiune-cheie steristă)."[7]

În 1931, într-un articol din nr. 13 al „Vieții Românești", Mihai Ralea îi dădea dreptate, *împotriva tuturor*, lui Constantin Stere: „Prin acest canal al democrației și al dreptății a voit el să aducă și asimilarea sufletească completă a basarabenilor la totalitatea națiunei. Și aici stă aportul său cel mare la ideea națională. În timp ce alții voiau trunchierea idealului național, prin sacrificarea Basarabiei, C. Stere a urmărit idealul integral. Ca basarabean nu putea gândi altfel. Se uită prea ușor și se înțelege prea greu că C. Stere a fost, înainte de toate, basarabean."

Fără *basarabenismul* lui Constantin Stere, cea mai năpăstuită provincie românească ar fi rămas gubernie sovietică, ceea ce, din nenorocire, va și deveni, în pofida poruncii lui Ion Antonescu de trecere a Prutului, „basarabenismul" aducându-i mareșalului condamnarea la moarte. Nu întâmplător Mihai Cimpoi invocă un dicton din tratatul medical al lui Ramazzino, datând de la 1700: *Qui patriam querit, mortem invenit* (Cine cată înspre patrie, dă peste moarte).

Însă o moarte a renașterii din propria cenușă, precum în Basarabia anilor 1988-1992, când geniul politic al lui Constantin Stere i-a redat demnitatea, nu însă și fricoșilor politruci ai „revoluției" de pe malurile Dâmboviței, lăsându-l încă o dată pe autorul lui Vania Răutu *singur împotriva tuturor*.

Note:

1. Vezi eseul lui Mihai Cimpoi *Relația personaj – autor,* în *Viața ca un roman*, p. 97.
2. *Ibidem*, p. 99.
3. *Ibidem*, p. 100.
4. *Ibidem*, p. 104.
5. *Ibidem*, p. 105.
6. *Ibidem*, p. 109.
7. *Ibidem*, p. 120.

Lumină din lumină

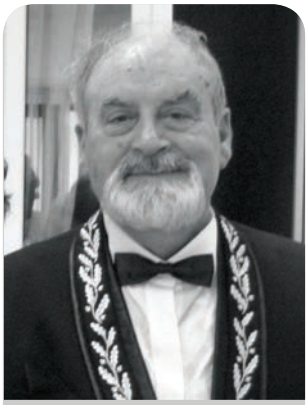

Gheorghe Mustață
scriitor

Licht mehr licht! (Lumină, mai multă lumină!) le cerea semenilor săi genialul poet și marele iluminist al Europei, **Johann Wolfgang Goethe** înainte de a intra în Împărăția Umbrelor.

Cel ce a dăruit lumii lumină din lumina sa spirituală, cel ce a picurat lumină în scrierile sale și a făcut lumină înlesnind înțelegerea unor structuri biologice, cerea mai multă lumină pentru a deschide porțile Raiului.

Lumina ne deschide spațiul până la înălțimi divine. Lumina ne înfrumusețează viața și ne introduce în Sfânta Natură. Lumina ne deschide calea către purificarea sufletului, lumina ne spală de toate păcatele lumii. Lumina care coboară din înălțimile divine ne asigură urcușul către înviere.

Lumină și întuneric, două componente ale existenței noastre. Ele ne pot controla atât existența fizică, cât și pe cea spirituală. Lumina ne scaldă cu razele sale binefăcătoare și ne dezvăluie minunățiile și splendorile naturii. Lumina interioară ne sublimează iubirea și ne deschide calea către divinitate. Întunericul ne târăște în tenebre, ne învăluie ființa și ne aruncă în haos, ne închide calea oricărei căutări și ne amenință la tot pasul cu înfricoșătoare primejdii. Întunericul interior este bântuit de ură și de vanitate, de mândrie și de răutate, de pizmă și de viclenie, de înfumurare și de delăsare și de toate josniciile ființei omenești. Lumina are un suport material, reprezintă o realitate cosmică. Întunericul, chiar dacă ne împresoară și ne face viața amară, nu are o structură materială. Întunericul este nimic. Întunericul înseamnă doar lipsa de lumină. El acoperă totul în lipsa luminii. Deși este un nimic, ascunde tot ce este în lipsa luminii. Lumina a făcut ochiul ca să vadă, să cunoască natura, să se cunoască pe sine și să-l caute pe Dumnezeu.

Lumina deschide sufletul, ne aprinde iubirea și o înflăcărează, ne scaldă retina și ne orientează privirea către semeni, natură și Dumnezeu.

Întunericul ascunde privirii întreaga realitate, înlesnind denaturarea adevărului, intrigile, promiscuitatea, hoția și toate pornirile diavolești.

Dacă lumina reprezintă o realitate a lumii, având un suport material, pe ce se bazează întunericul, care nu reprezintă nimic? Cum poate el acoperi toate mârșăviile și toate manifestările diavolești? Întunericul are la bază libertatea. Libertatea prost înțeleasă. Dumnezeu a lăsat omului libertatea, nu i-a îngrădit-o, nu l-a obligat să vină către El, nu l-a forțat nici prin măreție și nici prin strălucirea Sa să I se închine. I-a lăsat libertatea să-și aleagă calea spre lumina sau spre întuneric. Chiar căderea lui Lucifer a fost determinată tot de opțiunea sa. Și Lucifer a ales între lumină și întuneric.

Dar ce este lumina? Este manifestarea energetică a fotonilor. Fotonii reprezintă structuri corpusculare subatomice. Nu este o explicație completă. De fapt, lumina are o structură dual: corpusculară și ondulatorie. Fotonii sunt structuri subatomice corpusculare. Prin structuri corpusculare nu trebuie să înțelegem niște bile solide, indivizibile, oricât ar fi ele de mici. Particulele atomice sunt formațiuni care se găsesc într-o veșnică și fantastică mișcare în jurul unui anumit ax. Fotonii au o mișcare ondulatorie cu lungimi de undă variabile. Viteza de deplasare a fotonilor este de 300.000 km/sec.

Teoria cuantică ne probează că materia are o structură cuantică, adică nu are o perfectă continuitate. Deci, raza de lumină este formată din cuante de lumină și anticuante, adică din fotoni și din spații libere, fotonii reprezentând lumina, iar spațiile libere - întunericul sau lipsa de lumină. Nu putem vorbi de raze de lumină formate din lumină și întuneric. Mai corect ar trebui să spunem că raza de lumină este formată din segmente de lumină și segmente alternative de lipsă de lumină. Atunci de ce raza de lumină pare continuă? Fiindcă succesiunea cuantelor de lumină este așa de mare încât ne impresionează continuu retina. De ce nu ne-ar impresiona continuu întunericul? De ce nu vedem raze negre? Întrebările sunt naive. Întunericul nu are un suport structural și nici unul energetic. Prin întuneric înțelegem lipsa de lumină. Întunericul, adică nimicul, nu poate să impresioneze retina. Raza de lumină este albă. Asta nu înseamnă că întunericul ar trebui să formeze raze negre. Întunericul nu are culoare, nu este negru. Întunericul este nimic.

Raza de lumină impresionează continuu retina oricât de mare ar fi spațiul dintre cuantele de lumină. De altfel, în proiecția unui film, vedem o continuitate firească a mișcărilor, deși rola de film este formată dintr-o succesiune de fotografii întrerupte, din „cuante" și „anticuante".

Lumină și întuneric, două realități care ne marchează întreaga viață. Întunericul nu este o realitate atâta timp, cât înseamnă nimic. Și totuși, întunericul face parte din viața noastră; ne stabilește bioritmul împreună cu lumina, ne controlează comportamentul. Avem o activitate diurnă sau nocturnă. Fiecare celulă își sincronizează ritmul metabolic în funcție de succesiunea zilei cu noaptea, sau, mai bine zis, de alternanța luminii cu întunericul.

Este paradoxal să gândim că existența noastră este controlată de lumină și de nimic (întuneric). Dăm prea mare importanță nimicului.

Nu așa trebuie să punem problema. Mai curând trebuie să spunem că nu dăm suficientă atenție luminii. Viața ca fenomen cosmic depinde esențial de lumină. Lumina pe Terra se identifică cu Soarele. Planeta mai primește lumină și de la alți aștri, dar nu prezintă aceeași semnificație.

Folosind energia luminoasă, organismele fotosintetizante ne oferă, pe de o parte, substanță organică de natură vegetală, sintetizată din substanțe anorganice, iar pe de altă parte, ne oferă oxigenul necesar respirației. Este adevărat că există și unele bacterii chimioautotrofe și organisme anaerobe, însă acestea reprezintă o mică parte a vitalului. Viața depinde de Soare, de lumină.

Să nu înțelegem însă că lumina este atât de simplă pe cât ni se pare. Precizăm că raza de lumină este albă. De ce vedem atunci raze de lumină divers colorate? Astăzi nu mai este pentru nimeni o enigmă faptul că raza de lumină este descompusă, cu ajutorul unor prisme dezvăluind un spectru foarte larg și diferit. Așa-numitul ROGVAIV ne facilitează să înțelegem ce înseamnă complexitatea structurii luminii.

Descifrarea structurii complexe a luminii ne este oferită și de luminile curcubeului. Miliarde de miliarde de picături rămase după ploaie realizează descompunerea razelor de lumină. Uneori poți surprinde descompunerea razelor de lumină chiar de către picăturile de rouă. Culorile diferite ale razelor de lumină sunt date de lungimea de undă a acestora. Paleta este foarte largă: de la infraroșii la ultraviolete. Între acestea se încadrează toată paleta de culori existentă pe această lume. Tot ce vedem colorat în jurul nostru depinde de lumină. Razele de lumină sunt absorbite în mod diferit. Obiectele de culoare albă reflectă toate razele, iar cele de culoare neagră le absorb pe toate. Rubinul reflectă culoarea roșie, dând cristalului o culoare nobilă. În schimb smaraldul reflectă culoarea verde care este tot atât de nobilă. Florile de mină realizează o paletă atât de mare și de subtilă de culori încât, văzându-le te convingi că natura nu poate fi depășită în creativitate.

Natura este frumoasă. Esteticul este un atribut al materiei cosmice. Armonia, culoarea, muzica și arhitectura structurii lor vii și nevii tind spre perfecțiune.

De ce sunt florile frumoase? Ca să-l bucure pe om? Ele erau tot atât de frumoase și înainte de apariția omului pe Terra.

Frumusețea este un mesaj. Face parte dintr-un limbaj particular. Reprezintă un semnal, un cod, care trebuie să fie descifrat de cineva. Sunt plante care sunt polenizate numai de anumite specii de insecte. Acestea trebuie să fie atrase, să nu fie dezamăgite. De aceea, prin culoare, formă, parfum și nectar insectele sunt atrase și cointeresate.

Simfonia de culori din poienile naturale de la munte este rodul luminii. Florile de orhidee depășesc imaginația prin frumusețe și armonie. Fluturii, adevărate „petale colorate", realizează combinații de desene și de culori care tind spre perfecțiune. În lumea apelor, recifele de corali oferă cea mai mare biodiversitate posibilă într-un ecosistem și cu cromatica cea mai bogată.

Toate se datorează luminii. În funcție de absorbția și reflectarea razelor luminoase de diferite culori (lungimi de undă), apar culorile din natură.

Lumina și creațiile sale trebuie să fie văzute. Putem spune că lumina a făcut posibilă apariția ochiului în natură. De la pata ocelară, de la *Euglena viridis* până la ochiul vertebratelor, lumina este recepționată și prelucrată făcând posibilă apariția senzațiilor. În forma sa cea mai mică ochiul servește pentru depistarea luminii. Treptat ochiul începe să servească și la recunoașterea semenilor și a elementelor mediului. Acuitatea vederii pare să depășească imaginația la vulturi. De la mii de metri înălțime vulturul poate să descopere prada și să constate dacă este vie sau moartă. La om ochiul prelucrează superior lumina. Analizează semnalele luminoase primite în așa fel încât să poată face o analiză comparativă a imaginilor. Este adevărat că ochiul s-a complicat și perfecționat enorm însă, chiar retina, prin structura sa, depășește exigențele unui receptor obișnuit, comportându-se ca un creier. De altfel se și numește oftalmencefal.

În natură domnește ordinea și perfecțiunea. Lumina este colorată, este de lungimi diferite de undă. Atunci trebuie să fie receptori pentru toate categoriile de unde luminoase. Nu este necesar ca toate aceste categorii de receptori luminoși să se găsească la una și aceeași ființă. Cu siguranță că unele văd în infraroșu, iar altele și în ultraviolet.

Plantele sunt legate mai mult de lumină decât animalele. Și totuși nu au ochi, dar asta nu înseamnă că nu percep lumina. Trebuie să revenim și să precizăm că o astfel de afirmație, că „plantele nu au ochi", nu este pe deplin corectă. S-a constatat că la unele plante, precum *Fittonia verschaffelti*, la nivelul epidermei frunzelor se găsesc așa numiții oceli. Sunt celule foarte mari, cu peretele extern bombat. La vârful celulei mari se găsește o celulă mică, celulă-lentilă, care are rol în perceperea luminii. Acești „ochi" percep lumina și, mai mult decât atât, direcția din care vine lumina. În funcție de direcția luminii sunt transmise unele comenzi la pețiolul frunzei care, prin mișcări subtile, orientează limbul frunzei astfel încât să primească o cantitate optimă de lumină. Mișcarea către lumină a unor plante este impresionantă. Într-un lan de floarea soarelui poți constata că toate plantele urmăresc poziția soarelui pe bolta cerească. Florile au nevoie de o lumină directă. Asta nu înseamnă că vor urmări soarele până la asfințit. Nu numai că au nevoie de o lumină directă, dar și de o anumită cantitate de lumină. În momentul în care și-au făcut plinul încetează de a mai urmări soarele și se orientează cu florile spre răsărit, așteptând o nouă zi.

Deschiderea și închiderea florilor se face în funcție de cantitatea și calitatea luminii. Florile de **Bună dimineața** se deschid după răsăritul soarelui, iar cele de **Regina nopții** după crepuscul. Un ceasornic al florilor, bine conceput, poate funcționa fără greș. În funcție de cantitatea de lumină diferențiem plante de zi scurtă, medie și lungă. În funcție de lungimea zilei, le vom găsi în natură, desfășurate în timp și spațiu.

Animalele migratoare își încep migrația în fiecare an în aceeași perioadă. Activitatea de migrație nu se desfășoară în funcție de temperatură, ci de lungimea zilei. Direcția de unde vine lumina, în funcție de poziția soarelui sau a anumitor aștri, constituie semnale pentru orientarea unor animale în timpul activității sau în timpul migrației.

Aminteam de beția de culori din recifurile de corali. Este și firesc, deoarece lumina este foarte intensă, iar transparența apei extrem de ridicată. La polul opus se găsesc organismele care fug de lumină, lucifuge. La acestea culorile sunt sumbre, astfel că își pierd contururile. Organismele cu o activitate nocturnă nu fug total de lumină. Se feresc de lumina intensă. Cele mai multe văd în întuneric. Unele văd în infraroșu. Să ne gândim la bufnițe. Ochii lor sunt enormi și adaptați la vederea nocturnă. Folosesc lumina cu o mare eficiență. Opus bufnițelor, liliecii au vederea slabă. Ei folosesc alte mecanisme de orientare – ultrasunetele. Sistemul de locație sonoră, prin ultrasunete, probează ingeniozitatea și perfecțiunea naturii. Asta nu înseamnă că liliecii nu au adaptări legate de lumină. Culoarea lor este o culoare homocromă, acordată cu coloritul naturii în crepuscul și în noapte. Lipsa totală de lumină provoacă adaptări speciale în lumea animalelor. Lipsa ochilor și a pigmentației. Pigmentația corpului la animale este în strânsă corelație cu lumina, cu intensitatea radiațiilor luminoase și mai ales cu intensitatea razelor ultraviolete.

În lumea apelor, în etajele abisale și hadale este lipsă totală de lumină. Însă viaţa este, în unele zone, de-a dreptul exuberantă.

Ceea ce este paradoxal este faptul că în împărăţia întunericului lumina se poate găsi la ea acasă. Sunt foarte multe specii bioluminiscente. Cei mai mulţi dintre peşti sunt prădători şi au aspectul unor adevăraţi monştri. În etajul hadal este o atmosferă de hades. Peşti cu forme monstruoase, cu dinţi enormi, prezintă organe bioluminiscente cu ajutorul cărora atrag prada. Sunt peşti care pescuiesc la lumina produsă de ei, cu ajutorul unui organ special, sub formă de undiţă. Pescuitul cu undiţa a fost descoperit de peşti cu mult înaintea omului.

Bioluminiscenţa este folosită în diferite scopuri: pentru recunoaşterea între sexe în procesul de reproducere, pentru avertizarea duşmanilor şi pentru prinderea prăzii; folosind lumina şi unele organe ca momeală. Lumina produsă de unii peşti este atât de puternică, încât ai putea citi ziarul la o distanţă de până 2-3 metri de organul bioluminiscent. În aceste cazuri lumina este produsă de unele specii de bacterii. Bacteriile trăiesc în simbioză cu peştii, în nişte organe speciale. La unele specii de peşti organele bioluminiscente au o structură extrem de complexă, formând adevărate faruri cu oglinzi de proiecţie.

Bioluminiscenţa nu se întâlneşte numai în abisurile oceanice, ci chiar şi la suprafaţă. Multe organisme microscopice precum *Noctiluca scintilans, N. miliaris* produc o lumină albă, fosforescentă. Densitatea acestor specii este atât de mare, încât în timpul nopţii marea pare că arde. Este vorba de aşa-numitele „mări lactee", apa luând aspectul unui lapte.

Lumina este fiica focului. Aşa cum nu iese fum fără foc, tot aşa nu este foc fără lumină. Lumina aştrilor este generată de focul veşnic din măruntaiele lor. Coroana solară este expresia arderilor şi a exploziilor de tip nuclear provocate de combustia unor elemente chimice. Luna nu are lumină proprie deoarece este un satelit natural, rece. În schimb funcţionează ca o oglindă şi reflectă lumina soarelui. Fiecare stea îşi are spectrul său luminos. Asemenea amprentelor digitale care individualizează indivizii umani şi spectrul de lumină individualizează stelele. Arderea elementelor chimice generează incandescenţă însoţită de lumină. Arderea sodiului generează o flacără de culoare galbenă, iar a magneziului una cu lumină albă, intensă. Tatăl luminii este focul, iar mama este temperatura ridicată.

Când şi cum a apărut lumina?

În geneză se arată că Dumnezeu a făcut lumina în prima zi, după facerea cerului şi a pământului. Fiat lux! Dar geneza nu a început cu facerea luminii. Lumina se produce prin arderea materiei, de aceea trebuia făcută întâi materia şi apoi provocată apariţia luminii.

Interesant este că, în teoria Big-Bang-ului privind formarea cosmosului, lumina a apărut mult mai târziu, nu o dată cu explozia primordială. A apărut după descompunerea forţelor, atunci când fotonii s-au putut separa şi au început să se deplaseze în spaţiu, părăsind structura atomilor. Abia atunci cosmosul, în expansiunea sa, a fost cuprins de lumină.

Dacă **Edwin Hubble** a descoperit deplasarea aştrilor şi distanţarea lor încă din 1924, cu timpul s-a conturat ipoteza că întregul cosmos se află în expansiune. Dacă se află în expansiune, înseamnă că aceasta a pornit de undeva, de la o anumită stare. Astfel a fost lansată teoria Big-Bang-ului, conform căreia expansiunea cosmosului a pornit de la o formaţiune extrem de mică, a cărei materie se găsea la presiuni fantastice, la temperaturi de 10^{32}°C. La un moment dat a avut loc explozia acestei formaţiuni. Explozia s-a produs la 10^{-43}secunde . De atunci, de peste 20 miliarde ani, cosmosul continuă să se dilate, iar zgomotul exploziei primordiale a putut fi ajuns din urmă şi auzit de către astronomi cu ajutorul radio-telescoapelor.

Dacă zgomotul exploziei primordiale a fost prins din urmă şi auzit, ce s-a întâmplat cu prima erupţie a luminii, cu acel „Fiat lux"? **Alpher Ralph, Hans Bethe** şi **George Gamow** vorbind de etapa fierbinte a cosmosului au bănuit că ar trebui să vedem şi strălucirea timpurie a universului, deoarece lumina unor părţi îndepărtate ale sale abia acum ar putea ajunge la noi. Radiaţia primordială de fotoni din etapele foarte timpurii ale cosmosului fierbinte ar avea astăzi temperaturi foarte reduse, cu numai câteva grade peste zero absolut.

Penzias şi **Wilson** au reuşit să pună în evidenţă strălucirea primordială a cosmosului. Pentru aceasta au primit Premiul Nobel. A fost descoperită deci lumina fosilă. Ar fi una şi aceeaşi cu lumina din geneză, cu Fiat lux! Pe bună dreptate trebuie să admitem că lumina care a provocat strălucirea primordială a cosmosului nu are nimic cu lumina soarelui, care ne determină succesiunea zilei cu a nopţii.

Pentru lumină se folosesc cele mai multe epitete şi metafore. „Lumina ochilor" este o metaforă, dar nu numai atât. Ochii nu dau lumină, dar au, totuşi, o lumină a lor. Chiar dacă din punct de vedere fizic un ochi este complet, dacă nu este şi funcţional, pare a fi gol, nu reflectă nici măcar lumina. „Fluidul" ochilor sau lumina ochilor prezintă un limbaj aparte, mai plin de conţinut decât toate frazele posibile. Cuvintele pot înşela, ochii nu. Adâncul luminos al pupilelor întunecoase reflectă lumina interioară. Aceasta este lumina sufletului. Un chip care surâde parcă radiază lumină. Privirea veselă şi surâsul unui copil radiază atât de multă lumină, încât înmoaie şi inimile cele mai încrâncenate. Dimpotrivă, o privire încrâncenată, însoţită de ameninţări, îngheaţă inima şi întunecă cugetul. Mantia de zăpadă, prin puritatea ei, luminează universul nu numai fizic, ci şi emoţional. Când reuşeşti să descoperi lumina interioară a unei persoane iubite sau apropiate începe să ardă în tine ca o flacără internă.

Flacăra unei lumânări reprezintă o limbă de foc care ne luminează, ne purifică şi ne deschide calea către Dumnezeu. Flacăra lumânării vibrează, vorbeşte şi ţinteşte către dumnezeire. Flacăra candelei impune smerenie, gândire, te îndeamnă la rugăciune. Plăpândele sclipiri ale seminţei de lumină de la candelă par a fi nişte confirmări ale lui Dumnezeu că ne ascultă rugăciunea. Rugul este mistuitor, dar şi purificator.

Lumina pare a fi înghеţată în structura cristalelor, în boabele de struguri, iar în apa cristalină, în vin şi în toate licorile devine fluidă. Lumina albă a zăpezii este puritatea întruchipată, iar lumina Învierii este o lumină divină. Doar ortodocşilor li se arată, în Noaptea de Înviere. Lumina pură, albă, cuprinde roua miraculoasă de pe vată, aprinde candelele, arde dar nu frige. Focul Învierii este focul care nu arde, dar care se autoîntreţine.

Lumina primăverii regenerează natura, o trezeşte la viaţă. Lumina toamnei este undelemnie, catifelată şi te îndeamnă la linişte şi la pauza autumnală. Rămâne pentru noi un miracol bogăţia de lumini şi paleta cromatică a toamnei. De ce este

toamna așa de frumoasă? Nu este vorba doar de bogăția roadelor, că și vara este destul de bogată. Frumusețea toamnei este dată de frumusețea luminii. Frumusețea primăverii este frumusețea renașterii naturii. Dar frumusețea toamnei? Este frumusețea adormirii? Frumusețea morții? Dacă moartea este întâmpinată cu atâta pregătire și fast de către natură, înseamnă că pentru ea moartea are o altă semnificație. Este ca și cum ar întâmpina-o cu bucurie. Bucuria finalizării unui ciclu de existență, a unei secvențe dintr-o existență etapizată, sau a trecerii într-o nouă viață.

Simfonia de culori și de lumini din pădurile de foioase, de amestec, amintește de beția de culori din recifele de corali, unde intensitatea vieții este amețitoare. Paleta de culori îți amintește de jocul luminilor și al umbrelor dintr-un caleidoscop.

Dealurile toamnei ard în lumina soarelui. Milioane de flăcări își înalță limbile spre bolta cerească, spre Dumnezeu. Roșul aprins al unor arbori creează impresia unor ruguri ce contrastează cu galbenul auriu al altor specii. Culorile pure sau pastelate se îmbină în mod armonios, generând o simfonie divină de lumină și de culori. Dacă noi ne simțim atrași și extaziați de curcubeul de lumină al toamnei, trebuie să fim siguri că nu suntem singurii care ne bucurăm și iubim lumina.

Alături de noi este Dumnezeu. Dumnezeu a fost atât de mulțumit de frumusețea naturii, de cum arată creația sa, că a hotărât să-l facă pe om, care să poată simți în aceeași măsură frumusețea naturii și să-i confirme că ceea ce a reușit în creație merită cu adevărat toată admirația. Făcându-l pe om, Dumnezeu a trebuit să-i dăruiască o fărâmă din spiritul Său, ca să se poată cu adevărat înălța la aprecierea operei divine.

Revenind la frumusețea toamnei, la izbucnirea fantastică de lumini și de umbre, de tonuri infinite, îmbinate după cele mai subtile gusturi, ne dăm seama că frumusețea naturii este o frumusețe divină. Frumusețea toamnei este frumusețea schimbării, a trecerii la un alt ritm, la o altă existență.

Lumina toamnei, lumina primăverii, lumina răsăritului de soare și a apusului, lumina aurorei boreale, lumina pură a mantiei de nea, lumina Învierii și a Schimbării la Față, reprezintă, de fapt, infinita diversitate a luminii divine.

După cum spune **Sf. Ev. Ioan**, „*Lumina luminează în întuneric și întunericul n-a biruit-o*” .

Anticii au încercat să pună la baza Universului diferite forme ale materiei: apa, focul, aerul (eterul) sau pământul.

Focul generează lumină și căldură. Însă, lumina focului n-a fost individualizată și n-a fost pusă la baza tuturor lucrurilor. Faptul că lumina n-a fost pusă la baza structurii Universului este lesne de înțeles. Aceasta deoarece lumina este considerată mai presus de toate formele materiei puse în discuție.

Lumina este izvorul vieții, care viață este lumină. Licuriciul împrăștie lumină în jurul său atât timp cât este viu. Dacă moare, izvorul de lumină se stinge. Tot așa fiecare ființă împrăștie o lumină tainică în jurul său, care este pulsația vieții. Dumnezeu a făcut lumina. Însă lumina Universului nu este una și aceeași cu lumina dumnezeiască. Dumnezeu este Lumină, iar Lumină din Lumină este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. Hristos este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, este Lumină din Lumină.

Sfântul Evanghelist Ioan, vorbind despre Întruparea Cuvântului a căutat să ne transmită cum au fost făcute toate cele care sunt, văzute și nevăzute:

1. „La început era Cuvântul și Cuvântul era în Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu.
2. El era la început cu Dumnezeu.
3. Toate lucrurile au început prin El, și nimic din ceea ce a fost făcut, n-a fost făcut fără El.
4. În El era viață, și viața era lumina oamenilor”

Și, pentru ca nu cumva să încurcăm lucrurile, **Sf. Ev. Ioan** ne spune mai departe, că el a fost trimis nouă ca martor, ca să ne mărturisească nouă despre Lumină, pentru ca toți să creadă prin el. El nu putea să fie martor la facerea luminii, dar Dumnezeu l-a învrednicit să înțeleagă că Dumnezeu este Lumina. Astfel, a fost trimis ca să mărturisească despre Lumină. El a precizat că:

9. „Lumina aceasta era adevărata Lumină, care luminează pe orice om venit în lume.
10. El era în lume și lumea a fost făcută prin El, dar lumea nu L-a cunoscut.”

Considerând, poate, că nu a fost pe deplin înțeles în misiunea sa de a ne vorbi despre Lumină, Sf. Ev. Ioan revine în Întâia Epistolă Sobornicească încercând să aducă unele completări lămuritoare:

1. „Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și ce am pipăit cu mâinile noastre, cu privire la Cuvântul vieții;
2. ...pentru că viața a fost arătată, și noi am văzut-o și mărturisim despre ea, și vă vestim viața veșnică, viața care era la Tatăl, și care ne-a fost arătată;
3. ...deci, ceea ce am văzut și am auzit,aceea vă vestim și vouă, ca și voi să aveți părtășie ca noi. Și părtășia noastră este în Tatăl și cu Fiul Său, Iisus Hristos;
4. Și vă scriem aceste lucruri pentru ca bucuria voastră să fie deplină;
5. Vestea, pe care am auzit-o de la El și pe care v-o propovăduim, este că Dumnezeu este lumină, și că în El nu este întuneric.”

Lumina este cel mai miraculos fenomen cosmic posibil. Lumina este esența vieții, lumina este iubire, Lumina este Dumnezeu.

Atenție! „*Dumnezeu e lumină, și în El nu este întuneric*”. Întunericul nu înseamnă decât lipsa lui Dumnezeu, înseamnă păcatul.

Lumina este curățenia sufletului și a inimii, înseamnă neprihănirea, iar întunericul înseamnă strâmbătatea, înseamnă păcatul cu toată paleta sa.

Lumină și întuneric. Lumina învinge întunericul sau îl ține la distanță. Întunericul nu are putere asupra luminii, creează doar contraste.

Lumini și umbre. Într-o astfel de situație pare a avea loc o îngemănare a luminii cu întunericul. Umbrele pun în evidență contururile, creează spațiul tridimensional. Umbrele pun în valoare lumina, o localizează și îi nuanțează efectele. Lumina generează umbra. Aceasta poate fi mai densă, mai bine conturată, sau mai firavă, mai subtilă, în funcție de intensitatea luminii și de opacitatea obstacolului.

Ce este însă umbra? Este victoria întunericului asupra luminii? Întunericul stopează lumina? Nu! Mai curând lumina se dăruiește obstacolului din cale, sau își schimbă direcția mergând pe altă cale. Clar-obscurul reprezintă o manieră foarte apreciată în pictură. Clar-obscurul nu trebuie însă, să reprezinte un mod de a ne concepe viața. Lumina este adevărul și iubirea, iar întunericul – păcatul și ura, maleficul.

De aceea – **Veniți de luați Lumină!**

Înmulțirea pâinilor - expresia ospitalității

Maria Stanciu
jurnalistă

Tabgna, locul celor „șapte izvoare”

Îl vom însoți pe Fiul lui Dumnezeu - Cuvântul, la Tabgna, loc unde a înmulțit cele cinci pâini și doi pești[1], o așezare în care Mântuitorul ajunge după ce îl vindecă pe Slăbănogul din Betezda.

Evanghelia după Ioan ne relatează că minunea vindecării Slăbănogului de la Betezda[2] a fost săvârșită sâmbăta, în zi de odihnă pentru iudei, numită „sabat”. Faptul că Slăbănogul a primit darul vindecării într-o sâmbătă i-a determinat pe iudei să-L învinuiască pe Fiul Omului că nu respectă sabatul! Din această pricină imaginară, fariseii și cărturarii I-au pus gând rău Mântuitorului, să-L prindă și să-L omoare. Deocamdată, rămânem în registrul uimirii. Această mulțime este încă sub impresia *„minunilor pe care Iisus Hristos le face cu cei bolnavi”* (Ioan 6, 2).

Știind că nu a venit încă ceasul ca să plece la Tatăl Ceresc, Iisus Hristos *„S-a dus dincolo de Marea Galileii, adică a Tiberiadei. Și L-a urmat mulțime multă, pentru că vedeau minunile pe care le făcea cu cei bolnavi. Și S-a suit în munte și a șezut acolo cu ucenicii Săi. Iar Paștile - sărbătoarea iudeilor - era aproape.”*

Deci, ridicându-Și Iisus ochii și văzând că mulțime multă vine la El, a zis către Filip: „De unde vom cumpăra pâine ca să mănânce aceștia?...” Dar pe aceasta i-o spunea ca să-l încerce, că El știa ce avea să facă? Filip I-a răspuns: „De două sute de dinari ne va ajunge pâinea ca să ia fiecare câte puțin?”... Și I-a zis unul dintre ucenicii Săi, Andrei, fratele lui Simon Petru: „Este aici un băiat care are cinci pâini de orz și doi pești. Dar ce sunt ele la atâția?” Și a zis Iisus: „Faceți-i pe oameni să se așeze”. Și era iarbă multă în acel loc. Deci s-au așezat bărbații, în număr ca la cinci mii. Și Iisus a luat pâinile și, mulțumind, a dat ucenicilor; iar ucenicii, celor ce ședeau; asemenea și din pești, cât au vrut aceștia. Iar după ce s-au săturat, le-a zis ucenicilor Săi: „Adunați firimiturile care au rămas, ca să nu se piardă ceva”. Deci au adunat și au umplut douăsprezece coșuri de fărâmituri care au rămas din cele cinci pâini de orz de la cei ce mâncaseră. Iar oamenii, văzând minunea pe care a făcut-o, ziceau: „Acesta este într-adevăr Profetul care va să vină în lume! *Cunoscând deci Iisus că au să vină și să-L ia cu de-a sila ca să-L facă rege, S-a dus iarăși în munte, numai El”*[3].

Observăm din relatarea Sfântului Evanghelist Ioan că mulțimea, fiind martora atâtor vindecări minunate - doar prin cuvânt - aleargă pe urmele Mântuitorului. Are multe motive, pentru că Iisus i-a făcut părtași la minuni ce nu se mai văzuseră până atunci... Acum, când e în glorie, mulțimea aceasta curioasă, indignată, exaltată Îl urmează orbește. Se minunează. Dar, vai!... Aceeași mulțime va cere, fără tăgadă, răstingnirea Sa. În cazul vindecărilor trupești făcute de Mântuitorul, părintele Dumitru Stăniloae ne lămurește că *„cei ce se minunează de această lucrare a Lui, cred că El e Dumnezeu, Care precum a creat trupurile, așa le și poate aduce la*

deplinătatea lor. Pentru ei, Hristos vindecătorul este totodată Dumnezeu - Creatorul"[4].

Maica Domnului, model în atitudinea față de aproapele

Părintele Stăniloae, în comentariul Sfântului Chiril al Alexandriei la Evanghelia după Ioan, ne spune că Iisus îi vindecă pe slăbănogi, leproși, demonizați, ciungi, orbi, nu pentru a „*Se remarca, ci pentru a-i ajuta pe oameni să vină la credința în El și așa să se mântuiască*". În fond, acesta este sensul și rostul cel mai înalt al omului pe pământ, să caute împărăția lui Dumnezeu. Dialogul Mântuitorului cu cei doi ucenici, tocmai acest scop are; să le îndrepte atenția către cei flămânzi și însetați. Prin minunea înmulțirii pâinilor trecem în registrul filantropiei, împrejurare în care Mântuitorul nostru Iisus Hristos „*ne arată iubirea ospitalieră față de oameni*".

În același registru se încadrează și minunea prefacerii apei în vin. Și minunea de la Cana Galileii se încadrează tot la categoria gesturilor de milă și ospitalitate. Vă amintiți? La Cana Galileii, Iisus Hristos nu ne-a arătat doar cum trebuie să ne comportăm unii față de alții, ci cum să ne raportăm la Maica Domnului. Anunțându-L pe Mântuitorul că s-a terminat vinul, „*Maica Sa, ca reprezentantă a tuturor celor apropiați de El, cere în prealabil ajutorul Lui pentru cei aflați în astfel de dificultăți. Maica Sa știa că Fiul ei cunoștea dificultatea acelor oameni, dar că El aștepta o rugăciune din partea cuiva pentru ei*"[5], ne lămurește părintele Dumitru Stăniloae, într-o notă la Comentariul Evangheliei după Ioan. În experierea iubirii față de aproapele, înțelegem că trebuie să o luăm drept model pe Maica Domnului. În conjunctura de la Cana Galileii, Maica Vieții ni se prezintă „ca *prima și cea mai eficace rugătoare pentru oameni*", atunci când Îi spune Fiului ei că s-a terminat vinul și îi îndeamnă pe meseni, și pe noi astăzi: „*Orice vă va spune El, să faceți!*"... Rugăciunea ei către Fiul nu are nimic poruncitor și nici nu-L pune pe Mântuitorul în fața faptului împlinit. Dimpotrivă, rugămintea Maicii „*este acoperită de delicatețe, printr-o simplă informare ce l-o adresează*"[6] Fiului său. Iar Fiul îi răspunde afirmativ, îi împlinește rugămintea, dintr-un motiv foarte simplu: „*Se bucură să o vadă milostivindu-se de oameni, asemenea Lui*", observă părintele Stăniloae. Și adaugă Marele Teolog al veacului XX că „*batjocurile sectelor neoprotestante - hrănite de simplistul umanism individualist al Occidentului" - nu face decât să arate grosolăniile și neputințele lor, în raport cu iubirea delicată a Maicii Domnului*"[7]. Cam la fel se pune problema și în cazul înmulțirii pâinilor, unde mijlocitorii în filantropie sunt ucenicii Săi. Pe care, deocamdată, Mântuitorul îi pregătește pentru cele viitoare.

Cinci pâini și doi pești

Sfântul Evanghelist Ioan ne relatează că minunea Înmulțirii pâinilor s-a întâmplat în apropierea unui Paști, sărbătoare pe care iudeii o respectau, fiindcă făceau aducere aminte despre mana pe care au primit-o în Pustia Egiptului. Această „mană" care a căzut din cer și i-a săturat pe iudeii ce ieșeau din Egipt va fi înlocuită cu „*Pâinea Vieții*". Mântuitorul știe că nu trebuie „*să omoare cu foame sufletul dreptului*"[8]. În fața puhoiului, El îl întreabă pe Filip, unul dintre ucenicii Săi, nu pentru că nu avea soluții, ci în scop pedagogic... „*De unde vom cumpăra pâine ca să mănânce aceștia*? *Dar pe aceasta i-o spunea ca să-l încerce, că El știa ce avea să facă*", adaugă Evanghelistul Ioan (Ioan 6,7).

Și Filip, deși „*iubitor de Hristos și dornic de învățătură*"[9], dar deloc „*subțire la minte*", se plânge, subliniază Sfântul Chiril al Alexandriei. Cum să sature mii de oameni cu pâine cumpărată din două sute de dinari?... Deși ucenicul stătea în preajma Fiului lui Dumnezeu, deși aveau ca mod de viață „*neiubirea de arginți și sărăcia de bună voie pentru Dumnezeu*", Filip a mers pe logica obișnuită, la îndemâna oricărui om... Nu era convins că „*cele ce sunt cu neputință la oameni, sunt cu putință la Dumnezeu*"[10].

„*Este aici un băiat care are cinci pâini de orz și doi pești. Dar ce sunt ele la atâția?*", spune un alt ucenic, Andrei - fratele lui Simon Petru" (Ioan 6,10). Ca gândire, nici Andrei nu este prea departe de Filip, căci adaugă: „*Ce sunt acestea la atâția*?"

Dar, Fiul lui Dumnezeu-Cuvântul are prestiința Tatălui Ceresc. Încet, încet, Mântuitorul îi conduce pe ucenicii Săi la ideea că prin „legile naturale" nu există soluții pentru a sătura atâta lume. Prin slăbiciunea lor, Andrei și Filip pun în evidență „*tăria Mântuitorului*"; într-un fel, ucenicii „*se pregăteau*" să vadă „*o faptă minunată din partea lui Hristos*"[11], spune părintele Dumitru Stăniloae. Cu blândețea care Îl caracterizează, „*Iisus S-a reținut de la mustrări aspre. Nu ceartă în chip mușcător pe ucenicii atât de adormiți în încrederea în El, prin puținătatea credinței*"[12], ci le îndreaptă atenția către cele ce sunt cu putință la Dumnezeu. Ca „*Învățător al celor prea bune*", Iisus îi îndeamnă pe ucenici să

determine mulțimea să se așeze pe iarbă, loc numai bun de șezut pentru oameni. Și s-au așezat „ca la cinci mii" (Ioan 6, 10), numai bărbații. Obiceiul iudeilor era de a număra doar bărbații, însă mulțimea cuprindea și femeile și copiii. Vă dați seama ce ar fi însemnat revolta atâtor flămânzi? Pilda ne invită să facem o simplă paralelă cu perioada lui Moise, pe când îi conducea pe iudei prin Pustia Egiptului, în drumul de întoarcere spre Pământul Făgăduinței... Ce făceau compatrioții lui Moise? Se văicăreau de neîndurătoarea sete... Visau la căldările de carne, ba chiar, își făcuseră un vițel de aur - un idol, la care să se închine... În antiteză, observăm că Mântuitorul nostru Iisus Hristos știe cum să țină mulțimile în ascultare... Iisus este un fin psiholog. Mântuitorul îi așază pe calea Luminii, în cele bune. Sfântul Chiril al Alexandriei ne arată aici și un înțeles duhovnicesc, anume acela că *„Mântuitorul Se va dărui mai cuvenit și mai propriu celor înălțați la bărbăție în cele bune și nu celor efeminați prin deprinderea în cele rele, precum nici celor copii cu mintea, care de aceea nu pot înțelege nimic din cele trebuincioase cunoașterii"*[13].

Și Iisus a luat pâinile și, mulțumind, a dat ucenicilor; iar ucenicii, celor ce ședeau, asemenea și din pești, cât au vrut aceștia. Mulțumirea Mântuitorului este *„pildă și model al evlaviei"*, ne spune Sfântul Chiril al Alexandriei. Și așa trebuie să procedăm și noi, în orice împrejurare, să mulțumim Tatălui Ceresc. Despre aceeași parabolă, Sfântul Evanghelist Matei ne relatează că Mântuitorul „a binecuvântat; și, frângând, a dat ucenicilor pâinile; iar ucenicii, mulțimilor"[14]. Avem aici nu numai pilda de cum trebuie să ne raportăm la aproapele *„flămând și gol"*, ci această Pâine prefigurează *„hrana euharistică"*, *„Trupul lui Hristos"* - *„Pâinea Vieții"*.

„Eu sunt Pâinea Vieții. Părinții voștri au mâncat mană în pustie, dar au murit; aceasta este Pâinea care Se pogoară din cer, pentru ca tot cel ce mănâncă din Ea să nu moară. Eu sunt Pâinea cea vie, Care S-a pogorât din cer. De va mânca cineva din Pâinea aceasta, viu va fi în veci. Iar Pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este Trupul Meu"[15]. La fel, vinul prefigurează *„Sângele Domnului nostru Iisus Hristos"*, cu care noi ne împărtășim. Și care, la Sfânta Taină a Împărtășaniei, constituie „hrana euharistică" pentru toți creștinii și *„Medicamentul Vieții Veșnice"*.

Despre cele cinci pâini și cei doi pești, Sfântul Chiril al Alexandriei ne spune că cele două numere, cinci și doi, au înțeles tainic. De ce a precizat numărul lor și nu a spus simplu că s-a săturat mulțimea?...

„Pâinile erau cinci și erau din orz, iar peștii erau doi și cu ele satură Hristos pe cei ce-L iubesc pe El... Prin cele cinci pâini indică cele cinci Cărți ale lui Moise, adică toată Legea - (Pentateuhul), care oferă hrana mai îngroșată prin literă și istorie… Iar prin pești, hrană preferată de pescari, adică scrierile mai plăcute despre învățăturile Mântuitorului"[16], ne luminează Sfântul Chiril al Alexandriei.

Cele două aspecte sunt o prefigurare a celor două slujiri viitoare, pe care ucenicii le vor îndeplini. „Predicarea apostolică" și propovăduirea Cuvântului Evangheliei, potrivit poruncii Mântuitorului: *„Mergând, învățați și botezați toate neamurile!..."*[17]

Iar după ce s-au săturat, aflăm că Iisus le zice ucenicilor Săi: *„Adunați fărâmiturile care au rămas, ca să nu se piardă ceva"*. Au adunat și au umplut douăsprezece coșuri de fărâmituri care au rămas din cele cinci pâini de orz... Acest gest nu denotă „zgârcenie", ci un fapt mult mai înalt. Prin „rămășițele" rămase se înlătură îndoiala și se confirmă minunea și credința în Dumnezeul Treimic. Anume că *„efectul puterii dumnezeiești a fost așa de mare"*, încât a săturat nu numai mulțimea, ci au mai și rămas douăsprezece coșuri. De ce douăsprezece? Pentru că doisprezece erau ucenicii lui Hristos și, fiecăruia, i-a revenit câte un coș. *„Prin această minune, Hristos ne face mai râvnitori în iubirea de oaspeți"*, subliniind că tot omul care împarte din puținul lui, pentru alții, este un împlinitor al Noii Legi și *„nu va fi lipsit de darurile de la Dumnezeu, potrivit cu ceea ce s-a spus: Frânge celui ce flămânzește pâinea ta"* (Is. 58,7). În popor zicem pe cât de simplu, pe atât de profund: *„Dar din dar se face Rai"*... Concluzia este ca și noi să Îl urmăm în exemplu pe Mântuitorul și *„până avem timp, să facem binele"*[18], ne învață Sfântul Apostol Pavel.

Raportându-ne la această pildă și la învățătura Sfinților Părinți, Mântuitorul este cel care leagă Vechiul Testament de Noul Testament, unește cele

vechi - care sunt *„umbra celor viitoare”* - cu cele noi, unire care se face în Duh și Adevăr, în dragoste de Dumnezeu și de aproapele.

„Cele noi” sunt învățăturile dătătoare de viaţă ale Noului Testament, care cheamă sufletul la veșnicie, la nemurire, la viaţă veșnică. Hrana are aici înțeles duhovnicesc și ne arată că omul are la dispoziție două feluri de hrană, una materială bună pentru trup, dar care în exces duce la păcat și la moarte și cealaltă duhovnicească. Hrana duhovnicească este Cuvântul lui Dumnezeu care ne aduce nemurirea. Fiindcă *„nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu”*[19].

Cei care cred în Dumnezeu și în minunile lui sunt *„conduși de o gândire mai înaltă, decât cea omenească”* și în loc să se complacă în fapte derizorii și să-L hulească, mai bine să-I asculte cuvintele pline de harului lui Dumnezeu și să-L primească pe Hristos în suflete cu toată cuviința și dragostea.

Minunea de la „Șapte izvoare”

Orice itinerariu duhovnicesc în Țara Sfântă trece și pe la Biserica din Tabgha, un loc de închinare foarte vechi, deși actuala biserică este de secol XX. În Sfintele Evanghelii nu este precizat locul unde se întâmplă minunea înmulţirii pâinilor. În stabilirea locului ne-au ajutat menţiunile pelerinei Egeria, care în a doua jumătate a veacului al IV-lea a călătorit în Ţara Sfântă. Bazându-se pe tradiţia locului, Egeria ne relatează că minunea s-a petrecut în mica așezare Tabgha, în apropiere de Capernaum. În limba arabă acest cuvânt se traduce *„locul celor șapte izvoare”*[20]. Astăzi, la Șapte izvoare, pelerinii văd o biserică nouă, de tip romano-catolic. Egeria menţiona că, în vremea pelerinajului ei, aici exista o biserică bizantină ridicată chiar pe muntele pe care Mântuitorul nostru Iisus Hristos a binecuvântat pâinile și peștii și a săturat „cinci mii de bărbaţi”.

În vremea Mântuitorului apa din cele șapte izvoare se ducea în Marea Galileii (Tiberiadei). Astăzi, cele șapte izvoare sunt o sursă de apă potabilă, pentru această zonă săracă în precipitaţii.

Mica biserică de veac IV avea un naos. În secolul al V-lea a fost înălţat un alt locaș cu trei naosuri, cu pardoseală și mozaicuri în culori. Câteva mozaicuri se văd și astăzi, iar cea din spatele Trapezei reprezintă coșul cu pâinile și cei doi pești. Se mai păstrează și fundaţia bazilicii. Pelerini care ajung la Tabgha sunt supuși la un test de vigilenţă: să numere peștii, dar mai ales pâinile așezate într-un coș și reprezentate în vechiul mozaic de veac V. Evangheliile vorbesc de cinci pâini, însă artistul (egiptean) care a așezat mozaicul a reprezentat doar patru pâini. Important pentru noi este însă faptul că acest sfânt locaș este o mărturie peste veacuri a locului în care s-a rugat, a binecuvântat și a pășit Mântuitorul nostru Iisus Hristos, prin această minune dând încă o mărturie a divinităţii și omenităţii Sale.

După cucerirea de către arabi a Ţării Sfinte, biserica a fost pustiită și a stat părăsită cam 1300 de ani. La un moment dat a fost acoperită de un morman de pământ și paie. Ruinele ei au fost scoase la iveală în urma unor săpături arheologice la începutul de secol XIX. Actualul locaș a fost ridicat de călugări ai Ordinului Benedictin al Bisericii Catolice. Aceștia au cumpărat terenul și, în 1930, au construit actuala Biserică după modelul bizantin. Baptisteriumul, locul unde erau botezaţi catehumenii, este acum transformat într-o fântână cu pești… exotici. *„În acest loc sfânt nu uită Dumnezeu pe cel smerit”* este scris pe o inscripţie ce însoţește amintitul mozaic, fapt care a înlăturat îndoiala în legătură cu locul unde a avut loc minunea *„Înmulţirii pâinilor și peștilor”*. Biserica din Tabgna rămâne încă o mărturie că Dumnezeu nu-l uită pe cel smerit.

Note:

1. *Evanghelia după Ioan*, 6, 1-16.
2. *Evanghelia după Ioan* 5, 1-18.
3. *Ioan* 6, 1-15.
4. Comentariu la *Evanghelia Sfântului Ioan*, Sfântul Chiril al Alexandriei, PSB 41, în traducerea părintelui Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2010, pg. 315.
5. Idem, pg. 316.
6. Comentariu..., pg. 316.
7. Comentariu..., pg. 316.
8. *Pilde* 10, 3.
9. Comentariu..., pg. 317.
10. *Evanghelia după Luca* 18, 27.
11. Comentariu la *Evanghelia Sfântului Ioan*, pg. 319.
12. Comentariu..., pg. 322.
13. Comentariu la *Evanghelia după Ioan*..., pg. 323.
14. *Evanghelia după Matei* (14, 19).
15. *Evanghelia după Ioan* 6, 48-52.
16. Comentariu..., pg. 325.
17. *Evanghelia după Matei* 28, 19.
18. *Epistola către Galateni* 6, 10.
19. *Evanghelia după Matei* 4, 4.
20. *Ghidul creștinului ortodox prin locurile de pelerinaj ale Țării Sfinte*, Vasilios Țaferis, pg. 92. *Ținuturile Bibliei - O călătorie în Țara Sfântă,* dr. Randall D. Smith, DAKO, 1997, pg. 53.

Din olărie, la etajul treizeci și patru – José Saramago: *Peștera (I)*

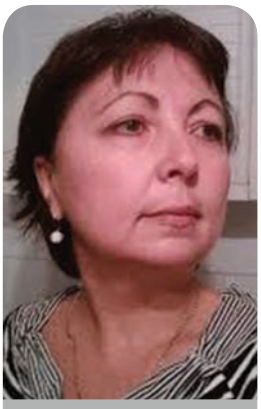

Mioara Bahna
scriitoare

Lumea romanului ***A Caverna*** (2000) – ***Peștera***, Editura Polirom, Iași, 2013 –, al lui José Saramago, este poliedrică, aspect care se relevă pe măsura avansării în universul cărții, unde naratorul auctorial îl introduce pe cititor, prin dezvăluirea, încă din debut, a existenței planurilor pe care urmează să le investigheze (atât omniscient, cât și prin luarea ca martor, confident și colaborator a lectorului, cel care merită să intre în culisele realității stăpânite doar de narator).

Este vorba, pe de o parte, de ceea ce se vede, ce este la îndemâna tuturor, inclusiv a actanților, și, pe de altă parte, de ceea ce pare a ști doar cel care conduce relatarea. Totuși, uneori, naratorul renunță la avantajele omniscienței, în mod deliberat: *Nu știm ce a gândit între timp Cipriano Algor și n-are rost să inventăm gânduri care ar putea să nu coincidă cu cele reale și efective sau: Să ne aventurăm să ghicim prin temerare supoziții (...) ce-or fi gândit (...), n-ar fi, spuneam, o sarcină imposibilă, dar (...) ni s-a părut preferabil să trecem mai departe și să așteptăm în liniște să fie actele și cuvintele cele care manifestă gândurile. Notații de felul acestora, dar și altele (cum se spunea în vechile romane și drame)* îi dau cărții și aspect de metaroman**.**

Sunt motive pentru care, de pildă, după ce le prezintă pe cele două personaje, în incipitul cărții, Cipriano Algor și ginerele său Marçal Gacho, naratorul face cunoscute semnificațiile patronimelor acestora, precizând că ar fi o surpriză, chiar și pentru cei în cauză, dacă le-ar ști. De la acest aspect, trece apoi, rând pe rând, la altele, analizând, în continuare, cele două fețe ale realității, oricât de banale ar fi, cea unanim știută și cea caracterizată printr-o oarecare nuanță de ezoterism. Spre exemplu, *camioneta nu-și merită numele, e doar o furgonetă...*, în timp ce, la lumina zilei, putem *să ghicim sensibilitatea mâinilor* de olar ale lui Cipriano Algor și să zărim *cicatricea lui Marçal Gacho*, din podul palmei stângi, ca o arsură, pentru ca despre Marta, fiica lui Cipriano și soția lui Marçal, să precizeze: *În noaptea anterioară acesteia a rămas gravidă, dar încă nu știe* **și, tot despre ea, notează:** *n-ar șovăi câtuși de puțin, în caz că interesul narațiunii ne-ar cere să-i sondăm intimitatea*, pentru că José Saramago este foarte atent la toate detaliile din care-și construiește lumea.

Textul romanului lui Saramago se derulează în flux continuu, vocea naratorului amestecându-se cu ale personajelor, ale căror replici nu sunt marcate de linii de dialog sau de ghilimele, fiind, de multe ori, preluate în stil indirect liber (*nu e ea femeia care se se mintă singură*, notează, la un moment dat despre Marta). De asemenea, punctuația este restânsă, lipsind, în primul rând, semnul întrebării și al exclamării și impunându-i, în acest mod, cititorului o lectură interactivă.

Prin cele două personaje amintite, socrul, Cipriano Algor, de *șaizeci și patru de ani, deși la prima vedere pare mai tânăr*, și ginerele, Marçal Gacho (care *încă n-a împlinit treizeci de ani*), se pătrunde în universul lumii romanului, cuprinzând două laturi. Este vorba, pe de o parte, de una tradițională, a celor care, de generații, trăiesc, în mare parte, la fel, câștigându-și traiul zilnic din meșteșuguri vechi, și, pe de altă parte, de o latură, modernă, cu o viață accelerată de transformările care se petrec neîncetat, și pentru care *Centrul*, construcție impunătoare și, în egală măsură, fascinantă, mai ales pentru tinerele generații, este locul tuturor posibilităților.

Totodată însă, așa cum se remarcă încă de la început, edificiul față de care nimeni nu rămâne indiferent – fie că este privit cu speranță, fie detestat –, din pricina avântului pe care-l ia în existența celor mai mulți, pune în pericol fundamentul tradițional al vieții acestei lumi, încât arealul de manifestare a tot ce a fost moștenit și perpetuat din moși-strămoși se restrânge, fiind amenințat chiar să dispară.

Din motivele amintite, pentru cele două generații, reprezentate de socru și de ginere, această realitate a prezentului are semnificații diferite, fiindcă, dacă pentru cei mai în vârstă, în general, *Centrul* este o formă de înstrăinare, de dezrădăcinare, cei tineri îl receptează ca mod de manifestare a firescului. Într-o discuție dintre cei doi, de pildă, cel mai tânăr atrage atenția că *viața la Centru nu este un exil* și, ca să-l facă să-și facă interlocutorul să înțeleagă, îi spune: *Cred*

că Centrul poate fi cel mai bine explicat dacă îl considerăm ca un oraș înăuntrul altui oraș.

Semnalul accelerării schimbărilor, având efecte spectaculoase, mai ales înlăuntrul personajelor, este dat în momentul când Cipriano Algor merge să livreze la *Centru* un lot de produse de ceramică, obținute de familia lui de olari – a treia generație care practică acest meșteșug – conform contractului pe care îl au, și află de la recepționer că i se va prelua doar jumătate din cantitatea adusă. În plus, personajul este atenționat că livrările nu se vor mai face constant, ca până în acest moment, ci numai când și dacă va mai fi nevoie, pentru că există o fabrică producătoare de obiecte care imită foarte bine ceramica, făcute însă din material plastic, pe care cumpărătorii le preferă din mai multe motive celor tradiționale, și cu care *Centrul* a încheiat un contract mai avantajos.

Naratorul urmărește, în continuarea acestor evenimente, felul cum bulversarea pe care i-o creează lui Cipriano Algor riscul de a rămâne fără posibilitatea de a trăi din munca lui îi este sporită de proiectata mutare a fiicei și a ginerelui la *Centru*, unde Marçal lucrează ca gardian și are perspective de avansare, încât destructurarea lumii personajului central al romanului, începută odată cu moartea soției sale, cu trei ani în urmă, riscă să se definitiveze, deși tinerii insistă să-i însoțească și să locuiască și el împreună cu ei.

Episodul nepreluării întregii încărcături de vase de ceramică pe care le duce la *Centru* este, pentru Cipriano Algor – personajul care se detașează, de la început, ca fiind pionul în jurul căruia se construiește cartea –, copleșitor, însă șansa lui de salvare din starea de disperare gata să-l ia în stăpânire este că are o fiică înțeleaptă, înțelegătoare, iubitoare, grijulie, dar și un ginere pe măsură.

Pe deasupra, se mai întâmplă două evenimente care, în momentul când se manifestă, par banale, și anume ca, pe lângă casa lor, să se aciueze un câine, deosebit de semenii lui – căruia îi pun numele *Găsit* –, și, totodată, ca Algor să ofere un urcior nou unei văduve.

Pe acest fundal emoțional, Marta caută soluții pentru a-și scoate tatăl din starea de apatie, de suferință, de dezechilibru general în care este aruncat. Dialogul celor doi, în acest sens, este elocvent, în privința dragostei care-i unește: *Nu sunt sigură de nimic, decât de faptul că nu mai putem sta pe loc, așteptând să cadă cerul peste noi. Peste mine a căzut. Tot ce cade peste tine cade și peste mine, ajută-mă ca să te ajut. După atâta timp cât am făcut vase cred că mi-am pierdut îndemânarea. Și eu pot spune același lucru, dar, dacă câinele nostru s-a pierdut ca să fie găsit (...), și mâinile noastre pierdute, ale dumitale și ale mele, vor putea, cine știe, să se regăsească.*

Și, totuși, în ceea ce-l privește pe Cipriano Algor, în pofida evenimentelor care îi sunt aduse de viață până atunci, personajului nu-i place să-și știe dinainte viitorul, după cum tot Martei îi mărturisește: *Nu-ți dirija profeticele intuiții spre viitorul tatălui tău, el a preferat întotdeaua să cunoască în fiecare zi ceea ce fiecare zi, bine sau rău, s-a hotărât să-i aducă.* Mai mult, resemnarea care se insinuează în sufletul lui are în vedere destinul în ansamblu: *Ajunul îl aducem fiecărei zile pe care o trăim, a trăi e a căra ajunuri ca unul care cară pietre, când nu mai suportăm greutatea s-a terminat transportul, ultima zi e singura care nu se poate numi ajun.*

Personajele lui Saramago se exprimă elevat, fapt explicabil prin contactul cu cărțile: au o bibliotecă, nu prea mare, dar suficientă pentru cineva care locuiește la țară – în jur de trei sute de cărți, adunate de generații – și, alegând modelele pentru păpușile de ceramică pe care-și propun să le facă, pentru a putea să-și continue meșteșugul pe care l-au moștenit, tatăl și fiica stau, ca de obicei, de vorbă pe această temă: *Sunt surprinsă de cunoștințele dumitale (...). Am trăit, am citit, am simțit. Ce-are a face aici lectura (...). Și eu citesc. Probabil că știi și tu câte ceva. Acum nu mai sunt așa de sigură. Atunci va trebui să citești altfel. Cum. Fiecare citește în felul lui, își inventează o manieră proprie, unii își petrec toată viața citind, fără să treacă vreodată dincolo de lectură.*

José Saramago întrerupe adesea narațiunea, prin digresiuni eseistice, pe diverse teme, cu punct de plecare însă în problematica principală a romanului, ca, de pildă, despre relația dintre nou și vechi, dintre curgerea vieții și timp (pe care-l definește ca *maestru de ceremonii care ne aduce mereu acolo unde se cuvine să fim, avansăm, ne oprim și dăm înapoi la ordinele lui, greșeala noastră e că ne închipuim că-l putem trage pe sfoară*), dintre om și animal (*nu vom reuși niciodată să ne imaginăm profunzimea abisală pe care o atinge introspecția unui animal când ne privește*), dintre creier și mâini, despre *existența unui mic creier în fiecare deget al mâinii, undeva între falange*, care nu este însă de la naștere. În schimb, precizează naratorul, *tot ceea ce, în creier, poate fi perceput ca o cunoaștere apriorică, magică sau supranaturală, orice o fi însemnând supranaturalul, magicul și aprioricul, i-a fost revelat de degete, cu micile lor creiere.*

(Va urma)

Cartea de aur a *Familiei Suțu* (I)

Radu Moțoc
inginer, publicist

Această carte, care poate fi considerată cu adevărat o enciclopedie istorică, tratează subiectul nu numai din punct de vedere genealogic, dar face referiri la diverse domenii precum: geografie, arhitectură, religie, heraldică, sigilografie și medalistică.

A fost lansată cu fast la data de 15 septembrie 2015, în eleganta **Librărie Cărturești Carusel** din str. Lipscani nr. 55 din București. Clădirea acestei librării a fost retrocedată vechiului proprietar Jean Chrissoveloni, după peste 20 ani de procese, care a renovat-o și a închiriat-o librăriei Cărturești, devenind cea mai elegantă și mai mare librărie din țară. În prezența unor personalități din domeniul cultural, academicieni, istorici, artiști, critici de artă, dar și o importantă societate românească, precum descendenți din familiile Ghika, Sturdza, Rosetti, Callimachi, Cantacuzino, veniți pentru a asista la acest eveniment.

Radu Negrescu-Suțu (în dreapta) pe data de 16. 09.2015

Nu întâmplător a fost aleasă ziua de 15 septembrie, pentru că reprezenta ziua de naștere a proprietarului acestui superb imobil: **Ion Chrissoveloni,** care pentru cine va avea curiozitatea să citească această carte, va descoperi gradul de rudenie cu familia Suțu.

Așa se poate explica de ce nu s-a lansat această carte la *Muzeul de Istorie din București,* care funcționează în *Palatul Suțu.*

Cartea de aur a familiei Suțu impresionează la prima vedere prin dimensiunea ei, având 835 de pagini, peste 2.000 de ilustrații și un arbore genealogic cu 400 de persoane, care sunt abil plasate pe o lungime de 2,20 m. Fiecare descendent al familiei are un număr, ce poate fi ușor identificat în cuprinsul cărții. Este o procedură nouă, practică și ușor de urmărit.

Autorul acestui volum genealogic este **Radu Negrescu-Suțu**, care mărturisește cu modestie faptul că această lucrare: *este un simplu studiu genealogic al familiei Suțu, fără a comenta rolul pe care această familie l-a jucat în cadrul Imperiului Otoman, în Moldova, Țara Românească și în Grecia. Această misiune ingrată și dificilă, rămâne în sarcina istoricilor, singurii care pot dovedi obiectivitate într-un asemenea caz… Am redactat această carte din datorie față de memoria acestei familii și am reunit, în atenția generațiilor viitoare, un număr cât mai mare de portrete, spre a le facilita identificarea strămoșilor*[1].

Volumul este dedicat unei rude apropiate, **Dimitrie Scarlat Suțu** (1916-1997) din Atena, care l-a determinat, fără să fi voit, să redacteze această lucrare, drept pentru care i-o dedică cu pioasă recunoștință. Cu siguranță, acest unchi avea foarte multe atuuri cu care l-a putut influența pe acest nepot. Era colonel și șeful escadronului de Cavalerie al Gărzii Regale a Greciei, fiind decorat cu multe medalii. Dar demn de remarcat este și faptul că a fost fondatorul și Președintele Societății de Heraldică și Genealogie din Grecia. Dar mai presus de toate, el a știut, prin povestirile pasionate despre familie,

Lansarea cărții „Iașii de odinioară" a lui Rudolf Suțu, în data de 4 aprilie 2015, la București. De la stânga la dreapta: istoricul Filip-Lucian Iorga, Radu Negrescu-Suțu, acad. Dan Berindei.

să-i stârnească autorului interesul și datoria redactării acestei lucrări.

Evident, o asemenea lucrare de mari dimensiuni istorice nu putea fi realizată fără o numeroasă colaborare cu persoane dispuse să ofere informații și fotografii. Mulțumirile autorului se adresează unui număr de 49 de persoane printre care remarcăm nume sonore din familiile: Brătianu, Cantacuzino, Cazaban, Chrissoveloni, Ghika, Mavrocordat, Moșinski, Filitti, Racoviță, Callimachi și Sturdza, prinți și prințese, unii dintre ei fiind descendenți pe linie directă din domnitorii Țărilor Române. Mai mult, autorul menționează în dreptul fiecărui colaborator și un număr, care reprezintă un membru al familiei Suțu din acest vast arbore genealogic, despre care a primit informațiile.

O regăsire după 50 de ani: Dimitrie Scarlat Suțu cu vara sa Georgeta Rudolf Suțu, mama autorului (Paris, 1995)

Hanul domnitorului Moldovei Mihail Grigorie Suțu. Desen de Louis Dupré (1819)

Bibliografia indicată este foarte bogată (90 de lucrări studiate) și reprezintă o interesantă „colecție" de lucrări de specialitate, unele puțin cunoscute chiar publicului avizat, precum:

- Georges Castellan – *Histoire des Balkans* (sec. XIV-XX), Paris, Fayard, 1991;
- Philip Pandely Argenti – *Libro d'Oro de la Noblesse de Chio*, Londres, Oxford University Press, 1955;
- Théodore Blancard, *Les Mavroyéni,* Paris, Ed. Flammarion, 1893 et Ernest Leroux 1909;
- Livinus Gorissen, *Een Genealogische Schets van de familie Werbrouck,* Aartselaar-Borgerhout, 1974;
- Gotha Almanach, *Annuaire généalogique, diplomatique et statistique,* Gotha, Justus Perthes, 1904;
- Emanoil Hagi-Mosco, *Steme boerești din România*, București, Socec, 1923;
- M. De La Croix, *La Turquie crétienne*, Paris, Pierre Hérissant, 1695;
- F. G. Laurençon, *Nouvelles observations sur la Valachie*, Paris, A. Egron/Ponthieu, 1822;
- Emile Legrand, *Généalogie des Maurocordato de Constantinople,* Paris, A. Lahure, 1886;
- Le Comte de Marcellus, *Les Grecs anciens et les Grecs modernes*, Paris, Michel Lévy Frères, 1861;
- Eugène Rizo-Rangabe, *Livre d'Or de la Noblesse Phanatiote*, Atheènes, S. Vlastos, 1904.
- J.-B. Rietstap, *Armorial general illustre*, Lyon, Sauvegarde Historique, 1887;
- H. Dj. Siruni, *Domnii români la Poarta Otomană*, București, Academia Română, 1941.
- Alexandre Soutzo, Histoire de la Révolution grecque, Paris, Firmin Didot, 1829;
- Nicolas Alexandre Soutzo, *Mémoires,* Vienne, Gérold & Cie, 1899;
- Epaminonda Stamatiadi, *Les biographies des Grands Dragomans grecs de l'Empire Ottoman*, Athènes, A. Ktena, 1865;

Această lucrare conține în prefață și interesante tabele, care privesc direct sau indirect viața statală din Țările Române, precum:

- Domniile celor mai importanți Împărați Bizantini din perioada: 324 sub Constantin cel Mare și terminând cu Ioan al XI Paleolog Dragases, care a fost înfrânt în 1453 de turci;
- Domniile sultanilor otomani (1453-1922);
- Marii dragomani greci ai Sublimei Porți (1661-1821). Din acest tabel se pot remarca nu mai puțin de cinci membri ai familiei Suțu, în perioada anilor 1768-1818;
- Marile dregătorii otomane accesibile creștinilor și funcțiile civile ale Bisericii Ortodoxe din Constantinopol;
- Domniile principilor fanarioți în Moldova și Țara Românească (1711-1821). Din acest tabel se pot distinge nu mai puțin de trei domnitori din familia Suțu, care au domnit succesiv în cele două provincii românești;
- Casele regale ale Greciei (1832-1967) și României.

Note:

1. Radu Negrescu-Suțu, *Cartea de aur a Familiei Suțu*, Ed. Capitel Avangarde, București, 2013, pag. 7.

(Va urma)

Un proces de altădată

Ionel Necula
filosof, scriitor

După Unirea Principatelor Române din 24 ianuarie 1859 și compromiterea definitivă a fostului caimacan Nicolae Vogoride, divorțul Cocuței Conachi, fiica poetului-logofăt Costache Conachi de cel ce-i fusese soț și voia s-o facă prima doamnă a Moldovei, devenise iminent. A fost o căsătorie convenţională, rezultată mai mult din calcule decât din temeiuri afective. Bătrânul Vogoride, tatăl mirelui, urmărea împământenirea fiului în solul fertil al Moldovei, condiţie pentru a ocupa scaunul Moldovei, iar logofătul Conachi voia să se asigure că va avea cine să-i moștenească și să-i administreze imensa avere adunată. Însoţirea, deși încheiată prin calcule, părea avantajoasă ambelor părţi. Numai că dorința de domnie a caimacanului era așa aprigă încât a pornit o campanie furibundă împotriva partidei unioniste din care făcea parte și fiica poetului-logofăt Costache Conachi, alături de Al. I. Cuza, Vasile Alecsandri, Costache Negri, Mihai Kogălniceanu și ceilalți fruntași unioniști încât fata lui Conachi a părăsit reședința din Iași și s-a retras la conacul din Țigănești. De aici, din conacul aflat în lunca Bârladului i-a trimis soțului său, lui Nicolae Vogoride, prin cneazul Alecu Moruzi, acea scrisoare plină de furie și indignare care-a ajuns repede pe masa marilor cancelarii europene informându-le despre ardoarea pentru unitate a moldovenilor și, firește, a fiicei lui Conachi: *Ai venit în ţară sărac lipit pământului, n-ai altă avere decât zestrea ce ţi-am adus-o eu, fata lui Conachi. Îţi iert risipirea ce-ai făcut-o din averea mea, dar nu-ţi voi ierta trădarea faţă de neamul, faţă de ţara care (ar fi trebuit, ad.n. să devină și a dumitale. Cum nu ai astăzi altă avere decât a mea, aș putea printr-un divorţ, să te așez din nou pe paiele de pe care te-am ridicat. Vezi dacă-ţi place mai bine această perspectivă, promisiunilor pe care ţi le fac turcii. Pentru moment, îţi cer darea afară a lui Catargi (ministru de interne ad.n.) și numai atunci mă voi întoarce la dumneata (C. Gane,* ***Portrete de femei,*** Editura Cugetarea, București, fără an, p. 229-252). Consulul Franței la Iași raportează conţinutul acestei epistole ministrului său de externe, lui Walewski, așa că vorbele Cocuței *au trecut de la Ţigănești la Iași și de aici în istorie*.

Ne imaginăm ce luptă s-a dat între simțămintele patriotice și cele matrimoniale ale fiicei lui Conachi, în acel ceas astral de istorie devălmășită a Moldovei. Au învins cele patriotice, dovedindu-se o bună moștenitoare a frumoaselor calităţi arătate de părintele său, *poetul din livada de la Ţigănești*, Costache Conachi care avea ca deviză de viață *moralul, moralul și iar moralul.*

Ceea ce a urmat se cunoaște. Divorțul nu mai putea fi amânat. Fostul caimacan se retrage în Fanarul de unde venise, iar Cocuța Conachi își reface viața căsătorindu-se cu don Camillo Ruspoli – conte de Paggia Suaza și prim-sinodic al Romei, care avea o frumoasă reședință pe malul lacului Como, cântată de Vasile Alecsandri și de alți demnitari români care, în trecere prin Italia găseau totdeauna aici gazdă bună și primire călduroasă.

Când Cocuța Conachi s-a însoţit cu Nicolae Vogoride avea 17 ani. Crescută în spiritul bunelor tradiţii românești și-a înțeles bine menirea de soție și de jumătate activă a soțului său. Ținea gospodăria de la Țigănești și nu-și reprima o anumită mondenitate. Paul Păltănea, monograful lui Costache Conache, a depistat la Arhivele Naţionale o scrisoare a poetului către administratorul moșiei Țigănești, Burduja, și om de casă al logofătului prin care îi cerea să închirieze o lojă la teatru – pentru Cocuța și pentru educatoarea sa.

Cu caimacanul Nicolae Vogoride a avut patru copii, de creșterea și educația lor se ocupa ca o mamă grijulie și afectuoasă. Este vorba de Emanuel, Maria, Lucia și Constantin, doar că acesta din urmă, *dintr-o erore strecurată în actul seu de naștere se numise Constantin*, și, pe cale de consecință, fusese

exclus de la împărţirea averii rămase de la mama lor. Ulterior însă, *stabilindu-şi starea civilă prin hotărâri judecătoreşti din Ancona (Italia), contradictoriu cu părţile, în virtutea lor s-a rectificat actul seu de nascere şi pentru a preveni nulitatea împărţelilor pentru cari intentase deja proces, a intervenit între parte din moştenitorii cari au împărţit sus disele succesiunei şi dânsul, tranzacţiuni prin cari s-au recunoscut drepturile succesorale ale acestuia din urmă; că prin tranzacţia din 22 ianuarie1894, făcută înaintea notarului Iosef Maneti din Florenţa (Italia) contesa Ecaterina de la Forest Divonne recunoscând că Constantin Emanoil N. Vogoride Conachi-i este frate uterin şi că a fost exclus din împărţeala averilor lăsate de mumă şi fratele lor Constantin, pentru a-i reconstitui din partea ei drepturile pe cari numitul-avea în sus disele succesiuni s-a obligat a-i plăti suma de 70.0000 lei cu o dobândă de trei la sută pe an cu începere de la 1 iulie 1893 până la 1iulie 1894 şi de cinci la sută de la această dată până la numerătore, iar în partea finală a acestei transacţii, soţii Divonne şi-au luat obligaţia ca într-un termen scurt să ceră omologarea tranzacţiunei la Tribunalul competent sau autorizaţia de a-i confirma cu un act separat, rămânend tranzacţiunea supusă condiţiunei suspensive a îndeplinirei acestei formalităţi, iar la cazul când disa omologare sau autorizare n-ar fi acordată, actul să se considere ca ne stipulat.* (revista **Dreptul,** anul XXIX, nr. 3 din 13 ianuarie 1900), p. 23-24).

Există opinia, împărtăşită de multă lume, că ultimul copil al Cocuţei, rezultat din căsătoria cu Nicolae Vogoride, cel care apare ca parte în proces, a fost zămislit în intervalul dintre divorţul de fostul caimacan Vogoride şi însoţirea, la 4 iunie 1864, cu principele Ruspoli, de unde şi paternitatea lui incertă. În declaraţia sa, Ecaterinei de la Forest Divonne recunoaşte fără echivoc că-i este frate uterin, dinspre mamă, dar nu aminteşte nimic despre tatăl acestuia. Să fi fost rodul unei relaţii episodice necunoscute? Nu-i exclus, iar faptul c-a fost înscris sub numele lui Costache Negri – fratele dinspre mamă al Cocuţei - se explică probabil şi prin faptul că între timp colaboratorul cel mai apropiat al domnitorului Cuza căpătase procură de la unica moştenitoare a averii lui Conachi de a se ocupa de problemele moşiei Ţigăneşti. Un lucru e sigur, fiica lui Conachi moştenise nu numai averea şi dârzenia logofătului, dar şi vitalitatea acestuia, potenţialul afectiv şi niciodată epuizat al acestuia, Dacă din căsătoria cu Vogoride, dincolo de frecventele neînţelegeri dintre ei, a dat naştere la patru copii, în cei 6 ani de căsătorie cu Ruspoli a mai adăugat încă cinci.

Oricum, procesele dintre cele două serii de descendenţi au continuat încă multă vreme, cu toată recuzita obişnuită. La 23 iunie 1899 Emanoil N. Vogoride Conachi intentează proces contesei Ecaterina de la Forest Divonne pentru achitarea unei sume, *la care s-a obligat prin sus disa tranzacţiune cu procentele stipulate.* Procesul se judecă la Curtea de Apel din Galaţi de un complet de judecată sub preşedinţia lui G.C. Şişman şi dă câştig de cauză reclamantului. De fapt, părţile mai fuseseră citate, la tribunalul din Covurlui, la 18 decembrie 1899, dar la termenul fixat, nu s-a prezentat niciunul dintre împricinaţi şi cauza a fost pusă *în suspensie.* Prin urmare, Don Camillo Ruspoli şi Guiseppe Caracciolo repun cauza în acţiune susţinând *mai întâi că reu au fost citaţi numiţii prin scrisore recomandată şi prin Monitorul oficial şi că trebuia să li se comunice citaţiunile prin autorităţile române şi italiene conform art. 8 şi 9 al tractatului consular cu Italia din 5/17 august 1880.* Reclamantul dorea să se considere acţiunea perimată *pentru că la acea dată autorul Ruspoli încetase din viaţă şi moştenitorii sei având trei luni şi patrudeci dile pentru a face inventar şi deliberare asupra primirei sau repudierei succesiunei, termenul de perimare nu putea curge decât de la expirarea acestor termene mai cu seamă că printre moştenitori erau şi minori cari neavând încă tutore sau paternă figura în instanţă.*

Curtea de Apel din Iaşi constată că deşi *unii din moştenitorii principelui Emanoil Ruspoli erau minori, cererea de perimare făcută de Emanoil Vogoride trebuie admisă, dar declară perimat apelul de Emanoil Ruspoli contra sentinţei pronunţată de tribunalul Covurlui nr. 201 din 1896.*

Ne-am mărginit în aceste rânduri doar asupra a două momente din lungul şir de procese între descendenţii celor două serii de urmaşi ai inimoasei fiice a poetului din livada de la Ţigăneşti. Soluţiile vor alterna de-o parte şi de alta, dar problema moştenirii conăcheştene se va rezolva definitiv doar odată cu scoaterea ei la vânzare. Adevărat este că la vremea când se va petrece acest act definitiv, nici Cocuţa, nici principele Ruspoli nu mai erau în această lume, trecuseră deja Styxul.

Cinema

O altfel de cronică la… Oscar 2016

Adrian Buzdugan
scriitor

„Spotlight” merita Oscarul pentru cel mai bun film în măsura în care-ar mai fi fost fierbinte subiectul/scandalul legat de (multele) cazuri de pedofilie din rândul preoților catolici, dar așa, după atâția ani, când adevărul nu mai e o dinamită, ci doar un simplu fâs... în fine, l-aș recomanda cu mare drag habotnicilor - asta dac-aș avea vreo punte de comunicare cu ei.

Distribuția grozavă (și-un Michael Keaton aflat la apogeul carierei) ridică totuși un film (de-acuma mult prea) banal despre o investigație jurnalistică din 2001. Recomandat și celor care-au gustat filmele americane din anii ’30 – ’40 despre lumea presei.

Nu știu dacă DiCaprio merita sau nu Oscarul (din prestația celorlalți nominalizați nu i-am văzut decât aventura lui Mat Damon, deloc surprinzătoare actoricește). Brie Larson trebuia să ia Oscarul – bomba emoțională și-a făcut efectul (răpire, abuz, sechestrare, depresie etc.), chiar având un rol mănușă, Charlotte Rampling n-avea cum să i-l sufle. Premiul pentru cea mai bună regie trebuia să-l ia Inarritu sau George Miller, membrii Academiei au hotărât să-l ia Inarritu. Într-o lume perfectă, Inarritu l-ar fi luat (și) pentru „Amores perros”, iar acum Oscarul pentru regie s-ar fi odihnit în brațele lui George Miller.

La desen animat, „Inside Out” era bătut în cuie. Nu înțeleg totuși de ce nu a fost nominalizat și „The Little Prince”, marele absent de la această gală aș zice eu. Cred că „Ex machina” a luat Oscarul pentru efecte vizuale din cauza impactului lor emoțional, se găseau efecte speciale și mai speciale.

N-am înțeles de ce a luat Mark Rylance Oscarul pentru interpretarea unui rol secundar. Fața trist-imobilă, accentul russian și replica (nostimă de altfel) „Would it help?” nu-l prea recomandau. Muzica pentru film – Ennio Morricone. E departe de a fi cea mai grozavă compoziție a sa, dar se lipește de unele scene din „The Hateful Eight” cum se lipea odinioară timbrul de scrisoare (și muzica sa cu adevărat inspirată de westernurile spaghetti).

Peste ani de zile se vor mai viziona „Mad Max”, cu toate defectele lui, un regal vizual, „Marțianul”, „Star Wars VII”, „Revenitorul”, filmul lui Tarantino… „Spotlight”, „The Big Short”, „Bridge of Spies”, „Brooklyn”... vor expira. Cu mențiunea că încă n-am văzut filmele nominalizate la categoria Best Foreign Language Film of the Year, acolo de obicei se găsesc și Filme.

Ultimul Limb

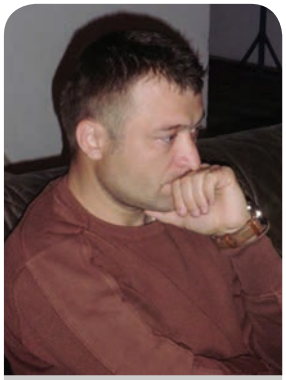

Marius Chiru
scriitor

PERSONAJELE:
CORUL *(invizibil)*
CLAREMUNDE
OORT
FEMEILE-ARBORE
RUGUL UMAN
OMUL CU FĂCLIA
FEMEILE ÎN ALBASTRU
UMBRELE SOLDAŢILOR
VOCEA UNUI SOLDAT

ACTUL I

Scena este întunecată.

CORUL: O stea se sparge de pojghiţa lacurilor îngheţate. *(pauză)* Lumină...

Corul va fi însoţit de bătaie de tobă sacadată.

CORUL: ... lumină albastră. Gheţurile sunt măturate de vânt şi voi veţi ţine seamă că vom vorbi. Tăcerea este sfâşiată de brazdele timpului, încă se aud izvoarele, gheţurile sunt măturate de vânt. Pustiul solemn susţine stâlpii de gheaţă, iar soarele e undeva departe. Mă topesc după umbra ta, soare. Vântul tău dulce îmi mângâie faţa arsă de iarnă. Laptele animalelor tresaltă în sânii lor fragezi. O, vremea ta, vremea veşniciei! Furtuna de stele îţi este nimb.

Tăcere. Undeva se zăreşte o pată albastră de lumină.

CORUL: Eu sunt nimeni. Munca mea este să ridic o cetate de gheaţă, nu am nicio îndoială. Nu suport lumina ce vrea să-şi înfingă ghearele în carnea mea putredă. Am să v-o las vouă, cei cu veşminte transparente... V-o las vouă, oameni ai ţinuturilor calde, cei cu simţurile nezăgăzuite. Fără să mă zbat în neroadă încrâncenare, vreau să orbecăi prin vânt şi stelele mele. Cer îngăduinţă nimănui să mai port această povară. Cer îngăduinţă!

Corul va recita în crescendo, însoţit din nou de ritmul tobei.

CORUL: Ceva necunoscut se deschide în ce va să vină. Regele tremură. Regina tremură. Regele tremură. Regina tremură. Se naşte Claremunde. Claremunde se naşte. Cerul roşeşte, văpaie de sânge. *(toba se opreşte)* Lăsaţi totul în grija mea, regatul o are pe Claremunde. *(ca un ecou)* Regatul o are pe Claremunde.

Linişte.

CORUL: Nu este zeiţă. Nici copila unor oameni de rând. Tatăl său o poartă încântat prin palate şi-a ei mamă îi ţese veşminte cu mâinile ei. Îi ţese veşminte... Larmă la curte, da, regatul o are pe Claremunde. Doi şoimi dau roată turnului în care ea îşi reazimă capul. Aici nu tună. Aici nu fulgeră. Plouă trei zile doar într-un an şi toţi sunt ferice.

Se aude un murmur.

CORUL: Slujim pe prinţesa noastră. Slujim pe Claremunde. De la miazănoapte venim... Şi de la miazăzi... Eu îi umplu cupa... *(pauză)* Nimic nu îi lipseşte... Toate sunt orânduite, eu îi curăţ veşmintele, toate sunt orânduite... Veniţi, veniţi, veniţi...

Ţipătul sfâşietor al unei păsări.

CORUL: Iar Oort e oşteanul viteaz ce-o păzeşte. *(ca un tunet)* Iar Oort e oşteanul viteaz ce-o păzeşte.

Lumină foarte intensă. Întunericul cuprinde scena din stânga. O cameră aflată în obscuritate. În interior, un pat şi un scaun. Chiar în centru, o uşă nu foarte mare prin care se zăresc nori albi purtaţi de vânt. Claremunde, îmbrăcată diafan, stă rezemată în pat privind cerul. Oort, în picioare, aproape de uşă.

CLAREMUNDE: Nu te aşteptai la asta...

OORT: Cum spuneam... Nu.

CLAREMUNDE: Ar trebui să mai ieşi afară. Ploaia cred că a încetat.

OORT: Aici nu plouă niciodată. Sunt doar valurile.

De afară se aude şuieratul vântului.

CLAREMUNDE: Simt totul umed.

OORT: E doar o impresie, iubită Claremunde... *(stingher)* doar o impresie.

CLAREMUNDE: Şi ce anume mi-ar da impresia asta?

OORT: Nu ştiu. Poate depărtarea de oameni.

CLAREMUNDE: Dar suntem în mijlocul oamenilor, Oort.

OORT: Suntem departe de ei. Astăzi e vineri. Totul îţi joacă feste...

Tăcere.

CLAREMUNDE*(vioaie)*: Claremunde visează... Mulţi copii. Pajişti verzi. Bătrânul şi vrednicul Oort. *(închide ochii)* Fac prinsoare cu tine că ţi-aş fi fost iubită dacă erai mai tânăr, *(râde stins)* dar nu-i nimic... anii, gloriile, depărtările astea de oameni trec. *(se aude o inimă bătând cu putere)* Iubită Claremunde... De unde să îţi fiu iubită? *(deschide ochii larg şi se ridică în fund)* O, aş da mii de ani din veşnicia asta să-ţi pot lua mâna să o sărut. Dar, vai, tu eşti de gheaţă. *(interpune o mână între ea şi el ca şi cum s-ar feri de o lumină puternică)* Greşesc. Totul între noi este gheaţă. *(ca şi cum ar strânge ceva în mână)* Zei, am părăsit lumea... eu însămi mă simt părăsită. Fără pic de speranţă. Sunt maculată, deşi departe de toţi păcătoşii. *(închide ochii)* Oort, suntem morţi? *(Oort se aşează pe o treaptă nevăzută lângă cadrul uşii şi începe să cânte la o liră)* Nu mă considera nevinovată. Priveşte-mă! Şi aruncă-mi toate păcatele în faţă...

Câteva clipe de linişte. Claremunde duce brusc pumnul strâns deasupra gurii şi pare că stoarce apă

dintr-un burete, bând cu nesaț. Pe gâtul ei se preling picuri de apă. Deschide ochii larg către public.

CLAREMUNDE: Oort! *(din ce în ce mai sfâșietor)* Oort, Oort, Oort... copiii mei pe care nu i-am văzut niciodată. Nectarurile mele care nu au clădit niciodată lumea aceasta. Puzderie, puzderie de sămânță a lumii risipită în van. O, câini, hrană sunt vouă. Sfâșiați-mi carnea cea albă până ajungeți la sâmburi...

Claremunde se trântește pe spate în pat și se cabrează. Lira nu se mai aude.

CLAREMUNDE*(țipă)*: În vecii vecilor sunt năpăstuită. Fiică a risipei. Furtună a casei mele. Răstigniți-mă, fii de popi! Faceți jocul! *(liniște)* Văd umbra.

În cadrul ușii se vede cerul albastru, fără nori. Claremunde sare brusc din pat și îngenunchează la picioarele lui Oort.

CLAREMUNDE: Fiu de om, nu mă lăsa aici. Nu, nu. *(plină de curaj)* Am o idee. Lumea poate fi a noastră. Vezi, slujitoarea ta nu te va lăsa niciodată. Cutezi? Cum ar fi?

OORT: Nu.

Oort se plimbă morocănos prin cameră. Fața lui este frământată de gânduri. Pășește cu atenție exagerată.

CLAREMUNDE: Dar, credeam... *(tăcere)* Fără îndoială liniștea aceasta nu prevestește nimic bun. Nu crezi?

OORT: Da.

CLAREMUNDE*(stăpânindu-și râsul)*: Da...

Oort se așează pe scaun și privește când cerul, când pe Claremunde. Apoi, va străbate îngândurat camera.

CLAREMUNDE: Aș spune că ești un om fără suflet. Dar, nu. Te cunosc chiar din clipa morții, chiar de când am supt prima picătură de lapte.

OORT: Lapte este totuna cu sânge.

CLAREMUNDE: Oort, nu mă blestema și tu. Nu am găsit nici în moarte ceea ce căutam în viață. Să fugim de aici! *(aproape vulgară)* Cred că spre seară va fi o sărbătoare.

OORT: Sărbătoare zici.

CLAREMUNDE*(același joc)*: Sărbătoare, bătrâne, sărbătoare.

Liniște profundă.

CLAREMUNDE: Auzi turmele de oi?

Amândoi își ciulesc simțurile.

CLAREMUNDE: Păstorii își mână oile spre adăposturi. *(maternă)* Albinele nu mai zumzăie. Primăvara trece fără noi. Mă simți?

OORT: Păstorii...

CLAREMUNDE: Aerul este străbătut parcă de duhuri. Știi că eu nu dau crezare poveștilor... un freamăt nesănătos, ceva fără măsură...

OORT: Primăvara? Prințesă... pământul este ud.

CLAREMUNDE: Mă simți?

Oort palpează aerul în direcții întâmplătoare.

CLAREMUNDE*(descumpănită, își netezește hainele pe trupul senzual)*: Femeile le pregătesc cina. Simți mirosul laptelui? Copiii le sar în gât... Și părul femeilor miroase a smirnă. Viteazule, fii bărbatul meu. Suntem condamnați. Păstorii sunt gardienii noștri. *(cu răsuflarea întretăiată)* Numai zeii știu până când vom sta aici. Nu mai spui nimic... Ești resemnat. Oort, te știu. Trebuie să mă îngrijesc și de asta.

Oort nu mai are nicio reacție. Claremunde este agitată.Când numele lui Oort este la sfârșitul propoziției, ca mai jos, îl va pronunța lung, patetic.

CLAREMUNDE: Fluierele lor! Cum mai cântă... Cum mai cântă, Oort...

Claremunde îl ia de mână și îl ajută să se întindă pe cergile grele din pat.

CLAREMUNDE: Damnați... Dulce damnare... *(pasională)* Singură cu Oort al meu, împuținată de lume. Necredincioasă, neizbăvită, îndurerată în dragostea mea. Pentru mine. Suflet de mefistă. Sunt angelică. Sunt ființă de lumină, întunericul meu. *(privind departe în zare)* Iubirea pentru tine mă sufocă. Tu... mă auzi? Mă auzi?

Se aude ecoul. Claremunde îi sfâșie cămașa lui Oort, lăsându-i pieptul masiv la vedere.

CLAREMUNDE: Oort, trup din trupul meu, vinișoare din venele mele. Ești pustiu. *(aduce un vas cu apă și un burete)* Sfârșitul începutului. Înger corupt. Să îți curăț păcatele și să mă înfrupt din mizeria acestei lumi.

Claremunde îl spală pe Oort în tăcere, apoi cântă un vechi cântec nordic în timp ce admiră pieptul curat al bărbatului. Aruncă buretele în vasul cu apă. Oort pare că doarme.

CLAREMUNDE*(în șoaptă)*: Oort jalnicul. Ce bine îți șade mort. Ești o nostimă creatură. Clovn ce nu mă poate iubi. Asta am așteptat de la lume, asta am primit. *(se plimbă prin cameră și răbufnește)* Lumea sunt eu.

Liniște.

CLAREMUNDE*(sieși)*: Când eram o copilă de cinci ani, credeam că Oort este al mamei și eu sunt al lui Oort. Dar nu... Eu eram fiică a celeilalte lumi. Un paradis despletit. O zână ce cânta pentru a strânge mila cerului. Oort mi-a dat doi bănuți pentru a ajunge aici. Unul pentru mine, unul pentru el. *(cuprinsă de disperare)* Dar i-am pierdut. *(privește pe jos)* Vai, nu! Vai, nu! Și, totuși, am ajuns. Oort! În curând se face noapte. *(semeață)* Netrebnic mort! *(pășește parcă măsurând încăperea)* Am dispensă de vârstă pentru a intra în paradisul mișeilor. Dar toate căile sunt ferecate de câini fioroși de pază. *(arată către Oort)* Oare? Toți curtenii tatălui meu îmi mâncau din palmă. Sunt o prințesă cuminte, sunt o prințesă zână, sunt o prințesă care cântă din liră, sunt o prințesă femeie.

OORT: Ești femeia mormânt.

CLAREMUNDE: Cum?

Tăcere adâncă.

CLAREMUNDE: Fecioară în regatul tatălui meu, femeie ușoară în astă lume ce nu pot s-o numesc. Destul! Oort, nu mai clipi! Eu năzuiesc spre tine și

tu... tu, slujbaş necinstit al marelui tău rege, *(aproape plângând)* gemi sub povara păcatelor tale. Mi-e milă! Cerului fie-i milă de noi! Tu fie-mi otravă!

Susurul unui râu. Cerul devine roşiatec.

CLAREMUNDE: Cei care săvârşesc fărădelegi în numele regelui nu sunt demni să poarte numele de popor al lui. Strânge-mă în braţe. Vreau să îţi simt răsuflarea tăioasă. Să te prăvăleşti pe mine ca o stâncă. Oort, mortul meu! Nu vedem noi zorile în astă lume haină. Ne vor rupe ca nişte câini! Îi presimt. *(trasează linii cu un băţ, stând ghemuită)* Vântul aduce miros de sânge. *(tăioasă)* Lupii sunt demni să îmi sfâşie carnea. *(cu lacrimi în ochi)* Lupilor, iubiţilor! Carnea mea putredă vă vrea. Colţii voştri... ca pumnalele iubirii, pline de lumină... *(se ridică)* Mângâiaţi trupul meu rupt! Vreau un pumn de lumină, o fărâmă din zâmbetul tău, Oort. O, vântul îmi adaugă ani şi îmi adaugă vise.

OORT: Ciobanii se îngână cu somnul.

Claremunde ridică mâinile în sus într-o improbabilă implorare. Oort este treaz şi o urmăreşte cu atenţie. Lumina scade abia perceptibil.

CLAREMUNDE: Dar, nu! Visele îi macină şi pofta de carne de femeie tânără. Soaţele le-au turnat vin roşu cu ulcele din lut proaspăt plămădit de mâinile lor frumoase. Lutul le curge prin vene şi venele lipăie ca nişte peşteri pline de lilieci. Femeile i-au învelit în cergile groase. Copiii dorm demult. Dar niciun păstor nu vrea să îşi vadă soaţa. Niciun bărbat nu vrea să-şi sature nesaţul cu femeia lui. Nu! Cerul plin de stele, corb deasupra lor. Blestem! *(speriată)* Cergile negre.

Claremunde se întinde în pat lângă Oort. Afară e noapte fără stele.

CLAREMUNDE: Oort veghează la somnul pruncilor. Oort priveşte somnul corăbierilor, visele preoteselor. Oort mă descoase, fuge cu vântul, alunecă prin toate râurile toamnei adunând peştele auriu al ei. Oort mă iubeşte. Da, mă iubeşte. *(tăcere)* Aproape cum a iubit-o pe mama lui. Suflet ferice! *(afară, trâmbiţele vântului)* Umbre care se apropie. Voi, voi, de unde veniţi? Pământul mustește a ploaie sălbatecă, împărăţia duhurilor e descuiată şi vremea e să intraţi. Unşi sunt uşiorii uşilor. Regele-blestem nu va pregeta. *(abătută)* Paşii amorţiţi ai morţii. Urletele groaznice ale lupilor. *(duce mâinile la urechi şi ţipă)* Tăcere. *(vântul şuieră mai tare)* Mâinile îmi sunt înlănţuite. Picioarele îmi sunt sfâşiate. Pulpele îmi lacrimă sânge. O, demoni! Au venit. Facerea este în pragul nefiinţei. Miroase a mort. Vă văd ochii... Dar sunteţi oameni! O, brute!

Oort nu are nicio reacţie. Claremunde se zvârcoleşte în pat, suspină, plânge, ţipă. Lumina unui far mătură camera. Întuneric.

CLAREMUNDE: Sfârşitul fiinţelor e rezemat în mine. Ah, mor! Veninuri puhoi au venit să mă pângărească. Fiţi blestemate, voi, fiinţe fără raţiune!

Timp mai îndelungat lumina va creşte până la intensitatea iniţială. Claremunde are rochia sfâşiată. Îl ţine strâns de braţ pe Oort şi plânge.

CLAREMUNDE: Auzi, vântul... *(bătaia vântului a încetat)* Luminile în ceruri s-au stins. Zeii nu vor să mai fie. Ştii tu, Oort? *(este scuturată de convulsii)* Nu vreau să nasc copiii acestor monştri! Luna mea! Soarele meu! Scăpaţi-mă de aceste gheare! Urletul lupilor, vai! *(se cabrează)* Ooooooort! Smulge-mi cu dinţii rodul acestei nopţi blestemate! Smulge-mi-l!

Oort se urneşte din locul lui şi îi sărută glezna. Coboară din pat şi se aşează ghemuit pe pragul imaginar cuprinzându-şi trupul în mâini.

OORT: Zeii s-au supărat pe Alteţa Voastră. Zeii s-au dezis de voi. Mi-e milă! Pustiit de cerurile acestea umede. Capul îmi vâjâie. Tăria mi se curge spre pământ.

CLAREMUNDE: Care pământ?

OORT: Pământ, pământ, pământ.

CLAREMUNDE*(revenindu-şi)*: Păsăroiule, eşti nostim. Nu. Nu eşti adevărat.

OORT: Zeii se-ngână cu somnul...

CLAREMUNDE: Nu cred!

OORT: Pământul se cutremură în faţa lor...

CLAREMUNDE: Asta chiar e-o minciună!

Claremunde stă la marginea patului. Se înfăşoară cu o pătură.

CLAREMUNDE*(tremurând)*: Păsăroiule, te-aş iubi dacă nu ai avea dinţii atât de ascuţiţi. Vreau să te răsplătesc cu un bănuţ.

Oort caută cu privirea ceva.

CLAREMUNDE*(acelaşi joc)*: Pedepseşte-mă! Sunt o afurisită de sclavă. Întunericul mă sileşte să mă port ca o nevinovată.

OORT*(pierdut)*: Aprinde torţele când îţi spun!

CLAREMUNDE*(sfidătoare)*: Lumina... Lumina... Un pumnal de piatră îmi trece prin inimă.

OORT: Sângele tău este lumină. *(rugător)* Nu vreau să mor aici, Claremunde.

CLAREMUNDE: Claremunde... *(râs nebun)* cine e Claremunde? Oropsita? Fata bâlciurilor? Fata florilor? Fata mamei ei? Claremunde, Claremunde, Claremunde...

Claremunde cântă. Lumina farului mătură camera.

OORT: Clare.

CLAREMUNDE: Munde.

OORT: Clare.

CLAREMUNDE: Munde.

OORT: Clare.

CLAREMUNDE: Munde.

Râd isteric şi dansează copilăreşte în mijlocul camerei. Ea scapă pătura de pe umeri. Un zgomot puternic. Ţipete sfâşietoare venind de afară. Lumina din încăpere scade. Lumina farului se vede în cadrul uşii ce pare învăluită în ceaţă. Fug împreună la uşă.

(Va urma)

Şedinţa Consiliului ştiinţific al Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” Galaţi
martie, 2016

În data de 30 martie 2016, la Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia” a avut loc o nouă întrunire a Consiliului ştiinţific, care a fost constituit şi îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu art. 55 al Legii nr. 334/2002, Legea bibliotecilor. Acesta este alcătuit din personalităţi gălăţene din diverse instituţii de cultură, învăţământ şi administraţie şi are rol consultativ în domeniul cercetării ştiinţifice, al activităţilor culturale şi în dezvoltarea colecţiilor. Ordinea de zi anunţată a inclus: prezentarea Raportului Consiliului ştiinţific pentru trim. I 2016, înaintarea propunerilor de activităţi pentru trim. al II-lea 2016 şi aprobarea acestora cu completările rezultate în urma dezbaterilor.

La întrunire au fost prezenţi 15 membri plini şi supleanţi ai Consiliului ştiinţific. În cuvântul de deschidere, prof. dr. Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”, a adresat urări de *bun venit!* participanţilor şi a prezentat ordinea de zi, după care s-a trecut la discuţii şi propuneri.

Managerul a adus în discuţie principalele realizări ale Bibliotecii „V.A. Urechia” din perioada precedentă, începând cu menţionarea ofertei culturale diverse şi atractive cu impact deosebit pentru publicul ţintă - comunitatea locală - constând în: posibilităţi variate de lectură, accesul la internet, editarea anumitor lucrări, sesiunile salonului Literar Axis Libri, Târgul/ Festivalul Naţional de Carte Axis Libri, care în acest an se va desfăşura în perioada 25-29 mai. Directorul a semnalat auditoriului principalele publicaţii editate sub egida Bibliotecii - *Axis Libri, Asociaţia, Buletinul Fundaţiei Urechia, Anuarul ştiinţific al Bibliotecii „V.A. Urechia”, Oameni în memoria Galaţiului, Anuarul evenimentelor culturale* – evidenţiind, în primul rând, ultima apariţie care valorifică fondul de documente deţinute în cadrul colecţiilor speciale – lucrarea *Rembrandt în colecţiile Bibliotecii „V.A. Urechia”* – ce ilustrează o parte dintre gravurile existente în celebra *Culegere de 85 de stampe originale: portrete, peisaje şi diferite subiecte desenate şi gravate de Rembrandt.*

Profesorul Ilie Zanfir a adus la cunoştinţă auditoriului că valorificarea tezaurului deţinut de Bibliotecă la colecţii speciale se va realiza într-o măsură şi mai mare în continuare, prin întărirea colectivului din cadrul compartimentului, acolo fiind transferată dna Letiţia Buruiană, bibliotecar cu experienţă, cu aptitudini şi competenţe reale în domeniul cercetării ştiinţifice a cărţii bibliofile. De altfel, editarea de noi lucrări, prin efortul colegilor de la Colecţii speciale în colaborare cu cei de la Referinţe bibliografice, Control de autoritate şi Catalogare, reprezintă o prioritate permanentă a instituţiei. În aceeaşi ordine de idei, prof. dr. Zanfir Ilie a semnalat că s-a primit înştiinţarea, din partea redactorului-şef al revistei *Magazin istoric*, Dorin Matei, cu privire la premierea, în cadrul *Simpozionului de istorie şi cultură bancară*, organizat la Banca Naţională a României, în data de 7 aprilie 2016, a profesorului dr. Ilie Zanfir şi a lect. univ. dr. Negoiţă Valerică-Cătălin, pentru volumul *Presa primului război mondial*, care conţine lucrările prezentate la Congresul Naţional de Istorie a Presei, ed. a VII-a, Galaţi, aprilie 2014.

Colaborarea interinstituţională – a remarcat prof. dr. Zanfir Ilie – a contribuit în mare parte, ca şi în perioadele anterioare, la realizarea cu succes a acţiunilor şi activităţilor întreprinse de Bibliotecă. Donaţiile de carte către filialele din Republica Moldova şi Ucraina au reprezentat, de asemenea, o prioritate în politica de management a instituţiei.

Principalele neajunsuri, a menţionat prof. dr. Zanfir Ilie, sunt strâns legate de insuficienţa resurselor financiare. Referitor la propunerea dlui Parapiru de a se înfiinţa un post de televiziune în care să fie promovate activităţile Bibliotecii, directorul a specificat că analizează această posibilitate împreună cu dl Cătălin Negoiţă, dar ar trebui depăşite anumite probleme care s-ar putea ivi din partea fiscului sau a ANAF-ului. Cel mai mare neajuns rămâne imposibilitatea demarării proiectului de realizare a *Istoriei literaturii de la Dunărea de Jos*, din cauza lipsei fondurilor necesare.

Ca perspective, prof. dr. Zanfir Ilie a precizat că, la Târgul de Carte Axis Libri, se vor lansa două noi lucrări al căror autor este: *Galaţiul şi Dunărea*, apariţie recentă în cadrul Editurii Axis Libri şi

Dicționarul scriitorilor gălățeni, pe care o are în prezent în pregătire și care se va constitui într-un valoros instrument de lucru pentru cercetători, bibliotecari și critici literari.

În intenția instituției se află și reeditarea atât în limba română, cât și în limba engleză, cu sprijinul Primăriei, a setului de cărți poștale *Valori patrimoniale în colecțiile Bibliotecii „V.A. Urechia”*, publicat anterior în anul 2014, care a fost primit cu mare interes de comunitatea gălățeană.

Managerul instituției a supus spre aprobare membrilor Consiliului științific *Codul de conduită a personalului Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați*, menționând că la nivelul Bibliotecii a fost numită drept consilier pe probleme etice Simona Ioan.

Jurnalistul Victor Cilincă a propus desfășurarea unor sesiuni lunare de lectură publică, în care scriitorii să aibă întâlniri cu publicul cititor. În completarea acestei idei, prof. dr. Zanfir Ilie a recomandat invitarea la aceste întâlniri a câte unui editor care să detalieze drumul cărții până când ajunge în tipografie. În cazul în care acestea vor avea loc la secția pentru copii, trebuie cooptată și scriitoarea Olimpia Sava, care are experiență în activitățile cu tinerii cititori. Dna Olimpia Sava a menționat că succesul unei astfel de acțiuni ar fi asigurat de existența unor parteneriate cu profesorii/cadrele didactice care conduc elevii, iar stimularea copiilor cu câte o diplomă de participare ar fi benefică.

Scriitorul Theodor Parapiru a apreciat realizările obținute de Bibliotecă, subliniind că un merit deosebit în acest sens îl are managerul instituției. În aceeași ordine de idei, a remarcat calitatea recenziilor realizate de bibliotecari, prezentate în cadrul Salonului Literar Axis Libri. De asemenea, a felicitat colectivul Bibliotecii pentru activitățile de excepție ale Filialelor.

În privința *Istoriei literaturii de la Dunărea de Jos*, a mărturisit că realizarea acesteia i s-a părut de la început anevoioasă, dar se poate demara cu niște studii de 10-15 pagini care să reflecte cronologic manifestările de la Salonul Literar Axis Libri și chiar o extindere a lor.

Pentru perioada Târgului de carte, profesorul Theodor Parapiru a propus inaugurarea unei căsuțe amenajată special, care să aibă rolul de centru de presă și unde scriitorii să poată fi intervievați în condiții optime. În aceeași ordine de idei, a recomandat desfășurarea unor prelegeri pe teme culturale, care să țină locul cenaclurilor de altădată.

În această privință, prof. dr. Zanfir Ilie a precizat că vor fi începute aceste conferințe, propuse anterior și de dr. Gheorghe Bugeag, în cadrul Târgului de carte, cu prelegerea readactorului-șef al revistei *Magazin istoric*, Dorin Matei. În asentimentul managerului, dr. Gheorghe Bugeag consideră Biblioteca – oază de cultură pentru Galați - și propune ca teme de dezbatere: *Creștinism și islamism*, *Valorile creștinismului*, *Valorile islamismului*, *Globalismul și ce reprezintă el* etc. În acest context, prof. dr. Zanfir Ilie și-a luat obligația de a invita un specialist în domeniul cercetării științifice, reprezentant al Academiei Oamenilor de Știință, Filiala Iași, pentru a susține o dezbatere pe această temă.

Scriitoarea Katia Nanu a apreciat propunerile dr. Bugeag, recomandând ca dezbaterile să fie organizate în colaborare cu Universitatea „Dunărea de Jos”. Referitor la donațiile pe care Biblioteca le face către filialele din Republica Moldova și Ucraina, consideră că ar fi benefic să fie invitat și un scriitor atunci când sunt duse documentele. În continuare, a apreciat preocuparea deosebită a Bibliotecii pentru colecțiile speciale, sugerând că o broșură sau un supliment lunar/trimestrial al revistei Axis Libri, în care să fie popularizate cărțile rare ar fi primit favorabil de către comunitate.

Cu privire la studierea clădirilor de patrimoniu din județul Galați, Florențiu Tanascov de la Anticariatul Cronos a remarcat că sunt foarte multe clădiri în acest teritoriu care ar putea fi în Patrimoniul cultural și că este necesară implicarea Direcției de Cultură pentru identificarea acestora. În privința revizuirii volumului *Cartea străină veche*, a menționat că nu trebuie uitată lucrarea din acest domeniu a dlui Dan Râpă-Buicliu. În continuare, a adus la cunoștință auditoriului că, în data de 22 mai 2016, va fi vernisată expoziția de cărți poștale *Galațiul de altădată*, la care va participa și Biblioteca „V.A. Urechia”.

Mioara Voncilă a semnalat celor prezenți că, începând cu anul 2016, Biblioteca Universității „Dunărea de Jos” a implementat un nou soft de bibliotecă – Koha – bazat pe MARC 21 și a recomandat utilizarea părții electronice în ceea ce privește promovarea colecțiilor și dezvoltarea bibliotecii digitale.

În încheiere, prof. dr. Zanfir Ilie a mulțumit celor prezenți pentru implicarea activă în discuții și a transmis tuturor o primăvară frumoasă, cu realizări depline.

Consiliul științific al Bibliotecii „V.A. Urechia”

Ziua Bibliotecarului

Manifestări ale Bibliotecii „V.A. Urechia”

Spiridon Dafinoiu
șef serviciu Resurse umane, Asistență de specialitate, organizarea muncii, Biblioteca „V.A. Urechia”

Din anul 1995, la inițiativa UNESCO, pe data de 23 aprilie se sărbătorește *Ziua mondială a cărții și a dreptului de autor*, având drept scop promovarea dreptului și libertății lecturii. Din anul 1998, Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România completează sărbătoarea internațională a cărții cu „*Ziua Bibliotecarului din România*”, apreciind că lectura și cartea nu pot fi gândite în afara Bibliotecii și a slujitorilor ei.

Statuarea acestei sărbători în România s-a realizat prin Hotârârea de Guvern nr. 293/14.04.2005 în care se precizează că autoritățile publice centrale și locale, precum și organizațiile profersionale de profil vor acorda sprijin pentru organizarea și desfășurarea manifestărilor ocazionate de acest eveniment.

Este doar o coincidență că tot în 23 aprilie biserica creștină îl sărbătorește pe Sfântul Gheorghe, patronul spiritual al armatei, sfântul biruinței.

La Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” *Ziua Bibliotecarului* se sărbătorește printr-un amplu program de manifestări care cuprinde sesiuni de comunicări, lansări de carte, vizite de documentare, reuniuni etc.

În acest an, 2016, de *Ziua Bibliotecarului,* Biblioteca „V.A. Urechia” a programat activități ce s-au desfășurat în perioada 18-22 aprilie, la loc de cinste fiind *Consfătuirea anuală a bibliotecarilor din bibliotecile publice din județul Galați* și *Întrunirea profesională a bibliotecarilor,* programul cuprinzând un scurt bilanț al activității pe anul 2015, o proiecție a activităților pe anul în curs, dar și o activitate de suflet, premieri și socializare. În cuvântul său, managerul/directorul Bibliotecii, prof.dr. Ilie Zanfir, a subliniat îndeplinirea indicatorilor de performanță, recompensând cu diplome o parte dintre colegi.

În cadrul Programului manifestărilor dedicate Zilei Bibliotecarului s-au susținut mai multe lucrări de specialitate, dintre care menționăm:

- *Modalități de promovare a Colecțiilor Speciale ale BVAU: Albumul Rembrandt;*
- *Modalități de recomandare și prezentare a unei publicații;*
- *Dimineți de lectură;*
- *Colecții neobișnuite în bibliotecile lumii;*
- *Bibliotecarul și biblioteca de-a lungul timpului*, expoziție de documente și imagini;
- *Bibliotecar pentru o zi,* campanie derulată pe toată durata manifestărilor, pentru promovarea profesiei de bibliotecar;
- *Strategia de dezvoltare a colecțiilor Bibliotecii „V.A. Urechia” pentru perioada 2016–2019;*
- *Voluntar în slujba comunității,* seminar organizat cu sprijinul Consiliului Județului Galați, Centrului Național de Voluntariat ProVobis, ce marchează *Săptămâna națională a voluntariatului;*
- *Koha, un proiect colaborativ viabil;*
- *Ghidul bibliotecii „Iorgu Iordan” Tecuci;*
- *Contribuția utilizatorilor la completarea colecțiilor Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” prin intermediul sistemului integrat TINREAD.*

Manifestările menționate, dar și celelalte, s-au bucurat de un real succes, participanții având intervenții elogioase la adresa instituției privind eforturile acesteia de a asigura în cele mai bune condiții dreptul și accesul gratuit și neîngrădit al cetățenilor la lectură, la informare/cunoaștere în general.

Aura Christi. *The God's orbit*

traducere de Petru Iamandi

Petru Iamandi
traducător, conf. univ. dr. Universitatea „Dunărea de Jos" Galați

Like the sounds of a multiple cry

It's like living under a bell
the edges of which
you can't find,
though you've been fumbling for quite a while.
You're surrounded by a cotton-wool-like
misty light,
rustling for millennia, on end …
At one time,
deaf and dumb, you descend,
step by step,
into the cave inside you,
into the living, lingering light.

It's like advancing under a bell
with its mouth turned up, to the sky.
There's no-one. There's no-one at all.
Everything's fine. As fine as you can get.
The dark looks like the amniotic liquid.
You gobble up the other's loneliness,
the other being you yourself, the stranger.
Then you describe the way in which you pause:
like they wrote it in the book.
Someone in you, appalled, awaits.
Awaits and sees how someone else
begins to ring both bells.
His iron hand roars in the air
like the sounds of a multiple cry
away, away, away.

The fever

Evening. Terrible, stifling air.
Mars going to grow before us soon.
Fever. Like when you're chewing sand.
Bits of apocalypse deliriously crushed
under the lashes, nut kernels between the teeth.
Seized by torpor and wonder,
the angels sing on the pyres, full of grace.
The gods are dozing. Empty. The sky not bigger than a syllable.
Empty or not even that.

Once in a while: a breath of wind
sent my someone, like a sigh
coming from nowhere, cornered by death.
Everything gets tangled and confused
away from good, away from evil.
Unbreathable air. Here one lives
As one dies. Run. Hide.
Your world, oh, God? A breathtaking
jungle. Or not even that.

Someone else's house

But maybe everything is infinitely simpler.
Maybe we're only someone else's house –
a weird house, just moving here and there,
having the power to turn into something else

only in sleep or in the dreams you easily forget
the moment you wake up at dawn
and watch with bated breath the way
the sun's unwilling to go up, like

someone stirred to life after the death of someone
inside him, afraid to make a step or two
and find himself again like a strange house
he's somehow fond of, always there.

Indeed, as if we were a lasting house, a lonely
house, like a pyre made at dead of night

by someone who's lost his way. And since we don't know
who made it or if we'll eventually know

- hostages of the being, friends of incertitude –
we live as if we floated to the land of fear
which knows, which feels, and sees it all and tells us
the little we should know. Whose transient flesh am I, oh, God?

The evening is just a house

It's like when you grasp your meaning,
get scared and withdraw into yourself,
you, obstinate creature, like into a huge vault
invaded by the knell of bells.
The evening brushes past you
and leaves without leaving
any sign or trace.
Someone in you understands
the knell of bells is
a rustle of wings,
the evening is just someone's house,
someone bigger and more powerful,
just passing by …
While you are just the sign
of a stranger you seem
to have known in another life,
in which you were someone else's dream
or not more than a word –
steam rising from the Water of life.
Who's there to listen? Who's there to know?
… Maybe, yes, you are the sign
of a stranger or a word
hidden from time to time
between the walls of your flesh,
like so many bats in a tomb.

THE EARTH SETTLES IN LAYERS

It's OK, I kept saying to myself. And the earth kept settling in quiet layers over me.
I wasn't scared at all. I caught myself
waiting for the light to come

and finally put an end to my story.
Sometimes some indefinite terror

Aura Christi

gaped like a chasm, all of a sudden. I knew
it was a sign someone had brought

foretelling something less dreadful
than all that's happened to me since I've been running
through this endless valley that others
strangely call a *life*, resembling a wild circle.

Put everything that's happened between parentheses,
a friend tells me. And I keep quiet. Just look and listen.
And understand I can no longer find the strength to pull myself together
and do what I have always been asked to.

How could I close everything between parentheses?
This is my life, together with its deathly whims.
Another one it's hard to know I'll have quite soon
in the same land of being, farther away.

Fright is a sign that the god breathes

Just do something about this fright!
Look at it, it's coming in flocks, oh, God, like the late crows
on the edge of winter. I listen to the subterranean murmur in me

and know one thing - I no longer understand anything
and you, after you showed yourself to me, won't ever come.

In fact, no one has ever promised me
I'll understand something. Understanding, I say to myself, is like a fire
in the fog. And I can hear how wonder is filling
my chest as if I were saved
from the rush of the most atrocious game,
for which I can't find a name, the purpose doesn't reveal
to me either, although I wait for it to arrive like
spring arrives after an endless winter and I feel the fright
that came out of the blue is a sign that the god I dreamt
last night breathes through me.

The soul ferryman

"Step forward. Remember
you're a woman!" –
that man was shouting
at the top of his voice …
As if from another life
he was shouting. A life left behind
like an old coat you throw away …
What a shout that is, stirring the ashes.
In their crater something roars and roars,
then smoulders.

Glory to the fire. Glory to perdition.
And to the pain that's tearing me apart
- to all eternity – glory.
Glory to the pit in which
I stay like an Eve, lost and late,
like a coiled snake
lying on a scorching rock.
I'm a being, very much alive,
a sort of child of light,
a bastard of the bitter dark.
On my way to the land of perfection –
a tall, lost son.

I sit on this gentle edge:
neither a man nor a woman.
That man
is hunting me.
Yes. I am the hunted.
My God, the soul ferryman
asks for my silver coins. There he is.
In all my life
I've paid everything in blood.
I am alive.
I smell of paper
and black currants.
Like the dolphins in water
I slide from one wait into another;
What do they call the endless one,
I wonder?

Something unfindable keeps roaring
in my brain.
I leave a limit;
I rest my soul on another.
Like the cut-off head described
by the nuisance called Myshkin,
I know everything. Yes, everything.
The impossible?
A door opening
to a silence that
fills me with the knell
of all the bells.

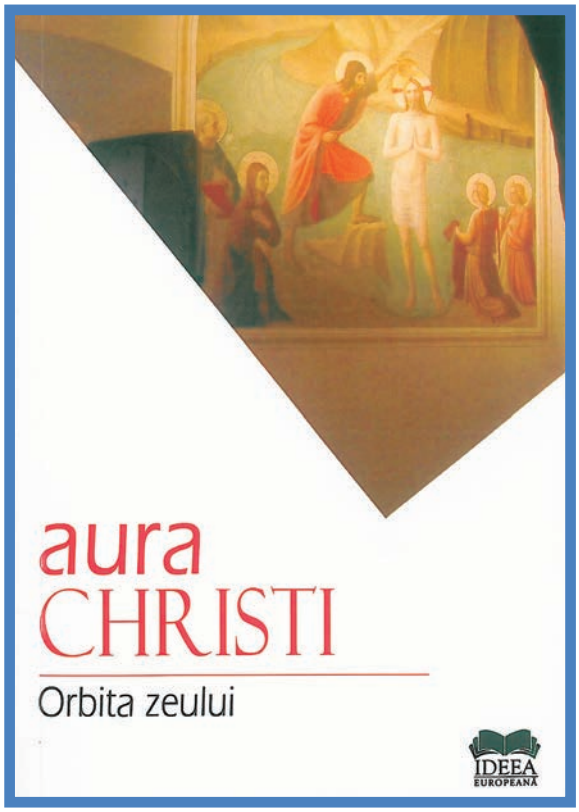

In memoriam

Sergiu Dumitrescu s-a dus să sculpteze aripi la corul de îngeri…

Născut în Galaţi pe 23 decembrie 1954, artistul plastic Sergiu Dumitrescu, fiul epigramistului şi muzicianului Paul Dumitrescu, a marcat fără doar şi poate Galaţiul cultural nu numai după anul schimbărilor, 1989, ci şi înainte, remarcându-se prin talentul şi harul ce i s-au dăruit în plan artistic şi prin capacităţile manageriale, fiind iniţiatorul unor proiecte care au pus Cetatea de la mila 80 a Dunării pe o nouă hartă a împlinirilor culturale. Practic a fundamentat Centrul Cultural Dunărea de Jos, a iniţiat numeroase festivaluri internaţionale, a făcut să renască o revistă, „Dunărea de Jos", a fost membru fondator al Grupării Artistice „Axa", toate acestea câştigându-şi un bun renume, dar mai ales a lăsat moştenire o operă artistică cu totul şi cu totul remarcabilă.

A terminat Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu" din Bucureşti, secţia sculptură, în anul 1981, avându-i, printre alţii, ca profesori, pe Marin Iliescu şi Vladimir Predescu, devenind membru al Uniunii Artiştilor Plastici în anul 1991.

Încă din anul 1979 a început să expună la diverse vernisaje colective ale Filialei din Galaţi, expoziţiile personale fiind mai numeroase până la implicarea în actul managerial, Centrul Cultural Dunărea de Jos fiind considerat „copilul său de suflet", revenind abia în ultimii ani, cu expoziţii care au rămas de referinţă. Menţionăm şi participările la expoziţiile din străinătate: Torino şi Ravenna, 1992; Cuneo şi Cissone, Italia, 1995; Galeria Piemonte, 1996; Caru, tot Italia, 1997; Centrul Cultural Român, Paris, 1997; Emiratele Arabe Unite, The Sharhjah Arts Museum, 2000.

Nu trebuie uitate participările la tabere de creaţie precum cele de la Piatra Neamţ ori Galaţi, la acestea din urmă implicându-se şi în organizarea lor. Lucrări de artă monumentală sunt prezente în parcurile gălăţene, precum „Veşmânt", „Veghe", „Trecerea în lumină".

Lucrări de-ale sale se găsesc în colecţii de stat şi particulare din Anglia, Franţa, Italia, Germania, Grecia, Belgia, S.U.A., Australia, evident România.

Criticul şi istoricul de artă Corneliu Stoica aprecia: *Înclinat spre expresionism, tendinţă vizibilă în unele dintre lucrările sale, Sergiu Dumitrescu a optat mai mult pentru cultivarea formelor pure, în care materialul sculptural (lemn, marmură, bronz) este şlefuit sau polisat până la desăvârşire. Motive cu semnificaţii biblice sau inspirate din mitologiile greacă, romană sau egipteană stau la baza unor lucrări pe care artistul le-a denumit „Supliciu", „Înălţare", „Arhanghel", „Geneză", „Prometeu", „Icar", „Sibilă", „Iris", „Nimfă", „Centaur", „Orion", „Danaidă", „Medeea" ş.a.m.d. Ele sunt de fapt metafore ale existenţei umane, simboluri ale unor idei şi adevăruri eterne.*

În fapt, Sergiu Dumitrescu a fost un căutător al simbolurilor şi al esenţelor într-un „Bizanţ după Bizanţ" tulbure, care încearcă să-şi regăsească adevăratele valori, încercând să înţeleagă cum se poate ca păgânismul să co-existe cu valorile creştine (Prof.dr. univ. Nicolae Dobrovici Bacalbaşa scria recent: „Sergiu Dumitrescu era închinat la doi stăpâni – spiritul şi materia. Creştin practicant, adânc pătruns de Dumnezeu, încât îl putem considera cu bună îndreptăţire atât un artist religios cât şi un artist polivalent, dar dominat de sculptură dezghiocând forma din amorfismul compactului nedefinit al blocului de material"), Răul cu Binele, Întunericul şi Lumina… Şi poate nu întâmplător, cu multă smerenie, în albumul „Semne ale clipei", apărut la împlinirea a 60 de ani de viaţă, album dedicat părinţilor Minerva şi Paul Dumitrescu, a ales ca motto versetul 19 din cartea a VII-a din „Epistola către Romani" a Sfântului Apostol Pavel: „Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârşesc".

Dar „Răul" pe care l-a săvârșit Sergiu Dumitrescu ar trebui să fie „Binele" pe care mulţi nu ştiu să-l facă, acel „Rău", prin tot ce-a ctitorit, este de fapt taina binelui, deoarece de cele mai multe ori, ştim din „Faust" (Goethe, nu Marlowe!), Răul sfârșește prin a face Bine!

De altfel, fragmentul din „Epistolă…" se sfârșește așa: „Mulţumesc lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos, Domnul nostru! Deci, dar, eu însumi, cu mintea mea, slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul, legii păcatului".

Mintea, Spiritul lui Sergiu Dumitrescu și-au găsit Pacea cea Veșnică, îndurerând pe toţi cei care l-au iubit și apreciat, recunoștința și recunoașterea de către cei rămași aici urmând a fi și mai profunde, cu cât vremea pământească va trece mai mult…

Recent, la împlinirea a 40 de zile de la trecerea la cele veșnice, pe 11 martie, la Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualităţii Creștine de la Dunărea de Jos, s-a organizat expoziţia „In memoriam", al cărei vernisaj a avut loc în Sala care i-a primit cu acest prilej numele, omagiu exemplar, Înaltpreasfinţitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, sfinţind cu această ocazie acest locaș, dar și adăugând noi cuvinte de suflet, pe lângă cele care au mișcat îndurerata adunare de la înmormântare: *Cel mai mare artist este cel care își modelează propria persoană. E cel care șlefuiește tot timpul, în așa fel încât să nu existe o contradicţie prea mare între interior și exterior, între sufletesc și trupesc, între spirit și materie, între Dumnezeu cel din noi și Cel din Ceruri […] Era puternic, și nu dădea niciodată înapoi, în planurile lui. Dar niciodată nu introducea cu forţa ideile lui sau personalitatea sa. Era un pom care nu își ridica sus crengile, ci dimpotrivă, le lăsa foarte jos, să se bucure și să se împărtășească toţi din ele, de parcă îţi vine să spui, ca Blaga, „drumeţule, ia fără de sfială, că n-ai să dai la nimeni socoteală!"*

Dumnezeu să-l aibă în pază și să-l odihnească în pace!

Redacţia

SUMAR

Cuprins

2016 - Anul Sfântului Antim Ivireanul Coperta 2
2016 - Anul Internațional William Shakespeare Coperta 2

EDITORIAL

ZANFIR ILIE - De ce iubesc Galațiul 1

BIBLIO-BREVIAR

VIOLETA IONESCU - Donația Schwartz (scrisori, fotografii, autografe) O comoară dăruită Bibliotecii „V.A. Urechia" (X) 5
LETIȚIA BURUIANĂ - Expediția în Țara Focului: Iulius Popper către V.A. Urechia 8
LENUȚA URSACHI - KOHA, un proiect colaborativ viabil la BUDJG 10
TITINA DEDIU - Cum utilizăm catalogul online al BVAU 12
LEONICA ROMAN - Analele Universității gălățene 14

SALONUL LITERAR AXIS LIBRIS

SILVIA MATEI - Început de an 2016 și stagiune nouă la Salonul literar *Axis Libri* 15

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: RECENZII

DORINA BĂLAN - Constantinescu, Tamara. *Valențe ale personajului feminin în teatrul ionescian și beckettian*. Iași: Artes, 2015 18
VIOLETA MORARU - Plăeșu, Dan. *Ce mai fac sisifii*. Galați: Sinteze, 2016 19
CATRINA CĂLUIAN - Christi, Aura. *Orbita zeului*. București: Ideea Europeană, 2016 20
IOANA CHICU - Homes, A.M. *Ziua Recunoștinței*. București: Editura Univers, 2015 21
a.g. secară - Mărunțelu, Nicolae. *Alerg după o stea*. Galați: InfoRapArt, 2010 22
ANDREI PARAPIRU - Cocei, Liviu Iulian. *Surâsul lui Momus*. Iași: PIM, 2015 23
ANCA STAN - Aldyn. *Cuvinte de metal*. Galați: Axis Libri, 2016 24

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: EPIGRAME

VASILE MANOLE 25
IOAN FĂRCĂȘANU 26

GALERIA DE ARTĂ

CORNELIU STOICA - Elena Hanagic 27
EUGEN HOLBAN - Revelație 30
MARIA DUNAVĂȚU - Eterna femeie 31
MARIANA TOMOZEI-COCOȘ - Zamfir Dumitrescu 32

LOCALIA

EUGEN HOLBAN - Echinocțiul de primăvară (I) 33
ELENA-MONALIZA GHINEA - *Curentul nou* (1905-1906): O revistă gălățeană de radiografie socială (II) 36
MARIA CERNEANU - Madame Suré 40

SUMAR

PERSONALIA

MARIUS MITROF - Memoria locului văzută prin monografia profesorului Ghiță Nazare 43
CRISTIAN SANDACHE - Intelectualii și propaganda regimului antonescian. Secvențe 45

REFLECȚII DIALOGICE

GHIȚĂ NAZARE - Interviu cu Valentin Ajder, directorul Editurii Eikon 47

POEM CU AUTOGRAF

ION ZIMBRU - Observații... la para/stas 51

CUTIA DE REZONANȚĂ

THEODOR PARAPIRU - Proză scurtă 52
VASILE ANDRU - Paris, un loc bun să te exilezi (I) 54
LIDIA MIHAELA NECULA - Fluviile 57
RADU SERGIU RUBA - Pe colinele Manciuriei 58
ION MANEA - Viziunile năucitoare ale paznicului de noapte 61
IOAN GH. TOFAN - Penumbra 64
COSMINA AMBROSE - Poeme 66
ANA MARIA CHEȘCU - Poeme 67
GABRIEL MIHĂILĂ - Poeme 68

CONFLUENȚE CULTURALE

THEODOR PARAPIRU - „Trufia lui Xerxes"/„L'orgueil de Xerxès"/ „The arrogance of Xerxes" 69
THEODOR CODREANU - Demiurgia lui Constantin Stere (II) 70
GHEORGHE MUSTAȚĂ - Lumină din lumină 72
MARIA STANCIU - Înmulțirea pâinilor - expresia ospitalității 76
MIOARA BAHNA - Din olărie, la etajul treizeci și patru – José Saramago: *Peștera (I)* *80*
RADU MOȚOC - Cartea de aur a *Familiei Suțu* (I) 82
IONEL NECULA - Un proces de altădată 84

SCENA ȘI ECRANUL

ADRIAN BUZDUGAN - O altfel de cronică la… Oscar 2016 86
MARIUS CHIRU - Ultimul Limb 87

EVENIMENT

Ședința Consiliului științific al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia" Galați, martie, 2016 90
SPIRIDON DAFINOIU - *Ziua Bibliotecarului:* manifestări ale Bibliotecii „V.A. Urechia" 92

SEMNAL EDITORIAL

AURA CHRISTI. *The God's orbit*, traducere de Petru Iamandi *93*

MEMENTO

Sergiu Dumitrescu s-a dus să sculpteze aripi la corul de îngeri… 96

Editura „AXIS LIBRI”

a Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” Galaţi

semnalează următoarele apariţii:

2014

Românii la Odesa: Pagini de istorie (1764-2012) / Vadim Bacinski
Galații în timpul Marelui Război: 1916-1918 / George Munteanu
Poezii, epigrame, proză scurtă / Petre Grigore
Mângâiați de ploi sunt macii / Gheorghe Gurău
Galați and the Danube: Danubian essays / Zanfir Ilie
Wuhan: Viteza clipei / Zanfir Ilie
Oameni în memoria Galațiului: Aniversări 2012-2013
Femei tinere pe calea regală / Grigore Postelnicu
Marafeturi marginale / Toader Buhăescu
Quermessa ori Mirodeniile minții / Victor Cilincă
Ocolul Pământului în 80 de schițe umoristice / Petru Iamandi
Viața începe mereu / Angela Ribinciuc
Cavadinești ’89: Lacrimi și durere / Gheorghe Marcu
Semne ale clipei / Sergiu Dumitrescu
Bilet spre inima de acasă / Mariana Eftimie-Kabbout
Anuarul evenimentelor culturale 2015 / Biblioteca „V.A. Urechia”
Din cauza poeților din preajmă / Gelu Ciorici-Șipote

2015

Itinerarii spirituale / Ghiță Nazare
Dialoguri 50+1 / Ghiță Nazare
Întâiul și ultimul senin / Gheorghe Gurău
Theodor Munteanu, o viață de artist / Laura Sava
Presa Primului Război Mondial / Cătălin Negoiță, Zanfir Ilie
Viață de pilot / Ioan Gh. Tofan
Călimara cu pixeli / Ion Manea
Oameni în memoria Galațiului: Aniversări 2014
Dincolo de rimă / Joël Conte; Thierry Sajat
Osteoporoza și angiopatia în diabetul zaharat / Aurelia Romilă
Țara Vrancei - O istorie a obștilor răzășești / Cezar Cherciu
Eseuri Danubiene vol. I: Dunărea poveste și adevăr / Zanfir Ilie
Monumente de for public din municipiul Galați/ Corneliu Stoica
Rembrandt în colecțiile Bibliotecii „V.A. Urechia”
Bucătăreasa și prezumția de nevinovăție / Grigore Postelnicu
Par și impar: rondeluri / Gheorghe Gurău

2016

Eseuri Danubiene vol. II: Galațiul și Dunărea / Zanfir Ilie
Cuvinte de metal / Aldyn
Orașe întinse pe vârf de retină / Aldyn
Toamna Iguanei / Vlad Vasiliu
Lacrimi peste timp / Nicolae Mărunțelu
Te slăvesc în poezie / Nicolae Mărunțelu

◇◇◇

125 de ani de existență

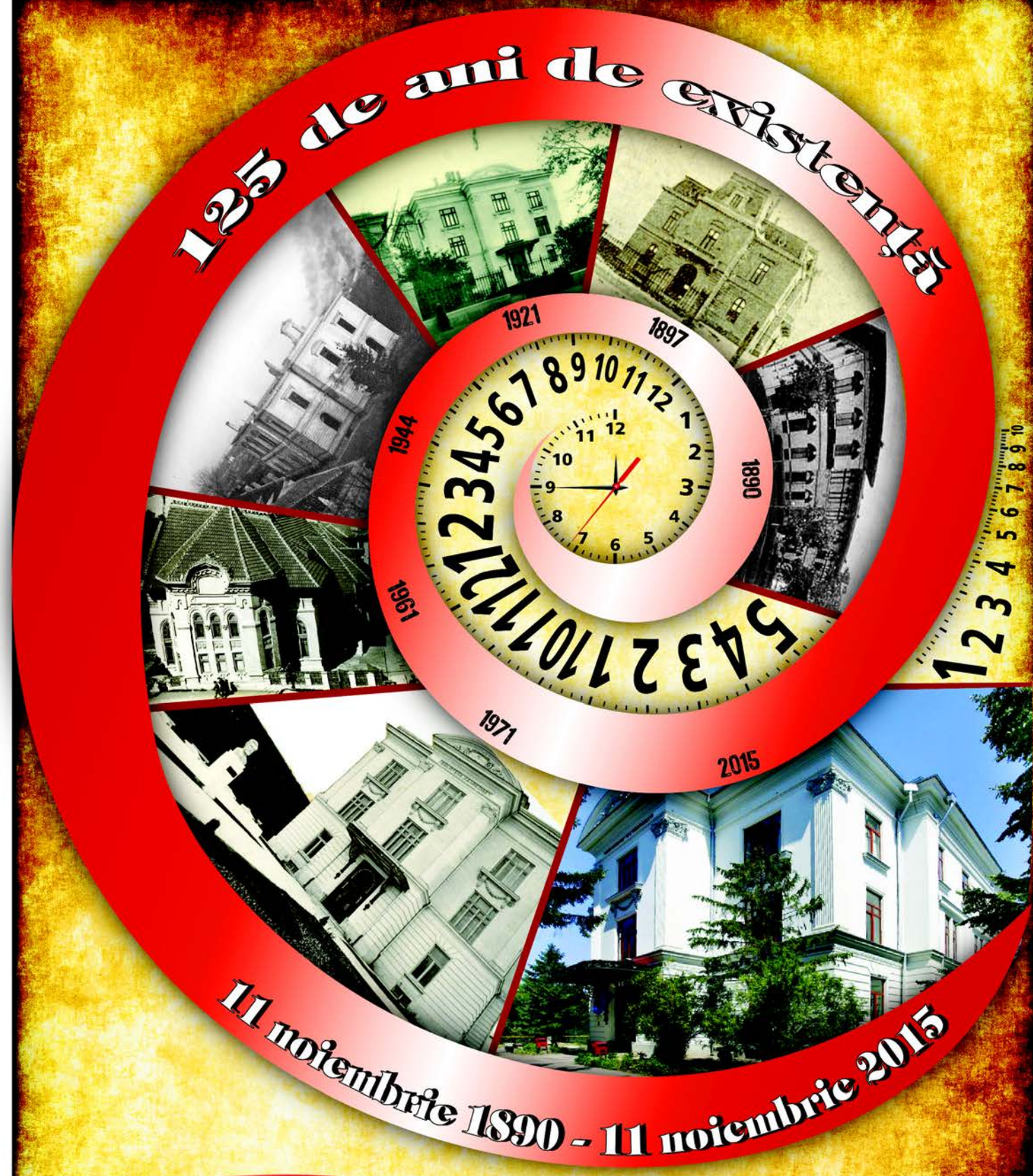

11 noiembrie 1890 - 11 noiembrie 2015

BIBLIOTECA „V.A. URECHIA"

„...cărțile nu sunt făcute pentru anume om,
ci pentru toți delaolaltă, că, precum văzduhul nu-l închide omul numai pentru sineși,
ci din el trăiesc cu toții, așa și de carte, cade-se a se împărtăși tot neamul românesc."

V.A. Urechia

Erminy. ***Moldau: Stadt Galatz.***
Viena, [1826].

Gravură
aflată în Colecţiile Speciale ale
Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” Galaţi

1844-9603